
**ШЕРМУҲАММАД
МУНИС ХОРАЗМИЙ**

САЙЛАНМА

Тошкент
Гафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1980

ББК 84Уз
М 90

Нашрга тайёрловчи
ЮНУС ЮСУПОВ

М 4702057010—64
М 352(04)—80 2—80

МУНИС ХОРАЗМИЙ

Мунис Хоразмий XVIII аср охири ва XIX асрнинг биринчи яримларида яшаб ижод этган талантили шоир, кенг маълумотли тарихчи, таржимон ва хушхат каллиграф олимдир.

Унинг яшаган даври феодализм системасининг қулаб бораётган пайтига тўғри келди. Тарихий тараққиёт қонунарига мувофиқ, феодализм эндиликда ўз мавқеини бўлак бир ижтимоий системага беришга мажбур этилган эди. Шунинг учун жон талвасасида қолган феодализм тузуми ўта реакцион йўлга ўтиб, янги туғилиб келаётган ижтимоий фикрларга ва унинг вакилларига қарши даҳшатли кураш очди. Меҳнаткаш халқ бошига туширилаётган азоб-уқубатларнинг, оғирликларнинг ниҳояси йўқ эди. Феодал хонларнинг тож-тахт таллашиб тинмай давом эттираётган ўзаро қонли урушлари халқнинг тинчасини қуритган эди.

Мамлакатни идора қилишни нормал изга солиш ўрнига, феодал ҳукмдорлар ўз шахсий манфаат ва кайф-сафолари билан шуғулланардилар. Мана шунинг натижасида мамлакат экономикаси ва маданий, маориф ишлари таназулга юз тутди. Ички ва ташқи савдо барбод бўлди, қишлоқ хўжалиги ва унинг ишлаб чиқариш воситалари ўзининг қадимий ҳолида қолиб кетди. Мана шу сиёсий ва иқтисодий тушкунликлар натижасида меҳнаткаш халқ ғоят қашшоқлашди.

Феодал тузумнинг разиллиги шу даражага бориб етдики, XVIII аср охири ва XIX асрнинг биринчи ярмида ҳам Хива хонлигида ўттиз мингдан ортиқ қул бўлиб, хонлик территориясида қул бозорлари вужудга келтирилган эди.

Шермухаммад Авазбий ўғли Мунис ана шундай машъум замонада, 1778 йилда Хива яқинидаги Киёт қишлоғида мироб оиласида дунёга келди. Мунис унинг адабий таҳаллуси бўлиб, луғавий маъноси «улфат», «ҳамдам», «дўст» демакдир. Мунис ибтидоий таълимни қишлоқ мактабида олди, ундан кейин ўша замон олий мактаби ҳисобланган мадрасада ўқишни давом эттирди. Мадрасанинг схоластик диний таълим-тарбияси олга интилувчи талант эгаларини қаноатлантира олмас эди. Мунис ҳам мадраса таълимидан сўнг мустақил ўқишга берилди, тез фурсатда араб, форс тилларини билиб олиб, Шарқ классик адабиётини изчил

Ўрганишга киришди. Низомийдан тортиб, то ўзи яшаган даврга қадар ўтган сўз санъаткорларининг ижоди билан танишиб чиқди. У Низомий, Хисрав Деҳлавий ижодидан нақадар лаззатланганлигини, Ҳофиз Шерозий, Лутфий асарлари орқали тараққий топганини, Фирдавсийнинг ижод боғида ором олганини, Анварийдан нур эмиб, Саъдий ва Жомийдан чексиз баҳраманд бўлганини, Бедилнинг ажойиб сўзларидан файз топиб, ниҳоят буюк Навоийни ўзига ҳомий билганини зўр мамнуният билан қайд қилди. Ёш Муниснинг илм олиш йўлидаги бундай жиддий қадамлари, шубҳасиз, унинг келгусида буюк талант эгаси бўлиб чиқишидан дарак берар эди.

Мунис ўзининг ёш вақтиданоқ халқ билан бўлган муносабатлари, мактаб ва мадраса машғулоти, илм аҳллари билан бўлган алоқалари ва китоб мутолаасига берилганлиги тўғрисида «Мунисул-ушшоқ» номли девонига ёзган сўз бошисида бундай дейди:

«Ғаҳи телбалар бирла гулхан аро
Суруб дурдкашликка юз можаро,
Ғаҳи риндлар базмига йўл топиб,
Ҳамонки мақсудга қўл топиб,
Ғаҳи мактаб ичра кириб шодком,
Мадраса сори айлаб хиром,
Қаю ерда аҳбоб базм айласа,
Тараб иртиқобиға азм айласа,
Ўзимни алар ичра солур эрдим,
Кўнгул қонгунча баҳра олур эрдим.

Табиати жибиллий ва кайфият иқтисоси билан аҳёнан фузало хизматиға мойил ва китобхонлиғ суҳбатига дохил бўлур эрдим Шарафи хизмат натоийжи ва асари суҳбат маъмини била табъимга кайфиятлар юзланиб ва ҳолатлар даст бериб, назм силкида мубайян ва вази зевари била музайян бўлур эрди»¹.

Муниснинг отаси Авазбий мироб ўз замонининг фозил ва маърифатга майл билдирган кишиларидан эди. Шунинг учун ҳам ўғли Шермуҳаммаднинг илм олиш йўлидаги истакларини бажонидил қабул қилди ва бу истак учун лозим бўлган барча шароитни ҳозирлади. Муниснинг отаси Авазбий мироб 1800 йилда вафот этади, ўша вақтда Хива хони бўлган Аваз иноқ Мунисни сарой хизматиға жалб этади. Аваз иноқнинг бундан мақсади, Мунисдан ўз шахсий манфаати йўлида фойдаланиш, унинг шоирлик истеъдодини саройга хизмат қилдириш эди. Гарчи Мунис сарой хизматини қабул этса-да, сарой ҳаётиға майл кўрсатмади. Саройнинг кишини димиқтиривчи жирканч ҳаёти тобора Мунисни сиқа бошлади. Сарой аҳлларининг адолатсизлиги, майший бузуқлиги, порахўрлик, шухратпарастлик ва бошқа разилликлар Муниснинг сарой аҳлиға бўлган нафрат ва ғазабини кун сайин ошира борди. Охири икки ўртада келишимовчилик юз берди.

Юсуф меҳтар ва унинг атрофиға тўпланган ярамас шахслар Мунисга ҳар томондан ҳужум қила бошлади. Мунисни камситдилар, таққирлашга киришдилар.

Дуруст, Мунис Хоразмий ҳали ўзининг ёшлик чоғларида за-

¹ «Мунисул-ушшоқ», 1875. Хива тошбосмаси, б. 6.

мона аҳлидан зўр умид кутган эди. Лекин ҳаёт унинг бу умидлари пуч эканини, адолатсиз замонда ҳар қандай яхши умид ва орузлар поймол бўлиб кетишини амалда кўрсатди. Шу муносабат билан шоир замондан шикоят қилиб ёзган эди:

Сендан тамаим эди сарафроз ўлмоқ,
Абнои замона ичра мумтоз ўлмоқ.
Фарёдким, ҳосил айладим охири кор
Афгандаву хорлиқга дамсоз ўлмоқ.

Мунис Хоразмий ўзининг саройга яқинлашуви билан катта хатога йўл қўйганини, «озодлик оромгоҳи» бўлган халқ ичидан чиқиб, хўрлик, зорликка мубтало ва ярамас шахсларга хизматкор бўлганидан гоят ўқинди:

Мунисдуру ихтиёри ила хор ўлмоқ,
Куч бирла мазаллатга сазовор ўлмоқ.
Озодалиқ оромгоҳидин рам этиб,
Ҳар дунга мулозим ила ёр ўлмоқ.

Мунис ўз шеърларини тўплаб биринчи мартаба 1804 йилда кичик девон тузди. Ундан кейин ёзилган шеърларни ҳам қўшиб, 1815 йилда 8446 байт (16892 мисра)дан иборат тўлиқ девон тузиб, унга «Мунисул-ушшоқ» (ошиқлар дўсти) деб ном қўйди. «Мунисул-ушшоқ»га шоирнинг ғазаллари, мухаммаслари, рубойлари, мустазодлари, туюқлари, рубой ва фардлари киритилган. Бундан ташқари девон охирига шоирнинг 1804 йилда назм билан ёзиб тамомлаган каллиграфияга оид «Саводи таълим» номли асари ҳам илова қилинган.

Мунис Хоразмий тарихшунос сифатида 1806 йилдан бошлаб, Хива хонлиги тарихига оид «Фирдавсул-иқбол» («Бахт боғи») номли тарихий асар ҳам ёза бошлади. Бу асарнинг 1812 йилгача бўлган қисмини Мунис Хоразмий ёзиб, 1812 йилдан кейинги воқеаларни Мунис Хоразмийнинг жияни Огаҳий давом эттиради.

«Фирдавсул-иқбол» беш бобдан таркиб топиб, тарихий хронологик тартибда ёзилгандир. Бу асар ўзбек халқининг тарихини ўрганиш учунгина эмас, балки бошқа қардош туркман, қozoқ, қорақалпоқ халқларининг ҳам тарихини ўрганиш учун гоят қимматли манбадир. Мунис Хоразмий бу асарлардан ташқари Хоразмни суғориш ишларига доир «Орналар» деган ажойиб асар ҳам ёзди.

Мунис Хоразмий ўз замонасининг пешқадам таржимони ҳам эди. У XV аср тарихчиси Мирхонднинг «Равзатус-сафо» асарида биринчи ва иккинчи жилдининг бир қисмини таржима қилди.

Мунис Хоразмийнинг характерли асарларидан бири юқорида номланган «Саводи таълим»дир. Бу асар назм билан ёзилган бўлиб, бунда чиройли хат ёзиш усуллари ўргатилади. Асар икки қисмдан иборат. Асарнинг биринчи қисмида хат машқ қилишга тайёргарлик ва бу иш учун керакли асбоблар тўғрисида сўз юритилади. Иккинчи қисмида эса, хат машқи ва унинг усули ҳақида практик йўл билан таълим берилади.

Шоир рисоланинг бош қисмида кишилик жамиятида ёзувнинг катта аҳамиятга эга эканини қайд қилади:

Сўз махзанининг нишонаси ҳам,
Маъни дурининг хазонаси ҳам,
Ҳар сўзки, кўнгулдин ўлди мавжуд,
Хат бўлмаса бўлгай эрди нобуд.

Мунис Хоразмийнинг «Фирдавсул-иқбол», «Саводи таълим» ва бошқа асарлари тарихий ва илмий аҳамиятга эга экани шубҳасиз. Унинг поэзияси эса ўзбек адабиёти тарихининг ажойиб ва қимматбаҳо дурдоналаридандир.

Мунис Хоразмий адабиётга назарий тайёргарлик билан кириб келди. У Шарқ классик адабиётининг деярли барча намояндалари ижоди билан изчил танишди ва уни ўрганди, айниқса, улуғ ўзбек шоири ва музафаккири Алишер Навоий ижодидан кўп нарсалар ўрганди ва уни ўз ижодий йўлида таянч деб билди:

Қилса ҳосид дахли бежо сўз аро йўқтур ғамим,
Ким бу маънида Навоий руҳи ҳомийдур манга —

деди у. Ҳатто ҳомийгина эмас, балки ўзига устод (пир) деб англади:

Сўз ичра Навоий жаҳонгирдурур,
Мунисга маони йўлида пирдурур.

Мунис Хоразмий «Девони»га кирган шеърларнинг кўпчилиги ишқий темаларда ёзилган бўлса ҳам, бевосита социал мотивларни ифодаловчи, мазмунан чуқур ва бадиий юксак шеърлар ҳам девонда кўп топилади. Унинг ишқий шеърларида ҳам ўзи яшаган замонага нисбатан норозилик, фикрлари олға сурилади: ҳақсизлик, зулмга қарши норозилик, адолат, халққа муҳаббат, сахийлик, вафо, маърифатпарварлик, илм-фанга ҳомийлик, жаҳолатга қарши кураш, инсоний фазилатлар ва ҳоказолар ҳақида жўшқин фикрлар айтилади.

Мунис Хоразмий кўпгина ғазалларида мазлум халқларнинг оғир аҳволини ва орзу-армонларини акс эттирди:

Ҳар ким эшитур беҳуд ўлур навқалар айлаб,
Бисёр асар нолау афғоним ародур
Меҳнат тоши зарбидин ушолгон сўнғакимдур,
Гардики бузуқ кулбаи эҳзоним ародур.
Бир шуъладурур оҳим ўтидин алам урғон,
Ҳар мисрам жонсўзки, девоним ародур.

Шоир ўзини ғам ва кулфатлар натижасида ўт ичида қолган деб таърифлайди:

Ғаму меҳнат ародур эътиборим,
Ки мумтоз ўлди хористон аро ўт.
Муҳаббат қилди кўнглум шуъла иншо,
Ўқуб фаҳм айла бу девон аро ўт.

Мунис Хоразмий халққа қайғудош бўлди, эл бошига тушган жабру жафоларни ўз бошига тушган кулфат деб ҳис этди:

Басе ғам боридин чекмиш оғирни,
Еғир бўлмиш ҳазин кўнглум ёғирни.

Фалак ғам юкларин солгонда элга,
Еғиримға менинг қўймиш оғирни.
Билурсен ғам юкин кўп чекканимни,
Еғирним устида кўрсанг еғирни.

Шоир яшаган замонда феодал ҳукмдорлар пул, мол-дунё орттириш мақсадида тўхтовсиз ўзаро урушларни давом эттирар, ўз шахсий манфаатлари йўлида ҳаммадан кечишга, ҳамма нарсани қурбон қилишга тайёр эдилар. Неча минглаб кишиларнинг бегуноҳ қонлари тўкиларди. Ҳатто бир сариқ чақа учун ога-инининг бошини олишгача борар эди:

Уйла дунё дўстлиқ рафъи мурувват айламиш,
Ким инисига қилич бир фулс учун тортар оқо.

Феодализмнинг чирик аппарати ҳар қандай разилликлардан қайтмас эди. Хондан тортиб пастки амалдорларгача халққа шафқатсиз зулм қилиш билан қаноатланмасдан, пора ва ришватни кундалик одатга киритган эдилар. Мана шу чиркин ҳолга нафрат кўзи билан қараган шоир ҳукмдорларга шундай хитоб қилади:

Ҳокими шаръсен ўлмоқ недурур мойили ришват,
Қайси мазҳабдадур ул ҳукми шарият била жоиз?

Аҳвол шу даражага бориб етдики, зулм ва истибодга чидай олмаган йўқсил халқ, Хива хонлиги территориясини ташлаб ҳар томонга бош олиб кетишга мажбур бўлди. Халқнинг золимлар қўлидан қочиб ватангадо ва афтода бўлишини шоир кучли ўхшатиш йўли билан шундай тасвирлайди:

Кинаврлар зулмидин бечоралар ҳарён қочиб,
Уйлаким бўлгай гурезон боздин дуррожлар.

Мунис Хоразмий халқ бошига тушган жафоларнинг қандай оғир эканини:

Бизни кўрган эл қилур оҳу нола, дили ҳазин била, Мунис,
Не ажаб жаҳон аро солса шўриш агар бу ҳоли табоҳимиз.—

каби мисраларда очиқ кўрсатди.

Мунис Хоразмий ўзи яшаган даврни тўғри тушунди. Ҳақиқатан ҳам шоир яшаган замонда инсоний фазилатлар, яъни инсоннинг касб-ҳунари, илми, ахлоқи эмас, балки унинг пули, олтин-кумуши роль ўйнар эди. Шоир айтганидек:

Не натижа берур адаб, ҳунаринг, на назарга кирар насаб гуҳаринг,
Бас эрур бу замонда бисотинг аро ўлса қаро сийму заринг.

Ҳатто у замонда илм аҳллари, фазл эгалари, шу жумладан, шоирнинг ўзи ҳам хор эди, қайғу-алам, дард-ҳасрат билан кун кечиарар, жоҳил, недон, пасткаш тонфалар эса, роҳат ва фаровонликда яшар эдиларки, бу қарама-қарши ҳолатни шоир ўзининг тубандаги мисраларида бадий маҳорат билан ифодалайди:

Бу замон ичра азиз эл не ажаб хор бўлуб,
Уламою фузало бўлса сазовори алам.

* * *

Не учун хор ўлмасун Муниски, бўлмишлар азиз
Билмаганлар ониким, недур огиз, недур бурун.

* * *

Тонг эмас Мунис эса беқадр бу даврондаким,
Муътабардур кўкни ердин қилмаганлар имтиёз.

* * *

Неча арзи ҳунар қилсам сўз ичра,
Тутарлар ул ҳунарга айб ила ном.

* * *

Оғир айлаб қулогин қасд бирла,
Бировга дарди ҳолим қилсам эълوم.

Мунис Хоразмийнинг «Сўз» ва «Шуаро» радифли шеърлари унинг нодир асарларидандир. У, бу шеърлар билан XVIII—XIX асрларда шеър ва шоирларнинг нақадар тубан аҳволга тушиб қолганлигининг ҳаққоний тасвирини берди.

Шуни унутмаслик керакки, Мунис Хоразмий мазкур шеърлари билан сарой маддоҳ шоирларини кўзда тутмади. Унинг тасаввуридаги шоирлар ўша замоннинг илғор прогрессив интеллигенцияси бўлиб, халқ учун, маданият ва маърифатнинг тараққиёти учун интилган касб эгалари эди.

Аммо Мунис Хоразмий сарой маддоҳ шоирларининг разил афт-башарасини аёвсиз фош қилади ва уларни лаънатлайди:

Эй нафс, бўлуб иззат эшиги мадрус,
Бўлсанг не ажаб мазаллат ичра маҳбус.
Ҳар дунга қилиб нисор иззат гуҳарин,
Бисёр тўкарсен обрўю номус.

* * *

Лаънат ул шоирғаким, ҳирсу тамаъ таҳрикидин
Кўргузур ҳар сифлаю нокасга изҳори мадиҳ.

Мунис Хоразмий реакция ва жаҳолат ғоят кучайган бир вазиятда поэзия байрогини юксакликка олиб чиқишга ва поэзияни маърифатнинг тарғиботи даражасига кўтаришга уринди. У ўзининг шеърият ҳақидаги бир шеърида шундай дейди:

Шеър ул неъмат эрурким, ҳар неча базл этсалар,
Лаззати ортар, доғи қадрига топмас нуқс роҳ.
Шеър ул маҳкам иморатдурки, сели ҳодисот
Айламас ҳар неча бўлса тунд, бунёдин табоҳ.

Ҳар кишиким хотами шеър узра оти тутса нақш,
Мадҳи бешак, шахси шуҳрат бошиға бўлғай кулоҳ,
Шеърдин топмоқлиғиға Санжару Султон Ҳусайн
Номи боқий — Анварий бирла Навоийдур гувоҳ.

Мунис замона қабоҳатларининг гувоҳи бўлди. Ҳокимият тепа-сига чиқиб олган феодаллар мамлакатни харобазорга айлангир-дилар, инсон шон-шуҳратини ерга урдилар, халқ инсон сифатида тилга олинмайдиган бўлиб қолди, ҳурмат ўрнига ҳақорат, шаф-қат ўрнига кулфат, маърифат ўрнига жаҳолат авж олди. Соф виждонли кишилар қувғин қилинди, жоҳиллар юқори даража-ларга кўтарилдилар. Кишиларни қатл қилувчи газандалар, ҳий-лакор золимлар иш боши бўлди. Кўчманчи ва ўтроқ халқларни очикдан-очиқ қирғин қилиш кундалик одагга айланди. Мунис «Хос ўлуб» бошланмали шеърида ўзи яшаган даврдаги ана шу қабиҳ тузум ва унинг вакилларини ошқора таъқид қилди:

Аммо Мунис Хоразмий феодализм шароитидаги ижтимоий тенгсизликларнинг социал сабабини тушуна олмас эди. Унингча, подшо маърифатпарвар, одил бўлса, мамлакатда осойишталик, яхшилик ва адолат ўрнатиши мумкин. Масалан, у яхши подшо ҳақида айтади:

Шоҳ улдурки, адолат ила мулкин тузатиб,
Бўлса ғамгин фуқаро очига, хуррам тўқиға.

Мунис Хоразмийнинг одил ва маърифатпарвар подшо учун кураши натижа бермаслиги табиий эди. Чунки ҳокимият бошида эксплуататорлар синфи ҳукмрон экан, аҳвол Мунис Хоразмий кутганича бўла олиши мумкин эмас эди.

Мунис Хоразмий ўз шеърларида мазмунга қанчалик диққат қилган бўлса, шу билан бир қаторда шеърнинг бадиий формасига ҳам алоҳида эътибор берди. Унинг поэзиясида вазнларнинг ра-вонлиги, оригинал қофияларнинг тўлаллиги ва ўйноқчилиги, тасви-рий воситаларнинг хилма-хиллиги, ички руҳий кечинмаларнинг жонли ва ёрқин берилиши, умуман, бадиий маҳорат кўзга яққол ташланиб туради. Бу тўғрида шоирнинг лирик ғазалларидан та-лай мисоллар келтириш мумкин.

Мунис Хоразмий ўз ижодида халқ оғзаки ижодиётининг бит-мас-туганмас дурдоналаридан беҳад баҳраманд бўлди, унга суянди. Кўпгина шеърларида фольклор манбаларидан фойдалан-ди. Унинг лирикасида ва турли асарларида:

Аҳбоб топди васлингу ёд этмади мени,
Чиндур бу сўзки: «Йўқ хабари тўғнинг очдин» —

каби фольклор таъсирида ёзилган мисралар кўплаб топилади.

Мунис Хоразмий ўзбек адабиёти ва ўзбек адабий тилни ри-вожлантиришда жуда катта ишлар қилди. У ўзбек адабиётида Навоий традицияларини ижодий давом эттирган катта талант эгасидир.

Мунис Хоразмийнинг айрим асарлари ўз даврининг социал қиёфасини очишда муҳим роль ўйнади. Мунис Хоразмий шеър-ларида халқнинг орзу-истакларини акс эттиришга уринди. У «шоҳларнинг олтин табақдаги паловидан», «фақирларнинг ата-ласини» афзал кўрди, эксплуататорларнинг «заррин тўнидан,

минг ямоғли фақир тўнини» устун қўйиб, «менинг муборак хилъатим ана шу минг ёмоғли фақир тўни», деди. Мунис Хоразмий халқ кучининг зўрлигини, бу кучни ҳеч қандай куч енга олмаслигини тўғри тасаввур этди. У, ўзининг «Сув» радифли газалида феодал ҳукмдорларга хитоб қилиб: «Эй шоҳ, зулм қилма, тагин мазлумларнинг ашки давлатинг биносини йиқмасин», деди. Бу билан халқ иродасининг улуғлигини кўрсатишга тиришди.

Мунис Хоразмий маърифатпарвар шоир сифатида ўз замонаси савиясидан юқори турган кишидир. У маърифатпарварлик ғояларини илгари сурди, халқни онгли, билимли бўлишга даъват этди ва халқни жаҳолатдан йироқ туришга чақирди. Дин аҳли халқни жаҳолатга судрар, илм-маърифатнинг ривожига тўғаноқ бўлар, шариат пешволари халқ бошига тушган барча зулм-ситамларни, азоб-уқубатларни «тақдири худо» деб, меҳнаткаш халқни доимий қулликда сақлашга интиларди. Инсоний севгини тамомила рад этиб, у дунё ҳақида ваъз-насиҳат қиларди. Мунис Хоразмий ана шу ҳолларга қарши чиқди ва бу урinishларни фош этиб, маърифатпарварлик ғояларини олға сурди.

Мунис Хоразмий ўз шеърларида тарбия масалаларига алоҳида ўрин берди. У ўзининг дидактик таълимларида кишиларни роҳ-гўйлик, мардлик, халққа виждонан хизмат қилмоқ, дўстлик, вафо ва садоқат туйғуларини куйлади. Ҳар қандай оғир аҳволда ҳам руҳий тушқунликка тушмасликка, ярамас шахслар олдида тиз чўкмасликка чақирди. Мунис Хоразмий оптимист шоир эди. Шунинг учун ҳам «юраги реш-реш» бўлганларнинг бир вақт бориб обод ва бахтиёр бўлишларига ишонарди.

Мунис Хоразмий узоқ умр кўролмади, ижоди барқ урган бир пайтда 1829 йилда вабо касали билан вафот этди.

Ижодий фаолиятини эрта бошлаган шоир Мунис Хоразмий ўзбек адабиётининг тараққиёти йўлида ўттиз йилдан ортиқ хизмат қилди. Ўзбек классик адабиётининг кўзга кўринган вакиллари билан бири бўлган Муниснинг адабий меросини ҳар томонлама ўрганиш совет адабиётшунослигининг муҳим вазифаларидан биридир.

* * *

Муниснинг шеърлар тўплами (девони) ўзи ҳаёт чоғида ва ўзидан кейин ҳам Хоразм каллиграф котиблари томонидан бир неча бор кўчирилган, шу билан бирга, 1292 (1875) йилда Хива тошбосмахонасида «Саводи таълим» рисоласи билан бирга босилган. Қўлёзма нусхалардан тўрттаси¹ Ўзбекистон ССР Фанлар Академияси Шарқшунослик институтининг шарқ қўлёзмалари фондида сақланмоқда.

Биз «Сайланма»ни нашрга тайёрлашда мазкур босма ва қўлёзма нусхаларига асосландик.

«Сайланма» охирига тушунилиши қийин саналган сўзлар учун лугат илова қилинди.

Ю. ЮСУПОВ

¹ Инвентарь № 940, 1330, 1793 ва 7865.

ҒАЗАЛЛАР

МАНГА

Волийи мулки тариқат гар Низомийдур манга,
Манзили маъниға Хизри роҳ Жомийдур манга.

Хотиримға Хисравийдин ҳар замон шўре етиб,
Банда давроннинг бори ширин каломидур манга.

Пири Ансорий сўзидин чошни нутқум топиб,
Сўзда ҳосил шарбати юҳъйил-изомидур манга.

Ҳофизии Шероз лутфидин тараққийлар топиб,
Жилвагоҳ аҳли тасаввуфнинг мақомидур манга.

Юзима Аттор ҳар лаҳза дўкони файз очиб,
Доим андин атрпарвар жон машомидур манга.

Файзи Фирдавсий гаҳи кўнглум очибдур ийдедек,
Гоҳ Хоқоний футуҳининг паёмидур манга.

Гоҳ табъим Анварий нури била равшан бўлуб,
Гоҳ Саъдий жомининг файзи мудомидур манга.

Топибон ишқи Ироқийдин замирим нашъае,
Ҳосил, аҳли ишқнинг шўри тамомийдур манга.

Нусхаи таъйид Бедилдин топиб файзи сухан,
Маъни ичра номаи иқболи томийдур манга.

Қилса ҳосид дахли бежо сўз аро йўқтур ғамим,
Ким бу маънида Навоий руҳи ҳомийдур манга.

Тонг эмас, Мунис, агар бўлсам киромий қадрким,
Устоди зоҳиру ботин Киромийдур манга.

ШУАРО

Ютубон бу замонда қон шуаро,
Назм этар гавҳари фиғон шуаро.

Ерга хуршиддек солур даврон
Қилсалар сайри осмон шуаро.

Дўстлар лутфидин қилур маҳжур
Баски, бор душмани замон шуаро.

Юз хушомад била гадолиғ этиб,
Топа олмас емакка нон шуаро.

Давлат асроридин эрур ғофил,
Ҳар неча эрса нуктадон шуаро.

Бўлуб ифлосдин зарурат ила
Хиссат аҳлиға мадҳхон шуаро.

Шеъри янглиғ кезар маҳофил аро
Қилғали дарди дил аён шуаро.

Гўйе рўзгор аносидин
Туғди кулфатға тавъамон шуаро.

Дардманду жафокаш элга қилур
Назм ила дардини баён шуаро.

Аҳли давлатға бўлса ҳам маддоҳ,
Топмас иқболдин нишон шуаро.

Гуссадин ўлгай эрди, топмас эса
Шеъридек ёри ҳамзабон шуаро.

Баски даврон эрур ҳунардushman,
Кўрадур фазлидин зиён шуаро.

Мизбонлиғ қилурға йўқ нимаси.
Бўлса Мунисға меҳмон шуаро.

ШЕЪР

Шеър ул тиғи дудамдурким, жаҳонни фатҳ этар,
Чекмайин лашкар гар олса илгига ҳар подшоҳ.

Шеър ул неъмат эрурким, ҳар неча базл этсалар,
Лаззати ортар, доғи қадриға топмас нуқс роҳ.

Шеър ул маҳкам иморатдурки, сели ҳодисот
Айламас ҳар неча бўлса тунд, бунёдин табоҳ.

Ҳар кишиким хотами шеър узра оти тутса нақш,
Мадҳи бешак, шахси шуҳрат бошиға бўлғай кулоҳ.

Балки шеър афзалдурур фарзанддинким, шеърни
Насли боқидин бақолиғдур, дер аҳли интибоҳ.

Шеърдин топмоқлиғиға Санжару Султон Ҳусайн
Номи боқий — Анварий бирла Навоийдур гувоҳ.

Ёзди Фирдавсий анинг отиға чун «Шоҳнома»ни,
Утти гардундин ливойи шуҳрати Маҳмуд шоҳ.

Бас эрур вожиб сенга айлаб ҳамиша тарбият,
Менки Мунисман мени қилмоқ Навоий дастгоҳ.

СЎЗ

Гарчи аввал бор эди маҳбуби гулрухсора сўз,
Лек эрур ҳоло бaсе манкубу бахти қора сўз.

Шоири шўридаға дилжамълик қайдин етар,
Дахли бежодин авом оллидадур юз пора сўз.

Дема, сўз атрофиға чекмиш ливойи иштиҳор,
Қадрдоне топмай ўлмиш даҳрда овора сўз.

Шоир ўз аҳволиға дармондау фазл аҳли хор,
Оҳким, топмас бу даврон ичра бир ғамхора сўз.

Қилма изҳори суханварлик фароғе истасанг,
Сийму зар ўрниға ер бошиға санги хора сўз.

Хоҳ назму хоҳ наср ўлсун фазилат аҳлидек
Хорлиғ домониға чекмиш оёқ якбора сўз.

Сўз чу мундоқ хор эса, сўз аҳли мундоқ хоксор,
Ваҳ, не тил бирла деолғай Муниси бечора сўз.

АДОЛАТ

Сабот истасанг мулк бунёдиға,
Адолат била ет улус додиға.

Адолатдин ўлди эл осойиши,
Эл осойиши — мулк оройиши.

Қаю мулкким шоҳи одилдурур,
Анга барча эл кўнгли мойилдурур.

Шараф кўрки шаҳдин адолат чоғи,
Эрур халқ хушнуд, холиқ доғи.

Ҳам озодавашлар бўлуб бандаси,
Ҳам аъдойи саркаш сарафкандаси.

ХОС УЛУБ ЖОҶ АҲЛИҒА

Хос ўлуб жоҳ аҳлиға инъоми соҳиб тожлар,
Зулми омидин бериб жон нон учун муҳтожлар.

Ҳар ким ул золимлар оллида тазаллум кўргузуб,
Еб алардин бош уза мушту юз узра кожлар.

Ахзу қатлу наҳб машғули ситамгарлар тамом
Элга соҳиб ихтиёр ўлмиш неча Ҳажжожлар.

Аҳли донишлар тўшарга бурёе топмайин,
Хайли нодонлар солиб маснад уза дебожлар.

Ҳар ким эрса ботил, эл ичра бўлуб мутлақ инон,
Ҳар ким ўлса аҳли ҳақ, элдин бўлуб ихрожлар...

Чун келиб аҳли тижоратлар қароқчидин омон,
Молидин ортуқ бўлуб таҳмил аларга божлар.

Ким нажибу солиҳ эрса бор таназзуллар анга,
Муфсиди бадраг тараққиға топиб меърожлар.

Нола булбуллар чекиб кўрмай ҳунардин нафълар,
Беҳунарликдин топиб тожи зумуррад сожлар.

Кинаварлар зулмидин бечоралар ҳар ён қочиб,
Ўйлаким, бўлғай гурезон боздин дуррожлар.

Не умид ул шаҳдин ўлғайким, эрур навкарлари —
Сарбасар аллофлар, саллохлар, халложлар.

Эй кўнгул, кўп шиква шамъин ёқма даврон
Ким аларга ҳеч ишдин ёрумас минҳожлар... аҳлидин,

Мунис, ўз шоҳинг дуосин қилки, даргоҳидадур —
Фақр эли уммидвору банда соҳиб тожлар.

ҒАМ БОРИ

Басе ғам боридин чекмиш оғирни,
Ёғир бұлмиш ҳазин кўнглим ёғирни.

Фалак ғам юкларин солғонда элга,
Ёғирнимға менинг қўймиш оғирни.

Билурсен ғам юкин кўп чекканимни
Ёғирним устида кўрсанг ёғирни.

Итинг кўрсам, манга унс айласун деб,
Берурман гаҳ кўнгулни, гаҳ бағирни.

Рақиб оллингда бўлмоқдин ҳазинман,
Тиларман кўрмасам ул бўлмағирни.

Замон аҳлиға бўлмиш шиква ойин,
Нетонг, севсам агар гунгу соғирни.

Нажоте истасанг Мунисға ғамдин,
Аёқчи, тут анга ҳар дам чоғирни.

АБАС

Таънингга, шайх, бизни нишон қилмағил абас,
Ул ўқни бу нишонга равон қилмағил абас.

Ушшоқ элига офати жондур насиҳатинг,
Ул элга они офати жон қилмағил абас.

Зарқу риё учун эса гар тоатинг сенинг,
Меҳробу хонақоҳда макон қилмағил абас.

Тар доман ўлмоқингни қилур халқга аён,
Мажлисда кўзни ашк фишон қилмағил абас.

Таҳсили сийму зар учун аблаҳлар оллида
Тангри отини вирди забон қилмағил абас.

Ақл аҳли макринга қачон ўлгай фирефта,
Ёлгон кароматингни баён қилмағил абас.

Аҳли иродатинг бори ҳайвонча йўқ турур,
Ул элга сарфи ош ила нон қилмағил абас.

Расволигингдин ўзга не бергай натижае,
Гўсолалиғларингни аён қилмағил абас.

Не бор ниёзию не ўзи қошингга борур,
Мунис сари кўзунг нигарон қилмағил абас.

БУ ЗАМОН ИЧРА

Бу замон ичра азиз эл не ажаб хор бўлуб,
Уламо-ю фузало бўлса сазовори алам.

Шуаро деса ҳижо, йўқса хушомад доим,
Рўзгорини фалокат била айлаб барҳам.

Фуқаро ўткара олмай баҳузур авқотини,
Қўйса ҳар сори жало марҳаласи сори қадам.

Ким мукаррамдур? Аларким эдилар дун ҳиммат,
Топибон жоҳилу нодон шарафу нозу ниам.

Ҳам эрур кунд табиатлар эл ичра мумтоз,
Хиссаторолиғ ила айлабон изҳори карам.

Ҳам эрур омили махсуси авон бирла авом¹,
Чекиб эл моли учун зулм била тиғи ситам.

¹ Омили махсуси авон бирла авом — бошқарув-
чиси, солиқчиси золим ва нодон демак.

РҰЗА

Рўза бисёр мени танг этмиш,
Баданим суст, аёғим ланг этмиш.

Табъима ҳар дам оғирлиқ етуруб,
Қоф тоғи била ҳамсанг этмиш.

Янги ой шавқи таним зор айлаб,
Қоматим ийд ғами чанг этмиш.

Заъф уйдин чиқоримға қўймас,
Ҳар қадамни неча фарсанг этмиш.

Бода махмурлиғидин рўза
Мени ўлтурғали оҳанг этмиш.

Бер жило май била, соқийки, хумор —
Табъим ойинасини занг этмиш.

Маст этиб қил мададе Мунисға,
Ки сипоҳи ғам ила жанг этмиш.

РАМАЗОН

Рамазон етти жаҳон бўлди тарабдин холи,
Майкада риндларининг нечук ўлғай ҳоли.

Шиддати рўзадин остидағи «ҳо»дек хамдур,
Шўхларнинг қади зебои «алиф» тимсоли.

Обрўйин рамазоннинг тўкар эрдим май ичиб,
Мажлис аҳлига агар бўлмаса бийми воли.

На қилай рўзаниким, сўлди қуруғ лола каби,
Рўза заъфи била ул шўх узори оли.

Мунисо, субҳу масо орзуйи ийд қилиб,
Чун «алиф» эрди қадим бўлди мисоли «доли».

ЭЙ ФАЛАК

Эй фалак, мунча недур айламак изҳори ситам,
Урубон ҳар нафас эл бағрига юз ништари ғам.
Яхшиларга етиб анвои ҳазан қаҳрингдин,
Ким ёмон эрса алар захмига қилдинг марҳам.
Кимниким кўрсанг ичар ишрат аёғи била нўш,
Ул аёғ ичра эзиб бердинг анга захри алам.
Сарв қадларга қилиб ҳамл балолар борин,
Қаримай қилдинг алар қаддин ўзинг янглиғ хам.
Шод бўлдинг қора қайғу била ким чекса фиғон,
Ғамга ботдинг кишиким ичса қизил май бир дам.
Ёғдуруб аҳли вафо бошига офат тошин,
Кўп жафо бирла вафо расмини урдинг барҳам...

* * *

Истадинг, эй дил, кўзин, жонинг керакмасму санга?
Куфри зулфин севдинг, имонинг керакмасму санга?

Дарду ғам сели била буздинг кўнгул кошонасин,
Эй малоҳат ганжи, вайронинг керакмасму санга?

Жамъ этиб, ўтлуғ кўнгулларни муқайяд айладинг,
Ҳалқай зулфи паришонинг керакмасму санга?

Тийри ғамзанг муддаий кўнглига зоеъ қилмаким,
Ул ҳадафдур хора, пайконинг керакмасму санга?

Сарсари оҳимни, эй гардун, қилурсан тунду тез,
Машъали хуршеди рахшонинг керакмасму санга?

Эй гул, айларсан жафо хорин уруб, Мунисға жавр,
Андалиби дилкаш илҳонинг керакмасму санга?

* * *

Нола қилмон ҳар нечаким ёр бедод айласа,
Айб эрур ишқ аҳли маъшуқ илгидин дод айласа.

Мен қозормен кўҳи ғам, қилгай эди кўп фахрлар,
Гар бу иш мингдин бирин умрида Фарҳод айласа.

Хаймаи нилий аро тузмиш ул ой эл бирла базм,
Тонг эмас оҳим фалак сақфини барбод айласа.

Баски ишқ аҳлигадур матлаб тамошо, хуш эди —
Юз очиб оламни жонон ҳайратобод айласа.

Ишқ онингдек йўл дурур манзилга етмак йўқ магар,
Улки азмида саботу сабрини зод айласа.

Даҳр золи кўргузур ўзни аруси шўх-шанг,
Вой, анга ҳар гофилеким ўзни домод айласа.

Эҳтисоб аҳлини расво айлагумдур, Мунисо,
Дайр пири гар мани шайдоға иршод айласа.

* * *

Ишқ ғамидин етар ўйла малолат манга,
Ким бўладур ҳар нафас ўзгача ҳолат манга.

Васлида жон бермайин ҳажриға бўлдум асир,
Эмди қилур қасди жон ушбу хижолат манга.

Мақдамиға бош қўюб, номасиға жон берай,
Андин агар еткурур кимса рисолат манга.

Тобеи ҳукмим агар бўлса нетонг аҳли ишқ,
Мулки муҳаббат аро етти аёлат манга.

Тун кеча зоҳид манга, ишқни тарк эт, деди,
Қилди бу жоҳил ажаб ишни далолат манга.

Дониш ила мен топиб мулки маонийға даст,
Буғз қилурлар аён аҳли жаҳолат манга.

Бўлмоқ улуг истасанг ажз ила бўл хоксор,
Мундин эрур жилвагоҳ авжи жалолат манга.

Ёр сўзи зикрини қилғали Мунис хаёл,
Юз берадур ҳар нафас турфа мақолат манга.

* * *

Арзи ҳусн айладилар гарчи бәсе ёр манга,
Лек топилмади бир ёри вафодор манга.

Ҳусниға кўз била кўнглум тиламасман маҳрам,
Ким алар доғи бу ишда эрур ағёр манга.

Ошиқи бедилидурменки, агар дилдорим,
Бордурур ҳар нечук иш қилса сазовор манга.

Кўйи фирдавсидин айрилғали дўзах ўтидек
Кўрунур ҳар неча дилкаш эса гулзор манга.

Ишқ ўти шуъласиким бошдин оёқим тутмиш,
Шуъла эрмаским, эрур жомаи гулнор манга.

Доим ул бут қошида сажда қилурмен не ажаб,
Зулфи торидин агар боғласа зуннор манга.

Даҳр бозоридадур ўйла матоим косид,
Ки топилмас ҳунар олмоқға харидор манга.

Масжидингға мени, эй шайх, далолат қилма,
Ким бәсе хушроқ эрур кулбаи хаммор манга.

Мен киму ул қуёш оллида ўлтурмоқ, Мунис,
Басдурур кўйида бир сояи девор манга.

* * *

Фироқинг ичра эрур чекмак оқ пеша манга.
Тарахҳум айлаки, бу пешадур ҳамиша манга.

Вафо тариқида мандек қачон топилғусидур,
Ки тортмоқ ғами ишқингни бўлди пеша манга.

Қозормен ўйлаки Фарҳод дарду ғам тоғин,
Валек тирноғим ўлди қозорда теша манга.

Ниҳоли ишқ мену сарафрозлиғдур ишим,
Ки ажз хоки ародур нумуйи реша манга.

Санга не нисбатим, эй тилку шайхким, мени ишқ
Паланг қилди, найистони ғамни беша манга.

Замона ичра на дил жамълик манга бўлғай,
Ки ҳодисот тошидин ушолди шиша манга.

Ҳамиша айла мени Мунисингга раҳм, эй шўх,
Ки қасди жон қиладур дарду ғам ҳамиша манга.

* * *

Жилва қилур ҳар қачон ул қаду қомат манга,
Қўзғалур оҳим уни бирла қиёмат манга.

Ишқ гами етган эл тарк қилур ному нанг,
Таъна урар беҳуда аҳли саломат манга.

Ёр сари кўйиға Хизри раҳ, эй бахт бўл,
Токай ўлурму фироқ ичра иқомат манга.

Лашкари ғам қасдима қилса гулу ғам эмас,
Бўлди ҳисори ҳасин санги маломат манга.

Ишқида ўлсам қилинг лавҳи мазорим сариг,
Ранжим учун басдурур мунча аломат манга.

Васл майи қилмади ғамзада кўнглумни шод,
Ҳар нечаким ҳажридин етти саомат манга.

Тун кеча махмур ўлуб дайрга азм айладим,
Бода тутуб пири дайр этти каромат манга...

Мунис, эсанг дардкаш қил, манга таслимким,
Ишқ аро жон ўйнамоқ бўлди давомат манга.

* * *

Эйки зулму кин эрур ойин санга,
Зулмдур, тарк айла демак кин санга.

Ургатур душман санга расми жафо,
Дўст йўқ қилса вафо талқин санга.

Қадду рухсорингни кўргач жилвагар,
Бўдилар қул сарв ила насрин санга.

Синса тонг эрмас кўнгуллар шишаси,
Негаким бордур дили сангин санга.

Ҳар боқишда юз кўнгул сайдинг бўлур,
Айламас бу ишда ким таҳсин санга?!

Заҳри ҳажринг бирла комим талх эрур,
Қилмоқ осондур ани ширин санга.

Хўблар ишқин, дединг, эй шайх, куфр,
Бўлди маълумимки, йўқдур дин санга.

Мен десам чин, ёлғон англарсен ани,
Деса душман ёлғон, улдур чин санга.

Мунисингга бер закоти ҳуснким,
Ул эрур бир ошиқи мискин санга.

* * *

Маҳвашим жавлон қилур якрони шабгун устида,
Ё қуёш чобуксувори жилва гардун устида.

Чатри шоҳийдурму боши узра бўлгон соябон,
Ё магар очмиш ҳумо боли ҳумоюн устида.

Буки солмишдур ғазабдин қоши учиға гириҳ,
Ҳйладурким шамра марқум бўлғуси «нун» устида.

Ул парининг нахл қадди сарв эрур, рухсори — гул,
Ким кўрибдур гул очилмоқ сарви мавзун устида.

Жисми зорим сели ашким узра ҳар сори борур,
Ҳйлаким оқғай қуруғ хошок Жайҳун устида.

Ҳйла муътод ўлмишам тортарға дарди ишқким,
Оқибат жонимни бергумдур бу афюн устида.

Эйки, заррин тўн била хурсандсен, билма ҳақир
Кўрсанг эски шол агар дарвиши маҳзун устида.

Эй кўнгул, ташла тааллуқ жомасинким, йўқдурур
Хильати урэнлиғидин ўзга мажнун устида.

Толиби сийму зар ўлма, Мунис, андин қил ҳазар,
Ҳасрати Қорундур аждар ганжи Қорун устида.

* * *

Жилва айлар дилбарим заврақда Жайхун устида,
Ё мунир ахтар янги ой узра гардун устида.

Ҳар замон юз минг бало кўнглумга ишқ ичра етар,
Издиҳом ўлғайму мунча қатраи хун устида.

Шабнамидур жонфизо жаннат гули барги уза,
Қатраи майким эрур ул лаъли майгун устида.

Хол эрурму қоши узра, йўқса килки сунъдин
Нуқтаи мушкин тушубдур вожгун «нун» устида.

Бир сиҳи қад зоридурманким, бошимдин эврулур,
Қумриеким нола айлар сарви мавзун устида.

Жаври ёр, андуҳи ҳижрон, дарди дил, бедоди ишқ,
Не балолардур ҳужум айлар бу маҳзун устида.

Кўр ғами ишқ улфати таъсириниким ишқ аро,
Солдилар қушлар очиб пар соя Мажнун устида.

Ваҳки, туфроқ остида ҳоло эрур манзилгузин,
Гарчи Мажнун неча кун сайр этти ҳомун устида.

Хилъати ҳиммат санга, Мунис, бас эрмасму кўруб
Бўлма маҳзун жомаи зарбафт ҳар дун устида.

* * *

Шамшод қоматингға бўлуб банда боғда,
Айлар топуғ ҳамиша туруб бир аёғда.

Кўйингдин айру нохуни ғам тирнатур юзин,
Гулга агарчи бўлди ватан саҳни боғда.

Парвона ўзни ўтга солур ихтиёрсиз,
Гўёки кўрди партави ҳуснунг чароғда.

Сен ўртада қуёшсану, маҳбублар-нужум,
Нур айлар иқтибос, туруб сўлу соғда.

Ҳажрингда бедимоғлиг этсам на айбким,
Гисуйи мушкборинг иси йўқ димоғда.

Ҳар кимниким кўрармен эрур жустужў иши,
Бу олам ичра бир киши йўқдур фароғда.

Мажнуну Кўҳқан ета олмас ғуборима,
Ҳар нечаким алар югурур дашту тоғда.

Васлинг ҳарими ичра эрур оламу валек,
Бир кимса йўқки, бўлмағай анда сўроғда.

Дарёи ишқ қаъригадур ғарқ дур каби,
Мунисни демангизки, қолибдур қироғда.

* * *

Васл субҳи-ю сафолар анда.
Ҳажр шомии-ю балолар анда.

Ул қуёш дарғаҳиким олийдур,
Бандадур моҳлиқолар анда.

Қоши меҳроб дурурким эрмас,
Мустажоб ўлса дуолар анда.

Ёр кўйи сари, эй бахт, етур,
То қилай жонни фидолар анда.

Ишқ даштики эрур ҳавлангиз,
Иттилар роҳнамолар анда...

Кўнгул ойинасиға сайқал бер,
Солсун ул жилва жилолар анда.

Борма масжид сариким, рўй берар
Сенга юз навъ риёлар анда.

Гулшани васлиға етсанг Мунис,
Чекма густох наволар анда.

* * *

Эй пари, мен сори гузар айла,
Кир бузуқ кўнглима, мақар айла.

Жавҳари жоним айларам исор,
Гар қабул айла, рад агар айла.

Нигаҳингдур бәсе саодат бахш,
Толеи наҳсима назар айла.

Муддаию рақиб паст ўлсун,
Мени оллингда муътабар айла.

Мениким, бир камина бандангмен,
Шафқатинг бирла баҳравар айла.

Фурқатинг ханжаридин, эй қотил,
Ўлтуру жонни бехатар айла.

Оразинг офтобини кўрсат,
Фурқатим шомини саҳар айла.

Эйки, дилбар висолин истарсен,
Ўздин ўзлук юкин бадар айла.

Қилмағил Мунисингга мунча жафо,
Оташин оҳидин ҳазар айла.

* * *

Васл саргаштасимен водийи ҳижрон ичра,
Қолгон элдекки, сувсиз ташна биёбон ичра.

Тушгали ишқ ўтиға ўртанур андоқ кўнглум,
Ким қуруғ барг киби оташи сўзон ичра.

Яна бир келса эди ул маҳи хуршедлиқо,
Қолмағай эрди кўнгул зарраи армон ичра.

Ишқ бозори аро охир асирона кирар,
Ҳар кўнгул тушса агар чоҳи занахдон ичра.

Бармоғин оғзиға ул шўжки солмиш, гўё
Моҳии сиймин эрур чашмаи ҳайвон ичра.

Гулузоримни чаман сайри аро кўрмишдур,
Андалиб андин ётар нола гулистон ичра.

Мунисо, Лайлию Мажнунни анга қилма шабиҳ,
Ҳеч бир вазҳ ила йўқ ўхшаши даврон ичра.

* * *

Бинафшазорни сайр айларам баҳор ичра,
Не судким ани кўрмон бинафшазор ичра.

Бинафша хат санами лола рухсиз, айлармен
Бинафшау лолани помол раҳгузор ичра.

Бинафша ранг менгин кўргач инфиолидин,
Бинафша тутди ватан дашту кўҳсор ичра.

Дедим, бинафшаи холин чу хат аро кўрдим:
— Магарки қолди бинафша гилу губор ичра?

Бинафшани на қилай даҳр бўстонида,
Хати бинафшаси бас гулшани узор ичра.

Бинафшагун хати шавқида дам-бадам йиғлаб,
Бинафшавор қаро кўзум интизор ичра.

Менги бинафшаси ёдида, оҳким, тутмиш,
Бинафшафом туганлар дили фиғор ичра.

Бинафша холи фироқида санги ғам доғи,
Бинафшазорлар очди тани низор ичра.

Бинафша вақтидур, эй пири дайр, Мунисга
Бинафшагун қадаҳе лутф қил хумор ичра.

* * *

Шаҳдни тутмоқ баробар ул лаби хандон била,
Тенг демакдур заҳр нўши чашмаи ҳайвон била.

Юз очиб маҳви тамошо қилки, бир дам кўрмасам,
Ўртарам хуршедни оҳи шарар афшон била.

Раҳм қилмай ҳолима ғайриға дамсоз ўлмоғинг.
Шуълаи дардим баланд этмакдурур домон била.

Жилвапери қоматинг сарви мени зор айламиш,
Ишқ аро не нисбатим бор қумрийи нолон била?

Ўқ чу урдинг жонима зинҳор чекма ониким,
Айрилурга тузмайин жоним чиқар райкон била.

Нолаларким, мен чекармен дам-бадам кўйинг аро,
Итларинг ул шўрдин бедор эрур афгон била.

Бодаи васлинг била тиргуз мени махмурни,
Ким бўлубмен қатл заҳри қотили ҳижрон била.

Юз уза зулфи паришонинг тўкубсен зеб учун,
Турфаким жамъ айламишсен куфрни имон била.

Кўзгудек чеҳранг тамошоси қилур тўти мисол,
Рўбарў бўлсанг қачонким Муниси ҳайрон била.

* * *

Таҳрик топар тонг ели бирла доғи лола,
Лўлидурур ўйнар боши устида пиёла.

Сунбул гул уза соя солибдурму ёхуд
Ҳар ён очилибдурму юзунг узра кулола?

Кўрдим юзунг атрофидадур ҳалқаи зулфинг,
Ой даврида ким кўрмиш экондур қаро қола.

Шавқи гул рухсоринг урар ҳар сори юз хор,
Не айб кўнгул айласа булбул киби нола.

Рухсоринг эрур ҳусн гулистони, кўзунгдур
Гулшанлар аро ўйнағучи шўх ғазола.

Авсофи баҳори рухинг итмомға етмас,
Гул барглариди битсам неча рисола.

Мунис мижаси кўйинг аро ашкфишондур,
Андоғки булут ёғдурадур боғ аро жола.

Эй, телба кўнглимизга сочинг тори силсила,
Солсанг ҳам они чоҳи зақан ичра йўқ гила.

Шарҳи ғамим эшит ҳам эт ирсолруқъае,
Йўқ айб, дўстлар, йиборишмак маросила.

Эй шўхи сангдил, ҳазаре айлаким, тушар—
Тоғларға нолишим асари бирла зилзила.

Ишқинг йўлиға киргалидур ғам емак ишим,
Гўё будур бу йўлда менга зоди роҳила.

Яктосен ўйла ҳусни жаҳонсўз бирлаким,
Йўқ ҳадки, кун жамолинга бўлғай муқобила.

Рафъ айлагил рақиб ташовишин ўртадин,
Мобайнимизда ҳожат эмастур бу фосила...

Мунис, сўзингға қил дури маънини мунтазам,
Лекин замона аҳлидин этма тамаи сила.

* * *

Айни иноятингдин ҳолимга қил назора,
Улмакдамен ғамингдин дардимга айла чора.

Базмимни равшан айла хуршед талъатингдин,
Ким рӯзгорим онсиз бўлмишдур асру қора.

Эй дўст, келмагингдин ортар эди муҳаббат,
Не бўлди душман ўлдинг жонимга бора-бора.

Дийдоринг офтобу мен заррамен қошингда,
Эй шўх, суҳбатимдин тутмоқ недур канора.

Утлуғ фиғонларимдин кўнглингга йўқ асар ҳеч,
Бўлмиш қаттиғлигинин гўёки санги хора.

Жабрингни торта-торта дарду ғамимдур андоқ,
Ким йўқ бу бирга ғоят, ул бирга йўқ шумора.

Не бўлди бутқарурга келсанг тараҳҳум айлаб,
Мунисдек этти ҳажринг кўнглумни пора-пора.

* * *

Берурсен, эйки, заҳри ҳажр эзиб ҳар лаҳза жомимға,
Дамо-дам талхлиқлар еткурур ул заҳр комимға.

Ғамингдин ним бисмил қолмишам, жоно, тамом ўлгур,
Худо ҳаққи учун, раҳм айла кори нотамомимға.

Халойиқ ичра мумтоз айла дашноме била боре,
Жавобе бергали тебратмасанг лаб гар саломимға.

Мени то хорлиғлар бирла сурдунг остонингдин,
Ғуборе ҳам сари кўйингда қўпмас эҳтиромимға...

Қорормиш рўзгорим зулмати андуҳи ҳажрингдин.
Аён қил субҳ бир кулмак била бу тийра шомимға.

Бузубдур хотири Мунисни торожи ғаминг, бергил
Низоми илтифотингдин бу мулки бенизомимға.

Табассумда кўруб рангин лабингни ногихон гунча,
Қилиб дилтанглик зоҳир ичидин бўлди қон гунча.

Сабо таҳрикидин йўқ, балки оғзинг шармидин бошин
Қуйи солмоққа мойил бўлғусидур ҳар замон гунча.

Очиқ чеҳрангни то кўрди дема, эй гул очилмишдур,
Хижолат гоятидин айламиш кулгу аён гунча.

Кўнгул тор оғзингга бир хандада олдурдим, эй гулруҳ,
Киши кўрганму эркан бу сифат бир дилситон гунча?

Амонлик истасанг бу боғ аро хомўш бўл доим,
Ки офатдин эминдур сиррин айлар то ниҳон гунча.

Сенинг оғзинг хаёлидин қилур кўнглум қуши нола,
Эрур боис чу булбул қилса фарёду фиғон гунча.

Кўнгул жамъияти топса халал эрмас таажжубким,
Эмас бу боғ аро ошуфта бўлмоқдин амон гунча.

Недур бу размгоҳ ичра бошингга истамаклик худ,
Ки ел хайли ўқиға бордур аввалроқ нишон гунча.

Шитобон бўлма рифъат қулласиға то кун эрмассен,
Камин айлаб ётибдур йўлда шери осмон гунча.

Фигонким, барча бу гулшан видоидин эмас эмин,
Ки гаҳ гул узмак этмиш даъб, гоҳи, боғбон ғунча.

Анинг рухсору лаъли ўйла рангиндурки, эй Мунис,
Агар кўрса бўлур афсурда гул ҳам нотавон ғунча.

* * *

Хабар юзунг гулидин топса эрди гар лола,
Бориб ўзидин ўлур эрди беҳабар лола.

Юзунгга жилва бериб кирсанг эрди гулшан аро,
Чаманда бўлмас эди яна жилвагар лола.

Кўнгулни доғи ғаминг қон қилибму ё анда
Баҳори шавқинг очибдурму сар-басар лола.

Кўруб юзунг бошингга эврулурга баргидин,
Чиқарди бағриқародек учарга пар лола.

Чу топти бандалигинг доғидин кўнгулда нишон,
Чаман сарири уза бўлди тожвар лола.

Юз узра холи сиёҳинг нахуш ярашибдур,
Ки доғдин топар ортуқси зебу фар лола.

Юзунг фироқи аро доғлиқ кўнгуллардин,
Нишонадур бу чаман саҳни узра ҳар лола.

Муҳаббатинг ўти Мунис дилига солмиш доғ,
Киши на билсун анинг ҳолини, магар лола.

* * *

Ваҳки, кўнглум маҳвашега мубтало бўлди яна,
Чархдин ҳар дам насибим юз бало бўлди яна.

Телбалиқдин қўйди юз оворалиғ саҳросига,
Ул ғарибим хонумонидин жало бўлди яна.

Ташнаи васл ўлдиму бошимга ғам тиғи ёғар,
Манзилим ишқ ичра дашти Карбало бўлди яна.

Чарх ғам хайлини ундаб кўнглум этти реш-реш,
Ичғали қонимни ул элга сало бўлди яна.

Холи ўлмиш эрди даҳр афсонаи Фарҳоддин,
Кўҳи ғам қозмоқлиғим бирла тўло бўлди яна.

Оҳим ўлди тожу ғам туфроғи, Мунис, маснадим,
Ишқ аро бўйла манга иззу ало бўлди яна.

Рағбатим йўқ сен пари борида ҳар дилдорга,
Рағбат этмак мумкин эрмас сендин ўзга ёрга.

Ҳасратингдин жонга етдим кеча-кундуз йиғлабон,
Ҳақ учун қил илтифоте бир замон мен зорга.

Мақсадим улдурки, берсам жилваи ҳуснингга жон,
Мумкин эрмас боқмоғим ҳар сарви гул рухсорга.

Топмоқ истармен дудоғинг шарбати бирла ҳаёт,
Тутма онсиз оби ҳайвонни мани беморга.

Жилванга ишқ аҳли кўп зоҳир қилурлар эҳтиёж,
Жонларин қилсун фидо қаддингни сол рафторга.

Не балолардурки, Мунис чекди ҳижрон ранжидин,
Нетти они қўймасанг, жоно, яна озорга.

* * *

Мен сани кўргач кўнгул зор ўлди, кўз ҳайрон санга,
Балки жисмим хоки пою жон доғи қурбон санга.

Ҳур эурсен ё пари ёхуд малак бу ҳусн ила,
Йўқса қайси тил била деолгамен инсон санга.

Меҳри рухсоринг эрур бир шамъким эврулгали,
Бошинга парвоналиғ айлар маҳи тобон санга...

Нола тортармен висолинг орзуси бирла, лек
Етмас, эй кофирвашим, мен тортгон афғон санга.

Етмишам кўйингга жоним туҳфа айлаб, қил қабул,
Берма кўп озорким, мен бўлмишам меҳмон санга.

Отланур бўлсанг менинг кўнглумни жавлонгоҳ қил,
Ким муносибдур баса, жоно, бу кенг майдон санга.

Захм урар киршикларинг кўксимга қоним тўккали,
Етмасун ногаҳ зарар ҳар дам тўкардин қон санга.

Жилва айлаб чиқсанг айлармөн бошимни хоки по,
Ноз ила кулбам аро кирсанг берурман жон санга...

Не паридурсанки, Мунис оразинг кўрган замон,
Бўлди дашти ишқ аро мажнуни саргардон санга.

* * *

Бедилеким ишқинг ичра йўқтур осойиш анга,
Қон ёшимдин сурхрўй ўлмоқдур оройиш анга.

Кўнглума йўқ дашти ҳажрингда фароғ андуҳдин,
Нетти берсанг васл кўйи ичра осойиш анга.

Дарди ишқингким, дамодам тоқатимни ўксутур,
Ваҳки, шавқингдин этар кун-кундин афзойиш анга.

Вандадур ул хўблар шоҳиға кўнглумким, тутар —
Жон била ҳар навъ андин бўлса фармойиш анга.

Арсаи офоқға ул навъ тўлмиш кулфатим,
Ким яна қолмайдур анда жойи гунжойиш анга.

Кўр на тайшу бехирадлиғдурки ринди учраса
Арз этар май тавбасини носихи тойиш анга.

Фақр майдонида собиқдур риёзат тортғон,
Айла нафси белажоминг тавсанин ройиш анга.

Масжид ичра шайхдин Мунис ридо олмиш эди,
Кўрки бу кун дайр ародур бодаполойиш анга.

* * *

Арз бисёр айладим ҳолимни то ёр оллида,
Бўлмишам мубрим гадодек хор бисёр оллида.

Ваҳ менга ёр оллида не навъ бўлгай манзалат,
Ким тақарруб рутбасин топмишлар ағёр оллида.

Ул кўзи қотил қошида кўнглум айлар изтироб,
Бир ўлумлик кимсадек жаллоди хунхор оллида.

Бир сўз айтур бўлсам айтурмен бас, қўрқунч ила,
Қайдадур журъат манга айларга такрор оллида.

Иззатим эрди агар кўйида берса эрди йўл,
Оҳким, ит ҳам эмасдур мен каби хор оллида.

Ҳажрида ҳар дам жафосидин ўлармен юз карат,
Қошки бир қатла ўлсам ул ситамкор оллида...

Қилмангиз, эй аҳли дунё, арзаи асбоби жоҳ,
Ким эрур фақр андин ортуқ Муниси зор оллида.

Сўз дегай тўти нечук ул шаҳд гуфтор оллида,
Ажз этарлар чун шакар сўзликлар изҳор оллида.

Гул жабинлар манглайиға доғ тушмиш саждага,
Баски қўймишлар бошин ул лола рухсор оллида.

Офтоби ҳуснидин шармандалиқ топмиш пари,
Бу жиҳатдиндур бўла олмас падидор оллида.

Сарв аёғи тушти сув ирмоғлари занжириға,
Жилва қилмоқ журмидин ул шўх рафтор оллида.

Бўлса ҳам қоним чучук ул кўзга ёқмаским, бўлур
Ногуворо шарбати гулқанд бемор оллида.

Лаъл ила гавҳарни, эй дарёю кон, арз айламанг,
Ким алар қадри йўқ ул лаъли гуҳарбор оллида...

Эйки, истарсен риёлиғ саждадин бўлмоқ халос,
Қўй суроҳийдек бошингни пири хаммор оллида.

Дилбаринг, Мунис, эрур нозик мизожу тунд хўй,
Қилма ҳолинг арз густохона зинҳор оллида.

* * *

Ул қуёш борур тушуб соч сояосо кейнида,
Зарра янглиғ музтарибмен зору шайдо кейнида.

Шаҳсуворим сурса майдон ичра рахшин ҳар тараф,
Қўзғолурлар гарддек аҳли тамошо кейнида.

Қатлима азм этмиш ул кофир, вале кўнглум келур,
Нақши пойига бўлуб ҳар дам жабинсо кейнида...

Мен гирифтори ғаму кейнимдадур юз минг бало,
Ҳеч ўлумликнинг эмас бу навъ ғавго кейнида.

Сочидур андоқ узун ул сарвингким, очсалар,
Соясидек бўлғусидур хокфарсо кейнида.

Пўя айлармен жунун кўйида, ваҳким, тифллар
Тош отарлар издиҳом айлаб бу расво кейнида...

Ишқ дашти қатъида Мунис тўкар ул навъ ашк,
Қим бўлур ҳар нақши по бир мавжи дарё кейнида.

* * *

Ул париким судралур зулфи паришон кейнида,
Сарвинозедурки, бўлгай соя пўён кейнида.

От сурарда демангиз, туз қўзғалиб қолмиш кейин,
Хаста кўнглумдур борур афтону хезон кейнида.

Лаъли нўши ўйла шириндурки, ул шаккаршикан,
Ҳар қаён борса чибин янглиғ борур жон кейнида.

Нақши по эрмас, хиром айларда ул хуршед чехр,
Ким эрур йўл узра қолгон чашми ҳайрон кейнида.

Не тағофулдурки, ул бераҳм боқмас кейнига,
Ҳар неча кўнглум югурса тортиб афгон кейнида.

Кўрки Дажжолу анинг аъвонидин тамсилдур,
Шайхи жоҳилким игормиш неча нодон кейнида.

Дарду ғам афвожидур Мунис изида ишқ аро
Ўйлаким, хайлу сипаҳ султони даврон кейнида.

* * *

Кўнгул кирса йўлунгга тунд ё оҳиста-оҳиста,
Чиқар ғам айлаб истиқбол анго оҳиста-оҳиста.

Ўқунг кўнглумга захм урғон сойи равшан бўлур эрди,
Киран равзанлиғ уйларга зиё оҳиста-оҳиста.

Ҳар ишда тезлик қилмоқ на ҳожат, эй кўнгул, кўрким,
Қуёш ердин қилур азми само оҳиста-оҳиста.

Кўнгул, собит қадам бўл ишқ ароким, ошиқи содиқ
Топар бор эрса ҳар не муддао оҳиста-оҳиста.

Фигонким, яхшилар маъюс ўлуб, ҳар дам ёмонларнинг
Қилур чархи даний комин раво оҳиста-оҳиста.

Вараъ таркин тутуб, Мунис, мақом эт дайр кунжинким,
Фароғат рўзи ўлғай то санга оҳиста-оҳиста.

* * *

Олиб кўнглумни қилдинг зулм тиғи бирла юз пора,
Бу ишдин бўлди маълумимки, йўқ сендек ситамкора.

Равон бўлса қадинг гар арзи раънолик била ҳар ён,
Сиҳи қадларға сажданг айламоқдин ўзга йўқ чора.

Тамошо аҳли оллида агар очсанг узорингни,
Қани тоқат кишига қилғали ҳуснингга наззора.

Қилиб қатл элни ғамзанг қон ичардин қолмади ҳаргиз,
Киши кўрганму эркан қотили бу навъ хунхора?

Жамолинг зийнатидур гарчи кундек юз уза холинг,
Вале улдур сабаб эл рўзгори бўлғали қора.

Эурсен чунки ортуқ жон карам айларда ошиқға,
Хижолатдин пари бўлди ниҳонлиғ сори овора.

На янглиғ бўлмасун девона Мунис дашти ишқ ичра,
Ки сандурсен париваш тифл отарсен бошиға хора.

* * *

Ақлу хирадни олдинг тарзи хиром бирла,
Оламға фитна солдинг ҳусни тамом бирла.

Бошимға зулмати ғам солдинг узоринг очмай,
Бахтимни тийра қилдинг бу навъ шом бирла.

Дармон на бўлди қилсонг гаҳ васл шарбатидин,
Дардимни қилдинг афзун ҳажри давом бирла.

Сиймин танингни истаб бердим ҳаёт нақдин,
Суд ўлмади манга бу савдойи хом бирла.

Тиғи сиёсатингдин ушшоқ топди ором,
Туз бўлди мулки ишқинг мундоғ низом бирла.

Аҳли вафо тиларлар базмингда неъматини васл,
Ул элни айла хурсанд инъоми ом бирла.

Раҳм эт ҳазинлигимға, нокомлиғда қўйма,
Рафъ айла кулфатимни бир жоми ком бирла.

Жазби каманди лутфинг жон сайдиға эрур дом,
Жоним қушини, жоно, сайд эт бу дом бирла...

Ноз айламак ишингдур чун шоҳларға, эй шўх,
Не навъ тутгунг улфат мендек ғулом бирла.

Мунисға кўйинг ичра кўп хорлиғ етибдур,
Мумтоз қилғил они бир эҳтиром бирла.

* * *

Бошимға солди ишқинг чун юз ошуб,
Танимдур дард ҳайлиға лагадкўб.

Эрурсен ҳусн гулзорида бир гул,
Ки эрмас оразингча настаран хўб.

Қадинг зебо ниҳоледур ки, йўқдур
Руунат боғида сарв онча марғуб.

Жанобинг қуллиғи тун-кун ишимдур,
Сепар кўз сув, мижам гар урса жоруб.

Буким шамъ ўртанур ҳар кеча тинмай,
Магар сўзи дилимга бўлди мансуб.

На афсун айламиш душманки, ҳар сўз,
Деса, рағмимға табъингға тушар хўб.

Балолар ичраким, солмиш фиғоқинг,
Эрурмен сабр қилмоқликға Айюб.

Мени бир хат била то қилмадинг ёд,
Кўнгул печишдадур андоқки мактуб.

Бу даврон ичрадур баским ҳунар—айб,
Ҳунар аҳли киби йўқ элда маъюб.

Улусға эйки, голиблик тиларсен,
Бурунроқ айла ўз нафсингни мағлуб.

Кўтар бир лутф ила Мунисниким, ул
Оёқ остида қолмиш хору манкуб.

* * *

Қилурлар бир-бирининг суҳбатин гарчи ҳавас аҳбоб,
Эмаслар лек даврон гардишидин дастрас аҳбоб.

Фалак мундоғки душманкомлиғ зоҳир қилур ҳар дам,
Эмаслар ҳеч фориг ғам чекардин бир нафас аҳбоб.

Муҳаббат расмидин огоҳ этиб, миннат тутуб бергил,
Агар жон нақдини сендин қилурлар мултамас аҳбоб.

Замона аҳлининг манзуридур чун молу жамъият,
Қачон топғай менингдек бир ғариб бе ҳечкас аҳбоб.

Эрурмен ўйла бекаским, борурға боғласам маҳмил,
Топилмас айламакка нола андоқким жарас, аҳбоб.

Тутай кимдин умиди марҳаматким, ёқғали жоним —
Урарлар оташ аъдоу солурлар хору хас аҳбоб.

Десанг, аъдо шикасти давлатимға топмасунлар даст,
Йиг атрофингға, эй шаҳ, адл бирла пешу пас аҳбоб.

Шакар янглиғ жаҳон аҳлиға ширин комлиқ еткур,
Ҳужум этсун десанг устингда андоқким магас аҳбоб.

Эрур бир гул ҳавоси бирла Мунис кўнгли бол афшон,
Нечук сақларлар айлаб они маҳбуси қафас аҳбоб.

* * *

1'о юзига ул қуёш чекти ниқоб узра ниқоб,
Дуди оҳимдин бўлур зоҳир саҳоб узра саҳоб.

Мен ниёз узра ниёз изҳор қилсам оллида,
Кўргузур ҳар дам менга ул ой итоб узра итоб...

Турфа умре сенки, ногаҳ мен сори қилсанг гузар,
Борғали кўнглумдек айларсен шитоб узра шитоб

Ваҳ, нединурким юбормассен навозишномае,
Мен неча ирсол агар қилсам китоб узра китоб.

Шуъла узра шуъла оҳимдин борур гардун сари,
Уйлаким, кўкдин нузул айлар шиҳоб узра шиҳоб.

Гарчи жон бермай висолинг ичра қилдим бир гуноҳ,
Кеч гуноҳим, токи топғайсен савоб узра савоб.

Онча махмур ўлмишам, мумкин эмас дафъи хумор,
Бермасанг соҳий манга ҳар дам шароб узра шароб.

Муниси саргашта қатлидин савол этсам агар,
Тиғ ила ҳар дам берур ул ой жавоб узра жавоб.

* * *

Елборсам ул соқиға, бер бир жом, деб
Ҷон ичиб дурур ҳар дам майи гулфом деб.

Ул ҳусн шоҳидин на деб лутф умид этай,
Ким ғам берур ҳар дам менга инъом деб.

Ул кўй тавфин ҳажжи акбар англасам,
Гарди роҳини жомаи эҳром деб.

Андиша бирла сўз деким, пухтани
Ташларлар эл оғзиға олмай хом деб.

Давлат қуши, эй шоҳ, қўнмиш бошинга,
Ҷуркутма ани, зулм бирла ром деб.

Мунис нигори булғажаб бераҳм эрур,
Бермас анга коме ани ноком деб.

* * *

Фасли гулу баҳор эрур мавсуми шабоб,
Хушдур бу чоғда даври маю нағмаи рубоб.

Хирмону дарду ранж қорилар насибидур,
Сур ишрат, эй йигитки, ғанимат эрур шабоб.

Соқий, шароб баҳриға сол ўйла жўшким,
Бўлсун тараблар ойинаси анда ҳар ҳубоб.

Базм аҳлиға ичурдинг эса май, газак учун,
Омода айла ўртада ҳам нуқл, ҳам кабоб.

Кайфияти шароб қилур айш соридин,
Махмурлар кўнгуллари юзиға фатҳи боб.

Чун бода айлади мени холис вужуддин,
Ҳар сўз десам бўлур зари беғаш киби лубоб.

Туз ботинингни Мунису бўл ҳар либос ила,
Ким пардапўш бўлса, хушо ҳолинга қубоб.

* * *

Буки кўнглум қуши ишқинг ғамидиндур бетоб,
Булбуледур гули рухсоринг учун ҳоли хароб.

Ўртаниб куймасун ошуфта кўнгул ғайрат аро,
Очма эл оллида рухсорадин, эй шўх, ниқоб.

Лабларинг оби ҳаётики эрур рашки асал,
Лаъли сайёл дейинму ани, ёқути музоб?

То юзинг шаъшааси солди улус базмиға ўт,
Тушди жонимға гудозу жигарим бўлди кабоб.

Ҳадафи тири бало қилма мени ишқ ичра,
Ҳар замон отма жафо ёйи била шасти итоб.

Ноғихон келдинг эса бормоқ учун ёнимдин,
Не учун кўргузадурсен, дегил, эй умр, шитоб?

Урушур жоним учун лабларинг ол оники, то
Ул жиҳатдин орага тушмағай, эй жон, шакароб.

Юзу холинг ғами кўз мардумидин қон тўкти,
Йўқса нечун оқизур ул мижалардин хуноб.

Илтифот айлагил арбоби вафоға, жоно,
Алами ҳажрда ул хайлға йўқ тоқату тоб.

Зор кўнглумки жунун даштида айлар таку тоз,
Зулфинг ошуфтасидур бўйнига қил они таноб.

Жилваи нахли қадинг мойили эрмас муҳтож,
Жилваи сарвга ҳар неча эса ноз маоб...

Неча Мунис чекар андуҳи фироқинг захрин,
Нетти қилсанг ани васлинг майи бирла шодоб.

* * *

Эрур менга гами ишқингда то жигар хуноб,
Тўкар жигардин олиб юзга чашми тар хуноб.

Менга замона дамо-дам гамингда қон ичирур,
Азалдин ўлди менинг қисматим магар хуноб.

Эрур чу сендин, ичармен камоли завқ била,
Агар шароб тутарсен менга ва гар хуноб.

Чаманлар очти тузу тоғ қонлиғ ашкимдин,
Жаҳонда айлар эмиш мунча ҳам асар хуноб.

Кўзум оқизди жигар қонин ўйла ҳажрингда,
Кн бўлди олам аро барча баҳру бар хуноб...

Фалак танаъумидин ҳарна етса Мунисга,
Фигонки; барча бўлур дард сарбасар хуноб.

Чун оразинг гули била гулзор топти зеб,
Васлингда нола нағмасини тузди андалиб.

Хуффош кун борида чиқа олмас, эй қуёш,
Сендин ниҳон юруса пари йўқтурур ажиб.

Қилғил буён хиром насими баҳордек,
Ким ғам хазонидин қурумиш гулшани шикиб.

Дармон етурди дардима кўзинг нигоҳ ила,
Беморлиғни кўп кўран охир бўлур табиб.

Гардуни дун муродинг ила айланур агар,
Зинҳор гофил ўлма, эрур ҳалқаи фириб.

Ажзу гурур хосиятин кўрки меҳрга,
Мундин гаҳи фароз мақом ўлди, гаҳ нишиб.

Лойиқмудур рақиб висолингга йўл топиб,
Ҳажрингда ғам била юрмак Муниси ғариб?

* * *

Куйди сабру борди ҳуш ул чеҳра тимсолин кўруб,
Мардуме топдим жунуним кўзиға холин кўруб.

Андин эрмиш бенишон Анқоки топмиш инфиол,
Парфишонлиқ чоғи кўнглумнинг пару болини кўруб.

Ул чароғи бешиёдекким бўлур дамсози субҳ,
Гулнинг ўчти ранги ёрим чеҳраи олин кўруб.

Қўрқарам андинки, парво қилмағай ўрнимға дун,
Жондин этмон ваҳм қасдимда фалак золин кўруб.

Абрдекким, ашк тўккай гунча бўлғай тангдил,
Йиғлар осонлиқ била эл кўнглум ашколин кўруб.

Давлатингдур гар насиб ўз сарвату жоҳинг қилур,
Недур очмоқлиғ тамаъ илгин киши молин кўруб.

Бўлма гофилким, фалак маккораси деб саъду наҳс,
Ҳийла изҳор айлар анжумдин нахуд фолин кўруб.

Кўрмамиш даврон кўзи бир золим андоқ меҳрсиз,
Найлайин гар раҳм қилмас Мунис аҳволин кўруб.

* * *

Юзу зулфинг этсам талаб йўқ ажаб,
Ки айшимгадурлар сабаб рўзу шаб.

Лабинг ўйда шириндурурким, анга
Не мумкинки бўлғай мушобиҳ рутаб.

Эрусан ниҳон, эй пари, ўйлаким,
Сани топмас айлаб бу мажнун талаб.

Фироқ ичра васлингни зикр айларам,
Ўларда ҳаётимга улдур сабаб.

Хумор ичра мен ўлгали етмишам,
Қадаҳ тут менга, соқие, лаб-балаб.

Кўнгул шишаедурки, қилса бўлур,
Ани рўкаши корғаҳи Ҳалаб.

Ҳаёу адаб. иффату ростлиғ,
Агар бўлса доим ишингдур тараб.

Нединким ҳаводис ўти дафъиға
Бу тўртов вужудинггадур чорқаб.

Аруси жаҳонға кўнгул қўймаким,
Вафодин муарро дурур ул (шааб).

Ғурур этма аслингга, қил касби фазл,
Эрур муътабарроқ насабдин ҳасаб.

Чу дам ишқдин урдинг ўлма малул,
Санга, Мунисо, етса ранжу гааб.

* * *

Боқса гар мен зорға чашми сиёҳинг масти хоб,
Бўлса диним мулки тонг йўқ фитна хайлидин хароб.

Авжи ҳусн узра эурсан офтобеким, санга
Иқтисоби нур учун ҳар кун қўяр юз офтоб.

Баҳри ҳуснедур юзинг, анда занахдонинг бўлуб,
Бегумон ул баҳр уза бир вожгун тушган ҳубоб.

Очма нур афзо жамолинг тийра дил ағёр аро,
Офтоб олмас юзидин кечалар ичра ниқоб.

Жилвагоҳинг гардин айлаб тўтиё қилғил илож,
Жилванг истаб йиғлай эркан кўзларимга етмиш об.

Отланур бўлсанг жамолингни очиб майдон аро,
Офтоб айлар кўзини ҳалқаи чашми рикоб.

Не ажаб чекса фиғон Мунис қадингнинг шавқидин,
Нола тортар сарв ишқидин чекиб қумри азоб.

Тез этар жонон ғами ишқим ўтини қўзғалаб,
Куйдурур ул ўтға бир-бир устухонимни қалаб.

Зулфида кўнглум ватан қилмиш, вале тутмай қарор,
Тор уза ўргамчидек ҳар ён югурур ўрмалаб.

Нуқтаи холи ғалат тушмиш лабининг устида,
Берса рухсат олғамен ул нуқтани андин ялаб.

Кўксум узра доғи ишқи битмаги имкон эмас,
Ким бузармен нохуни ғам бирла ҳар дам тирмалаб.

Ул не золимдурки, гар қилсам шикоят зулмидин,
Кўргузур аввалғидин кўпроқ ситамлар урчалаб...

Гар тиларсан жоҳу иқболингни, эй шаҳ, мустадом,
Беваларни шод тут, айтом бошин сийпалаб.

Ҳар қаён нафсинг тилар ул ён югурмакдур ишинг,
Гўйё минмиш сени ул дев бошинг нўхталаб.

Не мурувват кўз тутарсен чархи дундинким, қилур
Хасм отани ўғлиға, ўғлин отодин бошқалаб.

Мунис, асбоби жаҳон жамъиятиға қилма майл,
Ким олур ворисларинг бир кун йўқу боринг талаб.

* * *

Эй латофат осмони узра ҳуснинг офтоб,
Заррадек маҳвашлар атрофингда айлар изтироб.

Моҳ рухсоринг намоён айлабон чиқсанг агар,
Кун хижолатдин юзига шомдин тортар ниқоб.

Оташин лаълинг ғамидин тушгани жонимга ўт
Сочилур ҳар дам шарар оҳимдин андоқким шиҳоб.

Куйди сабрим пардаси шавқи жамолинг тобидин,
Оре, ўртангай катон гар етса анга моҳтоб.

Лола доғидек кўнгулда бордурур доғ узра доғ,
Чеккали холи рухингдин айру дард ичра азоб.

Етти, эй соқий, Хизр осо лабимга жон келиб,
Бошим узра лутф ила тут оби ҳайвондек шароб.

Оҳким, бу чархи каж рафтордин даврон аро
Дўстлар ноком, душман хайлидурлар комёб.

Чунки лаълинг зоҳир этти жон берурдин муъжиза,
Ер юзидин айлади Исо фалакка ижтиноб.

Назминга тартиб бер, Мунис, ғаму шўриш била,
Айласун ишқ аҳли ўртанмакни андин иктисоб.

Бўлмаса жинси жамолингга харидор офтоб,
Не учун зарпошлиғлар айлар изҳор офтоб?

Сенки шоҳи ҳуснсен ҳар кун қилиб қуллуқ санга,
Сажда айларга қўяр туфроққа рухсор офтоб.

Чиқ жамолингни очиб то элга ҳуснин сотғали,
Қилмасун олам аро кўп арзи дийдор офтоб.

Хокбўсинг ҳусн элига мужиби иззат дурур,
Чарх уза чиқмас йўлингда бўлмайин хор офтоб...

Шамъи васлингдин агар етса фуруғе басдурур,
Андин ўзга шоми ҳажримга не даркор офтоб.

Даври рухсорингда мушкин зулф эмастур гўйё,
Қилди фош ойинаси гирдида зангор офтоб.

Не учун шому саҳар бошинг уза айланмасун,
Кўрмамиш ҳуснинг киби бу чархи даввор офтоб.

Рутбаи олий тиларсен соф қил кўнглингниким,
Иртифоъ айларга мундиндур сазовор офтоб.

Ёрутур яхши амал қабрингни, йўқса суд эмас,
Тожинг узра бўлса гар ҳар дурри шаҳвор офтоб.

Бўл тажаррудпеша Муниским, Масиҳога мақом
Бўлди бу ишдин сипеҳр авжида то бор офтоб.

* * *

Янги ой эмастур ҳилолингча хўб,
Қуёш бўлмағондек жамолингча хўб.

Масиҳо дами жон берур элга, лек,
Эмас руҳпарвар мақолингча хўб.

Қизил гулки, хушрангу нозик эрур,
Эмас тоза рухсори олингча хўб.

Риёзи биҳишт ичра йўқ салсабил,
Юзунг гулшанида зилолингча хўб.

Эмас хўб зулфинг киби сунбуле,
Доғи сарви зебо ниҳолингча хўб.

Хизр айнида чашмаи нилуфарий
Лабинг узра йўқ хатту холингча хўб.

Жунун ичра мажнун эмас, эй пари,
Йўлингда бу ошуфта ҳолингча хўб.

Агарчи фараҳбахш эрур жоми Жам,
Йўқ, эй соқий, сингон сафолингча хўб.

Парию малоик эмас, Мунисо,
Сенинг ёри фархунда фолингча хўб.

* * *

Чашмаи ҳайвон эмастур лаъли хандонингча хўб,
Жилвалиғ сарви сиҳи қадди хиромонингча хўб.

Нофаи чиники атри бирла эл табъин очар,
Биллаҳ, эрмастур манга зулфи паришонингча хўб.

Не учун айни камоли ҳусн аро топмиш завол,
Бўлса эрди меҳри рахшон моҳи тобонингча хўб.

Олмаким, ранги латофат бирла шириндур баче,
Ҳар жиҳатдан йўқдурур себи занахдонингча хўб.

Шаккар афшондур такаллум вақтида тўти, вале,
Йўқ фасоҳат ичра лаъли шаккар афшонингча хўб.

Кўйи гулзори эрур албатта ортуқ, зоҳидо,
Ор эрур билмак они фирдавси ризвонингча хўб.

Мунисо, Ширин била Лайлининг авсофин дема,
Қайдадур ҳусну латофатда фалон жонингча хўб.

Қилди кўзум қаро мани ғам тийра ҳол этиб,
Хуршеддек ёрут ани арзи жамол этиб.

Мардумларим юзиға ёпуштиму ё магар,
Машшота зеб берди мунга ани хол этиб.

Ишқимни айла тарк дединг, мақсадинг недур?
Мундоғ мени мукаллафи амри маҳол этиб.
Жисмим ғаминг тоши била кўйингда бўлди гард
Қил сарфароз гоҳи ани поймол этиб.

Найранги дарди ишқни кўргилки, пайкарим
Зулфингга тушти заъф ила тор хаёл этиб.

Бер файз шоми ийд қошинг аксидин манга,
Ёқут ранг май шафақида ҳилол этиб.

Топдим муҳаббат аҳли аро сурх рўйлиғ,
Қонлиғ сиришк чехраи зардимни ол этиб.

Ҳар неча топса кимса қуёшдек камол, чарх
Хок ичра солур охир асири завол этиб.

Мунисға ҳар неча ғами ҳажринг ҳужум этар,
Дафъ айлар ани ёди нишоти висол этиб.

* * *

Ул шўхки, от сурди бошимға қилич тортиб,
Қилди мани юз пора кўргач ғазаби ортиб.

Ул қотили худройим бераҳм эрур андоқким,
Бир қатла назар қилмас, юз мартаба ёлбортиб.

Зулф ила ёпиб юзни ҳажримни узотти кўп,
Кўргузмади субҳи васл ул кечани қисқортиб.

Кўнглумни адам сори ҳижрон алами элтур,
Васли била қайд этмас ул телбани қайтортиб.

То дашти жунун ичра овора эрурман, чарх
Топмас манга монанди ғам хайлиға ахтортиб.

Йўқтур манга Хизреким, то оби ҳаёти васл
Топсам анга йўл фурқат зулмотида бошқортиб.

Махмурман, эй соқий, лутфинг майидин айру.
Маст эт мени бир лаҳза юз косани сипқортиб.

Не битгай иши онингким элга мусаллатдур,
Битмас ишини ҳар дам бедод ила биткортиб.

Мунис келу қоневъ бўл фақр ичра маошингға
Зар қилма тамаъ элдин гул юзингни сорғортиб.

Ешурди юзини мендин ҳаё баҳона қилиб,
Ниқобин олмади элдин ибо баҳона қилиб.

Агарчи оғримамиш эрди, кўргали ҳолим —
Кўз очмади манга, оғриқ анга баҳона қилиб.

Чун истадим бути зоҳидвашим юзин кўрмак,
Юзига тутди қўлини дуо баҳона қилиб.

Агарчи шоҳча қадрим бор эрди олам аро,
Йўлиға чекдим ўзимни гадо баҳона қилиб.

Висол ваъдаси айлаб хилоф қилди яна,
Рақиб касратин ул дилрабо баҳона қилиб.

Фақиҳ бодани наҳй этти, дардим ўлди зиёд.
Аёқчи, тут манга жоме даво баҳона қилиб.

Фироқ аро ғам ила юрганингча жон чекибон,
Узингни еткур анга, Мунисо, баҳона қилиб.

* * *

Зулфи юзига тушди янгоғидин осилиб,
Сунбул доғилди гулга қироғидин осилиб.

Жайбида тугма ҳайъати турғон киби эрур,
Амрудлар қатор сабоғидин осилиб.

Қайди ғамида толпинатурғон кўнгул эрур,
Қушким урар қанотини боғидин осилиб.

Ул юз ғамида гулшан аро чексам оҳи сард,
Гуллар бўлур фасурда будоғидин осилиб.

Жон файзи зарра-зарраи хокимга еткурур,
Бир қатра бода тушса дудоғидин осилиб.

Саъд ахтаре ҳилолға қилди қирон дегил,
Ҳар қатра терки, турди сақоғидин осилиб.

Зулфида сарнигун туруб айлар фиғон кўнгул,
Ҳақғу қуш ун чеккандек оёғидин осилиб.

Жонимни рашк ўти аро ўртар исирғаси,
Чун майл этар юзига қулоғидин осилиб.

Мунис жанобиға бора олмаски, итлари
Ўткармас ул тараф сўлу соғидин осилиб.

* * *

Уқеким сен отарсен жони зоримга тегар ишлаб,
Олурга қўймас они устухоним ҳар тараф тишлаб.

Тушубмен ҳажрға васлингда жон бермай қилиб
Олиб жонимни эмди ёрлақа, жонимни боғишлаб.
журме

Чекар кирпикларим ашкимни кўздин доманим сори,
Нечукким элтгайлар дашт эли ошлиғни ирғишлаб,

Висолинг офтоби тобиши бирла чиқар ёзга,
Ки етдим ўлгали ҳажринг совуқ ели била қишлаб.

Тани зоримни солдинг итларингга поралар айлаб,
Нима топмас сўнгакларни алар ҳар неча қиртишлаб,

Уруб ўқ ҳар тарафдин бағрима бедод ўтин ёқдинг,
Ҳамоноким кабоб айларсен ул ўтга ани шишлаб...

Ажал бир кун уруб йўл йўқу борингни олур қўлдин,
Неча берк этгасен дунё юкин орқангга тирмишлаб.

* * *

Эй лабинг ёдида жомим оби ҳайвондин тўлиб,
Балки айшим косаси кайфияти жондин тўлуб.

Баски ғамзангдин етиб қасдимға мужгон ўқлари,
Барча узвим мўй янглиғ нўги пайкондин тўлуб.

Чун тамошойи жамолингдин кўзум холи қолиб,
Захми пайкони хаданггинг янглиғ ул қондин тўлуб,

Уйла хушбўдур сочингким, ул тараф эсгач сабо,
Даҳр бўстони саросар атри райҳондин тўлуб.

Нуктаи рангинларинг ҳажрида андоғ қон тўкуб,
Кўзларимким, доманим ёқуту маржондин тўлуб.

Чун тушуб кўнглумга шавқи оразингдин партави,
Байтул эҳзоним шуои меҳри рахшондин тўлуб.

Жилваи сарви қадингдин чун топиб бўстон хабар,
Шохлар барг ўрниға қумрийи нолондин тўлуб.

То жамолингдин етиб гулшанга файзи жилваи,
Наргис ўрниға саропо чашми ҳайрондин тўлуб.

Кўнглини Мунис ҳавои ғайрдин холи қилиб,
Парпарилиғ шишадек дийдори жонондин тўлуб.

* * *

Кел эй маҳваш, қамар янглиғ хиром ичра шитоб айлаб,
Юзунгдин тийра шомимни ёрут рафъи ниқоб айлаб.

Саховат нуридин еткур ёруғлиқ рўзгоримға,
Аён қил заррапарварлик юзунгни офтоб айлаб.

Бақо сарчашмаси оғзингдурур, жоно, мани саршор —
Қил ул сарчашма нўшидин Хизрдек комёб айлаб.

Раво кўрма манга маҳрумликни, сарфароз этгил,
Вафо кўйида итлардин мени ҳам бир ҳисоб айлаб.

Либоси долагун ичра қадингким нозпарвардур,
Биҳишт ородур андин жилва туби иктисоб айлаб.

Сужуд этсам қошинг меҳробига йўқ айбким, ул ён
Жаҳон аҳли қўярлар бошин уммиди савоб айлаб.

Маоли ҳолим охир ишқинг ичра не бўлур билмон,
Урарсен тиғи кин бошимға ҳар дам юз итоб айлаб.

Иноят кўргузуб кулбам сори кел, то аёқингға
Нисор айлай кўзимнинг ёшларин дурри хушоб айлаб.

Келиб ушшоқ аро Мунисға сен дилдорлиғ қилким,
Кўнгул бермиш сени маҳбублардин интихоб айлаб.

* * *

Алам чекдинг чу ҳусн авжига юзунг офтоб айлаб,
Узоринг зарраси бўлдилар ой, кун изтироб айлаб.

Баҳо қилсанг агар васлингга жоним жавҳарин, эй шўх,
Берурмен бўлса юз жониму мингдин бир ҳисоб айлаб.

Даводур нўши васлинг ошиқи маҳжур дардиға,
Даво еткурки, ўлмишмен мени ҳажринг хароб айлаб.

Эрурлар чашми фаттонинг ажаб хунхораким ҳар дам—
Ичарлар нотавонлар қонини гулгун шароб айлаб...

Саодат авжи узра офтобедур жамолингким,
Сенга бир заррадур сендин қуёш нур иктисоб айлаб.

Тушармен соядек шамъи рухинг кўргач аёқингга,
Туним ёрутғали келсанг агар рафъи ниқоб айлаб.

Оқизди, ваҳки, ишқинг сели ашким бирла тўфонлар,
Анга етти фалак гунбазларин етти ҳубоб айлаб...

Адабтоҳи муҳаббатда эрур забти нафас марғуб,
Эмас хуш арзи ҳол этсам агар рафъи ҳижоб айлаб.

Нетонг бўлса дамимдин дудлар ҳар лаҳза соидким,
Ниҳони доғлар кўнглумда ўртарсен азоб айлаб.

Гаҳи Мажнун киби Мунис кулармен, гоҳ йиғлармен,
Мени Уи ҳолима қўймас бу даврон инқилоб айлаб.

Майи васлингни манга тут карам оғоз айлаб,
Шодком эт мани ушшоқ аро мумтоз айлаб.

Саъйлар кўргузубон базми висолинг топмон,
Ким пари суҳбатига етти таку тоз айлаб?!

Бўлмишам хор базе кўюнг аро туфроқдек,
Қўй аёғингни бошим узра сарафроз айлаб.

Оқар ашким ғами ҳажринг аро тинмай кўздин,
Тиндур ул селни васлинг била эъжоз айлаб.

Лаби лаълинг ғамидин етдим ўлар ҳолатга,
Янгидан жон бер ани муъжизапардоз айлаб.

Ажаб эрмас агар айланса бошинг узра кўнгул,
Учти ул шавқ қаноти била парвоз айлаб.

Доғ эрурмен бу ишингдинки, қиё боқмассен,
Мен ниёз айласам оллингда манга ноз айлаб.

Тани зоримни ҳадаф айламишам ўтруда,
Анга бир отмадинг ўқ чапғалат андоз айлаб.

Қилди Мунисни кўзинг ваҳшийи саҳройи жунун,
Они сайд айла нигоҳингни фусунсоз айлаб.

* * *

Ул пари ёшунғоч истиғно қилуб,
Бўлди мажнун кўнглум аъзосин юлуб.

Оҳким, ғам қайдиға бўлди асир,
Кўнглум ул ой зулфиға шайдо бўлуб.

Кўрки, очғач холлиғ рухсорини,
Тўкти баргин, лоланинг ранги сўлуб.

Кўзу лаъли шавқи андоғ жондадур,
Ким тирилмакдур ишим ҳар дам ўлуб.

Ҳажрида гар саъблиғ аҳволима
Раҳми йўқдур, нетти боқса бир кулуб.

Андин аввал маст бўлким, ичгасен,
Бир куни паймонаи умринг тўлуб.

Эмди, эй золим, қилурсен кимга зулм,
Мунис ўлди ҳажринг ичра зор ўлуб.

* * *

Кўзни ёрутгач манга шамъи жамолинг ёниб,
Айлади парвоналиғ бошинга жон айлониб.

Қадинг этиб жилвагар боққа қилсанг гузар,
Сарвға қумри назар айламас андин ёниб.

Бошни қилиб хоки по, жоним этармен фидо,
Ноз ила базмим аро келсанг агар соллониб.

Кўйинга борур маҳал, саъйим эрур бебадал,
Ёнсам этармен ҳаял ҳар нафаси куймониб...

Аҳли вафо жонлари хоки раҳ ўлғай бори,
Борғоли майдон сари чиқсанг агар отлониб.

Ишқинг аро телбараб тутғали дашти тааб,
Ўзум ила рўзу шаб сўзлашурам гунгрониб.

Кўйинг аро гар ватан айласам, эй сийм тан,
Ётгамен ўлгунча мен хоки даринг ёстониб.

Тутғали роҳи вафо Муниси шайдо санга,
Шукрки, қилди фидо топти неким қозғониб.

Ултурурлар мени ҳар дам кўзу қоши талошиб,
Тиргузурлар икки жонбахш дудоғи ярошиб.

Кўзи мужгонлариким, қасдима саф турмишлар,
Қон тўшар қатлим уза бири-бирини сўрошиб.

Шодмен, захмларидинки, кўрарлар юзини,
Жону кўнглум анга бу равзаналардин қарошиб.

Ваҳ, недин етмади ёримга ғамимдин хабаре,
Тутти олам юзини дарди дилим ҳаддин ошиб.

Қочинг, аҳбобки, тўфони бало қўзғамишам,
Шўри оҳим била ашким суйи ҳар лаҳза тошиб.

Десам ул ой юзини меҳри дурахшон не ажаб,
Боқа олмаслар анга кўзлари элнинг қамошиб.

Тут кафорат учун, эй пири харобот, қадаҳ
Мангаким, бу кеча масжид сори бордим адошиб.

Ишқ рамзи эмас осонки, билай деса киши,
Гар Фалотун эса ҳам ҳайрат этар ақли чошиб.

Ишқ бир шуълау Мунис ишидур сўзу гудоз,
Шамъдек жониға ул шуъладин ўтлар туташиб.

* * *

Телбамен водийи ишқ ичра тушуб,
Уз-ўзум бирла дамо-дам урушуб.

Оҳким, лаъли фироқида ишим,
Бехуд ўлмоқдур ўларга ёвушуб.

Нақди айшимни қилурлар торож
Хайли ғам қасдима ҳар дамда тушуб.

Узолур шоми ғамимким, қуёшим
Чиқа олмас совуқ оҳимдин ошиб.

Булъажаб ҳолим эрурким, аҳбоб,
Йиғлашурлар гаҳ анга, гаҳ кулушуб.

Турфадур аҳли замон дўстлиғи,
Гарм турмаслар авалда совушуб.

Мунис ўлғайму муяссарки, мурод —
Топсам ул шўх ила ногаҳ кўрушуб.

* * *

Тутти чун кулбамда манзил жон киби жонон келиб,
Кирди жонон янглиғ ўлгон жисмим ичра жон келиб.

Шоми идборимни қилди домани гулчеҳр меҳр,
Субҳи иқболим очиб юз гул киби хандон келиб

Ёрлиғ зоҳир қилиб сўрди бу мажнун ҳолини,
Ул париваш дийдаи ағёрдин пинҳон келиб.

Боғи айшимни хазони ҳажр хушк этмиш эди,
Тоза еткурди тароват ул баҳористон келиб.

Васлдин файзе етиб кўнглимни очти гул киби,
Ғунчадек танг этмиш эрди хотирим ҳижрон келиб.

Гул юзи наззорасидин айлади равшан кўзум,
Лола ранг этмиш эди они жигардин қон келиб.

Ё қуёшим очти юз шомимни равшан қилғали,
Ё магар партавфикан бўлди маҳи тобон келиб...

Қилмиш эрди ҳажр Мунис кўнглини вайрон, яна —
Айлади обод ўз мулкини ул султон келиб.

* * *

То кокулинг доғилди юзингга тароғланиб,
Кўнглум асир бўлди камандингга боғланиб.

Шед айладинг чу келмак ила хотирим яна,
Ношод қилма борғали ҳар лаҳза чоғланиб.

Ёдур қошинг, мижанг ўқ, ғамзанг қилич эрур,
Эй шўх, кимни ўлтурадурсан яроғланиб?

Мужгонларинг кўнгулдин ўтар гўё отилур.
Олмос ғамза бирла бу ўқлар бошоғланиб.

Кўнглум фироқ даштида то итти телбараб,
Мумкин эмас топилмоғи онинг сўроғланиб.

Жисмим қуруғ сўнгак бўлуб андуҳ ила, вале
Ҳажринг ўтига ёнди ёшим бирла ёғланиб.

Соқий, хумор ранжида қолдим аёғдин,
Тут бир аёғ, то чиқайин мен аёғланиб.

Мунис борурни қўймас олиб илгига таёғ,
Ҳар неча ул қовулса қопунгдин таёғланиб.

* * *

Заҳри нам ўлтурмасун бер васл тарёкин эзиб,
Гар ича олман ичур оғзимга оз-оз томизиб.

Бир иситма ориз ўлмиш ҳажр ўтининг тобидин,
Куйдурур жонимни ул ўтдин таним ҳар дам қизиб.

Тушғали жоним лабингдин айру дардим шиддати,
Ўйладурким, истарам ҳар дам ўлум жондин безиб.

Сафҳаи ишқ узра чекти суратим наққоши сунъ,
Чун чиқорди ҳусн лавҳида сенинг нақшинг сизиб.

Тишлар эрмас, балки оғзинг ҳуққаи ёқутидин,
Қўйдилар жон риштасига бебаҳо дурлар териб.

Истама ҳаргиз вафо бу даврдаким, топмадим
Шаммаи андин нишон кўп умрлар ҳар ён юриб.

Эй фалак, қилгил ҳазар, тўфонлар этмиш ошкор,
Муниси маҳзун бало даштида ашқин оқизиб.

Эмас кўнгулга оҳу нола бесабаб,
Ки қилди шўх кофирим менга ғазаб.

Чекиб юзиға зулфин ул қуёш менга
Бу ғам била баробар ўлди рўзу шаб.

Кўнгул жунун аҳлидек так урса нетонг.
Ки ул парини ҳар тараф қилур талаб.

Мен ўртаниб фироқиға, вале рақиб
Етар висолиға онинг, будур ажаб.

Гаҳи гуҳар сочар, гаҳи шаккар тўкар,
Такаллум этгали баногаҳ очар лаб.

Қадаҳкаш элга бандаманки, дам-бадам
Берурлар илгима пиёлаи тараб.

Гаҳ ул парини Мунис истасанг жалис,
Кўнгулни қил нечукки шишаи Ҳалаб.

* * *

То жамолингдин кўзум маънос ўлуб,
Кўрмак абвоби анга мадрус ўлуб.

Чун нигоҳинг куфри динимни бузуб,
Кўнглум оҳи гулгули ноқус ўлуб.

Шамъ ўлуб юзунг хаёли кўнглима,
Пардаи жоним анга фону ўлуб.

Хоки кўйинг салтанат тожи манга
Лашкарим, ғам хайли, оҳим, кўс ўлуб.

Дуди оҳим шавқи ҳуснингдин урар,
Чатр ҳамранги пари товус ўлуб.

Топти шуҳрат ишқ аро расволиғим,
Улфатимдин нангга номус ўлуб.

Қутқор, эй жонон, ўларга қотмишам,
Ҳажр зиндони аро маҳбус ўлуб.

Борғил, эй зоҳид, сени севмас кўнгул,
Тавру тарзингдин риё махсус ўлуб.

Мен бўлуб ул ойга Мунис, оҳким.
Ул бориб ағёрға маънус ўлуб.

Кўрмас мени ўз базмига чуң ёр муносиб,
Бўлгайму анга суҳбати ағёр муносиб?!

Рухсори эрур пок ўзи, ваҳ, нечук ўлғай,
Дийдориға бу дийдаи хунбор муносиб.

Рафторидадур фитнаю қаддида қиёмат,
Ул шўхгадур бу қаду рафтор муносиб.

Зебанда анинг лаъли лабу чашми сиёҳи,
Жон бермаку олмоқ анга бисёр муносиб.

Хуршеду ҳилол авжи жамол узра эрурлар,
Бордур анга мундоғ қошу рухсор муносиб.

Кўнглум чаманин ғайр хасидин оришибмен.
Бордур анга сайр этса бу гулзор муносиб.

Ҳарне манга ул қилса хушояндадур андин,
Ошиқға на иш айласа дилдор муносиб.

Мунисға етар дам-бадам озорлар андин,
Гўёки кўрулмиш анга озор муносиб.

* * *

Чиқса ногаҳ ул пари бурқаъ жамолидин олиб,
Кимдурурким бормағай ўздин анга ҳайрон қолиб?

Шоми ғам дайжури ҳар ён юз қўяр олам аро,
Тушса гар рухсориға зулфи сиёҳи тарқолиб.

Сарвдек гар қоматин қилса хиромон ноз ила,
Фитналар барпо бўлур, шўри қиёмат қўзғолиб.

Зийнат афзойи чаман бўлмиш жаҳон бўстонида.
Тори гисусиға онинг сунбули тар ўхшолиб.

Гар қуёшни ўртаса оҳим-шарори тонг эмас,
Ким ёқибдур завқи ҳусни жони зорим ўт солиб.

Васлин истай кўйиға етгач йиқилдим, қовмангиз
Ким мажолим йўқтурур андин чиқарға судралиб.

Ишқ нуқсонидин эрмас етса оҳимға қусур,
Дам ололмасмен камоли заъфдин бағрим толиб.

Эй насими васл, учурким гард янглиғ қолмишам,
Дашти ғамда пайкарим ҳижрон юкидин товшолиб.

Бўлма мағрури нафири давлатинг, эй шоҳким,
Бир кун этгунг рихлат оҳанги фано кўсин чолиб.

Мунис ашқу оҳидин қил ваҳмким, айлар хароб,
Гар тенгиз юзланса ҳар ён тунд елдин чайқолиб.

Қилмас мени бирдам ўзига ёр мусоҳиб,
Боре хуш эди бўлмаса ағёр мусоҳиб.

Ҳамсуҳбати қилмас мени ул ёр қилиб хор,
Ҳар нечаки гул бирла бўлур хор мусоҳиб.

Бир кўрмадим ул ёр киби ёр жаҳонда,
Кўп ёрлар ўлди манга бисёр мусоҳиб.

Дилдорлиғ айларга топилмас манга ёри,
То бўлмади мен зорға дилдор мусоҳиб...

Десаиғ қўшулай зумраи ахёрға, бўлма
Арбоби шарорат била зинҳор мусоҳиб.

Мунис, бу жаҳон неку бадидин на ғами бор
Ҳар кимга эса ёри вафодор мусоҳиб?!

* * *

Утдинг эл ичра чу ошуб солиб.
Бердилар жон бари қасратда қол б.

Не ҳаёдур сангаким, боқса киши
Ғарқ ўлурсен арақ ичра уёлиб.

Баски бедод тошин ёғдурдинг,
Гард бўлди бари узвим ушолиб.

Тори зулфингга асир ўлмишмен,
Етмишам комима умрим узолиб.

Учғали пар чиқорибдур кўнглум,
Ҳар сори новаки шавқинг қадолиб.

Шамъдек сўзу гудоз ўлди ишим,
Жонима ишқинг ўти шуъла солиб.

Кўргузуб қасдима ғам хайли ҳужум,
Ҳажр қўрғонида қолдим қаболиб.

Эй хуш улким, киядур фақр тўнин,
Анга юз руқъаи содот ямолиб.

Мунис айёмдин ўлди-ю дилтанг,
Мутриб, оч кўнглини танбур чолиб.

* * *

Дол қил тўтини руҳафзо такаллум кўргузуб,
Гунча бағрин айла қон ширин табассум кўргузуб.

Хусн буржи офтоби сен, қошингда шўхлар
Юз оча олмаслар анжумдек ўзин гум кўргузуб.

Турфа хуршеде эрур авжи ҳаёда оразинг,
Равшан ўлмиш ҳар сори терлардин анжум кўргузуб.

Давлати ҳусники, ҳақ бермиш анинг шукронаси
Хони васлингдин мени тўйдур танаъум кўргузуб.

Дурри ноёбе эрур васлинг топа олмас кўнгул,
Кўзларимни жўши ашки бирла Қулзум кўргузуб.

Дардӣ ҳижрон лашкари илгида мен зору асир,
Кел нажоте бер манга андин тараҳҳум кўргузуб.

Ваҳ, не золимсенки, додимға етушмассан даме,
Хар неча мен ҳажринг илгидин тазаллум кўргузуб.

Эй кўнгул, алданма зоҳид донан ашкиғаким,
Муштарига жав сотар, зоҳирда гандум кўргузуб.

Истимоъ айланглар, эй ушшоқким, Мунис ҳазин
Тузди сози ишқ ғам шарҳин тараннум кўргузуб.

* * *

Бу янглиғ кўзларимким оқизур ҳажрингда ёшдин сув,
Ажаб эрмас жунун водиси ичра ошса бошдин сув.

Юзинг кўрсам арақрези ҳаё ҳайрат қилиб дермен,
Қуёш чиқса керак эрди судин йўқким, қуёшдин сув...

Ғами ҳажрингда андоғ ҳолатим андоғ дурурким ёғ,
Агар кўрса эриб бағри оқар ҳар лаҳза тошдин сув.

Будур ваҳмимки, тўфонға янги ой заврақин бергай,
Кўзум тинмай оқизгай ҳасрат ул эгма қошдин сув.

Нетонг мужгонларим ҳуноб агар оқизса пинҳони,
Ки бағримни қилибдур кўзларинг ўғрин қарошдин сув

Ёшим кулбам ичинда мавж урар, тошда бало сели
Йиқилмай қолмас уй гар бўлса жорий ичу тошдин сув.

Урарсен зеб ила меъжар киби дасторинг, эй зоҳид
Хижолат айлар эрни бу сифат дастор ўрошдин сув.

Талашмақдур ишинг нокаслар инъоми учун доим,
Сени қилгай эди бўлса уётинг бу талошдин сув.

Талаб қил, ташналаб қолма қироқда ўлтуриб, Мунис,
Иноят жўйборида оқар пайваста рошдин сув.

* * * *

Басдурур ишқ ичра тўкмак дийдаи хунбор сув,
Истама ҳайвон булоғиндин Скандарвор сув...

Касб қил қадр аҳли одобида ойини виқор,
Мояи тамкин дурур гарчи гуҳарда бор сув.

Пок тийнатларға густох ўлмаким, бордур бало,
Гарчи руҳафзодурур тўфон қилур изҳор сув.

Сайр қил, сайр ичра ширин комлиғ ҳосил бўлур,
Талх ўлур бир ерда гар макс айласа бисёр сув.

Недурур нахват елидин кибр ўтин тез айламак,
Бошинга туфроқки, аслинг қатраи мурдор сув.

Йиқмасун мазлумлар ашки бинойи давлатинг,
Қилма зулм, эй шаҳки, бордур офати девор сув.

Йўқ қаноат гўшасида қон, вале айлаб тамаъ,
Нокас оллида юзунгдин тўкмагил зинҳор сув.

Бўлмаса шеъри равонинг қадри, Мунис, тонг эмас,
Ким эса жонбахш ҳам бор асру бемиқдор сув.

* * *

Шараф авжида юзунг меҳри саодат партав,
Меҳринг узра келиб эрди муқаввас маҳи нав.

Хўблар айласалар қуллуғунга фахр нетонг,
Ки алардур санга хайлу сен аларга — хисрав.

Бўла олмас яна кун тавсани гардунга сувор,
Сен бўлуб чеҳра кушо, секраса остингда бедав.

Истасанг нашъаи мақсуд ила бўлмоқ сархуш,
Зоҳидо, сабҳаву сажжодани қил майга гарав.

Риндлик кайфияти дайрдадурур, топилмас
Кўчаи зуҳдда ул ҳар неча қилса таку дав.

Хирмани давлатинга қилмағил, эй шоҳ гурур,
Хуштур андин фуқаро хайлига бир донаи жав.

Истиқомат йўлидин мунҳариф ўлма, Мунис,
Бу равишда ким эса собит, эрур ул раҳрав.

* * *

Жонима тушди юзинг фурқатидин ўйла олов,
Ким сўнгакларни анинг ҳирқати ўртар лов-лов.

Тўш-тўшимдин бошима қилди ғулу дарду ғаминг,
Кишидекким қобоғай тўрт тарафдин ани ёв.

Ишқ мулки шаҳимен, хайли балодур сипаҳим,
Мадди оҳим аламим, шуъласи гулзори ялов.

Ўртанур кўнглима келса аламе ишқингдин,
Ваҳ, нечук тоб кетургай шараре етгач қов.

Кўзларинг қатлим учун ғамза қиличиң тортиб,
Мижалардин ясамиш ҳар сори қасдимға ясов.

Шавқ саҳросида нахчире эрур кўнглумким,
Айласанг азми шикор, асру муносибдур ул ов.

То мени қилди ғаминг силсилажунбони жунун,
Дилхарош оҳим эрур силсилаи жонға эгов.

Минсанг, эй шоҳ, фалак маркабини кун янглиг,
Бўлма мағрурки, ул ашҳаб эрур асру асов.

Зоҳид эл сайди учун кўргузур афсуҳларким,
Анинг оллидадурур сомирий андоқки бузов.

Хуш турур хони қаноат аро явғон умоч,
Бўлмаса бўлмаеун олгун табақу анда палов.

Соч оқарди, адам оmodаси бўл, йиғ ҳушинг,
Бил хазондин асари сабза уза тушса қиров.

Чунки ўлтурмак учун Муниси зорингни саманд —
Сурдинг, эй қотил, анга етмагуча чекма жилов.

* * *

Кўнглумни сайд қилдингу парвой қилмадинг,
Кўйингда итлар ичра анга жой қилмадинг.

Занжири ғамдин этмадинг ул телбани раҳо,
Мажнундек ани бодияпаймой қилмадинг.

Кўнглум ўтига бергали таскин сув урмадинг,
То они фурқатида фалаксой қилмадинг.

Ҳар кеча анжуман тузубон ман умид ила,
Сен шамъи васлинг анжуманорой қилмадинг.

Ғам тийра шомида кўзум ахтар фишондурур,
Равшан қилурға они юзунг ой қилмадинг.

Еткурдинг элга васл била ўзгача тараб,
Лекин менга ани тараб афзой қилмадинг.

Тўкдинг жафодин абр киби кўзларим ёшин,
Бир ерни қўймадинг ани то лой қилмадинг.

Ҳар неча йиғламоқ била ғамдин кўтармадинг,
Кўнглумни хуррам, эй бути худрой, қилмадинг.

Васфинг дегучи Мунисинга бермадинг лабинг,
Бир тўтийи ҳазинни шакархой қилмадинг.

* * *

Не вусмаға вобастадур абруйи сиёҳинг,
Не ғозаға муҳтож эрур рухи паноҳинг.

Вайрон не ажаб бўлса жаҳон, қатл бўлуб халқ,
Ким солди кўзунг фитна чекиб тиғи нигоҳинг.

Рафтор ила хижлатға солиб сарвию нахлнинг
Ҳусн ичра хижил айлади хуршедни моҳинг.

Сен шоҳсен иқлими жаҳон узра, нигоро,
Хунхора санамлардурур олингда сипоҳинг.

Жон мулкига шўриш тушар, исломға раҳна,
Синдурсанг агар маст чиқиб тарфи кулоҳинг.

Ортуқроқ ўлур сабз хатингдин сенга меҳрим,
Сен рост дегилким, будурур меҳри гиёҳинг?

Нетти қадаминг бирла кўтарсанг они ердин,
Мунис баданин қилди ғубори сари роҳинг.

* * *

Масти жөми васл этиб аввал, мени зор айладинг,
Сўнг недин ҳижрон хумориға гирифтор айладинг.

Сендин уммидим бу эрмас эрдиким, бедод ила
Хотирим ошуфта-ю кўнглум табақкор айладинг.

Салсабили шафқатингдин истадим саршорлиғ,
Билгач они қаҳринг ўтиға сазовор айладинг.

Кин ила ҳар зулмким бор эрди кўргуздинг манга,
Зулм ила ҳар кинки мумкин эрди изҳор айладинг.

Юз эвурдинг дўстлиғдин, душмани жоним бўлуб,
Оқибат мен зорға йўқ расмлар бор айладинг.

Не кўнгулда сабр бор, не жонда тоқат, оҳким,
То манга кўп жавр ила бедоди бисёр айладинг.

Журмим, эй гулрух, не эрдиким юзинг ҳижронида
Бағрими қон айладинг, кўзумни хунбор айладинг.

Истаб эрдим шарбати васлинг ичиб сиҳҳат топай,
Заҳри ҳижрон бердингу ортуқси бемор айладинг.

Нола қилсам айб эмаским, гул юзингни ёшуруб,
Булбули кўнглум асири меҳнати хор айладинг.

Суҳбатингдин қовдингу маҳрум қилдинг васлдин,
Бовужудиким, азиз эрдим, мени хор айладинг.

Вақтдур Мунисға ёр ўлсанг карамдинким, ани
Асру мискин қилдингу ғам хайлиға ёр айладинг.

* * *

Шоҳмең, ғамлардурур хайли сафоройим менинг,
Ўтлуғ оҳимдур ливойи чархфарсойим менинг.

Дилбарим базмида суҳбат тутмиш ағёру рақиб,
Оҳким, маҳрумлиғ кўйи бўлуб жойим менинг.

Бу не зулм эрдик, ҳолимни десам тутмас қулоқ,
Айлаб изҳори тағофул ёри худройим менинг.

Ёрнинг мужгон била қоши хаёлин қилғали,
Оҳиму хам қоматим бўлди ўқу ёйим менинг.

Эй кўнгул, ул қадди раъно жилвасининг шавқидур,
Боғи умрим ичра сарви зийнат афзойим менинг.

Шоми хижлатда Суҳодек бўлди маҳвашлар ниҳон,
То сипеҳри ҳусндин қилди тулуъ моҳим менинг.

Чунки душман сўзидин онинг қулоғидур тўло,
Бўлмаса масмуъ тонг йўқ, ҳуй ила ҳойим менинг.

Зоҳидо, таҳриси зуҳд айлаб ридоким бердинг ул,
Кўрки бу дам дайр ародур бодаполойим менинг.

Гарчи бордурман ўлук, ғамдин топар эрдим ҳаёт,
Мунисо, май берса шўхи бодапаймойим менинг.

* * *

Эй солиб ошублар жон мулкига фаттон кўзинг,
Кўр на қотилдур қилур қасдим чекиб мужгон кўзинг.

Ҳар тараф олам аро юз рустахез ўлмиш падид,
Даҳр элин қатл айлабон қилғоч назар ҳар ён кўзинг.

Ҳар нафас лаълинг бериб жон ошкоро жисмима,
Ўлтуруб ҳар ён қиё боқмоқ била пинҳон кўзинг.

Дарддин жонимға етдим, асру шод айлар мени,
Ё даво еткурса лаълинг, ёхуд олса жон кўзинг.

Ваҳ, нечук бемор эрурким, заъфиға истаб илож,
Жавркашлар бағри қонидин қилур дармон кўзинг...

Саъй ила мумкин эмастур дафъи борон абрдин,
Найласун, Мунисға дединг, бўлмасун гирён кўзинг.

* * *

Қоматингни гулшан ичра то хиромон айладинг,
Сарвни по дар гилу қумрини нолон айладинг.

Юз очиб чун айладинг ҳуснинг баҳорин файзбахш,
Ғам хазон этган кўнгулларни гулистон айладинг.

Лаълу гавҳар баҳру кон ичра ёшунди шармдин,
Лаъли серобингни токим гавҳар афшон айладинг.

Чехра очдинг шуълаи шавқингга жоним ўртадинг,
Зулф тарқатдинг, ҳазин кўнглум паришон айладинг.

Жамъ қилдинг даврима юз навъ ғам ишқинг аро,
Ё қошингдин чекдингу жонимни қурбон айладинг.

Не паёме бирла қилдинг ёдини васл ичра шод,
Мунисингни то асири дарди ҳижрон айладинг.

* * *

Маҳвашимким, йўқдур андоқ бир пари рух шўху шанг,
Чин ғазолин киргузуб девоналикға бедаранг.

Саҳвдин Лайлиға гар десам назиридур анинг,
Ёғдулинг ўлтургали мен телбани бошимға санг.

Кулгу чоғи дуржи лаълидин сочар дур баҳру бар,
Жилва вақти боғи ҳуснидин очар гул ранг-ранг.

Юз уза мушкин хати бош чекмиш андоғ ҳар тараф,
Ким магар тутмиш қуёш ойинасини нима занг...

Жон аро зебо алиф янглиғ ниҳоли асрарам,
Гар етушса кўксума ул ғамза ёсидин хаданг.

Эй муғанний, муждаи васли била оҳанг туз,
Ким баса нолон эрурман ҳажридин андоқки чанг.

Носихо, расволиғим таън этмаким, ул шўх учун,
Ақлу диним ўйнамишмен қайда ул номусу нанг.

Касби ваҳшат қилди то Мунис ул ой савдосидин,
Солди ғам дашти жунун ваҳшийлариға полаҳанг.

* * *

Хуснинг эрур ҳадиқаи фирдавс ичра фард,
Не ҳурлар жамоли назири бўлуб, не вард.

Сорғорди оразим хатти сабзинг хаёлида,
Зарҳал қилур андаки нақш ўлса ложувард.

Андин бери ғаминг аро расвою хастамен,
Не тонгға чок жайб эди, не кунга рўйи зард.

Беважҳ эмасдур оҳим, отиб бу хадангни,
Дарду бало сипоҳи била айларам набард.

Тандин сиришким айламади рафъи изтироб,
Кўр турфа нам ҳужумидин этмас нишаст гард.

Эй шаҳ, баҳори зулм ила сарсабз бўлмағил,
Боди хазон эрур фуқаро чеккан оҳи сард.

Мунисни кўрдию йиғлади Мажнуну Кўҳкан,
Дард аҳли ҳолатидин этар риққат аҳли дард.

* * *

Ҳалқаи зулфи бўлуб икки каманд,
Айлади эл бориси кўнглини банд.

Настаран ўлди юзи бирла хижил,
Қомати бирла доғи сарви баланд.

Лабларининг суйидур обиҳаёт,
Кўзларинингдур иши қатлу газанд.

Бор ики юзи ўти шуълафизо,
Нуқтаи холи анга тухми сипанд.

Лутфи уммидига кўзимни очиб,
Борман онинг йўлида зору нажанд.

Ҳар нечаким ҳолими дедим анга,
Тушмади кўнглига бириси писанд.

Муниси бедил иши оҳу фиғон,
Сурғали ўзга сори борди саманд.

* * *

Истасанг қилмоқ агар мен телбаи зорингни банд,
Ўйлаким бўйнимга зулфи анбарин торингни банд.

Чун Масиҳо муъжизи нутқингдадур ишқ аҳлига,
Нукта дердин қилма лаъли муъжиз осорингни банд.

Аҳли ишқ очмиш жамолинг орзуси бирла кўз,
Қилмағил, жоно, аларга роҳи дийдорингни банд.

Хонақоҳинг сори, зоҳид, бормоғим мумкин эмас,
Судрасанг ҳам гар қилиб бўғзимга дасторингни банд.

Гармравларга бўла олмас тааллуқ садди роҳ,
Эй муғилон, доманимга қилмағил хорингни банд.

Келмишам дайрингга иршодинг тилаб, эй пири дайр,
Қил мени сармаст этиб, белимга зуннорингни банд.

Мунисо, шояд мушарраф қилғай ул шаҳ арзиға,
Қил кабутар болиға тумори ашъорингни банд.

* * *

Оташи оҳимғадур гардуни қийр андуд дуд,
Ишқ аро бермас булардин ўзга ўт-ўт, дуд-дуд.

Оразингни севгали хаттинг манга мақбул эрур,
Ўт топулғон эл қошида бўлмади мардуд дуд.

Ўтлуғ оҳимдин сууд айлар анинг даврида ким,
Андоқ изҳор айлай олмас оташи Намруд дуд.

Мумкин эрмас тоблиғ кўнглимдин ўлмоқ ғам жудо,
Шуълалиғ ўтдин на янглиғ айлағай падруд дуд.

Ишқ нурин жонга чун солдинг на ҳожат тийралик,
Ўт ёқарлар ўзга ком учун эмас мақсуд дуд.

Тун қоронғуси била анжум эмаским, ҳар кеча
Ўтлуғ оҳимдиндур айрилғон шарар олуд дуд.

Ҳар дамимдин буки дуд изҳор ўлур хайли бало,
Мижмари танда сўнгаклардин қилурлар уд дуд.

Ламъаедур ҳусн андин тийралик қилмай зуҳур,
Шуълаедур ишқ андин бўлмайин мавжуд дуд.

Зоҳир айлар оҳи Мунис кўнглидин пинҳон ғамин,
Қилғай, оре, уйда ўт бор эрканин машҳуд дуд.

* * *

Меҳр ҳар кимдинки уммид этдим, ўлдим ноумид,
Нечун узмай олам аҳлидин мени шайдо умид.

Ўзгалар ҳарнеки уммид этти, етти комиға,
Менда етмак қайда, қилмоқ доғи йўқ қатъо умид.

Икки зид бир ерда жамъ ўлмоқ эрур амри маҳол,
Кел жаҳондин ё тамаъ уз, охиратдин ё умид.

Ҳар ким ўз хасин бу бозор ичра айлар арзи кас,
Шайхдин зуҳд истаю,соқидин эт саҳбо умид.

Гўша тутма, бош олиб кетким, фароғ асбобини
Қилмас эрмиш ихтилоту халқдин доно умид.

Одамидин бўлмади мавжуд жуз жавру жафо,
Тутмағил бу жинсдин меҳру вафо асло умид.

Мунисо, не бахту толиъдур мангаким бўлмади,
Ёрдин бир илтифот изҳор қиллим ё умид.

* * *

Кулбам сари жононим келмасму экин оё,
Ҳажрида ёмон ҳолим, билмасму экин оё?

Сўрмоққа борур ёрим ошиқлари аҳволин,
Деб ул мени ҳам ошиқ, келмасму экин оё?

Ҳажрида қолиб йиллар олмас хабаре мандин,
Оллида киши ёдим қилмасму экин оё?

Сўрғай эди ҳолимни, ошиқларидин билса,
Гар билса доғи кўзга илмасму экин оё?

Ханжар чекиб эл бағрин тилмакдин этар эҳсон,
Бағримни менинг, ёраб, тилмасму экин оё?

Баским тўладур ёшдин, кўзни оча олмасман,
Бир лутф илиги они силмасму экин оё?

Гулзори висолиға Мунис ета олмас ҳеч,
Айлаб талабин елдек елмасму экин оё?

* * *

Эй мақдаминг гарди жаҳон аҳли кўзига тўтиё,
Бал қалблар комил иёр ўлмоқ учундур кимиё.

Жоно, ниқобинг бандин уз, кўргуз жаҳон аҳлига юз,
То Тур янглиғ тоғу туз бўлсун бари маҳви зиё.

Мағлуб этиб шавқим агар рухсоринга қилсам назар,
Тердин бўлур фарқи гуҳар, баским эрур ғолиб ҳаё.

Сайд ўлмоқ истаб ҳар замон кўнглум қушидур парфи-
шон
Қил сайд они отиб равон ғамзанг ўқин эй қоши ё.

Андоқ кичикдур ул даҳанким йўқ аён вақти сухан,
Топмай бўлуб мағлуби зан ожиз қолурлар зокиё.

Эй кўзи қиймоч, ёнима кел раҳм этиб афғонима,
Қилрил балолиғ жонима кўз учидин боқиб қиё.

Фақр ичрадур тожи Каён доғи ҳасири тайласон,
Бошимға хоки остон, жисмимға нақши бўрё.

Ҳайҳотким, Мунисға ғам даврондин ортар дам-бадам,
Май тўлдуруб қилғил карам жом ул ҳазинға, соқиё.

* * *

Очилди гул ғамиға топти андалиб илож,
Менинг ғамимға ҳануз этмади ҳабиб илож.

Фироқ дарди танимни баса заиф этмиш,
Беринг хабарки, анга борму анқариб илож.

Масиҳим этмаса дардимға бир нафас дармон,
На ҳадки, айлай олур анга ҳар табиб илож.

Дедики, тўкма сиришк, оҳким, на чора қилай,
Ёғарда абрга қилмоқдурур ажиб илож.

Чу қатл қилди мени ёр комима етдим,
Агарчи топди ғами дардиға рақиб илож...

Аёқчи, гўшаи дайр ичра ер бериб май тут,
Ғамиға топмас эса Муниси ғариб илож.

* * *

Лаълинг эрур беҳаду гоят лазиз,
Сўзинг эрур ўйлаки шарбат лазиз.

Айла менга раҳм қилиб афви журм,
Келди гунаҳкорга шафқат лазиз.

Нечаки роҳат кўрунур дилпазир,
Билмас ани аҳли муҳаббат лазиз.

Гарчи гадо олмоқида ҳаз топар,
Лек сахиларга саховат лазиз.

Нашъаи зулм келди суубат асар,
Андин эрур бодаи ғурбат лазиз.

Фақр шаробидурур асру алаз,
Эйки, кўрарсен майи давлат лазиз.

Сенсиз ўлур Мунисингга захрдек,
Гарчи эрур шарбати иззат лазиз.

* * *

Агар ишқ йўлиға қўйсанг қадам туз,
Санга дилбар аввал қадам очар юз.

Еруғлиғ тилар бўлсанг ашқингни тўкким,
Тонг отмас тўкулмай саҳар чоғи юлдуз.

Жило истасанг қўнгулга кўзгу янглиғ,
Ҳаво рангин оритғали жаҳд кўргуз.

Мену ишқ майдонию ғам сипоҳи,
Эвурмон юз: ўлсун агар минг, агар юз.

Тўқуз кўкдин ўтсанг ҳам этма гурур,
Ки фақр аҳли оллида ҳечдур бу тўққуз.

Эмас мард турғонни йиқса киши,
Агар келса қўлдин йиқилғонни турғуз.

Ўгут элга бергунча, Мунис, ўзинг ол,
Халойиқни қўрқузғуча ўзни қўрқуз.

* * *

Гунчалар очилди-ю, кўнглум очилмайдур ҳануз,
Булбул осо хотирим гул майли қилмайдур ҳануз.

Заъф аро ушшоқға ибрат бўлубман, оҳким,
Кўзга аҳволи низорим ёр илмайдур ҳануз.

Ваъдаи васл айлаб эрди, айлади таъхир кўп,
Ё ибо қилди-ю, ё ёдиға келмайдир ҳануз.

Пеша айлаб чарх золи тинмайин тун-кун даме
Дилбаримча жавр ойинини билмайдур ҳануз.

Ерни ашким ғарқ этиб, зўр этти оҳим сарсари,
Недин эркандур фалак тоқи йиқилмайдур ҳануз?

Юз надомат бирла эмди ўзни ўлтурсам нетонг,
Сажда қилмоқлиқға бошим бир эгилмайдур ҳануз.

Ихтиёр этса агар Мунис яна саргашталиқ,
Панд қилмангким, жунунидин ойилмайдур ҳануз.

* * *

Очиб кулбамга кел, эй дилрабо, хуршед янглиғ юз,
Қоронғу оқшомимни айла бу тадбир ила кундуз.

Ёшурдинг то қуёшдек оразингни парда остида,
Эрур оҳим шарори, кўк уза эрмастурур юлдуз.

Равон қил кўнглума пайкони, тийри ғамзанг, эй қотил,
Мени лаб ташнага, яъни бу сувдин марҳамат кўргуз.

Жафокашларни инжитма, вафо қасрини қил обод,
Кўнгуллар мулкени бузма, жафою жавр расмин буз.

Улар ҳолатга етмишмен ғаминг захрин ичиб ҳар дам,
Кел, эй Исовашим, нўши лабинг бирла мени тиргуз.

Наво еткур вафо оҳангидан ушшоқи бедилга,
Муҳаббат нохуни бирла жафо қонуни торин уз.

Яланглар ҳолидин бўлғай хабар қайдин совуқ тунлар,
Санга, эй шаҳки, кийгунг тўбатў синжоб ила қундуз.

Қилиб имдод лутфинг бирла Мунисни халос этким,
Сипоҳи бекарони ғам аро қолмишдур ул ялғуз.

* * *

Хилвате бўлмас муяссар ёр ила ағёрсиз,
Рози эрдим бу жиҳатдин ўртанурға ёрсиз.

Эй пари, қилмоқ недур икроҳ мен девонадин,
Қим гуле очилмади бу гулшан ичра хорсиз.

Шамъи ҳуснинг ёрутуб кулбамни равшан айлагил,
Қим кўз очмоқ истамасмен шуълаи дийдорсиз.

Ортадур кўйингдин айру зор кўнглум ноласи,
Гарчи булбул бир нафас чекмас наво гулзорсиз.

Дарду ғам етган сойи ишқ ичра қадр ортар манга,
Ҳашмат изҳори на мумкин элга хизматгорсиз.

Васлидин уммид узган нолалик кўнглум менинг,
Турфа созеким чиқиб оҳанги онинг торсиз.

Мунис асру ҳажридин озурдадур, арз айлангиз,
Ёрнинг оллида, эй жамъики, маҳрам борсиз.

* * *

Ёрим ўл жовидона, эй қора кўз,
Лутф қил бекарона, эй қора кўз.

Кўз қаро қилма ғайр қониға,
Қоним ич қона-қона, эй қора кўз.

Ашк эмаским, кўзум аёқингга —
Дур сочар дона-дона, эй қора кўз.

Манга май—ҳасратингда қон ютмоқ,
Нола чекмак—тарона, эй қора кўз.

Қора зулфинг қизил узор узра,
Дуду ўтдин нишона, эй қора кўз.

Нега оҳимни сен эшитмассен,
Дардим ўлмиш фасона, эй қора кўз.

Дўзах ўти киби урар жондин
Ўтлуғ оҳим забона, эй қора кўз.

Қора кўзлар жаҳонда кўпдур, лек
Сен дурурсен ягона, эй қора кўз.

Интизорингдин ўлгали етдим,
Келу қилма баҳона, эй қора кўз.

Кўзума тийра қилма оламини,
Урма зулфингга шона, эй қора кўз.

Ўртанур булбул, айласа Мунис
Нолаи ошиқона, эй қора кўз.

* * *

Ултургали ошиқни қародур сенга то кўз,
Иўқ сен киби ҳусн аҳли аро шўх, қаро кўз.

Кўз кўрди сени қатлима етти ғағи ишқинг,
Жон қасди учун турфа бало бўлди манго кўз.

Юз вой ангаким, бўлди кўзу қошинг асири,
Ким сендадурур офати дин қошу бало-кўз.

Бедодгаре сенки мени ишқинг этиб қатл,
Ҳолимға даме солмадинг, эй ҳурлиқо кўз.

Арбоби вафога чу жафо қилмоқ ишингдур,
Сендин на тутарлар экан арбоби вафо кўз?

Сенсен чу вафосизлик ила шухраи офоқ,
Сендин тута олғайму киши ғайри жафо кўз?

То бўлди кўзум коми тамошойи жамолинг,
Фарёдки, бир топмади комини раво кўз.

Гулзори ҳаётингға кўнгул бермаки, андин
Тутмаслар эмиш аҳли хирад ранги бақо кўз.

Муниски, сўз иқлими анга бўлди мусаххар,
Суртарлар анинг хоки раҳиға шуаро кўз.

* * *

То сафар азмига маҳмил боғлади жононимиз,
Гарди роҳидек парафшондур изидин жонимиз.

Чун ватандин айлади риҳлат диройин ноласанж,
Бўлди кулфатгаҳ ватан янглиғ дили вайронимиз.

Гарчи хандон лаб била қилди видоъ изҳорлик,
Телмуруб қолди йўлида дийдаи гирёнимиз.

Фурқатидин субҳимиз бўлди қоронғи шомдек,
Борғали хуршеди раҳшондек маҳи тобонимиз.

Топмиш эрди кўнглимиз файзи ҳузуридин сурур,
Оҳким, эмди анинг дармондаи ҳижронимиз.

Бахтимиздек тийра бўлса не ажаб равшан жаҳон,
Шамъсиз қолди қоронғу кулбаи эҳзонимиз.

Гар яна бизни висоли бирла обод этмаса,
Осмонни йиқғудекдур нолау афгонимиз.

Шиддати ҳижрони бирла бизга тоқат бўлди тоқ,
Кошки оллида гардун тўккай эрди қонимиз.

Мунисо, гар келмагидин қилмаса уммидвор,
Ҳасратидин борғай эрди жони саргардонимиз.

* * *

Эй хаёли қоматинг жон гулшанида сарвиноз,
Бошларин айлар хиромингга фидо аҳли ниёз.

Қуллуғинг тавқин солур қумри киби озод сарв,
Бўйнига ногоҳ қилсанг қоматингни жилва соз.

Пок юзни оч, қилай то поклик бирла назар,
Шукрилиллаҳ, аҳли ишқ ичра эрурмен покбоз.

Сенсизин хор ўлмишам андоқки бир гарди ҳақир,
Мақдамингдин қил мени, эй сарвинозим, сарфароз.

Гард янглиғ ҳар тараф юз жон парафшонлиғ қилур,
Тиг тортиб ноз майдонида қилсанг турктоз.

Келмасанг бошимга гар, жоно, ўлурменким, эрур
Иштиёқим асру кўпдин-кўпу сабрим оздин-оз.

Ваҳ, нечук аҳли жаҳон жони қутулгайким, эрур
Ҳарнаки қилмоқда жоду кўзларинг афсун тароз...

Ҳаққа қил бир тун ниҳони, зоҳидо, изҳори ажз,
Халқ тасхири учун зоҳирда кўп қилма ғамоз.

Хўблар ишқидин, эй носих, мени манъ айлама,
Гар ҳақиқатбин эсанг айни ҳақиқатдур мажоз.

Тонг эмас Мунис эса беқадр бу даврондаким,
Муътабардур кўкни ердин қилмағонлар имтиёз.

* * *

Ийқитди заъфиму дилдор келмади ҳаргиз,
Ғамидин ўлдиму бир шод қилмади ҳаргиз.

Чаманда ҳар сори қонлиғ сиришклар гул очиб,
Ҳавойи сайр ила кўнглум очилмади ҳаргиз.

Кеча тонг отғуча оҳимдин ўт фалакка тушуб,
Фигонки, машъали бахтим ёқилмади ҳаргиз.

Рақиблар сўзиға ёрим эътиқод айлаб,
Жафо қилиб манга қадримни билмади ҳаргиз.

На ғамки, кўрмайин омода васл марҳамини,
Фироқ ханжари бағримни тилмади ҳаргиз.

Кетур манга тўла ул бодадин қадаҳ, соқий,
Ки они ичган ўлуб маст ойилмади ҳаргиз.

Чу давлати алами ишқ етти Мунисға,
Кўзиға Вомиқу Мажнунни илмади ҳаргиз.

* * *

То юзинг хаёлида бўлди менга гирён кўз,
Лахта-лахта бағримдин юз уза тўкар қон кўз.

Тунки юз очиб чиқтинг базмдин тамошоға,
Ҳар сори кавокибдин очди чархи гардон кўз.

Сайри гулшан айларда наргис ўлди помолинг,
Гўйё аёқингга суртадур гулистон кўз.

Қилғали қатил элни ғамза тифини чекма,
Бузғали жаҳон мулкин, эй гул очма фаттон кўз.

Сўргали ҳазин ҳолим келсанг айлагай исор,
Қатра-қатра қон ёшдин мақдамингга маржон кўз.

Баски шамъи ҳуснингдур жонгудозу роҳатсўз,
Оҳким, сола олмон оразингга осон кўз.

Қатра-қатра қонимни тўкмагай эди ғамзанг,
Лаҳза-лаҳза ҳолимга солсанг эрди пинҳон кўз.

Шамъдек жамолингни айламакда наззора,
Барча узвидин Мунис равшан этти ҳайрон кўз.

* * *

Олам менга томугдур, эй гул узор, сенсиз,
Солмас кўнгулға файзи сайри баҳор сенсиз,

Боғ ичра гуллар ўтдур ўртарға жони зорим,
Бас мен нечук қилурмен сайр ихтиёр сенсиз.

Дашт ичра гар улоқсам ғамдин ажаб эмаским,
Қилмиш мени фироқинг девонавор сенсиз.

Раҳм айлагил мангаким, то уздинг ошнолиғ,
Не бахт ёваримдур, не рўзгор сенсиз.

Ҳуснинг қуёши, жоно, қилгайму ёна равшан,
Ким тийрадур чекардин кўз интизор сенсиз.

Юз дарду ғам бошимда, минг кулфату алам ҳам,
Лекин кўнгулдағи ўт юз онча бор сенсиз.

Меҳри мунирдек ет бошим уза очиб юз,
Ким менда зарра янглиғ йўқдур қарор сенсиз.

Жоно, вафову аҳдинг билмонки, қайда бордур,
Аммо вафода бормен, мен устувор сенсиз.

Ўтлуғ фиғоним ўтмиш авжи фалакдин, эй моҳ,
Анжум дурур сочилгон андин шарор сенсиз.

Нолам униға раҳм эт, ашкимдин айлагил ваҳм,
Буким иков жаҳонда қўймас мадор сенсиз.

Мунис фироқинг ичра бекас қолибдур андоқ,
Ким дарду ғамдин ўзга йўқ ғамгусор сенсиз.

* * *

Дўстлар, менсиз даме оҳанги ишрат қилмангиз,
Сиз ичиб саҳбо, мени хунхори ҳасрат қилмангиз.

Гар муяссар бўлса бир маҳбуб ила базми нишот,
Менсизин суҳбат тузарга майлу рағбат қилмангиз.

Топсангиз базми висоли анда ёд этмай мени,
Зер кўнглумни асири доғи фурқат қилмангиз.

Мен киби йўқдур арода манкубу махмури айш,
Қимсага мендин зиёда бода шафқат қилмангиз.

Аҳли дониш бирла ҳар дам айлангиз базми китоб,
Жамъи нодонлар била изҳори улфат қилмангиз.

Дўст улдурким, ёмон кун юз эвурмас дўстидин,
Мунис аҳволин кўруб тарки муҳаббат қилмангиз.

* * *

Қирди мардум аро чун ёшгина жононгинамиз,
Тўқди ёш дургинасин дийдаи гирёнгинамиз.

Син чекиб юзгинасиға икки кокилгинасин,
Ўтга қайди била тушти кўнгул жонгинамиз.

Ним бисмилгиналар бўлди тапиш бирла ҳалок,
Яна бир келмас эса бўйнигадур қонгинамиз.

Кунимизни кеча қилди ғами ҳижронгинаси,
Вақтдур келса агар шамъи шабистонгинамиз.

Билмадук қайси паривашгина манзури эркан,
Бизга мажнуни алохону аломонгинамиз.

Ҳажри шомида ул ой юзгинасин ёд этдук,
Топти бир шамъгина кулбаи эҳзонгинамиз.

Васл бўстонида гулгашт таманномиз бор,
Ераб, ўлғай муяссар чаманистонгинамиз.

Ишқ майдониға жонбозгина йўқ биздек,
Ким бошу қадгинамиз гўй ила чавгонгинамиз.

Гарчи ёдур қадимиз, қил ҳазар, эй гардунким,
Оҳ, эрур ўқгинамиз, шуъласи пайконгинамиз.

Ғам эмас бўлса жафо ҳосили хирман-хирман,
Барқ оламға урар беасар афгонгинамиз.

Ўзимиз телбаву Лайливашимиз тифлгина,
Мунис ўлғай нечук аҳволи паришонгинамиз.

* * *

Баҳки, ул ҳолим мени мазлумга қотил ҳануз,
Яъни ағеримга юз минг меҳр ила мойил ҳануз.

Ёшурун сирримни демай, халқ англаб, войким,
Айтиб англабмоқ била ҳолимни ул гофил ҳануз.

Баҳ, бечук баҳр эрди ҳижронким миниб ғам заврақин,
Ҳар неча қатъ айларам мавжуд эмас соҳил ҳануз.

Кўзу кўнглумдин балоға қолдим, оре, кимсага,
Суд еткурган эмас аҳбоби ноқобил ҳануз.

Нафйи илми ишқ этиб, қилмоқ недур исботи зарқ,
Келламиш, зоҳид, жаҳонға сен киби жоҳил ҳануз.

Мунисо, ҳушинг бор эрса даҳри дун таркини тут,
Ким онинг бўлгон эмастур мойили оқил ҳануз.

* * *

Сапамо, гамингда ёқиб фалакни фиғону нолау оқимиз,
Дили сахтинга асар этмади нечук эрди бахти сиёҳимиз.

Не фироқинга эрур интиҳо, на висолинга эрур ибтидо,
На тамоm ўлур ситаму жафо, на асар қилур сенга
оқимиз.

Сен агар инонмас эсанг фироқ аро ҳоли зоримиза
бизинг,
Руҳи зардимиз била ашки олимиз ўлди икки
гувоҳимиз.

Қутулур кишики жинон риёзиға кирса дўзах
қаҳридин,
Бу ажабки, жавринг ўлур фузун сари қўйинг ўлса
паноҳимиз.

Не ажаб фироқ қаро туни кунимизга қолиб эмас эса,
Ки хаёлу завқи висол эрур куну тун гунаш била
моҳимиз.

Неча, эй кўнгул, тилабон сарир ила тож гам аро
қолгасен,
Бор эса фараҳға чу мояи фақр аро бўрёю кулоҳимиз,

Бизи кўрган эл қилур оҳу нола дили ҳазин била,
Мунисо,
На ажаб жаҳон аро солса шўриш агар бу ҳоли
табоҳимиз.

Танимға солди дарду ғам табу ларз,
Карам қил ёхуд ўлтур, қўйма бу тарз.

Ясат кўйингда қабримни, гар ўлсам,
Сенга, эй ёр, мендин будур андарз.

Мақомим кўҳи ишқинг бўлса басдур,
Менга марғуб эмас не буму не марз.

Эрур кўнглумда ишқинг шавқи-ю оҳ,
Алардин ўзга йўқ бу кишт аро барз.

Ривожи ҳусн чеҳрангға бичилмиш,
Нечукким қоматингға хилъати тарз.

Баҳо жонимгадур гарди самандинг,
Бу жавҳарга йўқ ўзга қиймату арз.

Жунун даштида мен мажнуни урён,
На бошда бўрк бор, на жисмда дарз.

Гирифтор ўлмишам ғам панжасиға,
Нечукким чархнинг чанголиға чарз...

Вафо тухмин экиб топдим жафо бар,
Эрурман, Мунисо, турфа кишоварз.

Эй жамолинг файзидин ҳар тун тэпиб парвона файз,
Ўйлаким, гулдин саҳарлар булбули девона файз.

Илтифотинг абри раҳматдур муҳаббат аҳлиға,
Ёғдурур ул хайлнинг кўнглиға жовидона файз.

Ҳам келурда ўтрунга берди юзинг кўзгуға руҳ,
Ҳам тарарда топти зулфинг мукнатидин шона файз.

Субҳи васлинг файзидин топтим ҳаёти тозае,
Оллоҳ-оллоҳ, мундин ортуқ борму эркан ёна файз.

Кимки дардимни эшитти риққат изҳор айлади,
Гўйё ишқ ичрадур сартосар ул афсона файз...

Масжидингда файз йўқ, зоҳид, ҳузурингда футуҳ,
Еткурур соқий футуҳ, эл кўнглиға майхона файз.

Чиқма Мунис гўшаи майхонадин жон чиқса ҳам,
Еткурур пайваста анда соқию паймона файз.

Ҳар кишига гар эса пайдо эваз,
Ким бўла олғай сенга, жоно, эваз?

Нахли қаддинг борса агар боғдин,
Сарв бўлурму экон оё эваз?

Нуктаи жонпарварингга, ваҳ, қачон,
Бўлғуси анфоси Масиҳо эваз?

Гул юзунг ар бўлса назардин ниҳон,
Бўлмас анга лолаи ҳумро эваз.

Зулфинг исин топмаса ногаҳ димоғ,
Мумкин эрмас анбари соро эваз.

Тушса кўзинг фурқатиға жонимиз,
Қайдин ўлур наргиси шаҳло эваз.

Жон берадур шавқ ила Мунис сенга,
Етгай анга марҳаматинг то эваз.

* * *

Зулф бирла оразингдур куфру имондин ғараз.
Хатту лаълинг доғи Хизру оби ҳайвондин ғараз.

Ошиқи бечораларға зулм эрур даъбинг сенинг,
Гарчи сўрмоқ адл бирла бўлса султондин ғараз.

Ҳажр аро ўлмаслигимга бор эдим ҳайрон, сени
Оқибат бир кўрмак эркан жисмима жондин ғараз.

Жонима тушмиш дурур ишқ оташидин сўзише,
Демангизким, недурур чоки гирибондин ғараз.

Ёрсиз ҳар гул эрур кўнглумга бир хори бало,
Гарчи табъ очмоқ эса сайри гулистондин ғараз.

Шавқим афзунроқ бўлур кўрган сойин мушкин
хатинг,
Богбон хуррамлиғидур сабз райҳондин ғараз.

Мунисо, майхона азмин қил фароғ истар эсанг,
Негаким қайғуни дафъ этмакдурур ондин ғараз.

Оразинг ҳусн ичрадур фирдавси ризвон гулшани,
Ҳам латофатда саропойинг эрур гул хирмани.

Боқмон истиғно қилиб ою қуёш рухсориға,
То кўзумдур партави шамъи жамолинг равшани.

Доғи ишқинг кўнглума қолқон эрур дафъ этгали,
Етса гар ҳусн аҳлининг мужғони новак афкани...

Лаъли жонбахшингни гар ўпмак муяссар қилса бахт,
Тоабад қотил санамлар ўлтура олмас мени.

Равзаи ризвон гулистониға қилмон илтифот,
Бўлса кўйинг гулшани овора кўнглум масқани.

Ҳусн буржининг қуёшисенки, андиндур мудом
Заррадек саргашта ҳар ён шўхлар жону тани.

Жавҳари хулқингға гар жонлар фидо қилсам негонг,
Ким эурсен лутф конию малоҳат маъдани...

Юз очиб арзи жамол этдинг, вале не судким,
Шишабанд ўлди таҳайюрдин кўзумнинг равзани.

Айламон ҳаргиз сенинг ғайри сари наззорае,
Чунки, сенсен оламоро ҳусн элининг аҳсани.

Ноалар ишқинг аро, эй гул, чекарменким, эмас
Ул сифат таъсирлиғ саргашта булбул шевани.

Қилмасунлар арзи умри жовидон Хизру Масиҳ,
Ким эрур Мунисға умри тоза ҳар кўрмак сени.

* * *

Нола ҳуснинг китобидин варақе,
Нола ишқинг баёнидин сабақе.

Ашклиғ ҳар кўзум нисори учун,
Қилмиш омода бир гуҳар табақе.

Ваҳки, қон қилди ҳуснинг ашкимни
Турфа меҳре-ю булғажаб шафақе.

Нола қилсам нетонгки, ишқи ғами
Солди бошимға хомавор шақе.

Эйки, қатлим учун қилич чекдинг,
Келу бўйнимға собит айла ҳақе.

Басдур афсона Мунис аҳволи,
Эй рафиқ, этма зикри мосабақе.

* * *

Савсани озоду сарви сарфарозинг бандаси,
Оташин гул кўнглум ўртанган юзунг шармандаси.

Юз очиб чиқсанг шабистондин жамолинг шамъиға
Бўлгуси парвона гардун ахтари рахшандаси.

Давр этар буким қуёш ҳар кун фалак майдонида,
Рост айтайким, эрур меҳри рухинг жўяндаси.

Ғамзаи хунхоринг андоқ қон тўкарким, қатлда
Ошкорову ниҳон йўқтур анинг монандаси.

Истамас икки жаҳон султонлигининг маснадин,
Ҳар гадоеким бўлур хоки раҳинг афкандаси.

Зору нолон қилса тонг йўқ даҳр элин булбул киби,
Юз туман гуллар сочар буким лабинг ҳар хандаси...

Жилва қилсанг сен пари кўнглум этиб девоналиғ,
Жисми чокимдур анинг юз пора бўлгон жандаси.

Офтобедур юзунг ҳусну жамол авжи уза,
Оли ҳар ким кўрса бордур толеи фархандаси.

Нотавон Мунис туни кўп тийра бўлмиш ҳажрдин.
Нетти ёрутса жамолинг машъали тобандаси.

* * *

Юзунгдур ҳусн дилкаш буржининг хуршеди рахшони,
Ер узра юз қўярлар маҳлиқолар кўрсалар они.

Висолинг шамъидин кўнглум уйин равшан қил, эй
дилхоҳ,
Вафо кўйида они тийра қилмиш ҳажр зулмони...

Фалакдек эврулуб бошинг уза хайли малак саф-саф,
Фидо айлар сенга ҳар бирининг гар бўлса юз жони.

Жафо таркин тутуб, кўнглумни ғамдин айлагил хориж.
Жаҳон бўстони бўлмиш сенсизин андуҳ зиндони.

Эрур пайваста қошинг ёйи қатлим қилғали, аммо
Умид улдурки, жоним айласам ул ёй қурбони.

Наво топмоқ тилаб ҳуснингдин ою йил тўкар ашқин,
На давлатдур юзингни кўрса Мунис чашми гирёни.

Не сенга ҳар дам ғамингдин ўлмагимда мотама,
Не менга дарди ниҳоним айтишурға ҳамдаме.

Ўртабон ҳар лаҳза бепарволигинг мен зорни,
Бу на бепарволиг эрдиким, сенга йўқтур ғаме.

То гули рўйингни қилдинг кўзларимдин нопадид,
Бу чаманга тушмади ашкимдин ўзга шабнаме.

Барча ғам бир ён, бу ғам бир ён, ғамим шарҳин сенга
Қилғали ирсол йўқ ҳижрондин ўзга мотама.

Ижтиноб айлаб менга лутф айламакдин бўлмадинг
Мултафит ҳар дам куюб оҳим ўтидин оламе.

Ўйла мушқил ҳолатим борким, паришон айлағай
Даҳр элин очилса дардим уқдасидин бир хаме.

Кўнглума юз захм урарсен хорхори жаврдин,
Ваҳ, анга қўймас ҳакими илтифотинг марҳаме

Эй сенга берган азоб эл ихтилооти дўзахи,
Бил биҳишт ул мавзуюким, йўқтур анда одаме.

Ҳасратингдин Мунис айлаб жон вафо йўлида тарк,
Не жафо эрдик, тутмассен жафо таркин даме.

'То ул ой орази ўтрусиға кўзгу чекти,
Рашк ила дийда жигар чашмасидин сув чекти

Кирпикки ғамзаси ўқиға қоши ё бўлғоч,
Ишқ кўнглумдин анинг оллида қобу чекти.

Рўзгорим ғам аро бўлди қаро, ўйлаки зулф,
Парда рухсориға чун ул бути маҳрў чекти.

Боғ аро сарв ила шамшодға рағбат қилмон,
То кўнгулни ўзиға ул қади дилжў чекти.

Оқибат роҳи адамда баданим товшалди,
Дарду ғам бориниким, ҳажр аро асру чекти.

Берма бедорлиғ асбобини илгингдинким,
Ўкуш огоҳни ғафлат сари уйқу чекти.

Мунисо, кўк уза тун шамълар этди зоҳир,
Ўтлуғ афғонки, кўнгул субҳға тегру чекти.

* * *

Жонондин узоқ солди мени чарх жафоси,
Ўлмакка яқин қилди ғами ҳажр балоси.

Кун шефтаси қилмади парвойи кавокиб,
Онсиз менга хуш келмади маҳвашлар адоси.

Ул чеҳра фироқида ҳужум айлади андух,
Ул навъки кун ғайбатида кеча қароси.

Бир шўх гирифторимен озод ўла олмон,
Йиқмиш мени бир дард, йўқ имкони давоси.

Ишқингни ниҳон асрағали жонима тоқат,
Не кўнглума қилмоқ анинг изҳори ризоси.

Ҳижрон ғамю бийми жафодин ўлар эрдим,
Ғар бўлмаса уммиди висолию вафоси.

Ул шоҳ висолидин эмас айб дам урсам,
Шоҳ оллида густох бўлур ишқ гадоси.

Бир гулшан эрур ишқки, ўт гуллари, аммо
Кўз ёши, кўнгул оҳи дурур обу ҳавоси.

Ҳар нечаки дашном қилур ёр жафодин,
Ортуқроқ ўлур Муниси дилхаста дуоси.

* * *

Не гўзалсенким, қуёшда йўқ жамолинг зийнати,
Оразингдин партаведур бил қуёшнинг талъати.

Йўқ қадингдек сарви раъное жаҳон бўстонида,
Балки қадинг соясидур сарви раъно қомати.

Ўт тушуб кўнглум аро кўргач жамолинг шуъласин,
Тўн куяр янглиғ таним қиздурди онинг ҳирқати.

Захмлар солди мижанг новаклари кўнглум аро,
Кўрки қон оқгон нишонидур сиришким ҳумрати.

Қўшларинг кўргач, тараб юзланди маҳзун кўнглима,
Ийд муштоқини шод айлар янги ой руъяти.

Лабларингдин гар зулоле, етса ўлгон жон топар,
Ким кўрубтур оқганин ёқутдин жон шарбати.

Юз очиб, улфат тутиб, васлингга маҳрам қил мени,
Ким муносибдур баса гул бирла булбул суҳбати.

Чеҳраи зардим сариғлиқ улча имкон жазб этар,
Онча бўлмаски, чекарда қаҳрабо хосияти.

Жилва қилғоч қоматинг боғ ичра хам бўлди ниҳол,
Расмдур таъзимким, бўлғай бийиклар иззати...

Не бўлур Мунисға васлинг бирла берсанг тоза руҳ,
Ким ани ўлтургали етмиш фироқинг шиддати.

Яна ҳижрон балоси зўр қилди,
Висолидин мени маҳжур қилди.

Тараб тахти уза эрдим Сулаймон,
Ғамингдин ул сифатким мўр қилди.

Тулуи ахтаримни қилди маъкус,
Ёруқ субҳим шаби дайжур қилди.

Нечукким кўзни айирди юзунгдин,
Кўнгулни шодлиғдин дур қилди.

Мени булбулдек айлаб зору нолон,
Рақибим гул киби масрур қилди.

Ажал заҳрин қилиб комимға ширин,
Ҳаётим шарбатини шўр қилди.

Бадан узра кафан айлаб либосим,
Мақом этган еримни гўр қилди.

Қилиб юз пора ҳасрат нохунидин,
Либоси офиятдин ур қилди.

Ғами ҳижрон қўлидин дод, Мунис,
Фалакдек зулмни мақдур қилди.

Фахр айлабон қуёшнинг фарқи фалакдин ўтди,
Хоки дарингни ўпмоқ бирлан чу кўз ёрутди.

Эрнинг зулоли жонбахш ўлғоч халойиқ ичра,
Хижлатдин оби ҳайвон зулматда гўша тутди.

Заъф этди ишқинг ичра ҳолимни ул сифат зор,
Ким ҳар кишики кўрди ўз ҳолини унутди.

Лаълингдин айру кўзинг ёди кўнгулга тушди,
Заҳроби ғамза бирла жон мазраин қурутди.

Жоми висол тутғил, эй соқи, айлабон раҳм,
Ким бу гадо ғамингдин қон беҳисоб ютди.

Ўт урди оразингдин жонимға завқи ишқинг,
Не ўтки, хонумондин жонимни, ваҳ, совутди.

Эйким, бисоти иззат нардиға ғарра бўлдинг,
Таҳқиқ дам-бадам бил нарроди чарх утди.

Шаҳлиғ мусалламидур иқлими маъни ичра,
Ҳар кимки фақр нақши бирла кўнгул овутди.

Кўюнгға топса гар йўл Мунис таажуб эрмас,
Ким итларингнинг оғзин жон ширидин чўчутди.

* * *

То дарди ишқинг ақлимни олди,
Турлук балолар бошимга солди.

Ёғдурди ишқинг ғам тошин андоқ,
Қим узв-узвим бир-бир ушолди.

Гул узра бўлди шабнам арақрез,
Гўёки ҳуснинг кўргач уёлди.

Кўпдин бериким кам бўлди меҳринг,
Уксулди сабрим, қайғум кўполди,

Ҳайратфизодур андоқ юзунгким,
Ҳар кимки кўрди, ҳайратга қолди.

Қирпикларингни ёд этди кўнглум,
Ғамдин анга кўп пайкон қадолди.

То, эй париваш, ишқингга тушди,
Мунис асиринг мажнун атолди.

* * *

Кўрубон ул жамоли зебони,
Борму қилмоқ кўзумни ҳайрони.

Оқмайин қолмади кўзумдин сув,
Сув демай, балки бағримнинг қони

Абр эмас, кўкда дуди оҳимдур,
Ёмғур эрмас, кўз ашки ғалтони.

Бор эса ҳажрдин қутулмоқлиқ
Ўлмак ила, манга ўлум қони?

Ҳажр аро кўзларимга барқи бало,
Кўрунур чарх меҳри рахшони.

Сўзи жонбахш ёри моҳвашим —
Бўлмаса, найлайн Масиҳони.

Манга кўргузди чархи кажрафтор
Ҳар жафоеким бордур имкони.

Монен ашк эмас мижам банди,
Хору хас боғлағайму дарёни.

Ваҳки, ҳажр илгидин бўлубтур чок
Муниси зорнинг гирибони.

* * *

Келди, фироқ кетдию маҳзунлиғ офати,
Ҳарфики дединг, ўлди нишотим изофати.

Гар жон десам сени ери бордурки, айламиш
Пинҳон назора оллида жисминг латофати.

Не қудрат ишқ элигаки, қилғай хилофи ҳукм
Сен-сен чу ҳусн кишвари соҳиб хилофати.

Меҳмоним ўлдинг, ўлмади бори кўнгул хижил,
Исор жонин этди қудуминг зиёфати.

Ҳижрон йўлики, бор эди поёни нопадид,
Чун келдинг ўлди қатъ бу йўлнинг масофати.

Менким ҳамиша йиғлар эдим, йиқти кулгудин
Сўрмоқға зоҳир ўлди чу нутқинг зарофати.

Жонимни васл манзилида олки, ўлтурур
Қатъи тариқи меҳнати ҳижрон махофати.

Майхона сори борки, шарофатлар андадур,
Масжидга кирма, етгуси зоҳид касофати.

Мунисни сидқ чекти ҳарамгоҳи васлға,
Кўрким, бу ғоят ичрадур онинг шарофати.

Хамушлиғ била апдиша ҳамсар бўлди,
Садаф чу юмди оғиз қатра сув гуҳар бўлди.

Замона аҳлиға изҳори фазл қилма абас,
Аларға айби ҳунар борҳо ҳунар бўлди.

Чу экти ком таманноси нахлини кўнглум,
Маҳоллиҳ самари бирла борвар бўлди...

Камоли фазл агар бўлмаса гунаҳ недур,
Ки беҳжатим аламу фойдам зарар бўлди.

Кўнгулни айла мусаффо тилар эсанг мақсуд,
Қуёш жамолининг ойинаси саҳар бўлди.

Ривожни шеър умидин бу давр аро, Мунис,
Қўтарки, барчага манзур сийму зар бўлди.

* * *

Ваҳки, мендин ишқ аро озурдажонроқ йўқ киши,
Хусн аро сендек доғи номехрибонроқ йўқ киши.

Қимга заъфим шиддатин зоҳир қилурмен мунглашиб,
Чун ўзумдек ғам чекардин нотавонроқ йўқ киши.

Сели ашқу ғам йиқибдур жисм ила кўнглум уйин,
Мен киби ушшоқ аро бехонумонроқ йўқ киши.

Ўлонлар исоринг қилиб кўрдум жафо, ваҳким, санга,
Неча қилсам яхшилиқ, мендин ёмонроқ йўқ киши.

Ҳажр сахросини гулгун айладим қон ёш ила,
Мен киби бу навъ кўзи хунфишонроқ йўқ киши.

Узв-узвимдин фиғонлар бош чекибтур тил киби,
Ишқ асрерига мендин таржимонроқ йўқ киши.

Ишқ ўти Мунис вужудин куйдурубдур ўйлаким,
Энди андин ўзга беному нишонроқ йўқ киши.

* * *

Кимниким, дуст дедим, душмани жон топдим ани,
Неки андин тиладим суд, зиён топдим ани.

Ёр меҳрин тилаб, ағёр жафосин кўрдум,
Майи гулун талаб этдим, қора қон топдим ани.

Ғунчаи хотирим очмоқға насиме тиладим,
Тоҳ ўглиғ елу гаҳ боди хазон топдим ани.

Некхоҳим деганим барча бор эркан бадхоҳ,
Сенким англар эдим яхши, ёмон топдим ани.

Ишқ андуҳи ниҳон қолмоқи имкон эрмас.
Менки ёшурмоқ ишим эрди аён топдим ани...

Вақтдур дилбарига топса нишони Мунис,
Қим ғами ишқ аро беному нишон топдим ани.

* * *

Эй бўлуб кўнглум қуши шамъи рухинг парвонаси,
Юз очиб кел равшан ўлсун хотирим кошонаси.

Юз уза холу хатинг ҳажрида марғубим эмас,
Гулшан ичра сабзаи райҳону райҳон донаси.

Шамъи васлин равшан эт тенгри учун, эй рашки моҳ,
Ким қоронгудур баче бу нотавон ғамхонаси.

Жон нечук асрар жаҳон аҳлики, мижгон ханжарин —
Чекти қотил кўзларингнинг ғамзаи мастонаси.

Элнинг уйқуси ўчар ҳар тун десам ишқинг сўзин,
Оре, уйқу дофеидур дарди ишқ афсонаси.

Не ажаб ишқи ғамин кўнглумда пинҳон асрасам,
Улдурур ганжи муроду бу анинг вайронаси.

Гаҳ тушар Мунис бало даштиға, гаҳ занжираро,
Бўйладур ҳоли ким ўлса бир пари девонаси.

Оразинг оч то кўруб ҳуснингни ҳайронинг бўлай,
Зарра янглиг маҳви хуршеди дурахшонинг бўлай.

Бошима чек тиғи буррон ғамзаи хунрездин,
То ҳузурингда шаҳиди тиғи бурронинг бўлай.

Дардима еткур давое лаъли хандонинг била,
Эйки, ман ҳар дам фидойи лаъли хандонинг бўлай.

Раҳм этиб жоним олурдин кўргуз эҳсоне манга,
То бериб жонимни миннатдори эҳсонинг бўлай.

Ҳолима боқ гоҳ-гоҳи мастлиқ ҳангомида,
Нашъапаймойи нигоҳи чашми фаттонинг бўлай.

Мен ўларга етмишам ҳажрингда, бер лаълинг майин,
Жон топиб саршори файзи оби ҳайвонинг бўлай.

Жилвае оғоз этиб келгил хироми ноз ила,
Қумриосо бандаи сарви хиромонинг бўлай.

Илтифотинг шамъидин базмим ёрутким, бошинга
Эврулай парвонадек, ҳам садқаи жонинг бўлай.

Нўши васлинг еткуруб комимни ширин айлагил,
Тобакай мен талхкоми заҳри ҳижронинг бўлай.

Шеъринг ул юз васфида, Мунис, очар гул ранг-рамг,
Булбули шўридаи гулзори девонинг бўлай.

* * *

Тилармен сари кўйи дилбарда жой.
Кел, эй бахт, бўлғил даме раҳнамой.

Ҳужуми аламдин заиф ўлмишам,
Десам йўқ ажаб дам-бадам вой-вой.

Ул ой қоши ёдида хамдур қадим,
Анингдекки, маръий бўлур янги ой.

Ўпуб нақши пойини туфроқдин
Юз олмон агар сурса ул бодпой.

Гадойи гадой ўлмишам ишқ аро,
Жаҳон ичра борму менингдек гадой.

Менга рашк аро сабр гар йўқ эса,
Анинг майлин ол ғайрдин, эй худой.

Чекар ёр йўлида Мунис фиғон,
Нишони сафардур садойи дирой.

* * *

Чорас гар ғамима йўқ, мани шайдо найлай,
Ул ғамим айласа олам аро расво, найлай.

Ҳар неча ишқини жоним аро пинҳон қилсам,
Айлар афғону сиришким ани пайдо, найлай.

Не қародур, ёрумас шоми сиёҳи ҳажрим,
Ёруб оҳим ўтидин гунбади хазро найлай.

Фурқати андуҳи зиёда бўлар аввалғисидин
Қилсам ул шўх висолини таманно, найлай.

Етушуб оғзима жоним, бошим узра келмас
Ул Хизр, келса табобатға Масиҳо найлай.

Зоҳид, олмон пари коҳеға матои пандинг,
Гар анга бўлса баҳо луълуи лоло найлай.

Қўйди Фарҳод ила Мажнун манга Мунис мерос,
Масканим бўлса агар тоғ ила саҳро найлай.

Ол неқобингни, жамолинг ошкоро айлагил,
Олам аҳли кўзларин маҳви тамошо айлагил.

Сенки, жонлар жонисан, сенсиз ўлукман ҳажр аро,
Кел равон бир дам ҳазин жонимни маъво айлагил.

Кўзларин олам элининг тийра қилди шомни ҳажр,
Офтоби оразингни оламоро айлагил...

Дарду ғам тоши била бошим эрур йўлингда гард,
Секратиб от елдек они чархфарсо айлагил.

Равзаи ризвондин ортуқдур сари кўйинг сенинг,
Ул мақоми дилкушо ичра мени жо айлагил.

Жонфизо ширин лабинг ҳажридадурмен талх ком,
Лутф этиб нўше мени андин шакархо айлагил.

Асру бепарволигингдин бўлмишам ошуфта ҳол,
Бир тараҳкум кўргузуб ҳолимға парво айлагил.

Не ҳузуре сенсизин ҳосил дурур, не роҳате
Кел ҳузурингни кўнгулга роҳат афзо айлагил.

Заррадек Мунис юзинг ҳажрида нопаддо эрур,
Эй қуёшим, оч жамолинг они пайдо айлагил.

Оразу қошингни кўрсам бўйла айлармен хаёл,
Турфа кўрким, бир қуёшға бордурур икки ҳилёл.

Беқарор ўлсам юзинг кўргач мени ҳайрон нетонг,
Заррага ором йўқтур офтоб очғач жамол.

Раҳм чашми жонситонингдин нечук айлай тамаъ,
Қаҳр аро жаллоддин бўлмоқ карам зоҳир маҳол.

Дайр аро ичсам қўлингдин соғари лаълинг сўруб,
Кавсару ҳайвон суйи мендин қилур касби камол.

Меҳрибон бўлмоқ рақиб аҳлиға сендиндур ажаб,
Билмадингму девларга ҳурдин йўқтур висол.

Новакинг кўнглумға урғон захмлар хунобидур,
Ашкдек кўздин оқиб қилғон сариғ чеҳрамни ол.

Урма зулфинг тобини очмоққа шона, эй пари,
Қилма мажнунинг паришон хотиру ошуфта ҳол.

Оҳ чекмай найлайн, ҳажринг балоси айлади
Мен ғарибу хастаи бехонумонни поймол.

Жилва айлаб, юз очиб, борсанг гулистон сайриға,
Гул юзин юз пора йиртиб, ерга бош қўйғай ниҳол.

Нола қилса қадду юзинг шавқидин Мунис агар,
Қумри ўзини унутғай, булбул ўлғай гунгу дол.

* * *

Манга бор турфа бахти накбат анжом,
Эрур таъсиридин субҳим қаро шом.

Ёғиб бошимга онинг шоматидин,
Ҳаводис абридин борони олом.

Неча арзи ҳунар қилсам сўз ичра,
Тутарлар ул ҳунарга айб ила ном.

Фуруғе истасам гар зарра янглиғ,
Юзига кун чекар абри сияҳфом.

Агар фаҳм этса ҳолим эҳтиёжин,
Қилур изҳори бухлу хиссати том.

Сусаб гар қатрае қилсам таманно,
Бўлур дарё саропо ҳавл фаржом.

Оғир айлар қулоғин қасд бирла,
Бировга дарди ҳолим қилсам эълوم.

На шаҳ оллида бор бир қулча қадрим,
На қуллардин манга бир итча икром.

На насрим ҳосили жуду суюрғол,
На назмимга сила таҳсину инъом.

Ҳам аҳбобим бўлуб хасм ўйлаким чарх,
Ҳам ақроним бўлуб зид мисли айём.

Фароғу жамъият мендин қилиб рам,
Бўлуб ранжу фаришонлиғ манга ром.

Мунга шукр айлагил, Муниски, мундин
Батаррак қилмағай иш бахти худком.

* * *

Бордим сари кўйинггаву ҳирмон била ёндим,
Васлингни тилаб меҳнати ҳижрон била ёндим.

Бордим лаби хандон била тавфи ҳарамингга,
Ғамгин кўнгулу дийдаи гирён била ёндим.

Оғзингни тилаб, зулфинга жон бўлди гирифтор,
Дилжамъ бориб, ҳоли паришон била ёндим.

Мендан асаре истамангиз жуз бир овуч кул,
Ким ишқ киби оташи сўзон била ёндим.

Мунис киби васлинг тилаб, топмадим охир,
Мақсудима бир етмадим, армон била ёндим.

* * *

Ичиб тутса манга май гар нигори бода ошомим,
Бўлур Жамшидлиғ ойиним, гетинамо-жомим.

Кўнгул ором топмай юз қўяр оворалиғ сори,
Ёнимда тутмаса ором агар бир дам дилоромим.

Агар бир шом шамъи васл базмим айласа равшан,
Манга юз минг ёруғ кундин эрур ортуқроқ ул шомим.

Ажаб ишратпарастеменки, базми ишқ аро бўлмиш —
Фигон оҳанги айшим, хуни дил саҳбойи гулфомим,

Диёри ишқ шоҳимен, эрурлар дарду ғам чокар,
Кўнгул мулки-ю жон нақди аларға бордур инъомим.

Сўз аснофида андоқ маърифат бўлмиш манга ҳосил,
Ки хасмимға эрур мушқилки бергай даст илзомим.

Агар иззат тиларсен, хоксор ўл фақр аро ердек,
Ки мундин хам бўлуб, таъзимима чарх айлар
икромим.

Эрур бир жилваи мақсуд, аммо кўргузур ҳар дам
Назарга мухталиф тимсоллар миръоти авҳомим.

На мағрур ўлғамен Мунис, буким фурсат ҳаётимга,
Ки учқундек эрур бир жилваи оғозу анжомим.

* * *

Лабингдин жонфизо ширин табассум,
Сўзунгдин шаккарин рангин такаллум.

Менинг мажнунлиғимдин бу ғараздур;
Тамошо айлабон қилсанг табассум.

Жамолингдур намоён зулфинг ичра,
Маҳи анварға манзил бўлди гаждум.

Жафокоро, нигоро, гул узоро,
Тараҳҳум қил, тараҳҳум қил, тараҳҳум.

Эрур ўтлуғ фиғонимнинг шарори,
Фалакда зоҳир ўлса ҳар тун анжум.

Шаҳо, туз ўйла адл ойининиким,
Жаҳонда қолмасун расми тазаллум.

Хумор этса агар Мунисни беҳуд,
Қуюнг оғзиға онинг дурдаи хум.

* * *

Ошиқингмен йиғларам зор, эй санам,
Қон оқар гирён кўзумдин дам-бадам.

Боғладим кўйингга эҳроми тавоф,
Улдурур ишқ аҳлиға байтул-ҳарам.

Бўлди жисмим фурқатингда сахт суст
Сабрим ўлди ҳажр аро бисёр кам.

Қорзори ишқ аро ғам лашкарим,
Дуди оҳимдур бошим узра алам.

Эврулуб мажнун қуюндек бошима,
То жунун даштиға мен қўйдум қадам

Ўт вужудингдин, тиларсен гар висол.
Топмас ул давлат киши бўлмай адам.

То ёзилди отима маншури ишқ,
Мунис олдим дард мулкин якқалам.

* * *

Ваҳ не яхши кунлар эрдиким, санга ҳамдам эдим,
Не гирифтори бало, не мубталойи ғам эдим.

Давлати қурбинг топиб, бир навъ қадрим бор эди,
Равзаи кўйинг аро ман доғи бир Одам эди.

Ҳазратингга беибо фойиз бўлур эрдим мудом,
Бахт ўлуб ёвар, ҳарими васлингга маҳрам эдим.

Гарди роҳи маркабинг эрдим қилурда азми сайр,
Қайтурингда уйга хоки остонинг ҳам эдим.

Илтифотинг нашъаси кўнглумни айлаб шодком,
Мен гадо Жамшеддек сармасти жоми Жам эдим.

Сарвдек озод эдим доим хазони ҳажрдин,
Навбаҳори васл ила гулшан киби хуррам эдим.

Илтифотинг не зиёда эрди мендин ўзгага,
Шафқатингни не кўрарда ўзгадин мен кам эдим.

Оҳким, Мунис киби ҳажрингда бекас қолмишам,
Ваҳ не яхши кунлар эрдиким, санга ҳамдам эдим.

* * *

Бўлуб маҳруми васлинг ком ҳосил қилмади кўнглим,
Хумор ичра тушуб бир жом ҳосил қилмади кўнглим.

Рақибинг гаҳ қувар, гардун солур гаҳ ҳажр даштига,
Сари кўйинг аро ором ҳосил қилмади кўнглим.

Висолинг ҳасратидин топти юз ғам, ҳажрдин минг
Нелар, эй фитнаи айём, ҳосил қилмади кўнглим... дард,

Ҳубобосо умидобод қилди сели бим узра,
Бузулмас янглиғ истеҳком ҳосил қилмади кўнглим,

Маош асбобин истаб асру саъйи пухта кўргузди,
Ул ишдин жуз хаёли хом ҳосил қилмади кўнглим,

Тўкуб нақди вафо элга, гирифтори жафо бўлди,
Сочиб бу донани, жуз дом ҳосил қилмади кўнглим.

Ғамингдин қон ютуб Мунис киби ҳар лаҳза ишқ ичра,
Лабингдин бодаи гулфом ҳосил қилмади кўнглим.

* * *

Кўнглум эрур шикаставу жоним низор ҳам,
Ошуфтадур замириму жисмим фиғор ҳам.

Бекасману аламзадаву зору мустаманд,
Не ёр бу ғамим аро, не ғамгусор ҳам.

Не роҳату не роҳат этарга манга макон,
Не маъману не амнияти ошкор ҳам.

Ғам бирла гул киби жигарим пора-порадур,
Дард ичра хордек баданим асру хор ҳам.

Олтун киби юзим ғами айёмдин сариғ,
Даврон жафоси бирла кўзум сиймбор ҳам.

Селобдек қўлумда дами йўқтур ихтиёр,
Симобдек кўнгулда замоне қарор ҳам.

Муҳтолаи жаҳон талаб асбоби ишратим,
Золи фалак уйимни қилиб тору мор ҳам.

Ағёр таънаси била мажруҳ хотирим,
Қилмай назора ҳолима бир лаҳза ёр ҳам.

Мунис, ғамимни кимга дейин, қилмаса карам,
Дастури аъзаму шаҳи воло табор ҳам.

* * *

Тиш қадаб бағримға асроримни пинҳон айларам,
Элга ўзни дардисарлардек намоён айларам.

Ҳар қачон гар илтифот изҳор қилсанг ғайрга,
Мен ниҳони йиғлабон оҳиста афгон айларам.

Шиддати ҳижрон ғамидин оқса ашким ногихон,
Кўзларимга дарду озоримни пинҳон айларам.

Лаългун май ичсанг, эй насрин узор, ағёр ила,
Лола баргидек кўнгул жомин тўла қон айларам.

Чун рақибу муддаийлар бўлди атрофингда жамъ,
Рашқдин кўнглумни зулфингдек паришон айларам.

Сен чу мустаҳкам қилурсен элга занжири висол,
Мен ҳаётим қатъиға оҳимни суҳон айларам.

Гуллари дўзах ўтидек жону кўнглумни ёқар,
Ҳар қачонким сенсизин сайри гулистон айларам.

Гарчи эрмас келмагинг мумкин менинг сори, валеқ
Кўнглум уйига тахайюл бирла меҳмон айларам.

Сақланурмен сиррим эл фаҳм этмасун деб, Мунисо,
Йўқса бир оҳимда кўкни ерга яксон айларам.

* * *

Қиё-қиё бошинингга фидо ҳазин жоним,
Нисор ғамзаи нозингга нақди имоним.

Юзунг қуёшин очиб келки, интизорингда
Оқарди субҳ киби чашми кавкаб афшоним.

Лабинг зулоли эрур матлабим, не Хизр суйи,
Кўзунг қатилиману будур оби ҳайвоним.

Чаман-чаман гул очар ҳар замон юзунг, тонг йўқ
Дамодам ўртаса булбулни ўтлуғ афшоним.

Жамолинг ойинаси мазҳари саодатдур,
Зиҳи саодат ани кўрса чашми ҳайроним.

Улусни ўртабон ўтлуғ фиғонидин ҳар дам,
Жаҳонни қилди паришон дили паришоним.

На бўлди Мунисим ўлсанг висол базми тузуб,
Ки ғамгусорсиз ўлтурди дарди ҳижроним.

* * *

Сенинг қудуминг ила шодмон эрур олам,
Хизр киби қадам ургон еринг бўлур хуррам.

Етар ҳузуринг ила навҳа аҳлига беҳжат,
Бўлур жамолинг ила сурға бадал мотам.

Такаллумингдин ўлук жисм жон топар тоза,
Табассумингдин ажал захмиға етар марҳам.

Висолинг ўйла фараҳбахшдурки, муждасидин
Бўлур адам сари овора хайли кулфату ғам.

Йўлунгда Муниси саргашта жисми бўлди ғубор,
Ани қилурға сарафроз ранжа айла қадам.

* * *

Лолаи садбарг эмаским, дашт аро чекмиш алам,
Жисеми зоримдурки, юз бўлмиш ани тиги ситам.

Лолаи садбарг янглиг бўлди қон, бўлғай кўнгул
Ҳажр аро юз пораву ҳар пораси бир доғи ғам.

Баски қўйдим бошда ҳар ён захмлар узра момуқ,
Кўрунур оқ лолаи садбарг янглиг дам-бадам.

Кел, менинг бағримни кўр, юз пора ҳар бир доғида,
Кўрмиш эрсанг боғ аро гар лолаи садбарг кам.

Сончмишсен лолаи садбаргни ё зулфинга,
Ё анга юз пора кўнглум банд қилдинг, эй санам.

Соч дирамлар лолаи садбарг баргидек мудом,
Ўз замонингда бўлай десанг агар соҳиб карам.

Гул киби ораз очиб келким, аёқингга сенинг
Сочмоқ истар лолаи садбарг баргидин дирам.

Лолаи садбарг бир кеча эса умринг йили,
Ўтгуси бир-бир бори тутғил бу дамни муғтанам.

Лолаи садбарг бир қулдур сенгаким, бошинга
Бир табақ зардурки сочғай боғ аро қўйсанг қадам.

Бошинг узра лолаи садбарг кўргач англадим:
Бағри бўлгон реш-реш ўлгуси охир муҳтарам.

Бўлди кўнглум поралар, Мунис, жафо тоши била,
Онча бўлмас поралигда лолаи садбарг ҳам.

* * *

Подшоҳеменки, кўйинг туфроғидур афсарим,
Ишқ мулки мулкиму хайли балолар—лашкарим.

Бўлса парвозим бийик ишқинг ҳавосида нетонг,
Ким ўқингдин бордурур ҳар сори юз болу парим.

Қўрқарамким, айлагай гардун биносини хароб,
Ашқ селиким, дамо-дам оқизур чашми тарим.

Ишқ бозорида ашким бебаҳо гавҳардурур,
Лекин асру хордур йўлинг уза бу гавҳарим.

Шуълаи ҳуснинг мени то ўртади, ишқ элтадур
Урғали сайқал қуёш кўзгусиға хокистарим.

Ишқ элининг зеваридур чеҳраи зард олтуни,
Шукрлиллаҳ, барчадин ортуқси бўлмиш зеварим.

Баски ёғдурди фалак санги ҳаводис бошим,
Бўлди андин гард бошим, балки туфроқ пайкарим.

Соқиё, тут сандалиий соғар била саҳбо манга,
Ким хумор ичра мени йиқмишдурур дарди сарим.

Назм аро, Мунис, тўкар килким балоғат шаккарин,
Ким шакарлаблар қилурлар орзу бу шаккарим.

* * *

Малул ўлмиш анингдек ёр мендин,
Ки хушроқдур анга ағёр мендин.

Ғамидин ҳар нафас юз қатла ўлсам,
Қачон парвойи онинг бор мендин.

Анингдек бўлди кам шафқат манга ёр,
Ки ваҳшатдур анга бисёр мендин.

Юзига ҳар неча ўғринча боқсам,
Ниҳон айлар ул ой рухсор мендин.

Анга ҳар неча қилсам зорлиғ мен,
Этар кўпроқ анга озор мендин.

Мен айлаб ишқи ичра тарки номус,
Тутарда базм этар ул ор мендин.

Аёқиға агар суртсам мижамни,
Кафиға сончилур юз хор мендин,

Нетай Мунис анинг зулмидин ўлмай,
Ки ҳолим қилмас истифсор мендин.

* * *

Кўнглум нечук қутулғой ул ошуфта сочдин,
Солмиш камандлар анга икки қулочдин.

Қаддинг киби қачон бўла олғай ниҳоли сарь,
Ким ноз расми бўлмади зоҳир йиғочдин.

Наргисни ўхшатур кўзингга, боғбонни кўр,
Қиймони ҳеч тамиз эта олмас талочдин.

Аҳбоб топти васлингу ёд этмади мени,
Чиндур бу сўзки: «Йўқ хабари тўқнинг очдин».

То қошларинг камонини зеҳбаст қилдилар,
Чиқмади ўйла ёй Сихофону Чочдин.

Ишқингда кўнглум ўйла эрур гармтозким,
Фарсангдин на оғаҳ эрур, не йиғочдин.

Нони жавини фақр элига хушдурур базе,
Шаҳ суфраи наволида қандин кулочдин.

Ул қавмки, муроди жаҳондин емакдурур,
Камрак эмас бутуни аларнинг саночдин.

Васфингда тўти ўлмади Мунисча нуктасанж,
Булбул навоси мумкин эмас қарлуғочдин.

* * *

Кўзум ул шамъ ила равшан бўлсун,
Кўнглум ул гул била гулшан бўлсун.

Барқи ишқи чоқилурда ҳар ён,
Жонлар ўтрусида хирман бўлсун.

Истамон равзада онсиз манзил,
Манга ул кўй нишиман бўлсун.

Ўлсам ул ёр эшиги туфроғи
Жасади зорима мадфан бўлсун.

Келса ул жонима жондек кирсун,
Жоним ул жонга доғи тан бўлсун.

Ишқи сарпанжасидин жоман ақл,
Чок то гўшаи доман бўлсун.

Дўст зикрини гар этсам таътил,
Ўзга сўздин тилим алкан бўлсун...

Ишқ зуннорини боғлаб белиға,
Мунис ул бутға бараҳман бўлсун.

* * *

Парисен, йўқса нечук кўзларимдин бўйла пинҳонсен,
Пари демак хатодур, балки бу жисмим аро жонсен.

Хавойи кўйинг афзалдур манга жаннат нафимидин,
Ки сен ҳусни дилоро бирла рашки ҳури ризвонсен.

Лабингдур нўши жон, анда ҳаёти жовидон музмар,
Бу нўши жон била хижлатфизойи оби ҳайвонсен.

Виссингга етурмак ваъда айлаб қилмадинг восил,
Магар они фаромуш айладинг ёхуд пушаймонсен?

Эрур гулгун шароби ишрат афзодин манга ортуқ,
Иноятдин гар ўз илгинг била берсанг манга қон сен.

Ниҳони кел иёдатга ўлар ҳолатга етмишмен,
Агар зоҳир келурда халқ таънидин ҳаросонсен.

На волимсенки, кўнглумни бузарсен зулм ила ҳар дам,
Демай кўнглумниким, айларсен ўз мулкингни вайрон
сен.

Юзингга боқсам, эй дилбар, қамощур кўзларим, гўё.
Сипеҳри ҳусн уза бу юз била хуршеди рахшонсен.

Эрурсен кўнглум ичра, жавҳари жоним нисорингдур,
Недин тутмай азиз, эй шўх, бу кулбамга меҳмонсен...

Жаҳону жон нисоринг қилсам, эй жонон, тонг эрмас-
ким,

Жаҳон аҳлиға жонсен, балки жон аҳлиға жононсең.

Навозиш бирла Мунисни гаҳи осуда хотир қил,
Эмастур беасар, кўп зулм ила чекдурма афғон сен.

Бало кўҳсорининг Фарҳоди мен-мен,
Жунун тасвирининг Беҳзоди мен-мен.

Жаҳонда ҳар қачонким бўлса пайдо,
Агар шўре анинг бунёди мен-мен.

Ғаму меҳнатга бор эрса арусе,
Билинларким, анинг домоди мен-мен.

Нетонг Мажнун менинг шогирдим ўлса,
Ки ишқ атфолининг устоди мен-мен.

Кўнгулда захмлардурким, фалакнинг.
Нишони новаки бедоди мен-мен.

Менинг ноламға худ шўхе сабабдур,
Вале эл боиси фарёди мен-мен.

Қуруб ҳижрон тузоқини ҳамиша,
Балолар сайдининг сайёди мен-мен.

Вафода муддаийлардур мутеи,
Жафо айлар чоғи мунқоди мен-мен.

Жунунда, Мунисо, муршидлик этсонг,
Анинг шойистаи иршоди мен-мен.

* * *

Парда рухсоринг уза чекким, жаҳон ўртонмасун,
Шуълаи ҳуснингни пинҳон қилки, олам ёнмасун.

Ҳар кишига шамъи рўйинг очмаким, бошинг уза
Мандин ўзга ҳечким парвонадек айлонмасун.

Лаъли майгунинг зулоли бўлмаса, эй нўшлаб,
Ташна жоним ўзгалар нўшин лабидин қонмасун.

Ўйла, эй Лайли, бўлурмен ишқинг ичра телбаким,
Кўрсун аҳволимни Мажнун, ўзни ошиқ сонмосун.

Васл кўйидин қоварсен телба кўнглумни, санга
Ҳўй этибдурким, борурда не учун куймонмасун.

Нўши лаъли жонфизойинг ёнида шармандадур,
Оби ҳайвон не учун зулмат аро гезлонмасун.

Жаврларким, сен эторсен, қилма зинҳор ошкор,
Ўзга ҳусн аҳли кўруб они ёмон ўргонмасун.

Илтифот эт гоҳ-гоҳи нотавон кўнглумгаким,
Ул асиринг кўп ғаму ҳирмон била эмгонмасун.

Нола кам чеккил сари кўйида, Мунис, кечалар,
Борса ёринг уйқуға ул ноладин сесконмасун.

* * *

Эй пари, кўнглумниким қилдинг нишиман ёшурун,
Истасанг мажнунлуғимни кўзима гоҳи кўрун.

Бebasарлар оллида қилма намоён оразинг,
Балки кўнглум ичра жоним пардасида ёшурун.

Гар қуёшдек солмасанг кундуз уйимга партаве,
Кел маҳи шабгард янглиғ бошим узра кечқурун.

Уйла бепарво эрусенким, қошингда ёлбориб.
Ҳар неча ҳолимни арз этсам бири тутмас ўрун.

Гар ҳаёти боқи истарсен бақо мулки аро,
Фақр тиги бирла ўлдур ўзни ўлмасдин бурун.

Ваҳ, нечук хор ўлмасун Муниски, бўлмишлар азиз
Билмаганлар ониким, недур оғиз, недур бурун.

Фироқинг дардидин, эй шўх, озурда жондурман,
Зайфу хаставу зору низору нотавондурман.

Шаробим хуну жомим ҳажру дамсозим ғаму кулфат,
Нишотим базмини кўрким, ажойиб комрондурман.

Агарчи ранжу меҳнат шиддатидин асру ожизман.
Валекни кўҳи ишқингни чекарга паҳлавондурман.

Ғубори ғам бошимга баски ёғди дашти ҳажрингда,
Ажал хайли неча ахтарса топмасдек ниҳондурман.

Мажолим йўқ камоли заъфдин гар ургали гоме,
Вале сели сиришким бирла ҳар сори равондурман.

Шаҳи мулки муҳаббатманки, тузсам ғам била базме,
Ёшимдин мажлис аҳли бошига гавҳарфишондурмен.

Висолингдин нишон топсам ажаб эрмаски, йиллардур
Нишонимни фироқинг ўти ўртаб бенишондурман.

Замон аҳли қочинглар суҳбатимдинким, қаён
борсам,
Фигоним рустахези бирла ошуби замондурман.

Насабдан суд йўқ, суд истасанг, қил маърифат
ҳосил,
Дема зинҳор Муниским, фалон ўғли фалондурман.

* * *

Ғамза тигин қатлима тортиб буён келмасмусен,
Олғали жонимни, эй ороми жон, келмасмусен?

Интизоринг торта-торта қилмиш охир ҳажр аро,
Шавқ ўти бағрим кабоб, ашкимни қон, келмасму-
сен?

Сарв қаддинг орзусидин йиқилдим соядек,
Ноз бирла жилвалар айлаб аён келмасмусен?

Гул юзунгнинг ҳасратидин кечалар булбул киби,
Нолада фош айларам минг дoston, келмасмусен?

Заъфи ҳажрингдин ўларга етмишам, бир раҳм этиб,
Бошим узра ўйлаким руҳи равон келмасмусен?

Жоним ичра оташи меҳринг бўлубдур шуълазан
Кўргузуб бир меҳр, эй номеҳрибон, келмасмусен?

Ошкоро юз очиб, хуршед янглиғ келмасанг,
Халқдин боре парилардек ниҳон келмасмусен?

Неча кунлар ўтти ҳижронинг арою келмадинг,
Эмди маҳви васл этарга бир замон келмасмусен?

Муниси маҳзун базе ноком ўлубдур ишқ аро.
Вир замон айларга они комрон келмасмусен?

* * *

Очиб кел оразингни, токи базмимга чароғ ўлсун,
Кўруб парвона бу базмимни рашк ўтига доғ ўлсун.

Бисолинг жомидин кўнглумни саршори тараб қилким,
Анга ҳажринг ғаму андуҳидин бир дам фароғ ўлсун.

Равон қил сарвдек қаддинг, очиб гулдек узорингни,
Ки иқболим баланду базмгоҳим рашки боғ ўлсун.

Агар мен етмишам ўлмакка ишқингдин, дуом улдур,
Ки ҳуснинг ортибон, жонинг сенинг пайваста соғ ўлсун.

Забун эрмасмен ўтмоқдин ушотиб Кўҳқан янглиғ,
Йўлинг ҳар гарди гар олимда бир яклухт тоғ ўлсун.

Узоринг хўблуқ буржида хуршеди дурахшондур,
Анга етмай заволе чашми бад андин йироқ ўлсун.

Лабинг оби ҳаёти ком эрур, не чашмаи ҳайвон,
Анинг ҳар қатрасига садқа юз мундоқ булоғ ўлсун.

Янгоғу рабғабингга бандадурлар хўблар барча,
Агар симин сақоғ ўлсун, ва гар худ ол янгоғ ўлсун.

Жафолар тортибон итганларингни гар талаб қилсанг,
Санга мен хастадин гоҳ-гоҳи бир сўроғ ўлсун.

Очиб зулфинг шамимидин димоғимни муаттар қил,
Рақиб англаб бу лутфингни манга кўп бедимоғ ўлсун.

Ниҳони дардлар Мунисга етмиш ишқ аро, ёраб.
Даво бу дарди пинҳониға ул ширин дудоғ ўлсун.

* * *

То мен улоқиб дашти жунун сори чиқибмен,
Дил шўришидин ақл биносини йиқибмен.

Душман сўзига зулм ишида то илиқибсен,
Бедодинг аро оқ чекардин ёлиқибмен.

Жуз рашҳаи ғам бўлмади мендин мутарашшаҳ,
То панжаи бедодинг ила ўзни сиқибмен.

Мунглашғали бир кимса топилмас ғаминг ичра,
Ҳамдард таманносидин эмди ториқибмен.

Васлинг ҳарами сори мени бошла Хизрдек,
Ким ҳажр ғами бодиясида озиқибмен.

Йўқ носиҳи огоҳки, панди била очса,
Ғафлат момуқи бирла қулоқимни тиқибмен.

Соқий, қилибон афв гуноҳимни, қадаҳ тут,
Мунис киби гар шайх сўзига илиқибмен.

Менки ишқинг тоши захмидин саропо доғмен,
Йўлинг узра поймол ўлгон қаро туфроғмен.

Дарди ишқинг бирла андоқ хўй этибмен мудом,
Соғлиқдин хаста, балким хасталиқдин соғмен.

Заъф хушк этган таним оҳим била ҳар ён борур,
Сарсар олида хазон етган қуруғ яфроғмен.

Ишқ ила топдим гудозу ғамдин оташ ичрамен,
Шамъдек бошдин оёқ ёнмоқлиқ учун ёғмен.

Менсизин бўстон боғи тозалиғ топмас, вале
Не насими бўстонмен, не баҳори боғмен.

Қон ёшим ерни қизил, кўкни қилур оҳим қаро,
Ишқ аро бу ранглар бирла ажаб саббоғмен.

Бордурур ҳар ҳол ила ишим менинг саргашталиқ,
Дашт аро кирсам қуюнмен, сув аро ирмоғмен.

Ўт ниҳон кўнглумда бошимдин равондур чаш-
малар,
Ишқ дашти узра Мунис турфа олий тоғмен.

Ваҳки, билмон қайси захмидин сенга етмиш зиён,
Ким тушубсен бистари заъф узра мендек нотавон.

Заъфарон очмиш менинг сориг юзумдек ранждин,
Оразингким, ҳусн гулзорида эрди арғувон.

Жон менга талх ўлса тонг йўқким, етибдур талхлиқ
Дарддин оғзинггаким, бор эрди айни нўши жон.

Ҳар қачонким ингранурсен шиддати заъф ичра сен,
Мен чекармен дарддин беихтиёр оҳу фиғон.

Мен бу дардинг дафъиға ҳардам тасаддуқ қилғали
Сийму вар ўрнига жондин бўлмишам гавҳар фишон.

Қошларингким, фитнада тоқ эрдилар даврон аро,
Ваҳки, чин бетоблиғдин кўргузулар ҳар замон.

Еткуруб ҳуснингга бот сиҳҳат баҳори тозалиғ,
Гулшани умрингга, ёраб, бўлмасун ҳаргиз хазон.

Оразинг гул-гул очиб файзи шифойи ожили,
Арғувон бўлсун жамолинг боғи очғон заъфарон.

То кўруб Мунис бурунғидек жамолинг равнақим,
Ҳуссадин ўлган тани зориға топсун тоза жон.

* * *

Узорингда нуре аёндур, аён,
Ки андин куну ой нишондур, нишон.

Бало ўқларин отғали жонима,
Ики эгма қошинг камондур, камон.

Рақибингдин ўлмас аён яхшилиқ,
Ки қавли-ю феъли ёмондур, ёмон.

Ҳаётимға зикри лабингдур сабаб,
Йўқ эрса тириклик гумондур, гумон.

Манга суд эрур суди ишқинг ғами,
Анинг ҳарна ғайри зиёндур, зиён.

Эрусен гаҳи кўз, гаҳи жон аро,
Сенга бу ики ер макондур, макон.

Нечук ел эрур оҳи сардим менинг,
Жаҳон боғи андин хазондур, хазон.

Жигар бирла кўнглум қилиб қон ғаминг,
Ики кўз йўлидин равондур, равон.

Улус келса мендин фиғонга нетонг,
Ишим кеча-кундуз фиғондур, фиғон.

Нетонг чиқмаса Мунис ул кўйдин,
Ки ул анда ғамдин амондур, омон.

* * *

Юзунгдур ҳусн буржидин тулуъ этган маҳи тобон,
Бўлурлар хўблар боқғоч анга анжум киби ҳайрон.

Эрур қаддинг ажаб сарви сиҳиким, жилва қилғонда,
Санубар қад санамлар бош қўярлар оллида ҳар ён.

Даҳонинг ғунчаедурким, табассум бирла очилса,
Хижолатдин тўкар туфроқ уза баргин гули хандон.

Гаҳиким нўши лаълинг васфини битмак хаёл этсам,
Бўлур, бил, найшакар килким, давотим чашмаи ҳайвон.

Агар файзи каломингдин насиме баҳравар бўлса,
Ул эсгон ер ғуборининг бўлур ҳар зарраси маржон.

Равон қил ғамза пайконин қуруғон жисми зоримға,
Ки оқизмоқ қуруқ ерларга ҳар ён сув эрур эҳсон...

Оқизди қон ёшимни балки лаълинг шавқида чашимим,
Тамошо қилки, бўлди шохи маржон анда ҳар мужгон.

Ниҳоли қоматинг ҳажрида Мунис ўйла нолондур,
Ки сарв устида ҳаргиз қумри ўлмас ул сифат нолон.

То фараҳ топмоқ учун истар нигорим заъфарон,
Ишқ ранжи қилди оллида узорим заъфарон.

Жомаи заррин кийиб чиқмиш, магар зоҳир қилур
Хотиримни қилғали хурсанд ёрим заъфарон.

Ғам ҳужуми бирла сарғармиш юзум, гўёки мен
Бир дарахтименки, бордур баргу борим заъфарон.

Сарғариб ишқ ичра чеҳрам ёр ани кўргач кулар,
Бу гулимни гўнё қилди баҳорим заъфарон.

Баски сарғармиш бари узвим ғами ҳижрон била,
Хоки кўйингга сочар қўйса ғуборим заъфарон.

Заъфароний майга андоқ хўй этибмен, соқиб,
Ким қилур бу дайр аро дафъи хуморим заъфарон.

Мунисо, бориб йигитлик, қорилиғ қилди асар,
Гул юзимдин зоҳир этти рўзгорим заъфарон.

Номангға тилар эсанг гар афшон,
Ҷил ёди руҳим била зарафшон.

Ёшурғали оразинг қуёшин,
Ашк этти кўзумни ахтар афшон.

Кўк сафҳасида нужум эмастур,
Оҳим анга бўлмиш ахгар афшон.

Тўтини хижолат айласун лол,
Ширин тилинг айла шаккар афшон.

Сўзда лабингу йиғида чашмим,
Бордурлар икиси гавҳар афшон.

Ер арсаси бўлди Карбалодек,
Тигингни чу айладинг сар афшон.

Бўлмас қафаси ғамингдин озод,
Кўнглум нечаким бўлур пар афшон.

Олам юзин айлади Хўтандек,
Чун сунбулинг ўлди анбар афшон.

Мунис қошидин қочинглар, аҳбоб,
Ким оҳи анингдур озар афшон.

Оразинг ҳижрони бағрим айламиш ул навъ хун,
Ким борур кирпикларимдин ҳар дам ашки лолагун.

Бодаи васлинг таманносида қон йиғлаб мудом,
Косани синдурмишам, минони айлаб сарнигун.

Давлати дийдоринг айлар орзу кўнглим, валеқ
Найлайнким, комиға еткурмас они даҳри дун.

Эй пари, савдойи ишқинг тушса ҳар ким бошиға,
Қилмайин қўймас ани саргаштаи дашти жунун.

Лаъли серобингни қил гавҳарфишонким, шармдин
Лаълу гавҳар баҳр ила кон ичра қолсунлар забун.

Лола эрмас дашт ароким холи рухсоринг ғами,
Лахта-лахта тўкмиш айлаб доғлиғ кўнглумни хун.

Ҳар замон раҳм айлаб аҳволимға боқ, эй нозанин,
Ким ғами ишқинг қилур ранжимни кун-кундин
фузун.

Жилва қилса қоматинг боғ ичра раънолиғ била,
Сарви мавзундин олур қумридек орому суқун.

Орзуманди висолингдурмен, аммо бўлмади
Бахти гумроҳим менинг ул сори бир кун раҳнамун.

Нотавон Мунис жамолинг кўргали Фарҳоддек,
Тирноғи бирла қозар ишқинг аро юз Бесутун,

* * *

Ҳануз васлинг аро ком топмайин, даврон
Ичурди кўнглума хунобаи ғами ҳижрон.

Агарчи лутф ила қилдинг менга видоъ, аммо
Етиб фироқ мени қилди ер била яксон.

Чу сен борурға қошимдин хиром кўргуздинг,
Қилиб видоъ менга тутти йўл санинг била жон.

Кўзум баҳори жамолинг била эди гулшан,
Юзунгдин ўлғали маҳрум анга етушти хазон.

Ҳануз бодаи васлингдин ўлмайин сархуш.
Насибим айлади соқийи фурқатинг қаро қон.

Муродима янги етганда номурод этди,
Мени мухолафати даҳру инқилоби замон.

Бу борғонингдин агар келмасанг яна қайтиб,
Маҳол Муниси зоринг тириклиги, эй жон!

Тилим очилса бори аъзодин,
Айта олмон санамим бедодин.

Йўқтур анда чу вафодин асаре,
На умид этгамен ул раънодин...

Ҳар неча арзи ниёз этсам анга,
Ўлтурур ноз ила истигнодин.

Кўр на вайронлиғ эрурким, ҳижрон
Қўпорибдур тарабим бунёдин.

Ишқ маҳв айлади андоқ мениким,
Бил вужудим нишонин Анқодин.

Айни фарёд дурур кўнглум, лек
Эшитурга киши йўқ фарёдин.

Чархи мину ғами кўнглумга гириҳ —
Солмиш, эй муғ, ани оч, минодин.

Баҳ не бераҳм эрур ул қотил,
Ки даме қилмади Мунис ёдин.

**Хилъатини қилмиш ул чобук миниб ашҳаб қаро,
Айлагандек чарху тундин ой тўн, маркаб қаро...**

Ул юз узра холи мушкинлар тушубдур турфадур,
Ким қамарға ҳар сори қилмоқ қирон кавкаб қаро.

Партавафзодур жамолингга қаро зулфинг, бале,
Шамъ равшанроқ бўлур ҳар неча бўлса шаб қаро.

Қосидо, мактаб сари номамни элтиб айт анга,
Ким асиринг номасиға, эй маҳи мактаб, қаро.

Ул қуёш етгач манга зулфин чекар рухсориға,
Толеимни қўйма мундоқ жовидон, ёраб, қаро.

Зулм ўтин, эй шоҳ, ёқма халқ ароким, ногихон
Қилмағай ул шуъла дуди рўзгоринг қап-қаро.

Амр тақлиди кишига тийрадиллик еткурур,
Кўрки, қилди кўп кўнгулларни маҳи Нахшаб қаро.

Истасанг кўнглунгни оқ, Мунис, аморат тарки тут,
Ким ани хотам юзи янглиғ қилур мансаб қаро.

* * *

Ашк хун, рухсор зарду дил ҳазин, толеъ қаро,
Дард гуногун, фалак дун, аҳли даврон бевафо.

Жон ғамин, хотир мушавваш, ақл мафқудул-асар,
Ҳажр қотил, ёр ғофил, ишқ ғолиб борҳо.

Захм муҳлик, тири ғам паррон эрур, роми фалак,
Заъф муставли, бадан мажруҳ эрур, марҳам фано.

Дўст бепарво, кўнгул ошуфтау душман қавий,
Муддаий кўп, таъна бисёру жафокор ошно.

Ҳам ҳаво бордур самуми оҳу ҳам ҳар сўз ашк,
Мазраъ офат, шохи нахли умр бенашъу намо.

Ёр ҳамсуҳбатлигидин токи айрилдим, эрур
Ҳамдамим ранжу ано, ҳамроз ғам, маҳрам бало.

Кишвари меҳнат шаҳименким, манга бордур мудом,
Бошга сочқан хок тожу тахт-эски бўрё.

Масканим хоки мазаллат, бистарим хори тааб,
Туъмам андуҳи надомат, ишратим тутмақ азо.

Мажлисим қайғу, майим хуни жигар, жомим фироқ,
Лекин, эй Мунис, бу ҳангом ичрадур соқий қазо.

* * *

Истасанг сайр учун, эй дилбари зебо, саҳро,
Кўнглума келки, эрур турфа мусаффо саҳро.

Етти саҳроға магар файзи баҳори ҳуснинг,
Ки эрур боғи Эрамдек чаманоро саҳро.

Келу саҳроға хиром айла баҳор осоким,
Кўкариб сабзалар ўлсун тараб афзо саҳро.

Сайри саҳро кеторур занги кудурат дилдин,
Мундин аксар эди маъвойи Масиҳо саҳро.

Ул қадар шўри жунун воқеъ ўлур кўнглумаким,
Вусъати бирла бўла олмас анга жо саҳро.

Гоҳ тоғ ичраю гаҳ шаҳрдадур ошубим,
Мени мажнуннинг эмас манзили танҳо саҳро.

Доғлиғ кўнглум ўлуб, қон тўкулур кўзлардин,
Кўр не янглиғ очадур лолаи ҳумро саҳро.

Утти Мажнун киби кўп телбараган ишқ эли, лек
Топмади мен киби бир бодияпаймо саҳро.

Оҳи тоғларни йиқар, ашки иморатларни,
Ер юзин охир этар Муниси шайдо саҳро.

Сен яқо чок отланиб, ағёр ила, эй маҳлиқо,
Мен йироқдин рашк илги бирла йиртармен яқо.

Оразингдур ҳусн гулзори, тилармен тенгридин,
Ким анга бергай баҳори лутфдин ранги бақо.

Телбараб, кўюнг аро ҳар ён югурсам тонг эмас,
Ким эрур комимки топсам итларингга илтиқо.

Буки оламини тенгиз қилмиш ихота гўйё,
Ким анга гирён кўзум сарчашмасидиндур сақо.

Қўрқадурменким, фалак узра малакни ўртагай,
Баски оҳим шуъласи ишқингда топмиш иртиқо.

Оби гавҳардек сафодин ўзгани зоҳир қилур
Ҳар кишиким жавҳари зотидадур мавжи нақо.

Ўйла дунёдўстлик рафъи мурувват айламиш,
Ким инисиға қилич бир фулс учун тортар оқо.

Майкада дафъи ғам айлар, келтурур юз қайғу шайх,
Хоки даргоҳи куништ ўл, қилма азми хонақо...

* * *

Давлатинг боридадурлар барча олам ошно,
Қайтгач давлат жаҳонда топилур кам ошно.

Уйла бекаслик мени маҳзунга топмиш дастким,
Бир киши йўқдур манга жуз кулфату ғам ошно.

Баски даврон хоҳиши бегоналиғ солмоқғадур,
Бир-бирига бўла олмас икки ҳамдам ошно.

Қимки бўлди ошно ёт айлади бегоналиғ,
Топмадим бу давр аро бир аҳди маҳкам ошно.

Гар вафо бўлса бирида бўлғай эрди, кўрмадим,
Бўдилар ҳар нечаким авлоди одам ошно.

Ҳажр ранжидин ўларга етмишамким, кўрсалар
Ҳолима тутғай азо бегона, мотам ошно.

Ишқ аро ул навъ эрур ваҳшат мени мажнунгаким,
Ўзгани демай, бўла олмас кўнгул ҳам ошно.

Дард чекмак, ашк тўкмак ишқ элига хосдур,
Ҳар кўнгулга дард, ҳар кўзга эмас нам ошно.

Мунисо, даврон ғами бегона бўлса тонг эмас,
Қим сенга бўлмиш бийик донишвар Акрам ошно.

* * *

Ярам қон боғламиш тиғингга айлаб орзу пайдо,
Ақиқ оғзиға олмиш айлай олмай ташна сув пайдо.

Баҳори ишқ бўйидин димоғим то муаттардур,
Бўлубмен телбаю атфол изимда кў-бакў пайдо.

Саропо доғ ўлурмен жоладек ғам ёғдуруб тошлар,
Замоне бўлмасанг кўз боғида, эй лолару пайдо.

Гадойи васлмен, кўюнг аро фарёдким, бўлмас, —
Тараддудлар қилиб мақсад саридин бир қопу пайдо.

Кўнгул кўзгусига жисминг кулидин бермайин сайқал,
Мурод очмас нурун ҳар неча қилсанг жустужў пайдо.

Висолин сурмасин жоми вафо ичра эзиб тутғил,
Бўлурму тобакай мендин садойи ҳой-ҳу пайдо.

Ниҳон элдин юруса Мунис эрмастур таажжубким,
Эрур ҳар соридин юз минг рақибни тундхў пайдо.

* * *

Турфа буқим заъфдин жисмим тутуб ер хок аро,
Оташин оҳим дамо-дам ўт солур афлок аро.

Абр аросидин кўрунгандек эрур меҳри мўнир,
Кўринур ҳар дамки жисминг тўнга тушган чок аро...

Дарди ишқинг ҳар кишига етса они ўлдурур,
Гўйёким захрдур мамзуж ул тарёк аро.

Жисм аро ишқинг ғами бирла сўнгалар ўртанур,
Куймайин қолғайму ўт тушса хасу хошок аро.

Беқарор ўлмиш жунунийлар каби кўз мардуми.
Беҳуд ўлсун, эй парий, кир дийдаи намнок аро.

Дўстлар, осон эмас қошимға келмакким, эрур
Даврими тутғон сиришким қулзуми кўлок аро.

Даҳр золидин ситам кўрсанг талоқ айлаб ани,
Раз қизи юзига тузгил базми тоқи ток аро.

То мусаххар айладим сўз бирла маъни кишварин,
Шоҳмен, эй Мунис, аҳли донишу идрок аро.

* * *

Жамол бурқайн оч бир дам, эй малак сиймо,
Етушсун аҳли вафо тийра кўзлариға зиё.

Бақо тиларсен агар давлати камолингга,
Ғарибларға вафо айлаб ол ҳамиша дуо.

Рақиб боис эрур тийра рўзгоримға
Саводи зулфидек ўлса нетонг узори қаро.

Тариқи ишқ аро бир-ики гом қўйсанг эди,
Мунингдек этмас эдинг ошиқингни хор асло.

Кўнгулни ҳар неча асрай десам рамида бўлур,
Рафиқим ўзга нечук бўлғуси фироқим аро.

Нисор этармен аёқингга ашк гавҳарини,
Итинг агар кўзум оллида бўлса жилванамо.

Жамолинг этма намоён рақиблар қошида,
Жунун аро манинг ўлмаклигимни кўрма раво...

Нуқуди умрини Мунис кетурмиш, эй соқи,
Нега тааллул этарсен тутарда бода анго.

* * *

Ёрни кўрдум қизил тўни била ағёр аро,
Ўйлаким, очғай юзин гул зеб бирла хор аро.

Лаҳза-лаҳза ёғдуруб санги бало бошимға рашк,
Қолмади жон бирла кўнглум бу тани афғор аро.

Ишқи ичра дарди ишқ андоқ заиф этмиш мени,
Кўрсалар ўлмиш дегайлар бир неча бемор аро.

Айш ётар эрди кўнгул рухсори бирла, қилди банд
Шаҳнаи шавқи тутуб ул зулфи анбарбор аро.

Мумкин эрмастур қутулмоқ инсу жонға ўлмайин,
Тиғ чекмиш икки жаллод ул икки хунхор аро.

Даҳри дун ичра фалакнинг ҳодисотидин агар,
Эйки амн истар эсанг, кир кулбаи хаммор аро.

Бергали Мунис кўнгул ул зулфу қадға истамас
Сарв ила сунбул тамошосини бу гулзор аро.

* * *

Доми зулфу донаи холингга бўлгач мубтало,
Чарх қилди хотирим ошуфтаю бахтим қаро.
Ҳар неча кўз қатрарез ўлди булутдек, оҳким,
Очмади уммид вардин шохсори муддао.
Ғам кулидин қилди сайқал ишқ кўнглум кўзгусин,
Гар малул ўлсанг нетонг боқғоч анга, эй дилрабо.
Дарди ишқ ойирди ўзлукдин кўнгулни заъф ила,
Гўйиё бу мисни зар айларга улдур кимиё.
Ашк оқиб ҳар дам яқиндурким оқорғай кўзларим,
Эй сабо, келтур анинг жавлонгаҳидин тўтиё.
Ваҳки, кўнглум бўлди ғам даштида мафқудул-асар,
То белу оғзинг хаёли ҳажридин чекдим ано.
Не ажаб ишим рукуъ ўлса, ерим меҳробким,
Анда қошинг тоқи нақши жилвагардур борқо.
Онсиз ўлсам лол, қилманглар таажжубким, бўлур
Топмаса булбул навои васли гулдин бенаво.
Бўлса гар ҳуснинг тамошоси муяссар ногихон,
Истарам ҳар тук тубидин бўлса юз минг кўз манго.
Яхшилар базми ёмонларга муассир тушмади,
Кўрки хат бордур қаро ҳар сори оқ авроқ аро.
Қутқар ўзни май ичиб дайр ичра аҳли ҳуш бўл,
Недурур масжид аро бўлмоқ гирифтори риё.
Яхши от қозгонки, учмоқ истаса руҳинг сенинг,
Гарчи бу фони аро бўлгунг фано, топгунг бақо.
Мунисо, не тийраликдурким қилурсан ҳажридин,
Ким анинг базмида назминг машъали ёймиш зиё.

Кулбамға қўй қадам, эй дилрабо,
То қилай жавҳари жоним фидо.

Мубтало бўлди кўнглум зулфинга,
Ўйлаким домиға қуш мубтало.

Топса васлинг кўнгул тортар афгон,
Гулни кўргач чекар булбул наво.

Олди ақлим фироқинг меҳнати,
Келтуруб бошима юз минг бало.

Ҳажр аро бўлмишам маҳзун баса,
Соқий, эт лутфе жоми ғамзудо.

Синди кўнглум фиғон кўз тутмаким,
Мўйи чиний қилур дафъи савдо.

Муниснинг ҳолиға раҳм этмасанг,
Кимга ул дардини айтур яно.

* * *

Менга бори ишқинг фузун бўлдило,
Бу бор остида қад нигун бўлдило.
Ҳуснинг ҳажрида дафъи ғам қилғали,
Сумурган майим бодаи хун бўлдило.
«Алиф»дек қадинг ёдида ғам чекиб,
Қадим ҳайъаторойи «нун» бўлдило.
Узоринг фироқида қон йиғлабон,
Кўзумнинг ёши лолагун бўлдило.
Баҳори ғами ишқ ўлуб файзбахш,
Кўнгул бўстони жунун бўлдило.
Дема, менча Фарҳодниким, мақом.
Менга ғам, анга Бесутун бўлдило.
Очиб чеҳра комимға еткурки, жон
Менга онсиз асру забун бўлдило.
Лабингдин бўл ўлганга муъжизнамо,
Кўзунг офати элга фусун бўлдило.
Ливосидур оҳим бало хайлининг
Дема ул фалакка сутун бўлдило.
Ҳар овораким кўйингга топти йўл,
Фироқ офатидин масун бўлдило.
Жаҳондин муроди муяссар бўлур,
Жаҳон ичра ҳар кимки дун бўлдило.
Адабгоҳи улфат сари, шукрим,
Менга толеим раҳнамун бўлдило.
Нетонг бўлса Мунисга ушшоқ асир,
Ки ишқ ичра ул зўфунун бўлдило.

* * *

Токи кўнглум бўлди сен Ширин лиқоға мубтало,
Кўҳкандек бўлмишам кўҳи балоға мубтало.

Айлар аҳволи табоҳимдин бало ҳам эҳтироз,
Бўлмасун, ёраб, бало мен мубталоға мубтало.

Мен киби тушгай жафо зиндонида ғам қайдиға
Бедилеким бўлса сендек бевафоға мубтало.

Зулфинга ҳуснинг таманноси била бўлдим асир,
Ганж савдосидин ўлдим аждаҳоға мубтало.

Чарх ҳажридин мусибатлар манга рўзи қилиб,
Улмай ўз ҳолим учун қилди азоға мубтало.

Мубтало бўлдум сангову айладинг бегоналиғ,
Бўлмасун бир кимса сендек ошноға мубтало.

Бу замона аҳлидин қилма вафо уммидким,
Бу жиҳатдин бўлмишам мен юз жафоға мубтало.

Ҳалқаеким тузди зоҳид бир неча жоҳил била,
Ҳалқа эрмаским, бўлур доми риёға мубтало.

Чархдек саргаштаю туфроқ кибидур хоксор,
Муниси зор ўлғали сен дилрабоға мубтало.

* * *

Ҳар қачон, жонон, мени кўрсанг қошингни читма кўп,
Қаҳру кин изҳори бирла хотирим оғритма кўп.

Басдур улким, ишқ дарди бирла кўп озурдаман,
Сен ҳам озоримга бел боғлаб мени инжитма кўп.

Шавқдин етдим ўлар ҳолатга, кел бошим уза,
Чунки келдинг бир замон ўлтур қошимда кетма кўп.

Иўлунг узра гард эрур хоки таним ғам тошидин,
Кетмасун ул гард учуб ҳар ён онинг секритма кўп.

Раҳм этиб васлинг шароби бирла сархуш қил мени,
Ютдуруб хуноби ҳижрон жонима жавр этма кўп.

Гоҳ-гоҳи оразингга рухсати наззора бер,
Кўзларимни қийри ҳижронинг била беркитма кўп.

Итмишам оворалиғ даштида ҳажринг зулмидин,
Не бўлур топиб десангким, Мунисим, сен итма кўп.

* * *

Ийд субҳидин очуқ жабҳанг ҳумоюнроқ эрур,
Оразинг кун сафҳасидин тоза мазмунроқ эрур.

Боғбон сарвини кўп арз этмасун оллингдаким,
Бегумон андинг қадинг шамшоди мавзунроқ эрур.

Дарғаҳинг тупроғи бўлмоқ истарам, не шоҳлиғ,
Даҳр аро андин манга бу давлат афзунроқ эрур.

Соҳир икки кўзларингким, даҳр элин тасхир этар,
Сеҳр ишида бир-биридин соҳибафсунроқ эрур.

То ҳилол этти қошинг оллида саркашлик аён,
Тоби хижлатдин тани ҳам, боши вожунроқ эрур.

Офтоби оразингдин кимки кўз равшан қилур,
Ахтари масъудроқ, иқболи маймунроқ эрур.

Равзаи ризвон қачон кўйингча бўлғайким, мудом
Рифъат ичра ул баса аълою бу дунроқ эрур.

Жомаи гулгун била то кўзга бўлдинг жилвагар,
Жома торидин миҷам ҳар тори гулгунроқ эрур.

Айла васлинг жоми бирла жону кўнглум шодким,
Ул иков бир-биридин ҳажрингда маҳзунроқ эрур.

Нашъапаймойи карам қил жонима миннат қўюб,
Неча қилсанг лутф бу бечора мамнунроқ эрур.

Гарчи мажнун эрди Мунис шўхлар савдосида,
Лек эмди сен пари ишқида мажнунроқ эрур.

* * *

Маст чиқиб ул пари ҳар сори жавлон қилур,
Жонларини телбараб даҳр эли қурбон қилур.

Ҳусн тамошосиға берса ижозат агар,
Чарх уза хайли малак кўзини ҳайрон қилур.

Мумкин эмас юзиға субҳи баҳор ўхшамоқ,
Файзи жамоли анинг даҳрни бўстон қилур.

Дўст ғами ганжини асрамоқ истаб кўнгул,
Сели бало бирла ул ўз-ўзи вайрон қилур.

Давлати дийдориға етмаганидин кўзум,
Ашк тўкуб ер юзин ғарқай тўфон қилур.

Раҳм қилиб келмади мен сори юз ноз ила,
Ўзга тараф қоматин гарчи хиромон қилур.

Забт эта олмас ўзин кўзгу анинг оллида,
Гар юзи хуршедини элга намоён қилур.

Улки анинг кўйининг тупроғини тож этар,
Мамлакати ишқ аро чарх ани султон қилур.

Жавру жафодур иши ошиқиға субҳу шом,
Кўрки, кўзум йиғласа лаълини хандон қилур.

Ул бут агар кулбама қўйса қадам, кўзларим
Сочиғ учун ашкини гавҳари ғалтон қилур.

Билма баробар манга ишқда булбулниким,
Мен киби булбул қачон нолаю афғон қилур.

Лутф агар этса нетонг Муниси мискиниға,
Ким тилабон лутфини садқаси юз жон қилур.

* * *

Чун уйидин келгали мен сори жононим чиқар,
Айлаб истиқбол анинг ўтрисиға жоним чиқар...

Бўлғил, эй идбор шоми зулмати, овраким,
Машриқи иқболдин хуршеди рахшоним чиқар.

Жойиким ташриф келтурса нисор ўлмоқ учун,
Дуржи чашмимдин гуҳардек ашки ғалтоним чиқар.

Офтобим чеҳрасин ёшурди то абри ниқоб,
Раъду барқ эрмас, фалакка ўтлуғ афгоним чиқар.

Йиғласам ашк ўрнига хуноба тўкса кўз нетонг,
Ким гузори шавқ ила бағрим эриб қоним чиқар.

Мунисо, сўз тиғидиндурмен ҳарифи сафшикан,
Кимса йўқтурким бу ишда марди майдоним чиқар.

* * *

Ел била бошингга чун зулфи паришон эврулур,
Утлуғ оҳим дуди хуршед узра ҳар ён эврулур.

Тиғи нозинг ўйла бўлмиш даҳр аро хунрезким,
Ҳар қаён наззора қилсам кўзума қон эврулур.

Ошкоро эврула олмас рақибинг хавфидин,
Бу жиҳатдиндур кўнгул бошига пинҳон эврулур.

Кўрсалар ҳуру пари садқанг бўлурлар шавқ ила,
Эй малакваш, бошинга ёлгуз на инсон эврулур.

Нотавон ошиқларинг туфроғидур истар сени,
Буки кўкка чирмашиб гарди биёбон эврулур.

Бир қуёшга мен киби вола бўлубтур гўйе,
Лаҳзае ором тутмай чархи гардон эврулур.

Оразинг шамъиға равшан айласанг май тобидин
Бошинга парвонадек хуршеди рахшон эврулур.

Бода давронин ғанимат англағил, эй зуҳдким,
Бермайн фурсат нафас олгунча даврон эврулур.

Мунис аҳволин сўрарга келсанг айлаб илтифот,
Гоҳ қурбонинг бўлур кўнглум, гаҳи жон эврулур.

* * *

Юзунгким ҳусн буржи узра хуршеди дурахшондур,
Анга боқғон киши ойинадек албатта ҳайрондур.

Аён қилсам агар оҳе чекиб ўртар жаҳон аҳлин,
Юзунг ҳижронидинким шуълалар жонимда пинҳондур.

Қиёмат жилва қаддинг нори бўстонидадур сарви,
Насими фитна таҳрики била ҳар ён хиромондур.

Вафодин ваъдалар айлаб бириға етмадинг, билдим
Ки аҳли ҳусннинг аҳду вафоси барча ёлғондур.

Балолар ҳар нигоҳинг фитнасини қўзғолур юз навъ,
Улус қатли учун чашми сиёҳинг турфа фаттондур.

Жамол аҳлиға йўқ ҳадким, қошингда жилва қилғайлар,
Қуёш оллида анжум арзи ҳусн этмак на имкондур.

Эрусен турфа золимким, санга қилмас асар ҳаргиз,
Агарчи нолишимдин барча олам аҳли нолондур...

Хиромингким, қиёмат қўзғалур андин жаҳон ичра,
Анинг ошуби ошиқлар аро ҳар ён намоёнду.

Висолинг шаҳидин кўнглумга ширинкомлиг еткур,
Ки ул ғам соғаридин талхкоми заҳри ҳижрондур.

Отарсен новаки нозу урарсен ханжари бедод,
Вале ҳар бири бағрим қонидин бир шохи маржондур.

Жаҳон аҳлиға сен, жоно, адою хулқи хуш бирла,
Сенингдек қайси бир дилбар жаҳон аҳлиға жонондур.

Ҳавои завқи ишқинг токи Мунис бошиға тушти,
Жунун даштида Мажнуни алохону аломондур.

* * *

Сенсиз, эй гул, турфа аҳволи харобим бордур,
Оҳдек сўз, ашк янглиғ изтиробим бордур.

Оташин чехранг ғамидин нотавон жисмим била,
Ўтга тушган қил киби юз печу тобим бордур.

Бода ичсанг менсизин айлаб муҳайё базми айш,
Сенсизин ғам суҳбатида қон шаробим бордур.

Эй қуёш юзлук санам, сенсиз уюм топмас зиё,
Моҳвашлардин агар юз офтобим бордур...

Жаннати васлингга еткурким, ҳужуми дард ила,
Дўзахи ҳажринг аро турлук азобим бордур.

Ёр дардимдин савол этсанг камоли заъфдин,
Айта олмай бирни гарчи юз жавобим бордур.

Қон ютуб беҳуд бўлурмен фурқатинг андуҳидин,
Ишқ атворида мундоқ хўрду хобим бордур.

Дафтари ишқ ичра, Мунис, кўпдурур мазмун, вале
Жон вафо йўлида бермак интихобим бордур.

* * *

Меҳрия жамолинги шавқидин кўнглумга тушти изтироф,
Албатта айлар заррани хуршед жазби беқарор.

Хуснинг чароғи партави жон шавқини қилди қавий,
Кел, эй парилар хисрави, садқанг бўлай парвонавор.

Масти майи ишқ ўлмишам, дарду ғамингдин ўлмишам,
Шавқингда аъзо юлмишам мажнунлиг айлаб ихтиёр.

Ҳар дам ошиб ортар ғамим ҳажрингда ўлғоч мотамим,
Бўлсанг агар сен ҳамдамим не ғам бўлур, не дард ёр.

Суратда топмай ашҳабинг кун бўлди хоки дарғаҳинг,
Ой кимдур ўлғоч оғаҳинг ким бўлмағай ул шармисор.

Фарёду оҳимдин магар йўқтур санга, эй жон, зарар,
Қўймас эдинг билсанг агар мундоқ мени зору низор.

Айларда сайри бўстон рухсоринг очиб ҳар қаён,
Булбул берур олингда жон, айлаб зарини гул нисор.

Жавлон қилурда ҳар сори кўрмиш жамолингни пари,
Хижлат била андин бери бўлмас назарга ошкор.

Ўтлуғ юзунг наззораси бўлди ғамимнинг чораси,
Оре, қуёш рухсораси зулматни айлар торумор.

Нетти мени, эй моҳру, васлингдин этсанг комжў,
Ким жондадур кўп орзу кўнглумда беҳад хорхор.

Мунис бўлуб ҳайрон сенга, жонин қилур қурбон сенга,
Бас фарз эрур, эй жон, сенга бермак анга васлингга бор.

* * *

Қуёшким даҳрда нуру сафо ондин намоёндур,
Жамоли оламоройинга ул бир чашми ҳайрондур.

Хизр сарчашмасиким тиргузур элни зулолидин,
Лабинг зулмоти ҳажри ичра қолғон зору гирёндур.

Қадингим, жилвасининг руҳлар бўлмиш гирифтори,
Алифдур жон аро ёхуд ниҳоли боғи ризвондур.

Хиромон қоматинг шавқидаким, оҳе чекар кўнглум,
Ливои лашкари ғам ё сутуни чархи гардондур.

Юзунгда холи мушкинлар эмаским, мардуми чашмим—
Жамолинг шуъласи бирла эриб ҳар сори томғондур...

Қуруб қолмиш ўтундек жисмим андуҳи фироқингдин,
Агар ёқмоқ тиларсен они васлинг ўтидин ёндур.

Хадангеким, мижангдин шаст бердинг кўнглум айлаб
Ҳаётим истасанг чекма аниким жисм аро жондур. қасд,

Тилаб манзуринг ўлмоқ Мунис ўлмиш яъс ила маҳзун,
Нигоҳе бирла шод этким асири дарди ҳирмондур.

* * *

Юзинг сипеҳр жамоли узра офтобдурур,
Улусға зарра киби андин изтиробдурур.

Нечукки маънийи нозикда фикр ўлур печон,
Хаёли зулфинг ила жонда печтобдурур.

Кўнгул бузулди чу ишқингга бўлди хос, бале,
Шаҳики золим эрур, мулк анга харобдурур.

Замона гулшанидин топмадим гули як ранг,
Магар баҳориға кайфияти инқилобдурур...

Не айб Мунис агар ғам ебон борур ўздин,
Ки аҳли ишқға бу навъ хўрду хобдурур.

* * *

Доғеки юзинг фурқатидин жоним ародур,
Андин қаро қон дийдаи гирёним ародур.

Кофир кўзинг ўқ чеккали қасдимға мижадин,
Юз шўр менинг кишвари имоним ародур.

Кўнглимни ул ойдин сўрадим, деди кулумсуб,
Жамъ ўлки, сари зулфи паришоним ародур.

Ҳар ким эшитур беҳуд ўлур навҳалар айлаб,
Бисёр асар нолаю афғоним ародур.

Меҳнат тоши зарбидан ушолғон сўнгакимдур.
Гардики бузуқ кулбаи эҳзоним ародур.

Бир шуъладурур оҳим ўтидин алам урғон
Ҳар мисраи жонсўзки девоним ародур.

Мунис жигари ичра нишаст айламиш, эй шўҳ,
Тири мижанг андоқким алиф қоним ародур.

* * *

Юзунгда буки мушкин холлар ҳар ён намоёндур.
Қизил гул сафҳаси узра магар анбардин афшондур.

Ваё фирдавс гулзорида шабнам ўрнига ҳар ён,
Де: зулмат акси тушган қатра-қатра оби ҳайвондир

Ваё хуршед ила айлаб қирон масъуд ахтарлар,
Топибдур эҳтироқ ул важҳ бирла тийра ҳар ёндур.

Ваё очиб баҳори ҳусн тарфи лолазор анда,
Муанбар доғлардурким бори зеби гулистондур.

Ваё раммоли иқболим урарда толиим рамлин,
Қизил коғазга мушкин нуқталар ҳар сори қўйғондур.

Ваё арзи жамол айлар чоғи ҳар сори ёпушғон,
Гули рухсоринг узра мардуми ушшоқ ҳайрондур.

Юзу холингни васф айларда Мунис тўкти ашк андоқ,
Ки андин шавқ оташгоҳида осори борондур.

* * *

Раҳм қилгил ҳолима, эй сарв қадди гул узор,
Ким эрурмен булбулу қумри киби ишқингда зор.

Ҳусни оламсўзинг андоқ шамъ эрурким, руҳлар
Ўртанурлар эврулуб бошинг уза парвонавор.

Маҳв қил юзинг очиб хуршеди оламтобни,
Ким юзунг шавқида улдур зарра янглиғ беқарор.

Тарк қил дер, носихи нодон менга ишқинг, агар
Кўрса ҳуснингни бўлур деган сўзидин шармисор...

Лолаи садбаргдек бағрим менинг юз порадура,
Қўйғали ғам доғин айлаб тиғи ишқ они фиғор...

Ҳар жафоеким қилурсен жонима хушроқдура,
Андин, эй жонким, вафо қилгайсен элга ошкор.

Жилва берсанг қаддингга боғ ичра рухсоринг очиб,
Сарв ўлур оллингга ҳам, гул йўлинг узра хоксор.

Истасам мен базми васлинг ичра ичмак жоми айш,
Сен берурсен захри ҳижрон бирла юз ранжи хумор.

Найлайнким, ҳар неча арз этса Мунис ҳолини,
Кўргузурсен юз жафо бирига қилмай эътибор.

* * *

Хилъати гулгун кийиб то чиқдинг, эй насрин узор,
Лол этар булбулни чексам нолаи беихтиёр.

Даҳр боғида қадингдек навниҳоле топмадим,
Ҳар тараф, эй сарв, истаб тутмайин бир дам қарор.

Ут солиб эл кўнглига ўтлуғ юзинг, ҳар лаҳза мен,
Турфа буким, оҳлар чексам бўлур зоҳир шарор.

Юз гириҳ кўнглумга солғоч зулфи пуртобинг санинг,
Доғларким зоҳир этти, тийра бўлди рўзгор.

Қошларинг ёйиға қурбон бўлмоқ истар кўнгул,
Новаки мужғони тезинг бирла то бўлди фиғор.

Васлинг истармен, вале мумкин эмастурким санга,
Ҳам ғурури ҳусн бордур, ҳам эрур ағёр ёр.

Ёрлиғдин келтуруб ташриф, аёгинг гардидин
Тўтиё солким, ёшармиш дийда тортиб интизор...

Нола то қилди ғамингдин Муниси ошуфта ҳол,
Беғам эл кўнгли бузулди, кўзи бўлди ашқбор.

* * *

Агарчи чашмаи ҳайвон суйи жонбахшу тотлиғдур,
Вале муъжизнамо лаълинг зулолидин уётлиғдур.

Ажаб бегонаваш ноошно маъшуқдурсенким,
Санга иш ошноға ғайрлиқ, ошиқға ётлиғдур.

Мени мажнун бериб жон нақдини бормен харидори,
Агар васлинг матои ул пари рухсора ётлиғдур.

Ҳавои ишқ аро қўнглум қушедурким қилур парвоз,
Саропо тири шавқинг парлари бирла қанотлиғдур.

Эрур дунё бисоти турфа майдоники, келганлар
Борурлар барқдек хоҳи пиёда, хоҳ отлиғдур.

Киши улдур насабдин урмаса дам, бўлса соҳиб файз,
На суд андинки, гар қўнгротлиғ ёхуд қиётлиғдур.

Кезар Мунис маломат кўчасида бўлғали ошиқ,
Биҳамдиллаҳки, ул бадномлиғда яхши отлиғдур.

* * *

Май тобидин, эй шўх, юзингким қизорибдур,
Ўт жонга солиб, шуъла дамимдин чиқорибдур.

Ҳуснинг била ой баҳс қилиб эрди, кўр эмди,
Ким доғи хижолат била юзи қарорибдур.

Мужгонинг эрур ханжари хунрез, фиғонким,
Ғамзанг келиб онинг била кўксимни ёрибдур...

Жавлонгаҳинг ичра қиличинг ўлтуриб элни,
Қон сели ўлукларни хасингдек кўторибдур.

Ул холи сиёҳеки жамолингга бериб зеб,
Онинг ғамидин мардуми чашмим оқорибдур.

Зоҳирдурур элга буки, ҳижрони жафокор —
Не навъ балоларки бошимга юборибдур...

Новакларинг афгор қилиб жисми низорим,
Жонимни бу тадбир ила андин қуторибдур.

Зебо қаду хуш жилванг эрур турфа ниҳоле,
Ким ишқ эли ашки равондин суғорибдур.

Йўқ ғайри вафо ҳосилим, эй шўхки, тақдир
Жон мазраиға тухми муҳаббатни қорибдур.

Оҳим елидин қил ҳазар, эй меҳри ситамгар,
Бу ел фалак айвонини ердин қўнгорибдур.

Не айб жунун даштиға Мунис қадам урса,
Ким ишқ ғулув айлаб онинг ақли борибдур.

* * *

Кийиб ҳамишабаҳорий либос чиқғали ёр,
Жаҳонда равзадек ўлмиш аён ҳамишабаҳор.

Юзи гулини ҳамиша баҳордек тутсун,
Буким ҳамиша баҳори қадаҳ ичар дилдор.

Нетонг ҳамиша баҳор ўлса даҳр гулшанида
Ки дилбар очти ҳамишабаҳордек дийдор.

Юзинг ҳамишабаҳори эса нетонг ғамдин,
Ки хуррам ўлди ҳамишабаҳордек ағёр.

Хазони дард ҳамиша баҳорима битибон,
Манга соргорди ҳамишабаҳордек рухсор.

Кўнгулни айла ҳамишабаҳордек хуррам,
Чу қолмағуси ҳамишабаҳордин осор.

Гули ҳамишабаҳор узра бода ич, Мунис,
Ўзингни қўйма ҳамишабаҳор вақти хумор.

Дўстори́м, то мени́нг ул сарви гул рухсордур,
Хасм хори жавридин ҳар дам менга озордур.

Не учун тутмай фалакни душман, эй аҳбобким,
Кимсага ҳар кимсадин озордур безордур.

Шиддати заъфим йиқитди келгил эмди, эй Масиҳ,
Ҳол сўрмоқ вожиб эрмиш кимки ул бемордур.

Кимга изҳор айлайин, эй ёр, ишқ асrorини,
Ким тафаҳҳус айладим олам манга ағёрдур...

Меҳри кўнглум ичра, кўнглум ҳар сори бормоқ била,
Анжуми гардунга ўхшаб собиту сайёрдур.

Асру маҳзун бўлма ҳижрон тийра шомидин, кўнгул,
Топмақинг ҳайвон суйи зулмотсиз душвордур.

Ошиқеки́м, лаҳзае маъшуқининг кўйин мақом —
Айласа, Жамшид тахтидин анга юз ордур.

Васл иқболи муяссар бўлмоқи имкон эмас,
Мунисо, кўйи аро токим рақиби бордур.

* * *

Лаъфронзори рухимда кўзларим жўлармудур,
Ашки ҳасрат ул ариғларда оқар сувлармудур?

Ё Эрам боғида сунбуллар эрурму мушкбор,
Ё узоринг узра анбарсой гисулармудур?

Кўзларингким, ғамза бирла кўргузур ҳар ён ёён,
Ғулшани ҳусн ичра шўху шанг оҳулармудур?

Қатра-қатра терки рухсорингдадур май тобидин,
Оташин ёқут уза сероб луълулармудур?

Холи мушкинларки ҳуснинг ламъасин равшан
Билмон оё ўтга кирган жоду ҳиндулармудур? ^{қилур,}

Буки зоҳидлар қилур шаҳларни мафтун зарқ ила,
Ғийла бирла сайди шер этгувчи тилкулармудур?

Қоматинг васфида мисраъларки Мунис фикр этар,
Нозанин қадлармудур ё сарви дилжулармудур?

* * *

Кўнглум шарари жаҳонни ўртар,
Оҳим ўти осмонни ўртар.

Ёлғуз мени ўртаган эмасдур,
Утлуғ юзи инсу жонни ўртар.

Гар чиқса ичиб май ул париваш,
Бир жилвада хонумонни ўртар.

Жисмим қурусса ажаб эмаским,
Лаъли ғами танда қонни ўртар.

Сайр этгали қилса азми гулшан,
Сарву гули боғбонни ўртар.

Туз қадди сукуну сайр бирла,
Ҳам сокину, ҳам равонни ўртар.

Жон пардасиға юзи солур ўт,
Маҳтоб нечук катонни ўртар.

Ҳижрон туни оҳи оташиним
Гардун уза Қаҳқашонни ўртар.

Сориг юзима муқобил ўлса,
Хижлат ўти заъфаронни ўртар.

Фарёдки, чархи фитна ангиз
Яхшини ёқиб, ёмонни ўртар.

Ҳайратки, улус фараҳ қилур, чарх
Чун Муниси нотавонни ўртар.

* * *

Бахрлар кўзимдин оққан қатра-қатра ёш эрур
Тоғлар бошимга ёққан зарра-зарра тош эрур.

Ўйдин-ойдин равшан ўлғондек юзинг хуршедидин
Ўуси анвори саодат оламида фош эрур.

Ишқ чавгони била гўйики ғалтондур мудом,
Ханжари ҳижрон била бизнинг кесилган бош эрур.

То зуҳур этдинг ниҳонлиғ пардасидин чиқмади,
Гўйёким сен қуёшдурсен, пари-хуффош эрур.

Баҳ, бўлуб манкуб соҳиб фазл ила аҳли салоҳ,
Чархдин ҳар дам ривожи муфсиду авбош эрур.

Ошнолар қадрини яхши билурмен, йўқ эса,
Кўзларим нечун бало базмида гавҳарфош эрур.

Гавҳаридур комили ишқу харидори жаҳон,
Кўрки куфру динга устумда баса пархош эрур.

Дема Мажнундек мени, Мунис, жунун дашти аро,
Анга ваҳшу тайр, дарду ғам манга йўлдош эрур.

* * *

Тиғинг қилди кўксум афгор,
Андин топдим юз минг озор.

Кўнглум олди ғамзанг, аммо
Билмон невчун қилмас темор.

Гулким шаҳдур гулшан ичра,
Қуллуқ айлар очсанг рухсор.

Қотил чашминг кўп қон ичти,
Андин бўлди охир бемор.

Сарву раъно по дар гилдур,
То кўргуздинг расми рафтор.

Наргисдин кўз бўстон очғай,
Қилсанг токи арзи дийдор.

Мунисдур ғам дашти узра
Мажнундек саргардону зор.

* * *

Оҳи дилсўзимга не боис тиларсиз, ёрлар,
Ким урарлар кўнглума ҳижрон ўтин дилдорлар.

Илқ саҳросида бир саргаштаменким, топмағай
Неча юз йил ҳар сори гом урсалар сайёрлар.

Демангиз, эй дўстлар, жону кўнгулни найладинг,
Олдилар афсун била мен зордин маккорлар.

Жони саргаштам агар айланса тонг йўқ оғзидин,
Эврулур албатта гирди нуқтадин паргорлар.

Ул лаби майгун уза хатдурму бўлмиш ошкор,
Ё магар гул барги узра бош чиқармиш хорлар.

Мен киби зори топилмоқ мумкин эрмас ишқ аро,
Гарчи кўпдур ул сари кўй узра ётгон зорлар.

Ул узуб якбора мендин риштаи меҳру вафо,
Мен жафову жавридин жонлар берурмен борлар...

Етса бир ғам барча эл ғамхор ўлур эрди манга,
Эмдиким юз ғам етар, Мунис, қани ғамхорлар?

* * *

Қошларингни ҳилол дебдурлар,
Қоматингни ниҳол дебдурлар.

Мени тиргуз такаллум бирла,
Сени Исо мақол дебдурлар.

Молким шайх макр ила йиғбар,
Майни андин ҳалол дебдурлар.

Менга май манъин этма, эй зоҳид,
Тарки одат маҳол дебдурлар.

Кимки, Мунис, қилур фано ҳосил,
Ани неку хисол дебдурлар.

* * *

Кўнглума бир гул ғамидин сончилибдур хорлар,
Оҳким, ҳар хордин жонимдадур озорлар.

Айламиш кўнглумни мажнун жилваи Лайливаши,
Ким асири ғамзасидурлар пари рухсорлар.

Турфа айёреки дин нақдин олурда турраси,
Урганурлар андин ўғрилиқ ишин таррорлар.

Гардиши чашмидадур кайфияти даври қадаҳ,
Мен билибдурманки, билмаслар ани ҳушёрлар.

Мунисо, ағёр гар ҳамсуҳбат ўлса ёр ила,
Бўлма маҳзун ҳамдами гул бўлгусидур хорлар.

* * *

Эйки, қатлим уза ҳар дам кўзу қошинг талашур.
Бу талашмоқлик аларға не ажойиб ярашур.

Қон эмас захмларим ичраки юз пора кўнгул,
Оразингға чиқиб ул равзаналардин қарашур.

Хусн буржида юзинг ўйла дурахшондурким,
Дийдаварлар кўзи наззора қилурда қамашур.

Ишқ саҳроси ажаб дашт дурур ҳавлангиз,
Хирад ул дашт аро аввал қадамда адашур.

Ҳар киши маҳрами асрори муҳаббат эрмас,
Токи ҳамроз топилмас санга, розингни яшур...

Агар ул ёр карам қилмаса, Мунис, не осиг,
Нечаким йиғлабон оҳинг унини кўкдин ошур.

* * *

Олди бир гўшаи чашми била жоним дилдор.
Қўймади жисмим аро руҳи равоним дилдор.

Гавшан ўлғон эди меҳри руҳидин мардумаким,
Манзил этса эди чашми нигароним дилдор.

Тиламон кавсару фирдавсни, гар бўлмас эса,
Лаби кавсар, юзи фирдавс нишоним дилдор.

Лолаю, гул кўкарур ҳар сори туфроқимдин,
Тўкса ханжар била туфроқ уза қоним дилдор.

Меҳрибонлиғлар этар эрди аён раҳми келиб,
Кўрса ҳажрида менинг дарди ниҳоним дилдор.

Жоним олди-ю, таним гардини барбод этти,
Қўймади ишқи аро ному нишоним дилдор.

Ваҳ, не киндур, очилур гулдек, эшитса ногаҳ,
Булбули зор киби оҳу фиғоним дилдор.

Жонга миннат тутубон ўлгуча қул бўлғай эдим,
Ҳажридин берса агар хатти амоним дилдор.

Тоза жон топғай эдим, эйки агар деса мени,
Муниси хастау бетобу тавоним дилдор.

* * *

Шароб ичма, куйдирмагил димоғ абас,
Бу фитна шуъласидин ёқмагил чароғ абас.

Бошингни ўйнамасанг, урма лофи ошиқлик,
Чу Кўҳқан йўқ эсанг, маскан этма тоғ абас.

Биҳишт истама бўлсанг хумор ё маҳжур,
Ки келди бемаю дилдор сайри боғ абас.

Шароби нобни, эй шайх, ўзинг худ ичмассен,
Нега тўкарсен ани, синдуруб аёғ абас.

Ҳамиша дўст сенинг бирла бордурур ҳамроҳ,
Жаҳонда ҳарза кезиб қилмагил сўроғ абас.

Маҳол келди вафо бўйи лола рухлардин,
Алар ғами била кўнглингга қўйма доғ абас.

Хаёли дўст била, Мунисо, ҳамоғуш ўл,
Бу хўблардин эрур бўсау қучоғ абас.

* * *

Юзунг сабоҳати ҳар яхши юзда топилмас,
Қадинг рашоқати ҳар қади тузда топилмас.

Чучук сўзингдурур андоғ малиҳким, ҳаргиз
Анинг малоҳатидин нашъа тузда топилмас.

Тўқуз фалак менга ғамдин тўқуз-тўқуз тухфа,
Чекар магар тараби бу тўқузда топилмас.

Менингча бўлмади Мажнуну Кўҳкан ишқи,
Агарчи ул икидек тоғу тузда топилмас.

Нишони ишқни ҳар тийра бахтдин тилама,
Ки чеҳра гул исидин қўнгузда топилмас.

Менинг ғамим киби Вомиқ ғамида қайда шукуҳ
Ки анинг салобати албатта бунда топилмас.

Балойи ишқ юкин руҳ тортадур, не ақл,
Ки пил қуввати ҳаргиз ўкузда топилмас.

Топарму зоҳиди ях аҳли ишқ риққатини,
Эрмагунча сув жараёни музда топилмас.

Шабоб кайфиятин истама қарилиғда,
Баҳор мавсумининг файзи кузда топилмас.

Ҳароми маҳздурур аҳли зулм бошдин-аёқ,
Ки ҳиллият асари бил тўнгузда топилмас.

Забунлиғ айлама ҳар нокас оллида, Мунис,
Бу феъли зишт нажроду ўғузда топилмас.

* * *

Сенсиз, эй гулрух ишим жуз нолаю фарёд эмас,
Ким навиди васлдин ҳар лаҳза кўнглум шод эмас.

Эрдилар Фарҳоду Мажнун комили ишқи жунун,
Лек мендек бириси дард аҳлиға устод эмас.

Чин десам: Чин мушки чин эрмас сочингдек,
Рост айтсам, қоматинг оллида сарв озод эмас. десалар:

Бир юмуб очгунча кўз ушшоқ хайлин қаҳр ила,
Мунча қатл этмак недур гар кўзларинг жаллод эмас.

Гарчи Ширин ишқидин бор эрдилар шайдо, вале
Ханжари Хисрав ҳарифи тешаи Фарҳод эмас.

Сахт рӯ фарзандидин озор отоға етгуси,
Тоғ бошиға бало жуз тешаи пўлод эмас.

Ваҳ, нечук ўлмаи дамо-дам, Мунисо, ҳажр ичраким,
Бир нафас йўқким фироқ андуҳидин бедод эмас.

* * *

Боғлади бўйнуғга ишқинг тори зулфингдин марас,
Чиқса жоним ҳам бу қайд ичра нажот этмон ҳавас.

Илтмосим буки, қилсанг итларингга ҳамсафол,
Мен киму сендин шароби васл қилмоқ мултамас?!

Тўш-тўшимдин баски ғам етмиш, қочарга йўқ
Булбуле янглиғки ул бўлғай гирифтори қафас. ^{дилим,}

Муддаийлар дахл қилгон сойи ишқим тез ўлур,
Оре, афзун айлар оташ ҳиддатини хору хас.

Етти фарёдим фироқинг зулмидин афлокға,
Ваҳ, на золимсенки, бир дам бўлмадинг фарёдрас.

Ким эса ишқ ичра софи еткурурлар васлға,
Маҳмили Лайли сори Мажнунға ҳодийдур жарас.

Соқие, тут бода пайдарпай фалак жоми била,
Май бериб Мунисға икки-уч пиёла, қилма бас.

* * *

Мен-мен, эй ёр, талабгоринг бас,
Нақди жон бирла харидоринг бас.

Бу чаманда гули хуш рангу буй—
Кўпдур, аммо гули рухсоринг бас.

Харнаким сенсиз эрур дўзахдур,
Жаннатим гулшани дийдоринг бас.

Кўпдурур муддаи-ю булҳавас эл,
Лек мен ишқ аро мени зоринг бас.

Дўстим дардлик афгон фақат,
Душманам дардсиз агёринг бас.

Бўлмағил гофилу хайрот этгил,
Ки жаҳонда қолур осоринг бас.

Раҳмким, токи сени севди, эрур
Муниси бекасу зоринг бас.

* * *

Ниқоби абрфоминг гўшасидин арзи рухсор эт,
Қуёшдек зарра хайлин музтариб қил, маҳви дийдор эт.

Хароб ўлғон кўнгулни истасанг гар айламак обод,
Ғамингдин ўлғон элга нуктаи жонпарвар изҳор эт.

Гул ўлмиш асру мағруру санубарлар баче саркаш,
Юзунгни гул-гул очиб жилва бирла сайри гулзор эт.

Кўнгулда йўқ қарор, айлаб ватан ғам, қил карам, яъни
Бу сайёримни собит айлаб, ул собитни сайёр эт.

Керакдурким тараққий топса ишқ аҳли таназзулдин,
Чиқиб ҳомундин, эй сели сиришким, азми кўҳсор эт.

Тиларсен гар майи мақсад, қочиб шайхи риёидин,
Харобот аҳлидек ўзни муриди пири хаммор эт.

Муҳаббат икки ёндин бўлмаса кўшиш абас бўлғай,
Илоҳий, ул пари кўнглини Мунисға гирифтгор эт.

* * *

Тушубдур лабларингдин жон аро ўт,
Юзингдин дийдаи ҳайрон аро ўт.

Висолинг машъалин ёқилки, тушсун
Фуруғидин шаби ҳижрон аро ўт.

Рақам қилсам юзинг шавқида дардим,
Тушар мазмунидин девон аро ўт.

Ҳадаф қилсанг гар ўтлуғ кўнглум, эй шўҳ,
Ўқинг ёниб тушар пайкон аро ўт.

Жамолинг офтобедурки, андин
Юзинг ҳар кун солур даврон аро ўт.

Эрур ул навъ рангин лабларингким,
Солур сарчашмаи ҳайвон аро ўт.

Ҳароратлиғ кўнгулда завқи лаълинг
Эрур андоқки тобистон аро ўт.

Сари кўйингда кўнглум шуълазандур,
Ажабдур равзаи ризвон аро ўт.

Нечук ёнмай қолур даҳр аҳли, Мунис,
Чу зоҳир айласанг афгон аро ўт.

* * *

Барқи ҳуснингдин тушубдур чашми хунборимға ўт,
Шуълаи ишқинг солибдур жони беморимға ўт.

Ҷон эмастур, захми тифингда кўрунган ҳар сори,
Тушмиш онинг шуъласидин жисми афгоримға ўт.

Оташи рухсоринг, эй жонон, эрур не навъ шамъ,
Ким тушар парвонадек андин дили зоримға ўт.

Ҷон аро душвордур ишқингни пинҳон асрамоқ,
Шуъла оҳимдин чекар солиб йўқу боримға ўт.

Ўқ отиб таскиниға пайкондин урсанг нетти сув,
Хорхори солди жони меҳнатосоримға ўт.

Васл субҳида юзингдин зоҳир этгил офтоб,
Тушсун андин то фироқ отлиғ шаби торимға ўт.

Нақди қалбим топмади савдои ишқингда ривож,
Ғалдин эт холис солиб бу қалб диноримға ўт.

Ҳар дам ўртарсен мени ағёрима айлаб вафо,
Гаҳ менга нетти қилиб лутф, урсанг ағёримға ўт.

Мунисо, ҳар ким эшитса куйдурур жону дилин,
Гўйёким имтизожи топмиш ашъоримға ўт.

* * *

Қилди хатинг мени шайдо арода хол не ҳожат,
Чунки савдо пишулур, ўртада даллол не ҳожат?

Лаби шаккаршиканинг шаҳди агар қилмаса ширин,
Коми талхим чучутурга шакару бол не ҳожат?

Ишқ ранжидин ўлар ҳолдамен, ҳажрға солма,
Улгали етган асирингга сияҳчол не ҳожат?

Дарду ғамни пару бол этдиму кўйингга етушдим,
Куйдур ул болу парим, эмди, пару бол не ҳожат?

Қўйма кўнглумни бало қайдлари ичра муқайяд,
Қил карам бирла асир ани, бу ағлол не ҳожат?

Эй мунажжим, ўтубон умр фалакдин дам урарсан,
Хирманин ўртади барқ эмди бу ғарбол не ҳожат?

Орзулардин ўтуб, ёр ризоси била бўлким,
Мунисо, соҳиби таслимға омол не ҳожат?

* * *

Масти жоми ишқинг ўлгон истамас оби ҳаёт
Оре-оре, бода ичган сувға қилмас илтифот.

Ҳайратим афзун қилур меҳри жамолинг партави,
Гарчи расм эрди қуёшға заррадин олмоқ сабот.

Моҳ рўйинг то тулуъ этти малоҳат буржидин,
Гаҳ қизортур, гоҳ сарғартур қуёш рангин уёт.

Давлати дийдоринга бўлғай мушарраф ул киши,
Ҳим вужуди вартасидин руҳиға етгай нажот.

Нуқтае сурким, топай жисмимға жон, ваҳким, неча
Соқийи ҳирмон менга ҳар дам тутар заҳри мамот.

Зоҳир этсам жондағи пинҳон ўтимни оҳ ила,
Элга оташгоҳ ўлур бешак риёзи коинот.

Раҳм ила еткур қудуминг бошим узра, эй Масиҳ,
То қутулғаймен фироқинг заъфидин мен хаста бот...

Нечаким элдин маломат етти, ишқим бўлди фои,
Бу сифат бадномлиғ бирла чиқордим яхши от.

Рафъ этар, Мунис сипар айлаб хаёли суҳбатинг
Ёгса ғам саҳросида кўнглига санги ҳодисот.

* * *

Эй тоза юзинг зийнати гулзори назорат,
Кўйснгдадур учмоқ гули помоли ҳақорат...

Жон нақди бериб жинси висолингни олурмен,
Суд айлади бу навъ қаю аҳли тижорат.

Не кофир эрур кўзларинг, эй шўх, солурлар,
Қонимни тўкуб, дину дилим нақдиға ғорат.

Бир тиг дурур ғамзаи жаллодинг элида,
Қошингки, қилур қатлима ҳар рўз ишорат.

Кўнглумни ғаминг ғорат этиб айлади вайрон,
Ўз мулкинг эрур лутф ила қил они иморат.

Ширин дурур ул навъ лабинг нўшики онсиз,
Жон шаҳди қилур комима изҳори марорат.

Олам тўладур жилваи жонон била, Мунис,
Очғил назар ўлса санга гар чашми басорат.

* * *

На зебодур санга, эй шўх қомат,
Қўпар ҳар дам қиёмингдин қиёмат.

Кўзунгдин фитнадур, мумкинки эрмас,
Киши ул фитнадин қолмоқ саломат.

Сенга ошиқмену ишқимға бордур,
Кўзу, ашку, кўнгул оҳи аломат.

Сенинг ишқингда ғам ерман, валекин
Қилибдурмен бу афюнни давомат.

Жафо ҳар неча ул кўргузса, Мунис,
Вафо расмида сен қил истиқомат.

* * *

Эй қуёш рухсориға меҳри жамолингдин уёт,
Вей янги ойға қуёш узра ҳилолингдин уёт.

Лола узра шабнам эрмаским, арақ зоҳир қилур,
Юзланиб ҳар дам анга рухсори олингдин уёт.

Лол ўлур оллингда тўти нутқ этолмай бир даме,
Баски юз бермиш анга шаккар мақолингдин уёт.

Ҳеч кўзга зоҳир ўлмас чашмаи ҳайвон суйи,
То анга юзланди жонпарвар зулолингдин уёт.

Боқса ҳар кўз оразинг сори бўлурсен мунфаил,
Ваҳ, нечук кўздурки, топмас инфиолингдин уёт.

Равзаи ризвонида райҳон солиғон донаси,
Топгай очиб чеҳра кирсанг хатту холингдин уёт.

Гар савол этсанг ҳазин ҳолим бера олмай жавоб,
Терга ғарқ айлар саропойим саволингдин уёт.

Нозпарвар дилраболарға на нисбатдур санга,
Ким аларға юзланур ғанжу далолингдин уёт.

Жилва айлаб сайри бўстон этгали қилғил хиром,
То етушсун сарвға наврас ниҳолингдин уёт.

Ўйла бўлмишмен ҳаёпарвар муҳаббат базмида,
Ким топар кўнглумга истило хаёлингдин уёт.

Найласун Мунис Эрам боғинки, ҳар дам юзланур
Ул чаманға нузҳати базми висолингдин уёт.

* * *

Гарчи авваллар ниёзимни кўруб ноз этти дўст,
Лек ҳоло дўстлиғ ойинини соз этти дўст.

Ҳажр саҳросида зору бекас эрдим, шукрим,
Рахши алтофин менинг сори сабукбор этти дўст.

Ултуруб ёнимда юз турлук навозишлар қилиб,
Дўстлар ичра мени бу навъ мумтоз этти дўст.

Илтифоти жомидин масти шароби васл этиб,
Душмани бадхоҳлар ичра сарафроз этти дўст.

Занги ғамдин тийра бўлмиш табънинг ойинаси,
Сайқали лутфидин ул кўзгуга пардоз этти дўст.

Чун менинг сайд ўлмоғим майлини мафҳум айлади,
Ғамзасиг кирпикларидин новакандоз этти дўст.

Хулқи хуш бирла мени ҳам дўст тутса, йўқ ажаб,
Чун ўзиға Мунисин ул шўхи танноз этти дўст.

* * *

Ҳижрон ғамидин этсам тонг йўқ сенга шикоят,
Ким етти захмат андин жонимға бениҳоят.

Бераҳм эурсан андоқким, тутмадинг қулоқ ҳеч,
Ҳар нечаким ғамимдин арз эттилар ҳикоят.

Мен мулки ишқ шоҳи, лашкар менга ғаму дард,
Оҳим ўтидин ўлмиш барпо бошимда роят.

Ҳар сори боқсам элга мунгсиз киши топилмас,
Гўё жаҳонга қилмиш дарду ғамим сироят...

Етти рақиблардин озорлар, қилиб раҳм
Мен хастадин аларнинг шаррини қил кифоят.

Сен шоҳи ҳусн эурсен, ишқ аҳли қулларингдур,
Қулларға айб эмастур шоҳ айласа ҳимоят.

Мунис ҳақир тушмиш то кўйи ишқинг ичра.
Недур гуноҳи, сендин бир кўрмади иноят.

* * *

Эй ҳурвашки, покдур асру сенга сиришт,
Ранг айлар иктисоб юзунгдин гули биҳишт.

Нозик танинг латифдур андоқки кўрунур,
Онинг латофати қошида барги гул дурушт.

Ҳуснингдин ўлди саҳни ҳарам ўйла нурфош,
Ким ою кундур анга бир-икки шикаста хишт.

То хўблуқ сипеҳри узра партави жамол
Фош айладинг, назарга кирар офтоб зишт.

Маълум эмас чу ғайб иши, эй шайхи хонақоҳ,
Нафй этмагил аниким, эрур сокини куништ.

Эй шоҳ, инонма отингга давлат эвурса рух,
Мот айлагай сени етуруб бир пиёда кишт.

Мунисга, носих, айламагил манъи ишқким,
Йўқ чора кўрмагунча неким бўлса сарнавишт.

* * *

Ишқ жисмим қуввату заъфидин этти сахту суст.
Бешу кам лутфингдин, эй жон, қил бузуғ ҳолим
дуруст,

Жўши ашкимдин хароб ўлди жаҳон кошонаси,
Тунд сел оллидадур, оре, биной хок суст.

Итти кўнглум ғам ҳужумидин бало водисида,
Эй пари, не бўлди ул Мажнунни қилсанг бозжуст.

Изтиробим заррадек бу кун эмастур ишқ аро,
Меҳри ҳуснинг беқарор этмиш эди рўзи нахуст.

Утдилар Фарҳоду Мажнун кўҳу дашти ишқ аро,
Онча эрмас эрдилар ғамкашлик атворида чуст.

Ғар наво истарсен оҳанги фанодин най киби,
Бенаволар хизматиға боғлағил белингни руст.

Фақр эски шолидур Мунис муборак хилъати,
Шод бўлким, қомати ҳолингга улдур асру чуст.

* * *

Муждаким, меҳру вафо расмини оғоз этти дўст,
Узгача дилдорлиғ оҳангини соз этти дўст.

Поймоли ғам бўлуб қолмиш эдим кулфат аро,
Ноғихон келди-ю гардимни фалактос этти дўст.

Этти сарвақтимға-ю бошим уза қўйди қадам,
Бу иноятлар била охир сарафроз этти дўст.

Мен тушуб тупроқ уза ўптим кафи пойин онинг,
Кўтариб бошим навозиш айлаб эъвоз этти дўст.

Гарчи душманкомлиғлар кўргузуб, хор айлади,
Оқибат айлаб муҳаббат зоҳир, эъвоз этти дўст.

Оҳи сардимдин қиш ўлмиш эрди ҳажрим тунлари,
Юз қуёшидин туним кундуз, қишим ёз этти дўст.

Изтиробим эрди кўпдин-кўп, қарорим оздин-оз,
Илтифоти бирла озим кўп, кўним оз этти дўст.

Оллида жоним фидо қилдим кўруб алтофини,
Шукрим, Мунис, мени васлиға жонбоз этти дўст.

* * *

Нигоро, ғаминг ичра ҳолимға раҳм эт,
Фироқингда етган малолимға раҳм эт.

Тилаб илтифотингни қон йиғларам кўп.
Қилиб илтифот ашки олимға раҳм эт.

Ҳилол ўлди қаддим фироқинг ғамидин.
Юзи офтобим, ҳилолимға раҳм эт.

Ғамингдин топар меҳри умрим заволи,
Қамоли карамдин заволимға раҳм эт.

Савол айларам юз қўюб ерга лутфинг,
Солиб ажзима кўз, саволимға раҳм эт.

Фироқингда ёлғуз чекармен фиғон кўп,
Бўлуб Мунисим бўйла ҳолимға раҳм эт.

* * *

Фигонки, қолмади мен телбада қарору сабот,
Фироқ даштиға то солди чарх каж ҳаракот.

Масиҳим ўлмаса ҳозир Хизр киби не осиг.
Ўлук танимни ғариқ этса зулоли ҳаёт.

Хуш ул замонки, эдим васл соғаридин маст,
Хумори ҳажрида зоеъ кечар шариф авқот.

Фироқ, кечасидур тийра ул сифат, ваҳким,
Ёрумас ўлса қуёш гар кавокиби заррот.

Тўқуб сиришки-ю, эй дийда, йиғла ҳасрат ила,
Ки ул пари юзини кўрмайин етишти мамот.

Ғанимен ўйла ғаму дард нақдидинки, билинг,
Қошимда Вомиқу Мажнун не мустаҳқиқи закот.

Балою дарддин, эй Мунис, эҳтироз этма,
Ки бордур учғали дилдор кўйи сори қанот.

* * *

Юзунг кўрарда сужуд этгали бўлурмен паст,
Магарки, ишқ аро бўлмишмен офтобпараст.

Ниҳоли сарвин этар боғбон абас менга арз,
Қадинг ҳавосидамен, ҳимматим эмастур паст.

Сочинг муқайядидур кўнглум, нажот анга йўқ,
Нечук қутулгуси қуш бўлса дом аро пайваст?

Муҳаббатинг майи бирла бугун эмон сархуш,
Бу нашъадин мени маст этмиш эрди жоми аласт.

Чу сен саманд сурарсен таним қарори борур,
Ел эҳтизози чоғи гардға бўлурму нишаст?

Қошинг қошида янги ой камина бандадурур,
Ки солди касрати таъзим анинг таниға шикаст.

Эрур қошинг била ғамзанг ажаб камонваре
Урар юз ўқ мижадин жонға очса гар пар шаст.

Шароб гардиши чашмингда нашъаедурким,
Улусни файзи нигоҳи етушгач айлар маст.

Тариқи ишқ аро Мунисни бекас англамаким,
Анга анис балою ғаминг эрур ҳамдаст.

* * *

Эй зинда мақолингга фасоҳат,
Эй банда жамолингга сабоҳат.

Ширин сўзинг асру келди тузлуғ,
Ким кўрди шакарда бу малоҳат.

Бордур шакарин лабинг хаёли,
Хотирга фароғ, жонга роҳат.

Мажнунга не ҳадки, ҳамтак ўлғай,
То пеша эрур менга саёҳат.

Қўй панду насиҳатингни, носих,
Ким бўйла ишинг эрур қабоҳат.

Ханжар била захм сол, валекин
Тил бирла етурмагил жароҳат.

Мунис сўзида тааммул айланг,
Йўқтур анга ўткудек сароҳат.

* * *

Мендин, аё рафиқ, нигоримға нома бит,
Ашким мидод этиб мижа нўгини хома бит.

Ул нома ичра диққат ила арзи ҳолими
Ҳар дам анга сочиб гуҳари нутқ нома бит.

Мазмуни шавқ шарҳи ғамимнинг қанотиға,
Ул ён агар учурғали топсанг ҳамома бит.

Гар битмак истасанг санамим васфи ҳолини,
Хуршеди сийм пайкару зарбафт жома бит.

Меҳри рухи сафосини субҳи баҳор ёз,
Шабгун сочи саводини анбар шамома бит.

Гар шаҳр шайхи васфини сабт этмак истасанг,
Мағрури хонақоҳу ридову амома бит.

Мунис, не сўзки сафҳа узра айласанг рақам,
Мақбули табъи хоссаю матбуи омма бит.

* * *

Ҳижронига қилди бу вафопеша мулоқот,
Ул навъки қилғай тош ила шиша мулоқот.

Яхши-ю ёмон ҳодисадин эмин эмасдур,
Олтунға ўту тошқа қилур теша мулоқот.

Ҳар кўйға кирсанг анинг аҳлини топарсен,
Шер айлар агар бўлса еринг беша мулоқот.

Нахли тарабим ўйла қурубдурки, баҳори
Не барг чекар бош, на қилур реша мулоқот.

Мунис, гуҳари фикру каломимға сочарлар,
То қилди манга дилбари андиша мулоқот.

* * *

Керакмас жон менга жонондин айру,
Киши нетсун баданни жондин айру.

Лабидур чашмаи ҳайвон, эмас Хизр,
Тирик ул чашмаи ҳайвондин айру.

Эрур равшан анинг ҳуснида оне,
Ки кўнглум шод бўлмас ондин айру...

Булоғда ер пари тутгондек эрмас
Хаёли дийдаи гирёндин айру.

Вухуш ўлгон киби Мажнунга дамсоз,
Ғафи эрмас бу саргардондин айру.

Недин васлиға еткурмас мениким,
Эмас гул булбули нолондин айру.

Эмасмен ишқидин айруки, бўлмас
Самандар оташи сўзондин айру.

Кўнгул кўйингдин айру бенаводур,
Наво булбулда йўқ бўстондин айру.

На нашъа ҳосил айлар шайхи нодон,
Шароби соғари ирфондин айру.

Ёлиқтилар жаҳон аҳли, валекин
Даме Мунис эмас афгондин айру.

* * *

Қошинг ё, кирпикинг ўқ — отиб они ғамзаи жоду,
Қутулмоқ қайдадур кўнглумгаким, бўлмиш анга
қобу.

Висолинг шоҳиди бирла ҳамоғуш ўлмоқ истармен,
Валекин мумкин эрмастур менга бўлмоқ муяссар бу.
Таолаллоҳ, қадинг не сарв эрур бўстони ноз ичра,
Тилар ҳар дам насими оҳ бирла кўз ёшимдин сув.
Латофатдин юзунгдур махзани ҳусну эрур анда
Лабинг ёқуту оғзинг ҳуққаи лаълу тишинг инжу.
Юзингдур Чин гулистони, анда чашми фаттонинг
Югуруб ҳар тараф ўйнар анингдекким ики оҳу.
Ғарибинг мен, сўроғ айлаб сени юз жустужў бирла,
Ғулу айлар рақибинг топғоч эмди бўл даме дилжў.
Мусаффо оразинг меҳри била зулфинг ҳавосидин,
Менга мумкин эмас кундуз қарору кечалар уйқу.
Равомудур этиб ушшоқинга жавру жафо беҳад,
Рақибинг сори қилмоқ ҳар нафас меҳру вафо асру.
Эрур даври узорингда хату холинг намудори,
Анингдекким, келибдур Рум сори лашкари Ҳинду.
Даме ҳолимни сўрким, ўлган эрсам жон топай, йўқса
Даво ҳаргиз бу дардимга, Масихо, айлай олғайму?
Жунун саҳросида то жонга қўйдинг доғи ҳажрингни
Бағир қонидин очтим даста-даста лолаи худрў.
Улус айлар юзунг меҳрин тамошо заррадек, ваҳким,
Етар бу важҳдин ҳар дам мени ўлтургали қайғу.
Ниҳондир кўзга Мунис заъфдин то чархи дун қилди
Қамоли жаврдин юз ғамга ҳамдам васлдин айру.

* * *

Нотавон кўнглумгадур ул лаъли хандон орзу,
Гўйё айлар заифе оби ҳайвон орзу.

Бошинга зулфи муанбар янглиғ эврулмак недур,
Ҳажр аро айлар бу аҳволи паришон орзу.

Оразингни ҳажр аро кўрмак тилар шайдо кўнгул,
Булбул этгандек хазон фасли гулистон орзу.

Хоки по бўлмоқлик айлар нотавон жисмим манинг
Тавсанинг майдон аро қилғонда жавлон орзу.

Ошкоро ул пари агёрдин айлар ибо,
Тонг эмас қилсам агар васлини пинҳон орзу.

Эй кўнгул, васл истасанг ҳижрон ғамидин инжима,
Тоғ ранжидин қочарму айлагон кон орзу.

Ёр кўйи Муниси шайдо таманноси эрур.
Ўйлаким зуҳд аҳлига фирдавси ризвон орзу.

* * *

Жонбахш зулолинг бадали бода бўлурму?
Ҳайвон суви кайфияти саҳбода бўлурму?

Андоқ йиқилибманки, кишим йўқ кўтарурға,
Оламда менингдек киши афтода бўлурму?

Ҳусн аҳли аро йўқ бу санга монанд нигори,
Ҳеч одами андоқки паризода бўлурму?

Рухросинга шамъ ўхшамоқи мумкин эмастур,
Ўт шуъласи андоқки, рухи сода бўлурму?

Ишқинг аро мендин тилама ақл нишонин,
Дониш асари телбаи шайдода бўлурму?

Ашким чу Муҳит ўлмади ҳаргиз муталотим,
Тўфони бало шўриши дарёда бўлурму?

Ишқимни қилиб манъ, берур тавба менга шайх,
Олам аро мунча киши ҳам лода бўлурму?

Арбоби ғино тўнини фақр аҳли на қилсун,
Итнинг жулидин кимсага сажжода бўлурму?

Салб айла ўзингни олами ишқ ила Мунис,
Бу ишни киши қилмаса озода бўлурму?

* * *

Эй бўлуб ҳуснингга хуршеди дурахшон кўзгу,
Акси рўйингни нечук забт этар осон кўзгу.

Гул юзинг акси эмастурки муқобил бўлгач,
Гояти шарм била бўлгон эрур қон кўзгу.

Пайкаринг ҳасратидин музтариб ўлмиш симоб,
Оразинг талъатидин ўйлаки ҳайрон кўзгу.

Асра кўнглингни ёмон феъдин, яхшилик эт,
Ким қилур кўрганни элга намоён кўзгу.

Тарки ғафлат қилу дилдор жамолига кўз оч,
Жилвагардурур назаринг оллида ҳар ён кўзгу.

Кўнгул ойинасини айла мусаффо, Мунис,
Ким ани майл қилур қилғали жонон кўзгу.

* * *

Тез ўлур мижгонларинг қатл айламоқдин бехилоф,
Рост, тўккан сойи қон бўлгай далер аҳли масоф.

Баски захм урди танимга тирборони ғаминг,
Узв-узвим очти жавшан ҳалқаси янглиғ шикоф.

Тиғи хунрезингки ишқ аҳлиға айлар қатлиом,
Келки, эй қотил, анга кўксумни истармен ғилоф.

Бори ишқингдин букулса қоматим эрмас ажаб,
Ким бу бир юкдурки хам бўлмиш анинг остида Қоф.

Ақл ила ишқ ихтилофидин кўнгул бўлди хароб,
Мулк вайрон бўлғуси тушса ароға ихтилоф.

Каъбаи аҳли муҳаббатдур жанобинг туфроғи,
Мен бурун боғлармен эҳром этсалар азми тавоф.

Ишқ даъвосида Мажнунни беганмас аҳли дард,
Ким анингдек рўстойи кўптур урғон тўрда лоф.

Ишқдин дам урмағил, то қилмасанг жонбозлиқ,
Даъвийи парвоналиғдур ўтға ўртанмай газоф.

Ишқ атворидин этма, зоҳидо, Мунисни манъ,
Боши ҳам кетса бу йўлдин ҳаргиз этмас инҳироф.

* * *

Ишқ аро Фарҳоду Мажнун эрдилар аҳли салаф,
Мен аларга тоғу саҳрони тутуб бормен халаф.

Кўюнг ичра тутмишам маскан, биҳишт этмон ҳавас,
Найлайн оники, ишқ аҳлига басдур бу шараф.

Баҳр эмас, жўши сиришкимнинг оқизгон селидур,
Абр эмас, тутмиш анга оҳим шамоли бирла каф.

Ултурур мижгонларинг, кўргач мени қотил кўзунг,
Қатл воқеъ бўлгай, оре, ҳар тараф туз бўлса саф.

Чархи золим зулмидин фарёд уза фарёдким,
Васлинга еткурмади бир дам бўлур умрим талаф...

Лола эрмас тоғу ҳомун ичраким — оқмиш эриб—
Қатра-қатра доғлиғ кўнглум кўзумдин ҳар тараф.

Мутрибо, жон ҳалқасин айлай жаложил Зухрадек,
Нағмаи дилкаш тараннум қил олиб илгингга даф...

Кўргали то Мунис ул ғаввоси баҳри ҳусни,
Ишқ аро ашким эрур гавҳар, ики кўзим садаф.

* * *

Кўйига қўймағил қадам густох,
Бормағил жониби ҳарам густох.

Ишқ эрур шер панжасиға мақом,
Қўйма бу бешага қадам густох.

Тундхўдур, доғи тағофулкеш,
Урма дилбар қошида дам густох.

Анга густох эрур рақиб, оре,
Бўлғай ит бўлса муҳтарам густох.

Йиғладим оллида, деди кулубон:
— Бўлур эрканму гадо ҳам густох?

Тилга олмоқ эрур адаб тарки,
Васфини қилмағил рақам густох.

Шояд ул раҳм қилғай, эй Мунис,
Арзи ҳол айла бешу кам густох.

* * *

Жилвангдин айру эрмас, эй сарв қадди гулрух.
Булбулга гул муборак, қумриға сарв фаррух.

Улган отинг танига руҳимни солғай эрдим,
Ҳақ бўлса эрди, жоно, гар мазҳаби таносух.

Ишқинг ҳавоси андоқ хушк айламиш мениким,
Не танда бор рутубат, не устухон аро мух.

Жонбахш сўз лабидин ҳар дам савол этармен,
Фарёдким, лабин бир очмас берурга посух...

Чун сен кичикдурурсен, қилма улуғлуғ изҳор,
Ким бордур асру совуқ қилмоқ сабий ташайюх.

То шаҳ ёнида ердур фарзиндек эгриларга,
Муниски ростравдур дур ўлди ўйлаким рух.

* * *

Эй ғамзанга шогирд фани қатлда Миррих,
Айёми зуҳурингдин эрур зулмға тарих.

Ўзумда эмон ишқ аро гар оҳ чекарман,
Кам зарфлиғимдин менга кўп айлама тавбих.

Ажз аҳли дуосини камолингға сабаб бил,
Қайдин кўкарур сабза агар бўлмас эса бих.

Қаҳр ўтини тез этдингу кўнглумга ўқ урдинг,
Гўёки кавоб этгали сончарсен анга сих.

Элдин кумушу олтун этар рафъи мурувват,
Андоқки сақол қатъ қилур оҳаку зирних.

Мунисға етар зикринг ила лаззати саршор,
Эл хотирини хуш қилур андоқки таворих.

* * *

Қиё-қиё боқишинг жоними олур, эй шўх.
Такаллуминг доғи жисмимга жон солур, эй шўх.

Лабинг табассумини кўрса гунчаи дилтанг,
Фараҳ-фараҳ очилиб барг ранг олур, эй шўх.

Завол айни камоли жамол аро тонадур,
Не навъ оразинга меҳр ўхшолур, эй шўх.

Каманди зулфинг агар йўқ, нажот мумкин эмас,
Кўнгулгаким зақанинг чоҳидин қолур, эй шўх.

Саманди жилва агар шўхлиғ била сурсанг,
Қиёмате қўпубон хашр қўзғолур, эй шўх.

Қилур салосили ғам тийра рўзгоримни,
Чу зулф меҳри рухинг узра торқолур, эй шўх.

Тараҳҳум айлаки, ҳар кимса кўрса ҳолимни,
Агарчи кофир эрур кўнгли юмшолур, эй шўх.

Ниёз тиғи била шўхлар боши кесилур,
Чу ноз шўхлигинг кўсини чолур, эй шўх.

Жафову жаврни Мунисга қилма кўп, басдур
Ки ғам юки тагида жисми товшолур, эй шўх.

* * *

Кўнглумни асир этти зулфи била ором ўлғоч,
Бўлмасму муқайяд қуш манзил анга дом ўлғоч.

Кўргилки, қуёшимнинг ҳар субҳи висолида,
Гардун киби ўйнармен бош гардиши жом ўлғоч.

Учмоқға санубарлар баргин пару бол айлар,
Гулшан сори ул қомат товус хиром ўлғоч.

Ҳижрон гами зўр этгач кўнглум бузулур, оре,
Мулк ўлғусидур вайрон, тағйири низом ўлғоч.

Ҳирмон тузидан нори юз дашт сураб бахтим,
Кўйида ватан қилмоқ мен телбага ком ўлғоч.

Ҳижрон куниким бордур юз шомдин афзунроқ
Не навъ кечар, ёраб, ногаҳ қаро шом ўлғоч.

Ашъор аро шеъримдек бўлдим шуародин хос,
Мунис нетонг ул рутба эл шафқати ом ўлғоч.

* * *

Ғам кетса нетонг бошима дилдор етушгач,
Ким соя қочар нур баякбор етушгач.

Комим не эрур оби ҳаёту не Масихо,
Улган баданим руҳ топар ёр етушгач.

Рашк ўтига парвонадек ўртар мени ғайрат,
Ул шамъи руҳ атрофиға ағёр етушгач.

Жонимники, даврон ғами олғусидур, этсам,
Эй кош, фидо ёри ситамкор етушгач.

Оё на тараб юз берур ул ёри ҳазинга,
Ким яъс чоғи бошиға дилдор етушгач.

Изҳори ҳунар айлама ҳар сифлаға, аммо
Ёшурма матоингни харидор етушгач.

Даҳр аҳлидин улфат нега узмайки, кишидин
Безор бўлур кимсага озор етушгач.

Мунис фуқаро суҳбатидур робитаи файз,
Гулшан бўлур ул файзға ҳар хор етушгач.

* * *

Ҳар тараф айладинг паришон соч,
Жонга қурдинг тузоқ қулоч-қулоч.

Мен ҳам ўз турк қулларингдинмен,
Ҳолима боқғил, эй кўзи қиймоч.

Ишқ аҳлин тиларсен, ағёринг —
Сур йиғоч уруб, бир-икки йиғоч.

Хони дийдоринга киши тилама,
Борму оламда мен киби кўзи оч.

Эй кўз оллида тори мужгонга,
Лаъл тергунг неча, оёқиға соч.

Гаҳ тўним дашт, гоҳ тоғ этаги,
Мени шайдони демангиз яланғоч.

Шайхлар базмидин қочиб келдим,
Дайр пири, туруб эшигингни оч.

Яхшидур шоҳ қурсу шарбатидин,
Фуқаро ичра атолау умоч.

Кунжи узлат биҳишт эрур, Мунис,
Кеч жаҳондин, доғи улусдин қоч.

* * *

Тийра ҳол ўлмоқ ишимдур чеҳра пинҳон айлагач,
Кўзгудек ҳайратзада, аммо намоён айлагач.

Тупроғи эрдим сарафроз айлади қўйгач қадам,
Сарв эрдим қилди хас қайтурга жавлон айлагач.

Ул кўзу лаб даврида ўлмак-тирилмакдин не ғам,
Ким бири жон қилгуси эҳсон, бири қон айлагач.

Жилвае басдур санубарларга таъдиб этгали,
Бўстон сайри учун сарвин хиромон айлагач.

Гар ани золим, десам йўқ, айбким, бузди кўнгул,
Қайда одил бўлғай ул шаҳ мулк вайрон айлагач.

Чин гулистонида рангу бў топар тағйири ҳол,
Гулшани ҳусн узра зулфин анбарафшон айлагач.

Беҳаёлиғдур бало чекмакда бўлмоқ танг зарф,
Не ажаб урсам кўнгул оғзиға афғон айлагач.

Эй тамиз аҳли, кўнгул шавқи пари пайкарларин
Арз этармен, шайх васфи ҳури ризвон айлагач.

Ғамзаси новакларин кўкқим аро жо айлади,
Қошлари ёсиға Мунис жонни қурбон айлагач.

* * *

Чаманлар сайрига келгилки, фасли навбаҳор
Риёзи хулд янглиғ тоғу саҳро долазор ўлмиш,
ўлмиш,

Май ичган хўблар рухсоридин гуллар очиб олам,
Ўланг сувлар лабида ул сифатким, хатти ёр ўлмиш.

Паривашлар киби гуллар қилиб гулшан аро жилва,
Алар шавқида булбул ун чекиб девонавор ўлмиш.

Муносиб эрмас уйда айламак оромким, фирдавс
Назоҳат важҳида саҳро юзидин шармсор ўлмиш.

Тамошо қилки, ошиқлар кўзи янглиғ булут ҳар ён
Аёқиға хиромон сарвларнинг дур нисор ўлмиш.

Ҳаво Исо дамидек руҳпарвар, гул нишот афзо,
Хушо улким, чу Мунис гашит этардин комкор
ўлмиш.

* * *

Кўнглума кўйинг сари бормоқдур иш,
Муддаийга они қайтормоқдур иш.

Ваҳ, не қотил сен, сенга ханжар чекиб,
Синаи ушшоқни ёрмоқдур иш.

Кўнглум итмиш ўйлаким топмон, менга
Ҳар нечаким они ахтормоқдур иш.

Сен жафо қилгон сойи мен зорга,
Зорлиқлар бирла ёлбормоқдур иш.

Тутса ишқинг ҳар неча жоми бало,
Кўнглума ложуръа сипқормоқдур иш.

Дайр пири бандасименким, анга
Ғамдин аҳли ғамни қутқормоқдур иш.

Шукрим, бахти расоға Хизрдек,
Дайрга Мунисни бошқормоқдур иш.

* * *

Вафо бўстонида раъно қадинг наврас ниҳол эрмиш,
Риёзи равзада тўбиға андин инфиол эрмиш.

Дами тиғинг улус қони била то қатрарез ўлди,
Гул очилғон киби кўҳсору саҳро зайли ол эрмиш.

Юзунг ҳусн авжида хуршед эрур, хуршед анга зарра,
Бу хуршед узра эгма қошинг андоқким ҳилол эрмиш.

Равон бахш айлар ўлган элга захри фурқатинг бирла,
Лаби лаълинг суйиким оби ҳайвондек зулол эрмиш.

Замоне илтифот этсанг ўлармен ўзгага, ҳаққо,
Шаҳо, қонимни ноҳақ тўкмаким охир вубол эрмиш.

Юзинг хуршедини хуршед шамъидек демакдур жаҳл,
Мунга ҳар кун камол эрмиш, анга ҳар тун завол эрмиш.

Ўлукка жонфизо нутқинг била то нафхи руҳ этдинг,
Сифотинг зубдаи амвот аро Исо мақол эрмиш...

Фалак ҳар лаҳза душман коми бирла айланиб, айлар
Сазовори жафо Мунисни, ёраб, бу не ҳол эрмиш?

* * *

Бу на ҳижрон шоми эрдиким анинг поёни йўқ,
Васл субҳининг тулуъ этмак дами имкони йўқ.

Ёрсиз хайли бало торожлар солгон кўнгул,
Гўиё бир кишваредурким, анинг султони йўқ.

Гулшани комим хазон урмиш саросар, ўйлаким,
Барги ҳам йўқтур, демайким, бир гули хандони йўқ.

Завқи дийдори жамоли шоҳиди тавфиқ ишқ,
Ҳар кўнгулким, анда йўқтур пайкаредур жони йўқ.

Даврдин ҳар дам етар осеб, ўлур расвои даҳр,
Улки рози чеҳрасининг пардаи китмони йўқ.

Ошиқеким ёр оллида демас аҳволини,
Булбуледурким, чаманда нолаву афғони йўқ.

Жоҳу фақр, эй Мунис, андоқ зид эрур бир-бирига,
Ким бу мавжуд ўлмағай то қилмағунча онц йўқ.

* * *

Кўйингда қилай десам гадолиғ,
Дерлар, санга борму подшолиғ?

Тарк айладинг аҳли ошнони,
Бегонаға айлаб ошнолиғ.

Ҳар на ситам ўлса қилгил, эй чарх,
Солма ароға вале жудолиғ.

Ботинда риёдур, этса зоҳид,
Зоҳирда агарчи порсолиғ.—

Мунис неча нукта кўп суарсен,
Кам бўлса матоъ ўлур баҳолиғ.

* * *

Маҳвашеким, илтифотидин топармен шодлиғ,
Йўқтур онсиз доми ғамдин кўнглума озодлиғ.

Ҳалқа-ҳалқа дом қурмиш кўнглума ҳар соридин,
Турфа қуш сайди учун қилмиш ажаб сайёдлиғ.

Мен киби қозғай бало метини бирла кўҳи ғам,
Ҳар ким ул Ширин лиқоға истаса Фарҳодлиғ.

Дарди ҳижрониға хў айлаб етушдим жонима,
Оқибат қилғай зарар тарёқға муътодлиғ.

Не ғам ул ой даврида ўлмак-тирилмакдин манга,
Ким лаби жонлар берур, қилса кўзи жаллодлиғ.

Зулм эрур гар келмаса ул хирмони гулким, топар —
Ҳажр аро бешак ҳаётим ҳосили барбодлиғ.

Жон берур ҳар дам, олур жон ҳар нафас, ваҳким,
Не бало жон бермаку олмоқдадур устодлиғ. анга

Уйла ғам сели бузубтур хотирим қасриниким,
Бўлмаса меъмори лутфи топмағай ободлиғ.

Нега марғуб ўлмасун девоналиғ таври манга,
Ақл ишидур борча ишқ оллида бебунёдлиғ.

Айлагил майхонани ороста, эй пири дайр,
Раз қизиға истарам Мунис киби домодлиғ.

* * *

Яхши кунимда ҳар кишиким қилди ёрлиғ,
Дўнғач замона айлади душманшиорлиғ.

Атфол, этакка тош йиғингизким, мени бу кун
Девоналикқа сткурадур беқарорлиғ.

Нақди гаминг кўнгулда ниҳон эрди ганждек,
Синдурди бу тилисмни беихтиёрлиғ.

Итлар азизроқ кўринур халқ ёнида,
Мендинки, кўйинг ичра чекармен бу хорлиғ.

Сувдек эриб оқармен этарда гамимни шарҳ,
Ё тоқат айлай олмон ё шармсорлиғ.

Зулфингни ораз узра кўрармен нечукки абр,
Ман-ман ёруғ жаҳонда қаро рўзгорлиғ.

Мен гарчи суҳбатингга эмон лойиқ, этма рад,
Бу гулшан ичра гул ул эрур бўлса хорлиғ.

Эй мутриб, ўлди ҳалқай нағмангга жон асир,
Созингга ёр зулфидин олдингму торлиғ.

Мунисни гам етурди ҳалокатга, эй Масиҳ,
Мақтулинга даме қила кўр гамгусорлиғ.

* * *

Ишқ аҳлиға куюнгдур нузхатда чаман янглиғ.
Ҳар хору хаси онинг бир тоза суман янглиғ.

Зулфингки, эрур мушкин, ул сори насим эсгач,
Атридин этар хушбў оламини Хўтан янглиғ.

Лаълинг гамида кўзким, ашқини тўкар хунин,
Бу навъ ақиқидин пур кони Яман янглиғ.

Сочингға тароқ урдинг, рашкида анинг тушти,
Юз тоб гириҳ танга зулфингға шикан янглиғ.

Кел жон киби, эй дилбар, сийнамда қарор этгил,
Оғушига то чексун жоним сени тан янглиғ.

Ишқида жаҳон аҳли девона дурур, лекин
Ул хайл ичида йўқтур бир ғамзада мен янглиғ.

Овора эдим ғамдин, юз шукрки, банд этмиш,
Ҳар сори тушуб зулфинг бўйнимға расан янглиғ.

Куюнгда шаҳид ўлсам дафн айла мени андоқ
То гарди раҳинг ўртуб жисмимни кафан янглиғ.

Мунисга бу боғ ичра сенсиз кўрунур, эй гул,
Ҳам савсану ҳам насрин, ҳам лола тикан янглиғ.

* * *

Гарчи юзунг қуёшидин топди ғамим туни чароғ,
Лек юз узра менгларинг ўртади кўнглим ичра доғ.

Ҳар кеча шуълаи ғаминг бирла куярман, ўйлаким,
Йиғлабон ашкин оқизиб ҳолима ўртанур чароғ.

Сунбули мушксой очиб айла абирбезлик,
Йўқса мени ҳазинға йўқ нофани исламак димоғ.

Айлади лолагун бошим ранжи хумору нўши васл,
Еткур аёқ бошим уза лола мисоли тут аёғ.

Ёрлиғ, эй суманбарим, бўйла бўлурмуким мудом,
Мен-мену бистари тааб, сен-сену маснади фароғ.

Ҳар неча тўксам ашкни дардим ўти бўлур фузун,
Гўё ул ўтға айламиш ишқ ғами бу сувни ёғ.

Айлади Мунис оҳини новаки осмоншикоф,
Хайли ғам айласа гулу дафъиға будурур яроғ.

* * *

Соқиё, тут лутф жоми била саҳбойи сабуҳ,
То етушгай кўнглума кайфияти файзи футуҳ.

Нашъаи майдин мени махмур жон топсам, нетонг,
Ким эрур «иълол» фанни бирла асли роҳ-руҳ.

Мугбача, тут соғари тавбашиканким, маст ўлуб,
Тавба айлай, тавба қилмоқдин анингдекким Насуҳ.

Сарбасар бўлмиш бу юлғон парлар ўрнидек тўшук,
Баски пайкониинг тани бўстониима солмиш журуҳ.

Мунқатеъ бўл, бўлма кўп саргаштаи тиҳи амал,
Йўқса топмассен раҳи мақсад, ўтуб юз умри Нуҳ.

Ишқ асроринки, Мажнун айлади муъжиз баён,
Нўғи мижгон бирла сабт айлар анга Мунис шуруҳ.

* * *

Юзинг ҳажрида кун эрмас буким равшан бўлур ҳар
Тутошқон ўтдурур чекканда оҳи дардпарвар субҳ,^{субҳ,}

Дамидин не учун зоҳир бўлур эъжози Руҳуллоҳ,
Шараф топмаса лаълинг хандаси тақлидидин гар субҳ.

Жамолин партави таъсири ашкимни қурутди, ваҳ,
Ки шабнам гавҳариға бордурур офат саросар субҳ.

Ҳамоноким юзунг меҳриға бўлмиш ошиқи содиқ.
Бўлуб ранги сариг ҳар тун яқосин чок айлар субҳ.

Учар васфингни қилсам ҳурвашлар чеҳрасидин ранг,
Учар шамъ ул замонким, даҳрни қилғай мунаввар
субҳ.

Кўнгул то бўлди ишқ ила юзунг меҳри хаёлидин,
Тажаллизой эрур андоқки, кунга келди мазҳар субҳ.

Юз узра кўргали ошуфта зулфинг сунбулин, эй шўх,
Ғамим шомиға равшан айламас бу чархи ахзар субҳ.

Нетонг гар рўзгорим тийра деб қилсам шикоятлар,
Ки ҳижрон оламида шом ила келди баробар субҳ.

Хумори ранжидин, эй чарх, гофил ўлмагил зинҳор,
Кун олтун жомидин ҳам гар сабуҳи берса соғар субҳ.

Муассирдур фиғону нола эй Мунис, фиғон қилким,
Қилур гул атридин булбул димоғини муаттар субҳ.

* * *

Жон бағишлар чоғда ўлганларға, эй шўхи малиҳ
Хуш баёнлиғ оламиға келмамиш сендек фасиҳ.

Ўлтурурда элни ғамзанг айласа юз фитна фош,
Кўргузур жонбахшликда лаълинг эъжози сариҳ.

Шуълаи оҳимниким гардун фалакка еткурур,
Шамъ этар они ибодатгоҳида ҳар тун Масиҳ.

Сарв ила гулни санга ўхшатмоқ ўлмаским, эрур
Қоматинг асру рашиқу оразинг беҳад сабиҳ.

Лаънат ул шоирғаким, ҳирсу тамаъ таҳрикидин
Кўргузур ҳар сифлау нокасга изҳори мадиҳ...

Шуҳрати жовид топсун десанг, эй Мунис, сўзим
Нуктаи тамкин била жойида ҳам бўлсун саҳиҳ.

* * *

Кўз ёрутдим то жамолинг шамъидин, эй рашки моҳ,
Ҳар кеча парвонадек ўртармен ўзни тортиб оҳ.

Кирмамиш ҳам кўчай ишқ ичра мен янглиғ киши,
Келмамиш ҳам кишвари ҳусн ичра сендек подшоҳ.

Ваҳ, нечук ойина эркондур мусаффо оразинг,
Ким нишаст этмак анга мумкин эмас гарди нигоҳ.

Тоза-тоза қил муқайяд, эй пари, эл кўнглини,
Ҳалқа-ҳалқа анбарин зулфингни очғил гоҳ-гоҳ.

Хурдабинлар кўп тараддуд қилди оғзингдин нишон,
Чунки маълум эрди охир салб бўлди иштибоҳ.

Ҳусн мулки шаҳлари киймиш эди тожи ғурур,
Сен зуҳур этгач алар енгилдилар, эй кажкулоҳ.

Не ажаб куйса вужудим ишқ ўтидинким, эрур
Бу бири барқи жаҳонсўз, ул бири ожиз гиёҳ.

Баъзи эл дер дилбаримиздин вафо кўрдик, ани
Бовар этмон гар тонуқлик берсалар юз минг гувоҳ...

Раҳм қил Мунисга бори даҳр эли ҳолин кўруб,
Ким мунинг жонкоҳ оҳидин алар бордур табоҳ.

МУСТАЗОДЛАР

* * *

Ишқинг ўтидин ўртанадур жони низорим,
ул навъки машъал,
Хокистар ўлуб елга борур гарди ғуборим,
жисмим бўлубон ҳал.

Бошингдин агар эврулубон ўпса аёқинг
кўнглумга ажаб йўқ,
Бу мартабага еткурадур они нигорим,
гисуйи мусалсал.

Дард аҳли чекар ҳар неча ожизроқ ўлуб оҳ,
таъсири фузундур,
Соғинма агар паст эса нолау зорим,
зинҳорки асҳал.

Эй шўх, мени солма иноят назаридин,
ҳар ҳол ила бўлсам,
Сен-сен менинг уммидиму мақсудиму ёрим,
ҳам сўнгра, ҳам аввал.

Лаълинг майи бирла мени саршори ҳаёт эт,
ҳайвон суйи янглиғ,
Қим жонима қасд айлабон андуҳи хуморим,
қилди мени маҳтал.

Луълун хушоб ўлди тишинг васфини қилгоч,
ҳар нуктаки сурдум,

Ҳай, ҳай на бало яхши ҳаёл ўлди шиорим,
ҳар фикрдин афзал.

Ҳар ён югуруб дашт уза саргашталиқ этсам,
манъ айлама зинҳор,
Қим келди ғаминг олғали орому қарорим,
бир ояти мунзал.

Эрдим гули васлинг била шод ўйлаки булбул,
ҳажр айлади маҳзун,
Эй вой, хазон мавсимиға фасли баҳорим,
чарх этти мубаддал!

Не ўт эди ҳуснингдаки, кул бўлди саросар,
бўлгон анга нозир,
Қайси кўнгул эркан анга, эй шугъла узорим,
бўлгуси сижанжал?

Беҳудадурур сарзаниш этмак менга Мунис,
расволиғ ишидин,
Одоби муҳаббатда агар кетмаса орим,
бўлғаймуман акмал?

* * *

Ой юзунг ҳажрида ҳар тун қилиб оҳим шарари
авжи гардунга сууд,
Ёқадур анжуму ой шамъини онинг асари,
чархни бил анга дуд.

Кунга боққан киби ҳуснинг ламаотиға мудом,
маҳв ўлуб тийра қолур,
Чун жамолингга топар аҳли муҳаббат назари,
шарафу иззу вуруд.

Ҳусн мулкида сенинг манзилатинг ўйладурур,
ки қилурлар зоҳир
Ҳараму дайрга гар тушса хаёлинг гузари
мўъмину габр сужуд.

Бўлмайин йўқ киши сирри даҳанинг англамади,
қуввату саъй илаким,
Элтмак мумкин эмас роҳи адам рамзи сари,
қилмайин тарки вуҷуд.

Истай-истай бару бум ичра сани телба кўнгул,
тутмам орому қарор,
Ўзи ҳам итти анингдекки топилмас хабари,
буд эрур ё нобуд.

Ситаминг шиддати кўнглум ғамини тез қилур,
ўтни гўгирд киби,

Лутф ила айлабон ул дағдағадин они бари,
нетти қилсанг хушнуд.

Мунис ғамзадаю саргашта эрур шому саҳар,
топмайин базми сурур,
Бу сифат доим они кўчаи ғам дарбадари,
қўйма, ё ҳайи вадуд!

МУХАММАСЛАР

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Бу кеча саҳни гулистонда бизинг жононадур,
Илкида жому суроҳий, шеваси мастонадур,
Бода тобидин юзи ҳар лаҳза гул-гул ёнадур,
Шуълаи рухсорига кўнглум қуши айлонадур,
Тонг эмас гул шамъига булбул агар парвонадур.

Телба кўнглум ғорат айлар юз туман ранжу ано,
Мояи ақлимни илгимдин олиб дарду бало,
Мухтасар буким, мени гар кўрсалар ҳижрон аро,
Йиғлар аҳволимға ҳам бегонаю ҳам ошно,
То улусға ошно ул ой менга бегонадур.

Кечалар анжум тўкуб ўздин кетар ҳар субҳ чарх,
Юзга мотам тирноғидин хат битар ҳар субҳ чарх,
Баски ғамдин ўзга ҳолатға етар ҳар субҳ чарх,
Булғониб кулга ёқосин чок этар ҳар субҳ чарх,
Бир қуёш ишқида гўё мен киби девонадур.

Чашми ағёр узра солғоч нақш анинг раҳши суми,
Неш урар кўнглум аро ҳар сори ғайрат гаждуми,
Айлагон чоғда талотумлар сиришким қулзуми,
Кирпик узра қатраларким томди бу кўз мардуми,
Мазраи дард ичра гўё бу экин, ул донадур.

Баски мен муҳлик хумор ичра бўлубмен музмаҳил,
Жоң чекиб дайрингға ўзни еткурубмен, англағил,
Эмди ҳолимға менинг айлаб тараҳҳум муттасил,

Соқиё, даврон эли паймонидин ёд этмагил,
Давр аёгин тутки, матлубим бу дам паймонадур.

Ишқ даъвосида бир қилгон кўнгул бирла тилин,
Айлади маъшуқ кўйида муҳайё манзилин,
Ақлдин бегона билгил даҳри дуннинг мойилин,
Эрмас ул фарзонаким тарк этти дунё ҳосилин,
Балки ҳосил қилғоли майл этмаган фарзонадур.

Токи солди Муниси бечора кўнглига яро,
Новаки мижғони бирла ул кўзу қоши қаро.
Зоҳир ўлгон ҳолатимни бир-бир этсам можаро,
Эй Навоий, ўйла воқеъ достоним ишқ аро.
Ким бу дам Фарҳоду Мажнун қиссаси афсонадур.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Фироқ даштини чарх этти то диёр манга,
Эрур висолинга иш чекмак интизор манга
Ҳамиша саъю тараддуд бўлуб шиор манга,
Агарчи йўқ талабингда даме қарор манга.
Иродат эмгагидур бу, на ихтиёр манга.

Фалакдин ошурубон оҳим ўтининг тутунин,
Кўнгулга тушти тутун топмаин висол кунин,
Рақиб инонмади арз айладим кўнгул тугунин,
На билсун ул кишиким, кўрмамиш фироқ тунин,
Ки не сифат кечадур тийра рўзгор манга.

Кўруб ҳамиша зарар ақлим истаган ишдин,
Бошимга ёғди ғам изҳори фазлу бинишдин,
Билибман эмдики чиқмон бу қоҳишдин,
Қочиб адамга борай ақлу фаҳму донишдин,
Ватан борида бу ёт эл аро не бор манга.

Фироқ дарди қилиб зўр ҳам туну ҳам кун,
Жафо қиличи била қўймади танимни бутун,
Дедимки, сабр қилай топмади бу чора ўрун,
Буюрмагил яна сабр, эй табиб, тенгри учун,
Ки ушбу шарбат эмас асру созкор манга.

Бориб хироми ғами бирла донишу фарҳанг,
Букулди қад чекибон заъф ул сифатким чанг,
Васият элга қилур бўйла Муниси дилтанг,
Навоийдек қадидин қилсам ўлғали оҳанг
Бийик мақом топиб ясангиз мазор манга,

НАБОИИ ҒАЗАЛИҒА МУҲАММАС

Ширин сухан Лайливашим вақтики қоҳир бўлғуси,
Тиғи сиёсат тортибон қатлимға ҳозир бўлғуси,
Тан чиркидин жоним менинг ул лаҳза тоҳир бўлғуси,
Ишқ аҳли гўристонидида қабрим чу зоҳир бўлғуси,
Фарҳод анинг тошин йўнуб, Мажнун мужовир бўлғуси.

Фаттон кўзунг мардумлари хунхора икки жодудур,
Меҳри жамолинг оллида хуршеди рахшон кўзгудур,
Қилсам анга наззорае мен зорға бу қайғудур,
Дерсен юзум сори кўзунг кўп боқмасун гар юз будур,
Ул меҳр тобидин эриб оқғунча нозир бўлғуси.

Кофир кўзунгнинг хизматин ихлос ила қилмиш ажал,
Ханжар мижангдин айлабон эл бағрини тилмиш ажал,
Қотиллигингни, эй пари пайкар, магар билмиш ажал,
Ғамзангдин ўлтурмак ишин таълим ола келмиш ажал,
Бу навъ устод ўлса, ул оз чоғда моҳир бўлғуси.

То ғайр ила мажлис тутуб майл этти ул маҳ жомға.
Ҳар кеча оҳим ўт солур гардуни нофаржомға,
Ҳамкешлик қилмай даме мен зори беоромға,
Ул ғамза куфридин кўнгул навъе келур исломға,
Ким тарки ислом айлабон гўёки кофир бўлғуси.

Бордур манга золим ики: гардун бири, дилбар бири,
Ашким била оҳим эрур Жайхун бири, сарсар бири,
Беҳад ғамим бор ўлса сабт ўлғуси минг дафтар бири,

Кўнглумдаги ҳар нешдин гар бўлса бир тил ҳар бири,
Юз тил била ўз ҳолининг шарҳида қосир бўлғуси.

Дилдор васлин истасанг ўздин аносир дафъин эт,
Бору йўқин таркин тутуб, пинҳону зоҳир дафъин эт,
Ҳар ишки мақсад нурига бўлғуси сотир дафъин эт,
Хотирни жамъ истар эсанг аввал хавотир дафъин эт,
Кимда хавотир бўлмаса осуда хотир бўлғуси.

Ҳусн ичра ақл айлаб санга Канъон шаҳи ташбиҳини,
Кўнглум қилиб рухсоринга гардун маҳи ташбиҳини,
Кўюнга Мунис равзанинг айлаб гаҳи ташбеҳини,
Қилди Навоий қаддинга сарви саҳи ташбиҳини,
Бу таъби номавзун ила бечора шоир бўлғуси.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Баҳоросо жамолидин гул очмоқ иктисоб айлаб,
Мусалсал зулфини сунбул киби пур печутоб айлаб,
Тутуб расми жафо таркин вафони иртикоб айлаб,
Тун оқшом келди кулбам сори ул гулрух шитоб айлаб,
Хироми суръатидин гул юза хайдин гулоб айлаб.

Етушти бошим узра юздин олиб бурқаъ ул дилбар,
Кийиб тўн нилгун атласдин андоқким маҳи ховар,
Қилиб айёрваш азми била афлокни музтар,
Чекиб мижғони шабравлар киби жон қасдиға ханжар,
Белига зулфи анбарборидин мушкин таноб айлаб.

Эшикдин меҳрдек юз бирла чун кулбам аро кирди,
Адаб домониға такрор иззат дурларин терди,
Юзидин фаҳм қилдим шафқат осори аён эрди,
Келиб ўлтурди-ю илгим чекиб ёниға ср берди,
Такаллум бошлади ҳар лафзини дурри хушоб айлаб.

На дурларким, аларга жони маҳзуним эди махзан,
Бўлуб ҳар бирисидин бенаво кўнглум кўзи равшан,
Деди мундоқ гуҳар афшонлиғ асносида ул пур фан,
«Ки эй зору балокаш ошиқим, менсиз нечукдурсан?»
Мен ўлдум гунгу лол, айтолмайин майли жавоб айлаб.

Менинг чун булбули маҳзун киби лол ўлғоним билди,
Табассум зоҳир айлаб гунча янглиғ гул-гул очилди.
Қўлин қўйниға солди-ю қошимга рўбарў келди,
Чиқарди шишаи май доғи бир соғар тўла қуйди.
Ичиб тутти менга юз навъ ноз осо итоб айлаб,

Деди: к-эй телба токай лол ўлуб ёш тўккасен кўздин,
Ичиб бу майни де ҳолинг ҳижобин рафъ этиб юздин,
Мен они илгидин олиб бўлуб хушҳол бу сўздин,
Ичиб фарёд этиб тушдум аёқиға бориб ўздин,
Мени йўқ бодаким, лутфи ани масти хароб айлаб.

Бўлуб Мунис муяссар ёр ила бир ерда ўлтурмоқ,
Навоишлар кўруб комин топиб ҳар лаҳза афзунроқ,
Ичиб соғар аёқиға тушуб ул навъким туфроқ,
Ониким элтгай васл уйқуси ишрат тупи мундоқ,
Навоийдек нетар то субҳи маҳшар тарки хоб айлаб.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

То ғами ишқ бўлубтур ромим,
Зухд кўйига эмас эҳромим,
Риндлик бирла кечар айёмим,
Май учун дайрдадур оромим,
Дайрнинг эски сафоли жомим.

Мангадур дайр жинондин беҳтар,
Хурдин соғаркаши сийминбар,
Англарам майни шароби кавсар,
Дайр пири қўлидин бир соғар —
Ким етар, умрдин улдур комим.

Бода раҳни бўлуб асбобу яроқ,
Кафшу дастору ридо бирла нитоқ,
Турфа шўридамен аҳволима боқ,
Яқо чоку яланғоч бошдин-оёқ,
Булъажаб ҳол, ила субҳу шомим.

Дам-бадам коса тутуб соқийи шанг,
Ман қилиб нўши шароби гул ранг.
Маст ўлуб елга бориб ном ила нанг,
Ўйнатиб муғбачалар масту маланг,
Қуфр помоли бўлуб исломим.

Ақлу идрокима мандин рам ўлуб,
Қуфрим ортиб ғами диним кам ўлуб,
Дайр аро масхараи олам ўлуб,

Жоми расволиғ ила ҳар дам ўлуб,
Олам аҳлиға салойи омим.

Дайр пири менга лутф айлаб хос,
Мен қўюб ерга жабини ихлос,
Гоҳ йиғлаб, бўлубон гаҳ раққос,
Менмен ўзлук юкидин эмди халос,
Негаким қолмади нангу номим.

Сотмангиз зуҳду вараъ ғайрға деб,
Мунисосо юз урунг хайрға деб,
Келингиз дайр сори сайрға деб,
Эй Навоий, кирингиз дайрға деб,
Тақво аҳлиға стур пайғомим.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИҒА МУХАММАС

Субҳким, дайр аро тутдим ором,
Муғбача берди шароби гулфом,
Мен ичиб нашъасидин топғоч ком,
Бодадин жон иси қасб этти машом,
Гўиё лаълиға етмиш эди жом.

Кўруб ул ой бу ҳазин ахторишин,
Топғоч оллида туруб ёлборишин,
Қўймади борғали йўл бошқоришин,
Кўрмаган Хизр суйининг боришин,
Келу кўр оби ҳаётимға хиром.

Дилбарим юзи агар тун очилур,
Ҳусни маҳтоби жаҳонға ёйилур,
Они кўргон нечук эрконни билур,
Тўлун ойни недин эл васф қилур,
Ки мушобиҳдурур ул юзга тамом.

Келибон бори гарон бошима қўй,
Миннати жумла жаҳон бошима қўй,
Гарддин тожи каён бошима қўй,
Қадам, эй руҳи равон бошима қўй,
Негаким, руҳ бийик топти мақом.

Дилбарингким, ангадур жон аро ер,
Тиши таърифиди, Мунис, дур тер,
Лаби зикрида улусға жон бер,
Оғзи васфида Навоий сўз дер,
Мухтасар чунки эрур хайр калом.

ФУЗУЛИЙ ҒАЗАЛИҒА МУҲАММАС

Фалак шабгун кўнгул дудин намоён этдигумдандур,
Замин гулзор қон ёшим гулафшон этдигумдандур,
Жаҳонда шўри расволиғ фаровон этдигумдандур,
Паришон халқи олам оҳу афғон этдигумдандур,
Паришон ўлдуғум халқи паришон этдигумдандур.

Саропо ақли худройим гирифтори жунун ўлмоғ,
Дамодам чашми гирёним сиришки лолагун ўлмоғ,
Дили маҳзуним андуҳ ичра ҳар соат забун ўлмоғ,
Тани зоримда дарди ишқ кун-кундин фузун ўлмоғ,
Тани бедарда тадбир ила дармон этдигумдандур.

Етуб гар ҳолате ошиқ дўғар ёш ё эдар нола,
Сабаб таъсири файзи маъшуқ ўла ул ҳола,
Эшит бурҳоними тасдиқинг ўлмазса бу ақвола,
Кўзимким бағриминг қонин дўкар паргола-паргола,
Дамодам орзуйи лаъли жонон этдигумдандур.

Ҳачан афсус эдардим сиррими пўшида қилсайдим,
Ҳачан ҳасрат чекардим зоҳиран гул-гул очилсайдим,
Ҳачан заҳмат кўрардим даъвати орома келсайдим,
Ҳачан расво ўлурдим қон ютуб сабр эда билсайдим,
Маломат чекдигим беҳуда афғон этдигумдандур.

Жунун водилариға Хизри узлат гўстара оҳим,
На ҳамроҳим ўлуб Мунис киби ҳамрозу дилҳохим,
На бир одам кўруб ашким эшитур нолау оҳим,
Фузулий, ихтилоти мардуми оламдин икроҳим,
Паривашлар хаёлин муниси жон этдигумдандир.

ФУЗУЛИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Бир ўддир ишқ ким, сўзина нуқсон айламак ўлмаз,
Ул ўддан мушкилим чўхдирки, осон айламак ўлмаз,
Аламлар жондадирким, махфий, эй жон, айламак
ўлмаз,
Кўнгулда минг ғамим вордирки, пинҳон айламак
ўлмаз,
Бу ҳам бир ғамки, эл таъниндин афгон айламак ўлмаз.

Мубаддал гаҳ ўлур васла муҳаббат аҳли ҳижрони,
Бўлур гаҳ жамъият ушшоқнинг ҳоли паришони,
Иложи зоҳир ўлур киминг ўлса доғи пинҳони,
На мушкил дард ўлурса бўлунур оламда дармони,
На мушкил дарддир, ишқингки, дармон айламак ўлмаз,

Ғами ҳижрон дурур ушшоқа бир шиддатлу меҳнатким,
Анинг дафъина тадбир айламак ким, аҳли ҳиқмат
ким?!

Висола етмадин ўлмак ила бўлди саломатким,
Фано мулкина чўх азм этма, эй дил, чекма заҳматким,
Бу тадбир ила дафъи дарди ҳижрон айламак ўлмаз.

Кўнгул оғзинг уза лаълинг ўпар завқина мойилдир,
Дилар бир амри мавҳуми-ю билмамким, на қотилдир,
Кўзингким манъ идиб тиғи ғазаб-ла, ваҳ, на қотилдир,
Даҳонинг узра лаълинг истамиш дил дафъи мушкил-
дир,
Гўрунмаз ҳеч журми, йўқ ера қон айламак ўлмаз.

Сўзингдур заҳри қотил, ишқ элин ўлтурма, эй носих,
Насихатдин аламлар жонима еткурма, эй носих,
Дема ваъзу паришон хотирим синдурма, эй носих,
Сохин кўнглум йихарсан, панддин дам урма, эй носих,
Ҳавойи нафс ила бир мулки вайрон айламак ўлмаз.

Фигонким, ул сиҳи қад ёр келмак ихтиёр этмаз,
Қадам бошим уза қўймаз, тани хоким губор этмаз,
Бу шафқатлар била ман зори соҳиб эътибор этмаз,
Дуолар айларам бандин нега бир дам гузор этмаз
Не чора сеҳр ила сарви хиромон айламак ўлмаз.

Эрур Мунис кими ўлмоғ фано ишқ ичра мустаҳсан,
Вужудинг шамътак ёндирмадин ўлмаз кўнгул равшан,
Дагил сен рост ошиқ дутмаз эсанг тарки жону тан,
Фузулий, олами қайд ичра сен дам урма ишқиндан,
Камоли жаҳл ила даъвийи ирфон айламак ўлмаз.

АНДАЛИБ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Эй сарв киби қадди камолинг на бало хўб,
Эй гунчаи лаълинг уза болинг на бало хўб,
Эй Исои жонбахш мақолинг на бало хўб,
Эй рашки пари меҳри жамолинг на бало хўб,
Эй нилуфаридек қўша холинг на бало хўб.

То зулфинга пайванд бўлуб рингтаи имон,
Кофирлиг этибдур неча юз хайли мусулмон,
Бу зулмати куфр ичра қадинг соридин, эй жон,
Фикрингда бўлуб кўзларима жилва намоён,
Ҳар соату ҳар лаҳза хаёлинг на бало хўб.

Кўргач карамингдин ўлук ишқ аҳли нажотин,
Олуда қилиб ҳижлат ила шарму уётин,
Тарк айлади Исо шарафи анфоси сифотин
Лаълинг ғамидин ташлади Хизр оби ҳаётин,
Кавсар сувидек соф зулолинг на бало хўб.

Ғамзангдин эрур даҳр эли саргашта қуюндек,
Лаълинг уза хаттинг чиқиб ўт узра тутундек,
Ҳар ёнда ики кокилинг аммо ики тундек,
Эй ҳур юзунгнинг бири ой, бириси кундек,
Бу ою қуёш узра ҳилолинг на бало хўб.

Чоҳи зақанинг кўнглумадур маскани хўби,
Ҳам қошу кўзу юзу лабинг махзани хўби,
Ҳам жилваи рафторинг эрур хирмани хўби,
Бошдин-оёқингдур очилон гулшани хўби,
Сар то қадами тоза ниҳолинг на бало хўб.

Мажнундек ўлуб дашти фироқ ичра паришон,
Фарҳод киби доғи алам тоғида нолон,
Етган чоғи васлингга уруб кўксума мужгон,
Ўлтурса кўзунг, икки лабинг лек берур жон,
Жонбахшлигинг хўб, қитолинг на бало хўб.

Даҳр ичра биров сен киби олийнасаб эрмас,
Ҳар бебасар авсофини демак адаб эрмас,
Мунисга йўлунгда юрумак бесабаб эрмас,
Боқсам юзунга Андалибосо ажаб эрмас,
Фурқатзада бўлгонга висолинг на бало хўб.

МУСАДДАСЛАР

* * *

Не хуш жонон эрурсенким, жаҳон ишқинг харобидур,
Паривашлар боши маснадгаҳинг хоки жинонидур,
Юзунгда равзаи ризвон гулининг обутобидур,
Жамолингдин қуёшу ойға заррот изтиробидур,
Демон хуршеди рухсорин кўруб чарх офтобидур
Фалак илгига олғон бир варақ ҳуснинг китобидур.

Очиб кўнглум тўшуклар ҳар тараф ҳижрон хадангидин,
Тоғиб тори нишоти захмалар андуҳ чангидин,
Тузуб ҳар лаҳза оҳанги фиғон аҳволи тангидин,
Ҳазин нолишлар айлаб рост оҳи бедарангидин,
Наволар соз этиб фориг эмас ушшоқ чангидин,
Бу қонун бирла кўнглум маҳфили шавқинг рубобидур.

Кўнгулни панди бетаъсир бирла банд этиб бўлмас,
Жунун аҳлин дами дилгир бирла банд этиб бўлмас,
Ғаминг шўридасин тадбир бирла банд этиб бўлмас,
Асиринг ҳийлау тазвир бирла банд этиб бўлмас,
Гирифтoringни бу занжир бирла банд этиб бўлмас,
Вале тадбири ройинг қалқан зулфинг танобидур.

Фироқинг ичра ғам зулмотидин бир дам эмон эмин,
Кўрарда тийра ҳолим ўртанурлар кофиру мўъмин,
Бу зулмат ичра меҳнат кунжида ҳар тун бўлуб сокин,
Тилармен оразингни кулбам ичра жилвагар, лекин
Жамолинг офтобиға назар қилмоқ эмас мумкин,
Ки чун хуршед рухсор очса ўз нури ниқобидур.

Ғаминг саҳросида то бўлмишам мажнуни саргардон,
Фироқингдин ичимга тушмиш андоқ оташи сўзон,
Ки они бир нафас имкон эмастур асрамоқ пинҳон,
Чекармен бу жиҳатдин ўтлуғ оҳу шуълалиғ афғон,
Борур ҳижрон туни чарх узра оҳим учқуни ҳарён,
Ани эл фаҳм этарким, барқ, ё кўкнинг шиҳобидур.

* * *

Санга ул замонким эдим ошно,
Манга ваъда айлар эдинг борҳо,
Ки бегоналиғ зоҳир этмон санго,
Не бўлди ҳолимға боқмай қиё,
Бу дам қилғонингча қилурсен жафо,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Шабу рўз базмимға келмиш эдинг,
Менинг ҳар не ҳолимни билмиш эдинг,
Қилиб шод гул-гул очилмиш эдинг,
Фидо бўлғаним кўзга илмиш эдинг,
Вафодин баса ваъда қилмиш эдинг,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Бурун дўстлиғдин қилиб ваъда фош,
Менинг бирла бир ерда туздинг маош.
Бўлиб бу замон душмани дилхарош,
Бошимға урарсен ғазаб бирла тош,
Асар қилмас эмди санга оҳу ёш
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Рақибим била бода нўш айладинг,
Қилиб айш ҳар дам хурўш айладинг,
Алар ҳарна сўз деса гўш айладинг,
Манга ваъдани пардапўш айладинг,
Дегаҷ ҳолим ўзни хомуш айладинг,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Ёқиб танни андоқки машъал манга,
Жафо расмин этдинг муфассал манга,
Етар ҳар дам андуҳи акмал манга,
Фигонким, эмас мушкиле ҳал манга,
Булар эрдиму ваъданг аввал манга?!
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Ваъда айлаб унутдинг доғи,
Тариқи жафо азми тутдинг доғи,
Муҳаббат русумидин ўтдинг доғи,
Кўнгул суҳбатимдин совутдинг доғи,
Муродим ниҳолин қурутдинг доғи,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Вафо ваъдасин ошкор айладинг,
Ҳазин кўнглум андин шикор айладинг,
Яна бевафолиғ шиор айладинг,
Жафо расмини ихтиёр айладинг,
Мени кўргач охир фирор айладинг.
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Эдим ваъдау лутфдин комёб,
Топиб ўзни ҳар лаҳза ишратмаоб.
Чу етдим ҳузурингга қилдинг итоб,
Десам ҳар неча эмди ҳоли хароб,
Мингдин бирига эшитмон жавоб,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

Нигоро, бўлуб Муниси меҳрибон,
Жафо бирла кўп қилма бағримни қон,
Неким ваъда қилдинг вафо қил аён,
Неча топмайин марҳаматдин нишон,
Бу мазмунга тоқай бўлай таржимон,
Қани айлаган ваъданг, эй бевафо?

ҚАСИДАЛАР

БАҲОР

Муждаки, оҳуйи меҳр ҳутдин айлаб гузар,
Қилди ҳамал даштининг гулшани сабзин мақар.
Фавжи тароват келиб қилди сафоройлиқ,
Хайли бурудат бўлуб қойили «айнал-мафар».¹
Кундуз ўлуб мустазод мисраи тадриж ила,
Тун ғазали вазнидин кам-кам ўлуб мухтасар.
Ҳар неки найсон сочиб домани эҳсонидин,
Базли фуюзотиға шомил ўлуб баҳру бар.
Баъзи матарким нузул айлади дарё уза,
Нутфадек ўлди садаф парваришидин гуҳар.
Қайси гуҳарким, эрур ақл кўзи равшани,
Тожи салотин топиб нисбатидин зебу фар.
Ҳар неча эмторким тушти қуруғлуғ аро,
Дона кўкарди, ёғоч сабз бўлуб сарбасар.
Қилди насими баҳор субҳ киби чоки жайб,
Ғунча ниҳон сирриға ҳар дам ўлуб пардадар.
Булбули ошуфтани айлади ошуфтароқ
Гуллар ўлуб оташин чеҳра била жилвагар.
Сунбулу райҳон иси очти димоғи чаман,
Андин ўлуб мунфаил нофа била мушки тар.
Хўблар оғзи уза хол ила хатдек бўлуб,
Чашмалар атрофида сабза била нилуфар.
Тоғу биёбон аро бўлди чаман ошкор,
Равза гулистонидин ер юзи берди хабар.
Лаълу зумуррад териб сабзау гул боғ аро,
Минтақаи чархдек қилди мураассаъ камар.

¹ А й н а л - м а ф а р — қочиб жойи қаерда, қаёққа қочамиз.

Қўйди табойиъ сори юз тараби тозарў,
Бўлди замойир аро рафъи ғами кўҳна сар.
Сарв уза қумри солиб бўйниға тавқи нишот,
Гул уза булбул чекиб чаҳ-чаҳи ишратасар.
Моҳ жабинлар тутуб гўшаи гулшанда базм,
Бода қуёшдек юруб, давр қилиб жоми зар.
Васл аро ушшоққа етти масаррат, топиб
Хусн тамошосидин нашъаи файзи назар.
Топти раҳои жунун ҳалқаи занжиридин,
Телба кўнгуллар солиб олам аро шўру шар.
Борча ичиб нўши айш соғари наврўздин,
Нашъаи завқи тараб қилдилар афзун магар.
Менки фалак гардиши соғаридин нўш этиб,
Бодаи ёқут ранг ўрниға хуни жигар.
Ҳодиса афвожининг асру лагадкўбидин,
Жамятим кишвари бор эди зеру забар.
Жон аро ҳасрат ўти ўйла забона чекиб,
Ҳар шарари ҳирқати тарҳ қилиб бир сақар.
Ашки малолат оқиб дийдаи хунбордин,
Ер юзи баҳри бўлуб нашъасидин ҳар матар.
Ўйла кўнгул оҳлар шиддат ароким чекиб,
Елга варақдек бориб бу фалаки кинавар.
Бошима туфроқ сочиб кулфат илиги била,
Гард аро бўлмай падида хаста танимдин асар...

ИИД

Чун ёшурди шоҳиди хуршед рахшон талъатим,
Кўк ҳилоли ийдин кўргузди қоши ҳайъатин.
Ё битибдур ийд айни ҳалқасини мунфаил,
Сабт этар чоғда Аторид ийднинг таҳниятин.
Ё малойик рўза аҳлидек ибодат қилғали,
Чекдилар гардун уза меҳроби тоат суратин.
Ё намоз ичра рукуъ айларда зоҳир ажз ила,
Бори тоат ҳам қилибдур рўза аҳли қоматин.
Ё нишот аҳли тутарда равзаи шаҳри сиём,
Нисфи синмай қолди синдурғонда жоми ишратин.
Ё саманди шўх жавлон наълининг нақши эзур,
Шаҳсуворим сайр этарда ийдгаҳ ноҳиятин...
Бу сифат тардид аро қолди хаёли мудрика,
То камоҳий англагунча моҳи нав ҳаққиятин.
Сўнгра андин англабон бир-бир тўқуз гардун уза,
Сайри ҳисси босира тортиб ливойи нузҳатин.
Сабъан сайёрани айлаб тамошо, кўргузуб
Ҳам савобит жилвагоҳига ружуи рағбатин.
Ҳар биридин ўзгача ҳосил қилиб кому мурод,
Фош этиб олам гулистониға андин ражъатин.
Бу гулистон ичра элга фатҳ ўлуб боби тараб,
Мунзавийлар синдуруб очти тилисми узлатин.
Ийд асбобин муҳайё қилдилар ҳар хосу ом,
Айлоғоч ташхис нозирлар янги ой роятин.
Қилдилар ҳар соат ишрат аҳли оҳанги нишот,
Айлабон ораста ҳусн аҳли бирла суҳбатин.
Шаҳр бўлди гулшану саҳро юзи ҳам лолазор,
Баски ийд аҳли муҳайё қилди мажлис зийнатин.

Юзланиб ҳар лаҳза шоирларга файзи инбисот,
Тоza қилди ҳар бири бир назм бирла фикратин.
Мен доғи ул жумладек филжумла табъим очилиб,
Гулшани фикримда кўргуздим Эрам хосиятин.
Журъате айлаб Навоийга татаббуъ айладим,
Сафҳа узра хома сурдим истаб онинг ҳимматин.
Матлае қилдим хаёл ул навъким фикр айлаган
Фаҳм қилгуси назокат ичра онинг диққатин.

Эй қошинг меҳроби тарҳ айлаб янги ой ҳайъатин,
Вақф анга қилмиш малойик хайли нақди тоатин.
Чун бу матлаъ фикрига топти хаёлим ихтисос.
Кўнглума солди ҳавас бу навъ даъвий нахватин.
Ким киши бўлғаймуким, деса бу матлаъга жавоб,
Кўргузуб арзи балогат ичра табъи ҳиддатин.
Бу хаёл ичра эдим ногаҳ Аторид хандазан
Байтулэхзонумга еткурди қудуми нузҳатин
Турдимү арз айладим матлаънию даъвини ҳам,
Истимоъ этгач бу янглиғ чекти маъни суратин:
«Ким кўнгул гулзоридин хошоки нахватни орит,
Кўпдурур оламда сайр этган маъони жаннатин...»

ЭРУР ЧАРХ БЕРАҲМ

Эрур чарх бир турфа бераҳму қотил,
Ки осмиш қилич моҳи навдин ҳамоил.
Шафақ демаким, меҳр қони тўкулмиш—
Қўмар чоғда ерга қилиб ним бисмил.
Бу мотамда кундуз юзин айлабон зард,
Анга тундин этмиш қаро кийз саробил,
Қавокиб дема, тун шабистони ичра,
Жафо шуъласидин ёқибдур машоил.
Анга зулми етмас яқо чокиға субҳ,
Очар нега тун панжасидин аномил.
Тўкар не учун абр ашки фаровон,
Чекар не учун раъд фарёди ҳойил.
Анинг оллида илмдин жаҳл хушроқ,
Анинг оллида ҳақдин ортуқси ботил.
Сатарвин вафо бирла меҳр айламакдин.
Вале кинаву фитна ҳамлиға ҳомил.
Ангаким берур давлату иззу иқбол,
Узоқға етурмас қилур тез зойил.
Биров топса ёри паризодига қурб,
Бўлур дев хайлидек ўртада ҳойил.
Чучутса биров комини ком нўши,
Қуяр жоми айшиға заҳри ҳалоҳил.
Ҳамиша улус инкисориға жоҳид,
Ҳамиша халойиқ шикастиға шоғил.
Хусусан кишиким эрур аҳли дониш,
Анга зулмини айлар ортуқси шомил.
Жафо айламакликда тақсир қилмас,
Хирад ичра ҳар кимниким топти комил.

Мунинг бирла бас қилмайин зулму озор,
Қилур мубталойи нифоқе арозил.
Улум ичра гар рифъате топса олим,
Қилур хор, балким гирифтори жоқил.
Қаю ерда бўлса гуруҳи аолий
Анинг қаҳри бирла залили асофил.
Бўлуб назм эли дафтаридек паришон,
Муқаффал аларға жамии мадохил.
На шеър иртифое топадур, на шоир,
На фазл эътиборе топадур, на фозил.
Хусус улки бечора мадҳ боғлаб,
Агар мунъиме базмиға бўлса дохил,
Сила ўрниға кўргузуб юз тамасхур,
Ани муҳзал айлар, арозилни ҳозил.
Бу янглиғ жафосига йўқ ҳадду ғоят,
Замони анинг кинидин бўлма ғофил...
Фалак шиквасига туганмак на мумкин,
Агар шарҳиға тортсанг хома юз йил.

ЧАРОҒИ НОЛА

Туники зулмату кулфатдин ўлди тийра нигоҳ,
Чароғи нола ёқар кулбам ичра шуълаи оҳ.
Замона боғламиш абвоби комим андоқким,
Кўз очсам ашк бўлур садди раҳгузори нигоҳ.
Насибам ўлди бу боғ ичра талх ком ўлмоқ,
Ки тухми найшакар экдум, кўкарди заҳри гиёҳ.
Нечук чиқай барру баҳри балову ғамдинким,
Манга на пойи тараддуд дурур, на дасти шиноҳ.
Вужудим оҳи жаҳонсўз бирла кул бўлди,
Ки барқ оллида ёнмай қолурму хирмани коҳ.
Қиём кўргузиб эрдим нағу хасоратға,
Ки чарх айлади юз минг балони бод афзоҳ.
Ҳусул комиға дасти тасарруфим етмас,
Зи баски қилди ани номуродлиғ кўтоҳ.
Ҳунар дўкониға терсам агар матои нафс
Қилур касод ила савдойи айбжўй табоҳ.
Аларки саъйим ила қилди тезлик ҳосил,
Йўлумда тиг чекар нечукки санги фароҳ.
Суҳайли парваришимдин аларки топти ранг,
Баҳойи гавҳари қадримни қилди хоки сиёҳ.
Ғамимға йиғлағудек йўқ кишим бағайри сиришк,
Куярга дардим учун ғамгусор йўқ жуз оҳ.
Санову мадҳим этар элга алсина тутулуб,
Изову қубҳим этар элга очилиб афвоҳ.
На ғамгусорлиғ айларга бор табъ писанд,
На дардмандлик айларга мунису дилхоҳ.
Мен асири балоға замона ғам едурур,
Нечукки ҳабс элига ёри ғамгусори равоҳ.

Жаҳон улусга беҳишти нишот ўлуб, менга вайл,
Бу ибтилога сабаб билмадим эрур на гуноҳ.
Хаводис ўқларини баски отти чарх менга,
Дили низорим ўлубдур тўла нечукки шикоҳ.
Топилмади манга якранглик замон элидин,
Нечукки айламишам сайри олами ашбоҳ.
Манга на журъати сайёдлик бу давр ароким,
Олур шикорини шери нар оғзидин рўбоҳ.
Гаҳи кўнгул киби ошуфтагардман, гаҳ зор.
На йўллар ичра мени солди толеи гумроҳ.
Не навъ шикватароз ўлмайин фалак қўлидин,
Ки дунга ком расондур, ариза жонкоҳ.
Гаҳи мени солибон тангнойи ҳодисага.
Нечукки айлади Юсуфни банди меҳнати чоҳ.
Гаҳи масолиҳи дунё учун қилиб муҳтож.
Аларғаким эди номардликда ўйлаки доҳ.
Агар нуҳусатидин чиқса ахтари бахтим,
Ва гар адоватидин чарх айласа икроҳ.
Ман ул ҳарифдурурманки назм жавҳарини
Сочарда килким очар панжаи меҳр лаъл кулоҳ.
Фалак фазосига сурсам ҳаёл якронин,
Қилур тавозиима моҳи нав қадини дутоҳ.
Ҳазалларимни ўқур Зухра кўргузуб оҳанг,
Тутар Аторид анга гўшу ҳуши истинқоҳ,
Баҳори табъим очарда гули назокат ранг,
Қилур беҳишт гулистони андин истинқоҳ...
Ҳунар мисоли тутарлар азиз бўлса аён,
Ишимда шойибаи айбу саҳвдин ногоҳ.
Ва лек толеи манҳуси номусоиддин,
Эмас турур ҳунарим ҳам улусга хотирхоҳ
Бале, замона тақозосидин ҳамиша эрур
Фазилат аҳли асири жафойи аҳли сафоҳ.
Ҳануз аҳли ҳунар боши узра солгон эмас,
Зилоли роҳати жовид бу яшил хиргоҳ.
Жаҳон сифла навозу сипеҳр дунпарвар.
Не навъ бахти гаронхобима қилур инбоҳ.
Фалакки душмани жондур, на дўстлик истай,
Чаман тароватини зоҳир этмас оташгоҳ...

ҶИТЪАЛАР

1

Улуғин тутмаса азиз кичик,
Хор бўлса улуғ кичикка нетонг.
Игна еткурди тўнға чун озор,
Андин ўлди бошу оёғи ялонг.

2

Гарчи зоҳирда барча дўстдурур,
Бўлма эминки, душманним йўқдурур.
Яхши қилсанг назар жаҳон элига
Жонингга хасм дўстинг-ўқдурур.

3

Тутма бадгў бирла суҳбатким, ёмон сўз заҳридин,
Неши занбўри киби ҳар дам берур озорлар.
Ким яқинроқ борса итга урмогидин инжитур,
Балки тишлаб жисмин афгору тўнин мурдорлар.

4

Ангаким масти жоми давлатдур,
Қон ичарда фақирлар на хабар.
Оре уйқуға боргон англамағай,
Уйқусизларға ҳар на бўлса агар.

5

Эл айби ниҳониға недур пардадар ўлмоқ,
Ким айламак ўз айбинг эрур халқға урэн.
То айламасанг ўзгалар асрорини изҳор,
Ғаммоз демаклик сенинг отингни не имкон.

РУБОИЙЛАР

1

Инсондин ўзунгга ошно қилма талаб,
Жон фарқиға шамшири бало қилма талаб,
Мақбуллик истасанг бўлурсен мардуд,
Қоч жавру жафосидин, вафо қилма талаб.

2

То билди менга меҳр этар ул моҳ, рақиб,
Оҳимга менинг бўлди сабаб оҳ, рақиб
Ёраб, менга комимча насиб айла висол,
Маҳжур бўлуб ўйлаки дилхоҳ, рақиб.

3

Мунис, талаб эт камол — эурсен чу йигит,
Ким яхшидур этса фазл учун қайғу йигит.
Ўқ қилгон ишин ё қила билмас ҳаргиз,
Қарилар ила баробар ўлгайму йигит.

4

Эй ҳуснинг олиб кўнгулдин орому сабот,
В-эй лаълинг ўлуб боиси тарвиҳи ҳаёт,
Не бўлди етушсанг бошима Хизр киби,
Сенсиз менгадур ҳаёти жовид мамот.

5

Ҳарчанд берур лаззати саршор қадаҳ,
Юз нашъа қилиб жонга падидор қадаҳ,
Бир дамки ичар ёр ила агёр қадаҳ,
Макруҳ кўрунур менга бисёр қадаҳ.

6

Совуқ юзунги совутма, эй зоҳиди ях,
Ишқ аҳлига таъна бирла кўп урма занаҳ,
Сўзунгни бас эт, айлама изҳори азоб,
Йиғ маърақани, қилма намоён дўзах.

7

Ҳар дамки хаёлингни қилурман, эй шўҳ,
Уммиди висолингни қилурман, эй шўҳ,
Ўлган танима равон кирар ширин жон,
Чун ёди зулолингни қилурман, эй шўҳ.

8

Ёраб, ману ёримни қилиб айш ила шод,
Агёр тасаллутидин этгил озод.
Ошиқ била маъшуқ топиб кому мурод,
Кўрсун руқабо сипеҳри дундин бедод.

9

Ҳар неки кўнгул айлади жонон била аҳд,
Жонон тил учи бирла, кўнгул жон била аҳд,
Кўнглумга анинг кўнгли агар бўлмас эса,
Не фойдадур ваъдаву паймон била аҳд.

10

Шоҳо, фуқароки муниси ғамдурлар,
Бедордилу кўзлари пурнамдурлар,
Зинҳор аларни қилмағил озурда,
Оташ даму барҳамзани оламдурлар.

11

Ҳар кимки эрур сифлау хиссатпарвар,
Бўлма анга дўст, жонини ҳам берса агар.
Охир сени онинг била қилмай қўймас
Бир кун душман муҳаббати сийму зар.

12

Кўнглум ўтидин сипеҳри хазро ёнадур,
Оҳим тафидин боли малак чургонадур,
Ўт ичра самандарки топар эрди ҳаёт,
Кўр шгуълаи ишқимда нечук ўртонадур.

13

Сўз ичра Навоийки жаҳонгирдурур,
Мунисға маоний йўлида пирдурур,
Йўқ ғайрият андин ўзгаким айтурлор:
— Бу Шермуҳаммад, ул Алишердурур.

14

Эй нафс, бўлуб иззат эшиги мадрус,
Бўлсанг не ажаб мазаллат ичра маҳбус,
Ҳар дунға қилиб нисор иззат гуҳарин,
Бисёр тўкарсен обрўю номус.

15

Мунис, менгадур дамеки жонон мунис,
Бахтимдек ўлур сипеҳри гардон мунис,
Чун борди қошимдин эҳтироз айлаб ёр
Не толеъ эрур манга, не даврон мунис.

16

Эй соқий, олиб кел менга бир соғари нўш,
То сипқорибон они қилай тарки ҳуш,
Ким ақл бериб ҳамиша кўнглумга халал,
Қўймас ани мажнун киби айларга хуруш.

17

Ул навъ совуқ бўлди мушаддад бу қиш,
Тутғоч отин эл огзида тил бўлғуси тиш,
Албатта паямбар сўзидек рост билинг,
Ҳар ким деса, дўзах ўти муз бўлгон эмиш.

18

Эйким, сенга стмушдур улуғлиқ сори ёш,
Ёшлар била тутма суҳбату қилма маош,
Гар бу ўгутимни тутмасанг маҳзал ўлуб,
Ерсен бошинга ёшлар илгиндин тош.

19

Васл аҳлига бўлмасун фироқе воқеъ,
Ҳажр аҳлининг оҳу интизори зоеъ,
Бўлсун ўзи мамнуъ тараб базмидин,
Ишқ аҳлига улки васлдиндур монёъ.

20

Мен кимман айламак иноятни тамаъ?!
Яъни сендин бирор китобатни тамаъ
Қилмоқ менга мунча басдурур гоҳ-гоҳи,
Мунис бандам, деган ҳикоятни тамаъ.

21

Фарёдки, топмадим жаҳон ичра фароғ,
Гаҳ шаҳр ватан бўлуб, гаҳи води-ю тоғ,
Не ёр мени айлади, не дўст сўроғ,
Бал кўнглама солдилар унутмоқ била доғ.

22

Сен дур сочибон сўзунгдин андоққи садаф,
Дахл аҳли қошида йўқ анга қадри хазаф,
Доно ҳаргиз қилмади нодон била баҳс,
Хомуш бўлу ҳасудға бўлма тараф.

23

Мунисдуру ихтиёр ила хор ўлмоқ,
Куч бирла мазаллатга сазовор ўлмоқ,
Озодалиғ оромгаҳидин рам этиб,
Ҳар дунга мулозим ила ёр ўлмоқ.

24

Сендин тамаим эди сарафроз ўлмоқ,
Абноий замона ичра мумтоз ўлмоқ,
Фарёдки, ҳосил айладим охири кор,
Афкандаю хорлиқга дамсоз ўлмоқ.

25

Гаҳ ақл ўлдинг, гаҳи жунунлиғ қилдинг,
Фикри шарафу хаёли дунлиғ қилдинг,
Ҳар ишга қўл урдинг забунлиғ қилдинг,
Мунис, охир буқаламунлиғ қилдинг.

26

Мен зорға базмингиз аро жой беринг,
Инъом била жоми дилосой беринг,
Яъники хуморимни ёзорға ҳар дам,
Лутфе қилибон коса тўла чой беринг.

27

Эй дўст, тани зорим аро жоним эдинг,
Иқлими муҳаббат уза султоним эдинг,
Хуш келдингу жонимда нишиман қилдинг,
Хуш борки, баса азиз меҳмоним эдинг.

28

Қўзғолди бу кун жаҳонда ҳар ён тўпалон,
Эл кўнглини айлади паришон тўпалон,
Гўё менинг оҳим елидин топти мадад,
Бўлмоқ бу сифат, йўқса не имкон тўпалон.

29

Ёраб, тилима каломи хуш жорий қил,
Маъни гуҳарини килким исори қил,
Ҳар сўзки саҳифа узра таҳрир этсам,
Кўрган киши кўнглини гирифтори қил.

30

Пурбарқмену гияҳға тегмас зарарим,
Пурраъдмену қулоқға етмас хабарим,
Пурашкмену этак тар ўлмас мендин,
Пуроҳмену кўнгулни бузмас асарим.

31

То кўзни ёрутти чеҳра очиб моҳим,
Чун олди кўнгулни сарв қади дилхоҳим,
Шоми ғам ародур ахтар афшон ашким,
Тоқи фалак остида сутундур оҳим.

32

Лаълинг ғамидин ўйлаки гирён бўлдим,
Бағрим оқибон бошдин-оёқ қон бўлдим,
Дил жамъ эдим васл аро оғзингни ўпуб,
Зулфинг ҳижронидин паришон бўлдим.

33

Келдим сенга жонимни нисор этмак учун,
Олдингда ўлумни ихтиёр этмак учун,
Жисмимни йўлингда хоксор этмак учун,
Яъни ғами ҳажрдин фирор этмак учун.

34

Бу қишки эрур ер юзи кўзгу музидин,
Бир васфини ақл эта олмас юзидин,
Иссиғ кунидин шаммае изҳор этсам:
Совуқроқ эрур зоҳиди нодон юзидин.

35

Ёраб, мени мубталои ҳижрон қилма,
Дарду ғам аро ишимни афғон қилма,
Мен зорни қаҳр бирла гирён қилма,
Ағёрни меҳр бирла хандон қилма.

36

Раҳм этмади ул кофири худрой, нетай,
Ҳолимға даме қилмади парвой, нетай,
Улдурди мени қаҳр ила, қилмади лутф.
Эй вой, нетай, вой нетай, вой нетай!

37

Бу тунки, ул ой васли муяссар бўлди,
Шамъи руҳидин базм мунаввар бўлди,
Дилкаш сўзи мутриби хуш илҳон бўлубон,
Лаъли суйи бода, оғзи соғар бўлди.

38

Даври фалак этти ишқ аро зор мени,
Даврон эли таънаси дилафгор мени,
Мазлумға марҳамат агар эрса савоб,
Машмули иноёт қил, эй ёр, мени.

ТУЮҒЛАР

1

Юзин очғоч мисоли ойина,
Айлади чарх таънаи ойина,
Анга дедим, вафони ойин қил,
Деди майл айлабон, бу ойина.

2

Ҳар неча ўқингга оғу ёқиб от,
Қилғуси дафъ ани ғам тарёқи бот,
Гарчи шомим тийрадур бошим уза,
Сур дами турноқидин ўт ёқиб от.

3

Мени васлинг йўлига бир ёндур,
Душманним ғам ўтига бирёндур,
Раҳм ушшоқ аро бу хастағаким,
Бир тарафдур, алар, бу бир ёндур.

4

Дўстлар меҳмонлиғ этса борингиз,
Сина жон уйига ундаб борингиз,
Эй бало хайли, манга қилманг ғулу,
Борингиз аҳли жаҳонга борингиз.

5

Англа, кўнглум ишқбоз ори эрур,
Балки кўнглум ишқ бозори эрур.
Ошиқ эрсанг шодлиғдин уз тамаъ,
Зор кўнглум ишқ бозори эрур.

6

Рахши ҳиммат мен тутуб маҳкам ёлин,
Ёр изидин ет, карам қил, деб ёлин,
Йўқу боримни ёқиб кул айлади,
Ишқ ўтидин кўкка чирмошғон ёлин.

7

Тиғ ила не ҳожат ўлтурмак ани,
Даҳр элин хар сори гар боқса қиё,
Дарду ғам чектим хумор ичра баса,
Эмди аҳволимға бир боқ, соқиё.

8

Мунисо, тўлмай йигирма етти ёш,
Ваҳ, йигирма етти узра етти ёш,
Ёш киби машғуллик қилмоқ недур,
Ҳар қачонким суҳбатингга етти ёш.

ЧИСТОН

Базм аро турфа лубате кўрдум,
Бошда ўт, оғзидин чиқорур дуд.

Чунки ўт бошига бўлур ҳомил,
Қорнидин қаҳқаҳа бўлур мавлуд.

Оғзи икки дурур, бири минқор,
Лек минқори нашъа бахши рунуд.

Дами аччиғ, вале топилмаса эл,
Жони ширин бериб қилур мавжуд.

Ҳам қилур талхком, ҳам нафсин,
Ҳам йиқар ҳушини қилиб мафқуд.

Дину дунёгадур зиёни яқин,
Иштиғолида йўқ камоли суд.

Турфаким мунча кўп зиёни била,
Барча оламға бордурур мақсуд.

Бўлса ҳар ерда ул бўлур анга жамъ
Хоҳ ғамгину хоҳ эрур хушнуд.

(Чилим)

САВОДИ ТАЪЛИМ

ҲУСНИ ХАТ ТАЪЛИМ БЕРГАН УСТОЗИ ҲАҚИДА¹

Мунис, адаб иқтисоси бирла,
Сур хома биров дуоси бирла,
Ким ахтари бурждин эрур ул,
Сайёри раҳи яқин эрур ул.
Мавлоий жамии аҳли идрок,
Фархонда жамоли арсаи хок,
Фармонбари ҳукми ҳазрати ҳақ,
Огоҳи рамузи ҳикмати ҳақ.
Ҳар илмда жомиул-фазойил,
Ҳар ҳукмда воқифул-масойил.
Мажмуи улум ичида маълум,
Қозийи баланд рутба махзум.
Муҳри шараф ичра меҳри рахшон,
Онсиз хат ўлуб саводи бутлон.
Ҳам маҳкамаси сипеҳр тимсол,
Ҳам маснад анга бисоти иқбол.
Ҳукми аро расми адл возиҳ,
Адли аро ҳукми шаръ лойиҳ.
Илм ичра адили Ибн Ҳожиб,
Илм аҳлига эҳтироми вожиб.
Фиқҳ ичра камоли андин афзун,
Ким демак эрур гумондин афзун.
Хаттидин ўлуб хужаста таълим,
Таълим фани хатиға таслим.
Шарманда хати сабз хатлар,
Хол офати хаттида нуқатлар.

¹ Сарлавҳалар биз томондан қўйилди (*тўпловчи*).

Таълим берур на бир рақамдин,
Хат ёзмоқ иши ети қаламдин.
Ёлғиз на буларки, ҳар фазойил,
Ғўзисидур ўйлаким хасойил.
Ахлоқи ҳамида вақфи зоти,
Ҳар халқ аро ёзилиб сифоти.
Юз шукрки, толиим бўлуб ром.
Шогирдлигида топмишам ком.
Хатким, менга ҳақ иноятидур,
Ҳазрат карами шарофатидур.
То хат асари варақда пайдо,
То олам аро варақ ҳувайдо.
Бўлсун варақи бақо ҳаёти,
Жовид ёзилсун анда оти.

РИСОЛАНИ ЁЗИШДАН МАҚСАД

Кўп муддат эрди гуруҳи муштоқ,
Таълим суманбарига ушшоқ,
Машқ этмак ишида хат битарга,
Таълим вуқуфига етарга
Айлар эди хизматим аро пўй,
Дилреш ўлуб ўйлаким қалам мўй,
Мен ҳам нечаким хатим хат эрмас,
Бал қоида мистарига кирмас,
Маъюс эта олмайин аларни,
Хирмон аро солмайин аларни,
Билганча суруб қаламни ҳар ён,
Таълим ишин айлар эрдим осон.
Лекин кўнгул ичра эрди бу ком,
Қилсам рақами улуми арқом.
Андин талаб аҳли бўлса маҳзуз,
Таълим фанин қилурда маҳфуз,
То илгима тушти бир рисола
Хат қоидаси ойига ҳола.
Ҳиммат камарин белимга боғлаб,
Назм айлағали ўзумни чоғлаб.
Бердим қаламим отига маҳмиз,
Майдони варақ уза суруб тез,
Ёраб, бу отимни ланг қилма,
Гумроҳи раҳи даранг қилма,
Шахроҳи мақосидим есри сур,
Сарманзили интиҳоға еткур.

ҚАЛАМ ҲАҚИДА

Эй аҳли қаламлиқ этган исбот,
Лозимдурур айласанг мубоҳот,
Ким келди қалам хужаста авсоф,
Ҳар нечаки васф ўлур эмас лоф...
Ким дедилар аҳли маъни они,
Жон ўртасида «алиф» нишони.
Зебо қамишини найшакар бил,
Нўгида анинг шакар самар бил.
Ҳарфидин оқиб шароби маъни,
Эл андин эрур хароби маъни.
Сҳанги саририким равондур,
Гулбонги амодили жинондур.
Шаҳлар ёшурун ишига маҳрам,
Шаҳларга ривож бергучи ҳам.
Илм аҳли насиби андин афзун,
Жаҳл аҳли анинг ғамида маҳзун.
Олам иши интизоми андин,
Олам элининг низоми андин.
Ул бўлмаса бўлмағай китобат,
Бу бўлмаса қолмағай ҳикоят...

ХАТ ҲАҚИДА

Хатдур асбоби тароши хома,
Зийнат бахши узори нома.
Сўз махзанининг нишонаси ҳам,
Маъни дурининг хазонаси ҳам.
Ҳар сўзки, кўнгулдин ўлди мавжуд,
Хат бўлмаса, бўлғай эрди нобуд...
Хат айлар ўз аҳлини мукаррам,
Хаттиға чекиб улусни ҳар дам.
Хатдан мақсуд эрур хати хўб,
Таълим қавоиди била жўб.
Анбардин ўлуб анга мураккаб,
Кун олтунидин вале музаҳҳаб.
Ҳар бир алифи ливойи уммид,
Ҳар бир кашиши ҳаёти жовид.
Ҳар доманаси ҳилоли абру,
Ҳар нуқтаси шоҳвор луълу.
Ҳар ҳарфки, анда жилвагардур,
Авроқ юзига зебу фардур.

Ҳар сатрки, сарвдек чекиб қад,
Шамшод уётиға бериб мад.
Мундоғ хат эрур калиди арзоқ,
Ҳам котибига очуқдур учмоқ...

ХАТ ЁЗИШ АСБОБЛАРИ ВА ЁЗИШГА
ТАЙЕРГАРЛИК ҲАҚИДА

Эй хат ҳавасин падида қилгон,
Яхши битимақ умид қилгон,
Саъйинг чу битарга бўлди жозим,
Асбобини билмақ ўлди лозим,
Ким бўлмаса жамъ борча асбоб,
Ошуфта чу нол кўргасен тоб.
Ҳар нечаки жустужўй қилсанг,
Мақсуд уза гуфтугўй қилсанг,
Мақсуд иши ғайри воқеъ ўлгай.
Жаҳдинг талаб ичра зоеъ ўлгай.
Бас билмаги бўйла бўлди вожиб,
Тақрири эрур манга муносиб.
Бир-бир қилайин борини таъйин,
Ҳар қайси ишини доғи талқин.
Ҳозир бўлу истимоъ қилғил,
Азми раҳи интифоъ қилғил.
Эйким хати хўб эрур талошинг,
Бўлсун бу сифат қаламтарошинг,
Ким асру итик нечукки поку,
Найни қалам этсун ўйлаким мў.
Нозик қалам ичра айлонурдек,
Комингча йўнарни қозгонурдек.
Юпқа шақ ойирмоқ ичра марғуб,
Нўги қаламингни ёргудек жўб.
Гар мундоқ эмас қаламтарошинг,
Йўнмоқ аро танг ўлур маошинг.
Вар яхши йўнулмаса қаламлар,
Шак йўққи, ёмон тушар рақамлар.
Гар софу латиф эса қаламқат,
Яхшидурур этгали қалам қат.
Дандони латифу шохи софий,
Қат қилғали бордур асру кофий.
Рухсат бу дегандин ўзга ашъё,
Гар бўлса зарур вақти пайдо.
Бўлсун қаламинг латифу рангин,
Оқу қизилу қарову сангин.

Оқи бұлбон сарыгга мойил,
 Бұлсун қораси қизилға дохил.
 Сахт ўлсуну, пухта барча ақлом,
 Яъники бўш ўлмасун яна хом.
 Асру қарову оқ ўлмасун кўп,
 Бисёр ингичгаву йўғун кўп.
 Бўлса сўнгида бўғун нишони,
 Қўймаки рақамгадур зиёни.
 Ё синса қалам қилиб хасосат,
 Пайванд ани этма, бордур офат.
 Ё қисқариб ўлса тўрт бармоқ,
 Макруҳ дедилар они мутлоқ.
 Ҳар хомаки йўнмоқ эрсанг, эй ёр,
 Бир мартаба даврини ўра тор.
 Кўр ул ип узунлигин саросар,
 Йўнғил узунин анга баробар.
 Мағзини олурда ков-ков эт,
 Арзи сори ков бирла нов эт.
 Шақ ур, вале эътидол бирла,
 Тадқиқи аро хаёл бирла.
 Қат урмоқ анингдек айлагил соз,
 Берсун қаламу қалам қат овоз.
 Шарти қати хўбким қиёдур,
 Дилкашлиги эътидол ародур.
 Чун хома йўнулди имтиҳон қил,
 Нуқта қўюб имтиҳон аён қил.
 Гар бўлса мураббау музаллаъ,
 Ёзғилки, хатинг тушар мурассаъ.
 Йўқса яна йўнмоқ ихтиёр эт,
 Йўнғоч яна имтиҳон шиор эт.

ҲУСНИ ХАТ ТАЪЛИМИ

Мунис, қаламингни хат сари сур,
 Қил тарки даранг, илгари сур.
 Таълим ниҳонин ошкор эт,
 Нуқта била ўлчамак шиор эт.
 Бир-бир бори ҳарфга рақам сур,
 Таълимини бошқа-бошқа билгур.
 Ул қавмки хатга эрди возеъ,
 Бу нукта алардан ўлди воқеъ.
 Тули «алиф» уч нуқтадур, аммо,
 Ул хома биланки қилдинг иншо.
 Арзи доғи сулси нуқта бўлғай.

Бешу ками бегумон бузулғай.
 Онда ҳаракоту ҳамза пайдо,
 Лекин батариқи рамзу имо.
 Ул навъки гар бўлур нигунсор
 Бўлғай яна ул «алиф» намудор.
 Бир нуқтача басдур аввали «бо»,
 Лекин танида хилоф пайдо.
 Баъзи сўзи олти нуқтача хўб,
 Баъзи деди етти нуқтадур хўб.
 Устоддин ўлди доғи масмуъ,
 Ким тўққузи бордур асру матбуъ.
 Лекин бу фақир муддаоси
 Олти нуқтау тўқуз ароси.
 Бир навъ қадиға хам етушсун,
 Андак таниға шикаст тушсун,
 «Жим» аввалидур «ре» нигуни,
 Пайвастаи «нун»и вожгуни.
 Баъзи дедилар бидояти «жим»
 Таълим аро икки нуқтау ним.
 Қил доманасини ўйла марқум,
 Бўлсун ичи байзавор маълум.
 Бир нуқтани «ро»ға мутгасил қил,
 Куттоб қошида «дол» ани бил.
 «Ро» қомати икки нуқта, аммо
 Боши бийик эрмас ўйлаким «зо».
 «Зо» уч нуқтау лек саркаш,
 Қилса бўлур они қушға ўхшаш.
 Дандонаи аввали сари «син»
 Бир нуқта баробар ўлди таъйин.
 Иккинчисин айлагил кушода,
 Ул навъки нуқтадин зиёда.
 Аммо тани «син»дур ўйлаким «нун»
 «Нун» зикри эрур бу ерда матъун.
 «Шин» маддини етти нуқта бил биғ,
 Аммо каж эрур биайниҳи тиг.
 Кажлик анга ул қадар муқаддар,
 Ҳар ён алифи тушар баробар.
 Зеҳдек анга чексанг ар хати соф,
 Бўлғай гўё камони наддоф.
 Гар табъинга етмаса малоли,
 Мунисдин эшит яна мисоли.
 Устида агар чекилса чап «шин»
 Бўлғай ичи шакли кишти ойн.

Ул шаклда ёзгил аввали «сод»,
 Бўлсун яна «сод» акси бунёд.
 Баъзи деди «сод» бошин андоқ,
 Қим шаклдадур нечукки чақмоқ.
 «То» зикрида деди баъзи устод,
 Зебо алифи-ю, аввали «сод».
 Бу нуқтага мен қилурман инкор,
 «Сод» ости эрур сатбар бисёр.
 Таълим будур, қилурман имо
 «Ро» фавқида тутса ер нигун «ро».
 Тутса алиф устида нишиман
 Минган кишидек саманди тавсан.
 Бир нуқта «алиф»нинг иттисоли,
 То «ре» сўнгиким бор эрди холи.
 «Зо» йики бу ерда бўлди мазкур
 Дилкашроқ эрур гар ўлса мақсур.
 «Айн» аввалининг будур баёни,
 «Сод» аввали қилса бўлғай они.
 Деди яна устои моҳир
 Айлар ани тўрт нуқта зоҳир.
 Баъзи ани бўйла айлади фош:
 Бир нуқтаи хатти ўйлаким қош.
 Ул нуқтаки «айн»га эрур зам,
 Қил ташқари кунжин андаки кам.
 Кўр ҳалқаи «айн» ҳалқаи «жим».
 Бир шаклда ёзди аҳли таълим.
 Таълим аро келди ҳайъати «фо»,
 Бир нуқтаи мустадиру бир «бо».
 Ул нуқтаки зикр бўлди авзаҳ.
 Ёрим нуқта ила қил мусаттаҳ.
 «Қоф» аввали «фо» бошига монанд,
 «Нун» ҳалқасига валеқ пайванд.
 «Қоф» ўлдурур, эй ҳабиби дилбанд,
 «Бо» аввалидур «алиф»га пайванд.
 Сари «ко»ки «алиф» ягона узра,
 Сончилгон ўқи нишона узра.
 Эрмас қади тўрт нуқтадин кам,
 Беш бўлса доғи эмастурур ғам.
 «Кофи» яна ўзга навъ эмишдур,
 «Бо» ўрнига уч нуқат кашишдур.
 Бу «коф»ки зикри топти таъхир,
 Машқ ичра муқаддам ўлди таҳрир.
 Гар «лом»ни истасанг мураттаб,

«Нун» бирла «алифни» қил мураккаб.
 Лекин «алифи» тавил бўлсун,
 То тўрт нуқат адил бўлсун,
 Ҳаллоли рамузи фанни таълим,
 Бир нуқта ёзибдур афсари «мим».
 Аммо икки нуқта гарданидур,
 Авжи тул бинойи доманидур.
 Баъзи деди бир ўрун «алиф»дур,
 Ким тўрт нуқтага муттасифдур.
 «Нун» олти нуқатдур, эй қариндош,
 Икки оёқ, икки тан, ики бош.
 Уч нуқтадур икки лаб ароси,
 Ул навъки умқининг биноси.
 Қўйсанг оёқиға афсари «жим»,
 Қилгуси зуҳур пайкари «жим».
 «Вов» аввали нуқта, охири «ро»,
 Бордур нуқати мусаллас аммо.
 Мунис бу амалгадур баруманд,
 «Вов» аввали «фо» бошиға монанд.
 Бир нуқтани «ҳо»ға айла афсар,
 Ёз ниш ила ҳалқаи мудаввар.
 Қил ҳалқа таҳин сатбар камроқ,
 Нуқта сори ҳалқаға бер илсоқ.
 «Ло» аввали бир «алиф» таҳи «ро»,
 Сўнгра яна бир «алиф» қил иншо.
 Қил ўйла «алиф»ларин баробар,
 Бўлсун оти ҳар «алиф» саросар.
 Яхши назар этки бордур алҳақ,
 «Ло» уч «алиф» қатору мулсаҳ.
 «Ё» бошидур уч нуқат муйаян,
 Бир нуқта доғи бинойи гардан.
 «Ё» бўйнидин, эй рақамға мойил,
 Қилса бўлур икки «дол» ҳосил.
 Бир «доли» нигун бўлур ҳувайдо,
 Бўлур яна бири рост пайдо.
 «Ё» бошини андоқ айла иншо,
 Бўлсун ани айламоқ нигун «ё».
 Таълим аро «ёйи акс» эрур бу,
 Айлай санга шарҳ мўй бар мў.
 Қил бошини «рову» бир нуқат хат,
 Бир нуқта вале бошини мунҳат.
 Ул нуқтага муттасил кашиш бер,
 Қилк авжиға чап сори равиш бер.

Тулини тўққуз нуқат хаёл эт,
Таълимини англа, ғаврига ет.
Бўйни хамин айла ул сифат соз,
Ким орқага бўйнин элтгай қоз.
Ул нуқтаки бўйнига эрур зам,
«Айн» аввали айласа бўлур ҳам.
Ҳар ҳарфки мунда бўлмади зикр
Таълимини қил назирини фикр.
«Син»-«шин»га агарчи мунда факдур,
Дандонаи мадга муштарақдур.
Ҳарчандки айру бўлди зоҳир,
Таълим аро «син» у, «шин» эрур бир.
Айтилмади гарчи баъзи таълим,
Мавқуфи назардур, этма тадмим.

ХОТИМА

Ёраб, бу рисолаким битибмен,
Таълифида жидду жаҳд этибмен.
Элнинг назарида хор қилма,
Тупроқ уза хоксор қилма.
Кўрган кишларни роғиб айла,
Таҳсилига балки толиб айла.
Ҳар ким ўқуса ниҳону зоҳир,
Бисёр қилиб шукуфта хотир.
Сол кўнглига онинг орзуйи,
Ким қилса дуога жусту-жўйи.
То бўлғай ўшул дуо била шод,
Мунис бўлубон аламдин овод,
Бу номаки бўйла топти танзим,
Ёзилди оти «Саводи таълим».
Тарихи анинг бу навъ адодур,
Ҳижрат чоғидинки, ғам физодур.
Минг икки юз ўн тўққуз эди йил,
Доғи рамазон учунчиси бил.
Гўёки чаҳоршанба эрди¹,
Итмоми қаламга даст берди.
Соқий, манга соғаре карам қил,
Лутфу карамингни дам-бадам қил,
То они ичиб қилай ҳаловат,
Мастона даме топай фароғат.

¹ Ҳижрий тарихи бўлган 1219 йил рамазон ойи учинчиси чоршанба кунини мелодий ҳисобга айланттирилса, 1804 йил 6 декабрь чиқади.

ЛУҒАТ

А

- Абас* — беҳуда, бефойда.
Абвоб — боблар; эшиклар.
Абирбезлик — анбар иси анқиши.
Абнойи замон — замон болалари.
Абр — булут.
Абру — қош.
Авбош — ярамас, безори.
Авзаҳ — равшанроқ, очиқроқ.
Авроқ — варақлар.
Авсоф — сифатлар, таърифлар, мақтовлар.
Авқот — вақтлар, кунлар: турмуш.
Адабгоҳ — тарбия уйи, мактаб.
Адам — йўқлик.
Адил — тенг, баравар.
Аёлат — вилоят, территория.
Аёқчи — соқий.
Ажз — ожизлик, заифлик, кучсизлик.
Азми само — кўкка юриш.
Айтгом — етимлар.
Акмал — энг етук.
Алаз — энг лаззатли.
Алам — 1) оғриқ, азоб; 2) байроқ, туг.
Алкан — дудуқ, соқов.
Аллоф — галла савдогари.
Алохону аломон — талон-тарожга учраган, уй-жойсиз қолган.
Алсина — тиллар.
Алтоф — лутфлар.
Алҳақ — ҳақиқатан.

Амвог — ўликлар.
Аман — омонлик.
Амният — тинчлик.
Амома — салла.
Аморат — амирлик, мансабдорлик.
Амр — иш.
Амри мавҳумий — хаёлий гап.
Амруд — нок.
Амтор — ёмғирлар.
Анбари соро — тоза ва хушбўй анбар.
Анвор — нурлар.
Андалиб — булбул.
Андарз — панд-насиҳат, васият.
Ано — 1) она; 2) машаққат, қийинчилик.
Анодил — булбуллар.
Аномил — панжа учлари.
Анфос — нафаслар.
Анқариб — яқин фурсатда.
Аолий — юқори даражадагилар.
Ар — агар сўзининг қисқаргани.
Арақрез — тер тўқувчи.
Арз — 1) арз этиш; 2) кенглик; 3) ер.
Арзоқ — ризқлар, озиқлар.
Арозил — пасткашлар.
Арса — майдон; *арсаи офоқ*, *арсаи хок* — дунё, ер юзи демак.
Арус — келин.
Арқом — рақамлар, ёзувлар.
Асноф — синфлар, турлар.
Асофил — тубанлар.
Асру — кўп, жуда.
Асҳал — энг осон.
Атфол — ёш болалар.
Афвож — гуруҳлар, тўдалар.
Афвоҳ — оғизлар.
Афганда — ташландиқ.
Афзо — орттирувчи, кўпайтирувчи.
Афсар — тож; бирор нарсанинг боши, учи.
Афсунтароз — сеҳргарлик демак.
Афсурда — сўлғиш.
Афтону хезон — йиқилиб-туриб.
Ахз — тортиб олиш.
Ахзар — яшил.
Ашбоҳ — ўхшашликлар.

Ашк — кўз ёши; *ашкфишон*, *ашкбор* — ёш тўқувчи.
Ашҳаб — бўз от.
Аъдо — душманлар.
Аълом — энг билагон.
Ақвол — сўзлар.
Ақлом — қаламлар.
Ақрон — яқинлар.
Ағлол — занжирлар.
Аҳли салоҳ — яхши кишилар.
Аҳли иродат — муридлар.
Аҳсан — энг яхши.

Б

Базл — бериш, бахшиш.
Байзавор — тухумдай.
Байтул-аҳзон — ғамхона, кулба.
Байтул-ҳарам — муқаддас уй.
Бал — балки сўзининг қисқаргани.
Барз — экин.
Бари — пок, тоза.
Барру баҳр — қуруқлик ва дарё.
Барқ — чақмоқ, яшин.
Басорат — кўриш, кўра олиш.
Бедаранг — бетўхтов, тез.
Бедодгар — зулм қилувчи.
Бекарон — чексиз, ҳадсиз.
Белажом — югансиз.
Бесугун — Фарҳод қазиган тоғ номи.
Беша — жангал, тўқай.
Бешу кам — ортиқ-кам.
Бехжат — шодлик.
Бидоят — бошланиш.
Бийм — қўрқув.
Биниш — кўриш, мушоҳада.
Бистар — тўшак.
Бих — томир.
Бода — май; *бодани саршор* — лиқ тўла май.
Бода ошом — май ичувчи.
Бода паймо — май тутувчи.
Бода поло — май сузгич (дока, латта).
Боди афзоҳ — ел тарқатувчи.
Боди хазон — хазон ели, куз шамоли.
Бодия паймо — чўл кезар.

Бодпой — учқур от.
Боз — лочин.
Бол афшон — қанот қоқувчи.
Боли малак — фаришта қаноти.
Бор — 1) юк; 2) мева, ҳосил; 3) қабул.
Борвар — мевали, ҳосилли.
Ботил — йўқ бўлган, йўқ қилинган; сохта, бузуқ, ярамас.
Булажаб — жуда қизиқ.
Булҳавас — ҳаваскор.
Буму марз — мамлакат, ер.
Бурж — чўққи, минора; 2) юлдузлар туркуми.
Бурудат — совуқлик.
Бурқаз — парда.
Бурҳон — далил, ҳужжат.
Бути худрой — ўжар ёр.
Бутун — батн сўзининг кўпчилиги; қоринлар.
Бухл — бахиллик.
Буқаламунлиғ — турланувчилик, хамелеонлик.

В

Вайл — дўзах.
Варағ — тақводорлик, сақланиш.
Вард — гул.
Варта — чуқурлик.
Вирд — бирор нарсани тўхтовсиз такрорлаш; *вирди забон* — бирон нарсани тўхтовсиз тилга олиш.
Вожгун — тесқари, тўнтарилган.
Возеғ — яратувчи, ихтиро этувчи.
Возеҳ — равшан, очиқ.
Волий — ҳоким, бошлиқ, бошловчи.
Воло табор — улуғ хонадон.
Воқифул-масофил — масалалардан хабардор.
Вубол — айб, гуноҳ,
Вусғат — кенглик.
Вуҳуш — ваҳший, йиртқич ҳайвон.

Г

Гаждум — чаён.
Газак — май ичиш пайтида тотиладиган емиш (закуска).
Газоф — беҳуда, бемаъни.
Гандум — буғдой.
Гарди роҳ — йўл тўзони.

Гармрав, гармтоз — тез юрувчи.

Гетинамо — дунёни кўрсатувчи, жаҳоннамо.

Гису — аёлларнинг узун сочи, *гисуйи мушкбор* — хуш исли, қора соч.

Гом — қадам.

Гудоз — эриш.

Гулбонг — булбул сайраши.

Гулжабин — гул пешана.

Гулфом — гул ранг, қизил

Гунаш — қуёш, офтоб.

Гунбади хазро — яшил осмон.

Гулқанд — шакарга қориштирилган атиргул.

Гурезон — қочувчи.

Густар — ёювчи, таратувчи.

Гуҳарбор — гавҳар сочувчи, кўз ёши тўкувчи.

Гўй — тўп, копток, шар; *гўй ила чавгон* — тўп ва эгри учли узун таёқ.

Д

Даввор — айланувчи.

Дайжур — тим қоронғи.

Дайр — майхона; монастирь.

Дамсоз — суҳбатдош, дўст, ўртоқ.

Дастрас — қўл етар, қўли узун.

Дастури аззам — бош вазир.

Даф — чилдирма.

Дахли бежо — ўринсиз аралашш.

Даъб — одат, қилиқ.

Даҳр — дунё.

Дебож, дебо — аъло нав ипакли мато.

Динор — олтин ақча.

Дилжў — кўнгил сўровчи.

Дилсой — кўнгил овловчи.

Дилпазир — кўпгилга ёқимли.

Дилхарош — юракни тимдаловчи, ғашлантирувчи.

Дилхоҳ — кўнгилга ёқимли.

Дар. *диroy* — туя кўнгироғи.

Домана — ҳарфлар остидаги ярим доира.

Дофиз — дафь этувчи, йўқотувчи.

Дун — паст, тубан.

Дурж — қиймат баҳо тошлар қутичаси.

Дурри хушоб — аъло дур, инжу.

Дурри шаҳвор — йирик дур (инжу).
Дуррож — қирғовул.
Дурушт — дағал, қўпол.
Дур ўлмоқ — узоқлашмоқ.
Дутоҳ — букик.

Ё

Ёқути музоб — эритилган ёқут.

Ж

Жабинсо — манглай суртувчи.
Жав — арпа.
Жавшан — урушда кийиладиган темир кийим.
Жайб — ёқа.
Жалис — бирга бўлувчи, суҳбатдош.
Жало — ватандан ажралиш.
Жаложил — майда қўнғироқчалар.
Жалолат — улғлик, буюклик.
Жарас — туя қўнғироғи.
Жиннон риёзи — жаннат боғи.
Жозим — жазм қилувчи.
Жомаи эҳром — эҳром (сақланиш) тўни.
Жоми аласт — азалдан демак.
Жоми Жам — афсонавий Жамшид подшо қадаҳи.
Жомиул-фазойил — барча фазилат ва етукликни ўзида тўплаган.
Жонкоҳ — жон койитувчи.
Жонфизо — жонлантирувчи, руҳлантирувчи.
Жоруб — супурги.
Жоҳ — даража, мартаба; *жоҳ аҳли* — мансабдорлар, юқори табақа.
Жоҳид — тиришувчи.
Жуд — сахийлик, бағишлов.
Жуз — бошқа, бўлак.
Журуҳ — жароҳатлар.
Жуст, жустужў — қидириш, изланиш, ахтариш.
Жў, жўйбор — ариқ.
Жўянда — қидирувчи, изловчи.

З

Забона — аланга.
Заврақ — кема.
Зайл — этак.

Замир — ич, кўнги.
Зан — гумон, шак.
Занах — чакак.
Занахдон — бағбақа.
Зарофат — зарифлик, қизиқлик.
Зарпошлиқ — олтин сочувчилик.
Зарқ — макр, алдов, риёкорлик, нифоқ.
Заҳроб — заҳар сув.
Зебанда — ярашадиган.
Зебу фар — безак ва шавкат.
Зеру забар — остин-устин.
Зеҳбаст — камон ипини тортиш.
Зикри мосабақ — ўтган нарсани тилга олиш.
Зишт — хунук, ёмон.
Зод, зоди роҳила — йўл озиғи.
Зойил — йўқолиш, йўқ бўлиш, сўниш.
Зоҳид — тақводор, кишилардан четлашувчи.
Зул — хорлик.
Зулмгустар — зулм қилувчи.
Зумраи ахёр — яхшилар гуруҳи.
Зўфунун — ҳунарлар эгаси.

И

Ибтило — балога қолиш, мубтало бўлиш.
Игормак — иярмоқ, эргашмоқ.
Идбор шоми — бахтсизлик туни.
Иёдат — бемор ҳолини сўраш учун бориш.
Ижтиноб — тортиниш.
Издиҳом — тўп, тўда, гавжум.
Иззу ало — иззат ва юксалиш.
Иззу иқбол — иззат ва бахт.
Изофат — ортиш маъносида.
Изгирор — қаттиқ мажбур ҳолда қолиш, чорасизлик, сиқилиш.
Икроҳ — жирканиш.
Иктисоб — касб этиш, ўзига олиш.
Илзом — мулзам қилиш.
Илсоҳ — ёпиштириш, тиркаш.
Илтиқо — мулоқот, учрашув.
Илҳон (алҳон) — сайраш.
Инбисот — шодлик, хурсандлик, кенглик, очилиш.
Инкисор — синиш.
Иноят — марҳамат.

Инсу жон — инсон ва жин.
Интифоъ — манфаатланиш.
Интихоб — танлаш.
Интиҳо — охир.
Инфиол — хижолат, уялиш.
Инҳироф — четлашиш, оғиш.
Ирсол — етказиш; *ирсоли руқъа* — хатни етказиш.
Иртикоб — бирор ишга киришиш.
Иртифоъ — юксалиш, юқори чиқиш.
Иртиқоъ — юқорилашиш, авж олиш.
Иршод — йўл кўрсатиш.
Исор — тортиқ, сочқи.
Истимоъ — эшитиш, тинглаш.
Истинкоҳ — никоҳ қилиб олмоқ.
Истифсор — сўроқ.
Итик — тез, ўткир.
Итмом — тамомланиш, тугалиш.
Иттисол — ёпишиш, боғланиш.
Ифсол — камбағаллик.
Ижрож — қувғин, сургун.
Ихтилот — аралаштириш.
Излол фани — морфологиянинг бир бўлими.
Иқтизо — тақозо.
Иқтибос — олиб ўзлаштириш.

Й

Йиғоч — узунлик ўлчови.

К

Каж ҳаракот — нотўғри уринишлар.
Кам зарфлиғ — кўнгил торлик, дил танглик, кам харажатлик.
Камоҳий — бўлганича, бўлгани каби.
Канора — чет.
Касрат — кўплик.
Катон — дарахт пўстлоғидан ип қилиб тўқилган мато, бу мато ойдинга чидамас, ойдинда йиртилар эмиш.
Комрон — истагига эришган, давр сурган, бадавлат.
Кафорат — қилинган гуноҳни ювиш учун бериладиган нарса.
Кашши — чўзиш; чўзилиш, тортилиш.
Килк — қалам; *килки сунъ* — яратиш қалами.
Кинавар — кек сақловчи, душманлик қилувчи; золим.

Киромий қадр — ҳурматли, ҳурматга сазовор, қадрли.
Китмон — бекитиш, ёпиш, сир бекитиш.
Кишоварз — деҳқон.
Кишт — деҳқончилик.
Кишти ойин — кема шаклида.
Кож — шапалоқ.
Ком — 1) тилак, мақсад; 2) оғиз, танглай.
Комкор — баҳраманд, бахтиёр.
Комёб — мақсадига эришган;
Корзор — жанг майдони.
Коргоҳ — ишхона.
Косид — ўтмас, касод.
Кофий — етарли.
Коҳ — сомон.
Кулола — ўралган, чирмалган.
Кулфатгоҳ — кулфат ўрни.
Кунд — ўтмас.
Кунжи узлат — чекиниш гўшаси.
Кунжойиш — сиғиш, сиғадиган.
Куништ — ўтпарастлар ибодатхонаси.
Кутоб — котиблар.
Кушода — очиқ.
Кўлок — тўлқин.
Кўс — ноғора.
Кўҳсор — тоғлиқ.

Л

Лагадкўб — тепкилаш, оёқ ости қилиш.
Ламаот — ёруғликлар, порлашлар.
Лам — йўқ.
Ламға — ялтираш, порлаш.
Ливо — байроқ; *ливойи иштиҳор* — шухрат байроғи; *ливойи нуҳ-зат* — кўчиш байроғи.
Лода — аҳмоқ.
Ложурға сипқормоқ — томчи қолдирмай симирмоқ.
Лойиҳ — порлоқ, равшан, кўринувчи.
Лолаи ҳумро — қизил лола.
Лубоб — ўзак, мағиз; ҳар бир нарсанинг сараси.

М

Мавзун — келишган.
Мавло — устоз.

Мавлуд — туғилган.
Мавқуф — тўхтаб турган, тўхтатилган.
Магас — чивин, пашша.
Мадих — мадхонлик, мақтов.
Мадохил — киримлар.
Мадрус — ёпиқ.
Мадфан — кўмиладиган жой, қабр.
Мажмаи фазл — илм аҳллари йигини.
Мазаллат — хорлик.
Мазраъ — экинзор.
Мазҳар — кўриниш жой, кўриниш.
Маймун — қутлуғ, муборак.
Макс — туриб қолиш.
Малиҳ — тузли, тотимли, ёқимли.
Малул — сиқилган, хафа, малолли.
Мамзуж — аралаш; қотишган.
Мамнуъ — ман этилган, таъқиқланган.
Манзалат — даража, мартаба, қадр, эътибор.
Манзилгузин — жойлашган, ўрнашган.
Манкуб — накбатда қолган, наҳсада қолган, қийноққа учраган.
Маншур — фармон.
Маоли ҳол — аҳволнинг далолати, аҳволдан билинишича.
Марорат — аччиғлик.
Маросила — хат ёзишув.
Маръи — кўринган.
Марқум — ёзилган.
Масорат — шодлик, хурсандлик.
Масмуъ — эшитилган.
Маснадгоҳ — турар ер.
Масолиҳ — маслаҳатлар; керак яроғ.
Масун — сақланган, муҳофаза қилинган, даҳлсиз.
Матар — ёмғир.
Матбуи омма' — умумга ёқадиган.
Матъун — кераксиз маъносида.
Мафқуд — йўқолган.
Мафқудул-асар — асари, изи йўқолган.
Махофат — қўрқинч.
Машмул — ҳар томондан қопланган, ўраб олинган.
Машоил — машъаллар.
Машом — бурун, димоғ.
Машшога — аёллар пардозчиси.
Машҳуд — кўрилган, мушҳода қилинган.
Маъкус — аксланган, терс, тўнтарилган.

- Маъман* — тинч жой, бош пана.
Маънус — улфат, ёр.
Маъюб — айбли.
Маъар — турар жой, қарор топадиган жой; *маъар айламоқ* — қарор топмоқ, жойлашмоқ.
Мақдур — имконли; қўлдан келадиган; қудрат.
Мақосид — мақсадлар.
Мақсур — қисқа, калта.
Мақтул — ўлдирилган.
Маҳжур — айрилиқда қолган, ажралиб қолган.
Маҳзал — болаларга майна бўлиш.
Маҳзуз — баҳраманд.
Маҳмиз — этик пошнасига қадаладиган темир тепки, шпор.
Маҳмил — юк.
Маҳофил — мажлислар, йигинлар.
Маҳсус — сезилган.
Маҳфуз — эсда сақланган, ёд олинган.
Меъжар — юз пардаси.
Меърож — юқори кўтарилиш маъносида.
Мидод — сиёҳ.
Мижмар — ўт ёқиб хушбўй нарсалар тутатиладиган идеш.
Мино — май пишаси.
Мину — 1) пиша; 2) осмон, кўк; 3) кўкимтир.
Минқор — қуш тумшуғи.
Минҳож — очиқ ва тўғри йўл.
Миррих — Марс планетаси.
Миръоти авҳом — ваҳмлар кўзгуси.
Мистар — чизғич.
Моҳлиқо — ой юз.
Моҳи симин — кумушдай ой, гўзал.
Муанбар — анбар ҳидли.
Муарро — яланғоч, холи.
Муассир — таъсирли.
Мубаддал этмак — алмаштирмақ.
Мубоҳат — фахрланиш.
Мубрим — қистаб туриб олувчи, шилқим.
Муважжаҳ — мақбул, уйғун; юзи бир томонга қаратилган.
Мудаввар — тўгарак, думалоқ.
Муддаий — даъвочи, рақиб.
Мудрика — идрок этадиган, ақл.
Мужовир — бирор муқаддас ерда туриб қолувчи.
Музаҳҳаб — олтинланган, зарҳалланган.
Музмар — киритилган, беркитилган.

- Музмаҳил* — паршон, нобуд; суст.
Музтар — чорасиз, ихтиёрсиз.
Музтариб — изтиробли, ҳаяжонли.
Мукаллаф — тақлиф этилган, буюрилган.
Мукнат — қудрат, қўл узунлик.
Мулсаҳ — ёпиштирилган.
Мултафит — илтифот қилувчи.
Минзавий — чекилувчи.
Мунир ахтар — ёруғ юлдуз.
Мунфаал — шарманда.
Мунъим — неъмат берувчи, боқувчи.
Мунқатез — кесилган, тамом бўлган.
Мунҳариф — эгилган, оғишган.
Мунҳат — пастлашган, тушқун.
Мураббаъ — тўрт бурчак.
Мурассаъ — зийнатли безакли, чиройли.
Мусаллат бўлмоқ — устун чиқмоқ, ғолиб келмоқ.
Мусагтаҳ — ёйиқ.
Мусаххар айламоқ — қамраб олмоқ, қўлга олмоқ.
Муствали — ёйилган.
Мустадом — давоми хоҳланган, доимий.
Мустадир — доира шаклидаги, тўгарак.
Мустажоб — қабул бўлиш, ўринлаш.
Мустаманд — ғамли, қайғули, эҳтиёжли, муҳтож.
Мустаҳсан — яхши ҳисобланган, мақбул.
Муталотим — чайқалган, тўлқин урган.
Мутарашиш — сизиб чиқувчи.
Мутлақ инон — боши бўш, ўз бошига қўйиб юборилган.
Муттасиф — бир нарса билан сифатланган.
Муфсид — фасодчи, фитначи.
Мух — бош маъзи, ҳар бир нарсанинг ўзаги.
Мухолафат — қаршилиқ.
Мушавваш — паршон, алғов-далғов.
Мушаддад — шиддатли, қаттиқ.
Мушкбор — мушк ҳиди тарқатувчи.
Мушки тар — тоза ва хушбўй мушк.
Мушобиҳ — ўхшаш, ўхшаган.
Муштарий — 1) сотиб олувчи, харидор; 2) Юпитер планетаси.
Муътодлиғ — одатланиш.
Муқаввас — қайрилма, эгма.
Муқайяд — боғланган, қайд (банд)га солинган.
Муқаддар — 1) тақдирдаги, тақдирда аниқланган; 2) тақдирланган.

Муқаффал — қулфлоғлиқ, боғлиқ.
Муқобала — бир-бирига қарши келиш.
Муғ — май сотувчи демак.
Муғтанам — ғанимат.
Муҳлик — ҳалокатли.
Мухтолаи жаҳон — жаҳон маккораси.
Мўй бар мў — қилни қирққа ёриб, синчиклаб маъносида.

Н

Набард — жанг.
Навозиш — ярлақаш.
Навозишнома — ярлақаш хати.
Навид — хушхабар.
Наврас — янги етилган.
Нажанд — паст, хор.
Нажиб — асил.
Назир — ўхшаш.
Назорат — қараш, назар ташлаш.
Назоҳат — поклик, тозалик.
Найистон — қамишзор, тўқай.
Найсон — баҳор ёмғири демак.
Накбат — наҳс; *бахти накбат анжом* — охири бахтсизлик.
Нанг — ор-номус.
Настаран — хушбўй гул номи.
Нафир — фарёд ва нола, ҳайқириқ, карнай.
Нафй — рад этиш.
Нафхи руҳ — жон киритиш.
Нахват — кибр, катталиқ.
Нахчир — қулон.
Нашға паймо — шавқлантирувчи, кайфлантирувчи.
Наҳб — талон, босқин.
Наҳй этмоқ — манъ этмоқ, таъқиқламоқ.
Неку хисол — яхши хислатли.
Некхоҳ — яхшилиқ истовчи.
Неши занбур — ари найзаси
Ниам — неъматлар, фаровонликлар.
Нигунсор — тескари, чаппа.
Ниёз — ёлвориш.
Низор — ориқ, озғин.
Нилгун — ҳаво ранг.
Ним бисмил — ярим сўйилган.
Нитоқ — камар.

Нишиман — ўтириш жойи.
Ниқо — покизалик.
Ногувор — мазасиз, бемаза, таъми ёмон.
Нозир — қаровчи, кузатувчи.
Нозмаоб — нозланиш; нозланувчи.
Ноком — тилагига эришолмаган, ноумид.
Нол — қамиш қалам ичидаги қилтириқ.
Ноласанж — нола қилувчи.
Номусоид — ноқулай.
Нони жавин — арпа нони.
Носих — насиҳатчи, ўғитчи.
Нофа — ифр.
Нофаржом — натижасиз, оқибати ёмон.
Ноқус — қўнғироқ.
Ноҳият — территория.
Нузул — тушиш, иниш.
Нуҳзат — кўчиш, йўлга тушиш.
Нукта — нозик ва чиройли, ихчам сўз.
Нукта санж — сўз айтувчи, сўзловчи.
Нуму — кўкариш, униб чиқиш.
Нуқл — майдан кейин ейиладиган овқат (закуска).
Нуқтаи мушкин — қора нуқта; хол.
Нуқуд — нақдлар, маблағлар.
Нуҳусат — наҳслик.

О

Ожил — тез.
Олом — аламлар.
Олуда — буланган.
Ориз ўлмоқ — юз бермоқ, пайдо бўлмоқ.
Осеб — офат.
Офоқ — уфқлар.
Ошуб — ғавғо, тўполон.
Ошуфта — паришон.
Ошуфтагард — паришон (бетартиб) юрувчи.
Ояти муңзал — инган (тушган) оят.
Оғоз — бошлаш.
Оғозу анжом — бошлаш ва охирга етказиш.
Оҳи сард — совуқ оҳ.

П

Пайкон — ўқ.
Пайғом — хабар.
Падидор — кўринувчи.

Падруд — хайрлашиш, видолашиш.
Паланг — қоплон.
Парафшон — қанот қоқувчи.
Пардадар — парда йиртувчи, сир очувчи.
Пари коҳ — сомон парчаси.
Пару бол — пат ва қанот, қанот-қуйруқ.
Пархош — жанг, уруш, гавго.
Перо — безатувчи, солувчи.
Пеша — касб, ҳунар.
Пешу пас — олд-орқа.
Пири дайр, пири хаммор, пири харобот — майхона бошчиси.
По дар гил — оёғи лойга ботган.
Полаҳанг — тизгин, пўхта.
Посух — жавоб.
Пурфан — кўп ҳунарли.
Пўй айламак — юрмоқ.

Р

Ражғат — қайтиш.
Раз — ток.
Рамида — ҳурккан
Рамжол — рамл (фол) очувчи, фолбин.
Рам қилмоқ — қочмоқ.
Расан — арқон.
Рафъ — кетказиш, йўқ қилиш; кўтариш.
Рашиҳ — ҳўл.
Рашоқат — хуш қоматлик, таннозлик.
Рашҳа — қатра, томчи.
Раъд — момақалдироқ.
Рағнолиқ — гўзаллик.
Рағм — бир ишнинг, нарсанинг акси, хилофи.
Раҳгузор — ўтар йўл; ўткинчи.
Раҳн — гаров.
Раҳнамо, раҳнамун — йўл кўрсатувчи.
Раҳо — озод, бўшатиш, бўшаш.
Раҳрав — йўл юрувчи.
Ридо — шайхлар елкасига ташлайдиган оқ чодир.
Риёз — боғ; *риёзи коинот* — дунё боғи; *риёзи биҳишт* — жаннат боғи.
Рикоб — узанги; ён.
Рисолат — элчилик, хабар.
Рифғат — юксалиш.

Риққат — кўнгил юмшоқлиги.
Ромий — отувчи.
Рострав — тўғри юрувчи.
Роят — байроқ.
Рукуз — эгилиш, букчайиш.
Руқза — 1) тун парчаси; 2) қоғоз парчаси.
Рунуд — риндлар, олифталар.
Руст — маҳкам.
Рутаб — тоза хурмо.
Руунат — юмшоқлик, суслик; ўжарлик; ўзини безаш.
Руъят — кўз билан кўриш, муояна.
Руқабо — рақиблар.
Руҳуллоҳ — Исонинг лақаби.
Рўбоҳ — тулки.
Рўзгор — турмуш.
Рўзи нахуст — дастлабки кун, азал.
Рўйи зард — сариқ юз.
Рўкаш — усти қопланган.
Рўстойи — қишлоқи, саҳройи.

С

Саббоғ — бўёқчи.
Сабий — ёш бола.
Сабих — чиройли, гўзал.
Сабт этмоқ — битмоқ, ёзмоқ.
Сабҳа — тасбиҳ.
Савод — қора; *саводи бутлон* — ботиллик қоралиғи.
Сажжода — жойнамоз.
Сайёрни собит айламоқ — кезувчини турғун қилмоқ.
Салаф — ўтган, кечган (киши).
Салб айламак — кетказмоқ, маҳв этмоқ.
Сало — чақириқ.
Салойи ом — умумий чақириқ.
Салсабил — жаннат булоғи.
Саманд — от, улов.
Самум — иссиқ ва заҳарли шамол.
Сангин — тош, тошдан.
Санги фарох — катта тош.
Санги хора — қаттиқ тош.
Саомат — хафаланиш, ғуссалик.
Сарафканда — бош эгувчи.
Сарзаниш — койиш, айбланиш, сўкиш.

Сари кўй — маҳалла, кўча.
Сарир — 1) тахт; 2) хат ёзиш вақтидаги қалам овози.
Сариҳ — очиқ-ойдин, аниқ.
Сарнавишт — пешонага ёзилгани, тақдир.
Саробил — кийимлар.
Сароҳат — очиқ-аниқлик.
Сарфароз — боши баланд, устун.
Сатарван — туғмас хотин.
Сатбар — тўлиқ, қуюқ, тигиз.
Сахтрў — сурбет.
Саъблиғ — қийинчилик.
Саъд — яхшилиқ, *саъди ахтар* — бахт юлдузи, саодатли юлдуз.
Сақар — дўзах.
Сақо — соқий.
Сақф — уй шипи.
Саҳбо — май; *саҳбойи сабуҳ* — тонготар майи; *саҳбойи гулфом* — гул ранг май.
Саҳиҳ — тўғри, тузук.
Себи занахдон — бағбақа тўгараги.
Сижанжал — ойна, кўзгу.
Сила — мукофот, бахшиш, эваз.
Силсилажунбон — занжир шиқирлатувчи.
Синжоб — териси пўстин қилинадиган ҳайвон.
Силеҳр — осмон; *силеҳри хазро* — яшил осмон.
Сиришт — табиат, характер.
Сифла — пасткаш, тубан.
Сифланавоз — пасткашни тарбияловчи.
Сиҳи — тўғри, келишган; *сиҳи қад* — тўғри, барваста бўйли.
Сож — сассиқ попишак.
Созкор — мувофиқ, уйғун.
Соид — 1) юқорига чиқувчи; юксалувчи; 2) билак.
Солиҳ — яхши ишлар қилувчи.
Сомирий — сеҳргар, жодугар маъносида.
Сотир — яширувчи.
Сохин — сақлан.
Соя осо — соя каби.
Соя пўён — соядай юрувчи.
Соғар — май.
Суд — фойда.
Сужуд — саждалар.
Сулс — учдан бир.
Сум — туёқ.
Сунъ наққоши — яратиш рассоми.

Сур — тўй.

Суроҳий — май идиши.

Сурх рўй — қизил юз.

Сууд — юқори чиқиш, юксалиш.

Суфраи навол — ҳиммат дастурхони.

Суханварлик — сўзга чаққонлик, ижодкорлик.

Суюрғол — подшо томонидан ўз яқинларига фойдаланиш учун бериладиган мулк.

Суҳайл — юлдуз номи.

Суҳон — эгов.

Сўзи дил — юрак ёниши.

Сўзу гудоз — ёниш ва эриш.

Т

Тааб — машаққат, қийинчилик.

Тааллул этмоқ — важ кўрсатмоқ, баҳона қилмоқ.

Тааллуқ — боғланиш.

Тааммул — чуқур фикрлаш.

Табаҳкор — ёмон ишлар қилувчи.

Табойи — табиат, олам.

Табоҳ — бузуқ, хароб.

Таваллуд — туғилиш.

Тавбих — айбини бўйнига қўйиб койиш.

Тавил — узун.

Тавсан — от, улов.

Тавф — айланиш, зиёрат; *тавфи ҳарам* — муқаддас, жойни зиёрат қилиш.

Тавғамон — эгизак.

Тажарруд пеша — чекинувчи, ёлғиз яшовчи.

Тазаллум — зулмдан додга келиш.

Тазвир — алдов, ҳийла.

Тайш — тентаклик.

Таку дав, таку тоз — елиб-югуриш.

Талаф — нобуд.

Тамасхур — масхаралаш.

Тамсил — мисол келтирмоқ, мисолга келтирмоқ.

Таназзул — пастлашиш, тушкунлик.

Танаъум — фаровон яшаш.

Танг зарф бўлмоқ — сиқилмоқ.

Тангной — тор ер, сиқик жой.

Танзим топмоқ — назм билан ёзилмоқ.

Таносух — бир киши руҳининг иккинчи кишига ўтиши.

Тараб — шодлик.
Тарвиҳ — роҳат.
Тардид — рад этиш; айлантириш, эҳтимол тутиш.
Тариқат — сўфиларнинг тутган йўли.
Таррор — ўғри; аччиқ тил.
Тарф — 1) тарафлар; 2) кўз, назар; 3) ҳар нарсанинг учи.
Тасаллут — устун чиқиш, ғолиблик.
Татаббуз — пайравлик, ияриш, изидан бориш.
Тафаҳҳус — излаш, қидириш, текшириш.
Ташайюх — қаримсиқлик, ўзини қаридай кўрсатиш.
Ташовиш — ташвишлар.
Ташхис — таниш, аниқлаш, ажрата билиш.
Таъдид этмоқ — одоб бермоқ, тарбия қилмоқ.
Таъйид — таъкидлаш, қувватлаш.
Таълиф — китоб ёзиш.
Таътил этмоқ — тўхтатмоқ.
Таъхир — кечикиш.
Тақрир — айтиш.
Тақарруб — яқинлашиш.
Тағйири низом — тартиб ўзгариши.
Тағофул — билмасликка солиш.
Тағофулкеш — билиб билмасликка солувчи.
Таҳ — таг, ост.
Таҳайюр — ҳайратланиш.
Таҳи дарё — дарё ости.
Таҳмил — юклаш.
Таҳният — табрик, қутлаш.
Таҳрик — қимирлаш, ҳаракатланиш.
Таҳрис — тарғиб этиш, рағбатлантириш.
Таҳсил — ҳосил қилиш, қозониш.
Темор — хизмат кўрсатиш, боқиш.
Тифл — ёш бола.
Тиғи буррон — кескин қилич.
Тобистон — ёз.
Тобу ларз — иситма ва титроқ.
Тожеар — тожли, подшо; *тожи қаён* — Эронда ўтган қаён династиясининг тожи, подшоси.
Тойиш — тентак.
Том — буткул, тўлиқ.
Тор — ип; тола; тори гису — соч толаси.
Тоҳир — пок, тоза.
Туби, тубо — жаннат дарахти.
Тул — узунлик.

Тулуз — чиқиш (қуёш).
Тунду тез — шиддат ва тезлик билан.
Тур — тоғ номи.
Турктоз — чопқин, талон.
Турра — зулф, кокил, пешона сочи.
Тузма — емиш.
Тў-батў — қатма-қат.
Тўз — тўзон.
Тўфон хез — довул қўзғатувчи.

У

Уд — 1) қора тус ва хуш исли ёғоч; 2) чолғу асбоби.
Узв — аъзо, орган.
Узлат — чекилиш.
Умқ — чуқурлик.
Унс — улфат.
Ур, урён — яланғоч, очиқ.
Устувор — мустаҳкам, барқарор.
Ушшоқ — ошиқлар.
Уқда — тугун.
Укуш — талай.

Ф

Фавқ — уст.
Фак — бир-бирига ёпишган икки нарсани ажратиш; қутқазिश.
Фалаксой — осмонга етувчи.
Фалактоз — фалакка чопувчи, кўкка кўтарилувчи.
Фароз — баландлик, баланд ер.
Фарруҳ — қутлуғ.
Фарсанг — бир тош (узунлик ўлчови, 7—8 км.)
Фарҳанг — адаб, ақл; ҳунар, маърифат, лугат.
Фақиҳ — шариат ҳукмини баён этувчи.
Фасиҳ — ажойиб ва нозик сўзли.
Фасурда — сўлгин.
Фиган — ташловчи.
Фигор — хаста, жароҳатли.
Филжумла — бир қадар.
Фирефта — алданган.
Фирор — қочиш.
Фиқҳ — шариат ҳукмларини баён этувчи илм.
Фойиз — фойз берувчи, равшанлантирувчи.
Фосила — тўсиқ.

Фулс — пул, чақа пул.
Фуруғ — шуъла, порлоқлик.
Фусунсоз — сеҳрчи, алдоқчи.
Футуҳ — очилишлар.
Фуюзот — файзлар.

Х

Хаданг — ўқ.
Хай — тер.
Хаймаи нилий — кўк чодир, осмоқ.
Хайр калом — яхши сўз.
Хайроғ — яхшилиқлар.
Халаф — сўнгдан келувчи, издош.
Хаммор — майхоначи.
Хандазан — кулган ҳолда.
Хасм — душман.
Хасойил — хислатлар.
Хатти амон — омонлик хати, кечирिश, авф этиш ҳақидаги ҳужжат.
Хижлат — хижолат, уялиш.
Хизри роҳ — йўл кўрсатувчи, йўл бошловчи маъносида.
Хилофат — халифалик, нойиблик.
Хилғат — кийим-бош, сарпо.
Хиргоҳ — чодир, дунё.
Хиссат — хасислик, *хиссат аҳли* — хасислар, пасткашлар.
Ховар — шарқ.
Хокбўс — ер ўпиш.
Хоки жинон — жаннат тупроғи.
Хокистар — қул.
Хома — қалам.
Хомавор шақ — қамиш қалам учи каби ёрилиш.
Хорхор — тинчлиқсиз, ташвиш; астойдил ишташ, иштиёқ.
Хотам — узук, муҳр.
Хужаста — қутлуғ, муборак.
Хуноб — қон ёш.
Хунрез — қон тўкувчи.
Хунхора — қон ичувчи.
Хурдабин — майда нарсаларни кўрувчи, нозик фаҳм.
Хуффош — кўршапалак.
Хуш илҳон — хуш овоз, ёқимли сайровчи.
Хушоянда — ёқимли, хуш келадиған.

Ч

- Чарз* — қуш номи.
Чарх — осмон, кўк; *чархи даний* — пасткаш осмон.
Чархфарсо — осмонга етувчи.
Чатри шоҳий — подшолик соябони.
Чобуксувор — чавандоз.
Чокар — хизматкор.
Чок жайб — ёқа йиртиқ.
Чорқаб — подшоларнинг гул тикилган махсус кийими.
Чуст — чаққон.

Ш

- Шабгун* — қора тусли.
Шабистон — тунги ётоқ.
Шаби тор — қоронғи кеча.
Шабоб — ёшлик.
Шабрав — тунда юрувчи.
Шакароб — икки дўст орасида пайдо бўлган озгина хафагарчилик, аччиқ-чучук.
Шакархой — шакар пимувчи, ширин сўз.
Шамим — хуш ис, яхши ҳид; хуш исли шамол.
Шариф авқот — яхши вақтлар.
Шаст — ўқ отувчиларнинг отиш пайтида бош бармоғига киядиган нарсаси; қармоқ.
Шақ — ёриқ, *шақ урмоқ* — қалам учини ёрмоқ.
Шаҳна — шаҳар ҳокими.
Шаҳроҳ — катта йўл.
Шаҳсувор — моҳир чавандоз.
Шеван — нола, афгон, мотам.
Шефта — ошиқ, берилган, беҳуш, ҳайрон.
Шикев — сабр, тоқат, чидам.
Шикоф — ёриқ.
Шикор — ов.
Шумора — саноқ.
Шиноҳ — юзиш, сузиш.
Шиоҳ — нур, шуъла, порлоқлик.
Шиҳоб — ёруғ юлдуз.
Шойиба — шубҳа; чирк, булғончилик.
Шомат — шумлик, наҳслик.
Шоми идбор — бахтсиз тун.
Шомил — ёйилган.

Шуруҳ — шарҳлар.

Шўр — ғавғо, тўполон, ҳовлиқиш.

Шўру шар — ғавғо, тўполон.

Шўрида — паришон ҳол, девона, савдойи, ошиқ.

Шўх-шанг, шўху шанг — ўйноқи.

Э

Эри — лаб.

Эгидол — ўртача, нормал.

Эгжоз — мўъжиза.

Эҳром — ҳожиларнинг махсус кийими.

Эҳтизоз — 1) тебраниш, 2) шодланиш.

Эҳтироз — сақланиш, четлашиш.

Эҳтироқ — куйиш, ёниш.

Ю

Юҳйил-изом — сўнгақлар тирилиши, тирилиш.

Я

Якрон — йўрға от.

Якрони шабгун — йўрға қора от.

Якқалам — ёппа, ёппасига.

Яъс — маъюслик, умидсизлик.

Қ

Қавий — қувватли, кучли.

Қалам қат — қамиш қалам учини қирқишда остига қўйиладиган суяк.

Қатлиом — умумий қирғин.

Қиём — тик туриш.

Қибланамо — компас.

Қийр андуд — қурум билан қопланган.

Қирон — бирикиш, икки юлдузнинг бирикиши.

Қитол — жанг, қирғин.

Қосид — хабар етказувчи, хат ташувчи.

Қосир — камчиликли.

Қулзум — катта дарё, денгиз.

Қурб — яқинлик.

Ғ

- Ғабғаб* — бағбақа.
Ғаер — туб.
Ғайрат — ўзгалик.
Ғалтон — йирик, думалоқ.
Ғаммоз — чақимчи.
Ғарбол — ғалвир.
Ғоза — юзга суртиладиган қизиллик.

Ҳ

- Ҳавл* — қўрқинч; *ҳавлангиз* — қўрқинчли; *ҳавл фаржом* — охири қўрқинчли.
Ҳадаф — нишон, нишон жой.
Ҳадиқа — атрофи ўралган боғ.
Ҳажжи акбар — улуг ҳаж.
Ҳажжож — ўтмишда энг золим подшо.
Ҳаз — баҳра.
Ҳазан — алам, қайғу.
Ҳаллож — пахта титувчи.
Ҳаллол — ҳал этувчи.
Ҳамида — яхши, мақталган.
Ҳамжишлик — маслакдошлик.
Ҳамсил — жилт, ғилоф.
Ҳамома — каптар.
Ҳамсанг — тошдек оғир демак.
Ҳамсар — бириккан, ёстиқдош.
Ҳаракот — унли товуш белгилари.
Ҳарза — беҳуда.
Ҳасаб — аслик, шахсий хизмат-эътибор.
Ҳашр — қиёмат, йиғилиш куни.
Ҳиддат — тезлик.
Ҳиллият — ҳалоллик.
Ҳирқат — куйдириш.
Ҳисси босира — кўриш сезгиси.
Ҳодий — йўл кўрсатувчи.
Ҳойил — 1) қўрқинчли; 2) тўсиқ.
Ҳола — ой атрофининг гардиш боғлаши, ой кўтонлаши.
Ҳомил — юк кўтарувчи, кўтарувчи.

Ҳомун — саҳро, текис ер.

Ҳубоб — сув юзидаги пуфакча.

Ҳувайдо — ошкор.

Ҳумрат — қизиллик.

Ҳуққа — қутича.

МУНДАРИЖА

<i>Ю. Юсупов, Мунис Хоразмий</i>	3
Ғазаллар	11
Мустагодлар	289
Мухаммаслар	293
Мусаддаслар	308
Қасидалар	312
Қитъалар	320
Рубойлар	322
Туюғлар	329
Чистон	331
Саводи таълим	332
Луғат	341

На узбекском языке

МУНИС ХОРЕЗМИ

Избранное

Стихотворения

Редактор *В. Раҳмонов*
Рисом *Ш. Булгаков*
Расмлар редактор *А. Бобров*
Техн. редактор *Э. Саидов*
Корректор *М. Қудратова*

ИБ № 1210

Босмахонага берилди 4. 01. 80. Босишга ружсат этилди 4. 02. 80. Формати 84×108^{1/32}. Босмахона қоғози № 1. Мактаб гарнитура. Шартли босма л. 19,32. Напр л. 9,87. Тиражи 25000. Заказ № 24. Баҳоси 1с. Гафур Гулом номидати Адабиёт ва санъат нашриёти. Ташкент, 700129 Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат комитети Ташкент «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқарувчи бирлашмасининг 2-босмахонасида босилди. Янгийўл шаҳри, Самарқанд кўчаси, 44.